RUDOLF STEINER

EVENIMENTUL APARIȚIEI LUI CHRISTOS ÎN LUMEA ETERICĂ

GA 118

Șaisprezece conferințe ținute între
25 ianuarie și 15 mai 1910 în diferite orașe

CUPRINS

CUPRINS PE LARG 5

EVENIMENTUL APARIȚIEI LUI CHRISTOS

ÎN LUMEA ETERICĂ 10

RĂSPUNS LA ÎNTREBARE În continuarea conferinței din Karlsruhe, 25 ianuarie 1910 33

II. ȘTIINȚA SPIRITUALĂ CA PREGĂTIRE PENTRU NOUA VEDERE ETERICĂ 36

III. EVOLUȚIA INTERIOARĂ ȘI POSIBILITĂȚI

DE EVOLUȚIE EXTERIOARĂ 57

IV. NOUA EPOCĂ SPIRITUALĂ ȘI REVENIREA LUI CHRISTOS 79

V. BUDISMUL ȘI CREȘTINISMUL PAULINIC 91

VI. TAINELE COSMOSULUI DESPRE COMETE ȘI DESPRE LUNĂ 98

VII. REAPARIȚIA LUI CHRISTOS ÎN ETERIC 119

VIII. DESPRE ÎNCEPUTURILE UNEI EPOCI SPIRITUALE. COMETELE ȘI IMPORTANȚA LOR PENTRU EXISTENȚA PĂMÂNTULUI 141

IX. PREDICA DE PE MUNTE. ȚARA SHAMBALLA 152

X. REVENIREA LUI CHRISTOS 166

XI. VIITOAREA VEDERE ETERICĂ 173

XII. RUSALIILE, SĂRBĂTOAREA INDIVIDUALITĂŢII LIBERE 182
ANEXĂ 205
XIII. REVENIREA LUI CHRISTOS ÎN ETERIC 205
XIV. FIINŢA OMULUI 213
XV. LUMILE SUPERIOARE ŞI LEGĂTURA LOR CU LUMEA NOASTRĂ 225
XVI. IMPULSUL LUI CHRISTOS ŞI MARII SĂI VESTITORI 237
INDICAŢII 250

CUPRINS PE LARG

1. Evenimentul apariţiei lui Christos în lumea eterică — *Karlsruhe, 25 ianuarie 1910*

Însemnătatea reîntrupărilor pentru evoluţia sufletului omenesc. Transformarea conştienţei omeneşti prin diferite epoci: epoca de aur, epoca de argint, epoca de bronz şi epoca întunecată. Dezvoltarea noii clarvederi eterice prin încheierea în anul 1899 a epocii întunecate. Perceperea eterică a lui Christos. Misiunea viitoare a profeţilor (Moise, Avraam).

2. Ştiinţa spirituală ca pregătire pentru noua vedere eterică — *Heidelberg, 27 ianuarie 1910*

Sensul şi însemnătatea vieţilor pământeşti repetate. Pierderea vechii clarvederi şi dezvoltarea conştienţei eului. Epoca de aur, epoca de argint, epoca de bronz şi epoca întunecată. Apariţia lui Christos în epoca întunecată. Dezvoltarea noii clarvederi în secolul al XX-lea. Reapariţia lui Christos în eteric. Pavel - Viziunea lui Christos în faţa Damascului.

3. Evoluţie interioară şi posibilităţi de dezvoltare exterioară — *Pforzheim, 30 ianuarie 1910*

Cele două curente ale evoluţiei interioare şi exterioare: dezvoltarea elementului individual care este purtat prin reîntrupări şi formarea învelişurilor omului, în perioade de 7 ani. Educaţia conform spiritului, premisă pentru formarea corectă a trupului fizic, a trupului eteric şi a trupului astral. Rătăciri ale tineretului ca urmare a învelişurilor greşit prelucrate. Legătura dintre transformarea condiţiilor de pe Pământ şi transformarea capacităţilor sufleteşti prin întrupări repetate. Omisiuni de

care te faci tu însuţi vinovat sau nu în încarnările omului individual.

4. Noua epocă spirituală şi revenirea lui Christos — *Düsseldorf, 20 februarie 1910*

Vechea clarvedere de vis şi perceperea ierarhiilor. Conştienţa de zi şi perceperea lumii fizice. Sănătatea şi boala în timpurile trecute şi acum. Vindecarea prin acţiunea lumii spirituale. Impulsul lui Christos şi dezvoltarea eului. Fericirile din Predica de pe munte. Noua vedere eterică.

5. Budismul şi creştinismul paulinic — *Köln, 27 februarie 1910*

Învăţătura lui Buddha despre lume ca maya. Învăţătura lui Pavel despre purificarea forţelor sufletului pentru a putea percepe spiritualul din spatele mayei. Noua vedere eterică şi perceperea lui Christos în eteric. Viitorul Maitreya Buddha.

6. Tainele cosmosului. Cometele şi Luna — *Stuttgart, 5 martie 1910*

Corespondenţa dintre polaritatea macrocosmică Soare - Pământ şi polaritatea cap - membre în organismul uman. Polaritatea dintre cometă şi Lună şi raportarea sa la masculin şi feminin. Acţiunea cometelor şi acţiunea Lunii asupra vieţii omului pe Pământ. Cometa Halley şi viaţa spirituală omenească.

7. Reapariţia lui Christos în eteric — *Stuttgart, 6 martie 1910*

Diferitele forme de percepţii spirituale în epoca lui Avraam, Moise şi Solomon şi reflectarea lor în epoca creştină. Clarvederea viitorului, perceperea acţiunilor karmice compensatoare viitoare. Pavel în faţa Damascului: vederea lui Christos. Apariţia unor falşi Mesia. Ţara Shamballa.

8. Despre începutul unei epoci spirituale. Cometele şi importanţa lor pentru existenţa Pământului — *München, 13 martie 1910*

Acţiunea forţelor cosmice asupra omului care doarme. Polaritatea Soare - Pământ în cosmos şi corespondenţa ei cu polaritatea cap-membre în om. Masculin şi feminin în raport cu Luna şi cu cometele. Dezvoltarea materialismului şi cometa Halley. Clarvederea viitorului.

9. Predica de pe munte. Ţara Schamballa — *München, 15 martie 1910*

Coborârea eului uman şi evenimentul Christic. Ioan Botezătorul, învăţătura lui şi Botezul. Fericirile din Predica de pe munte şi componentele fiinţei umane. Dezvoltarea clarvederii eterice drept capacitate naturală. Însemnătatea reapariţiei lui Christos în eteric pentru cei vii şi pentru cei morţi.

10. Revenirea lui Christos — *Palermo, 18 aprilie 1910*

Stingerea clarvederii naturale ca de vis, la începutul epocii întunecate. Dezvoltarea unei noi clarvederi conştiente începând cu sfârşitul epocii întunecate în anul 1899. Învăţătura despre reapariţia lui Christos în eteric drept a Cincea Evanghelie a rozecrucienilor.

11. Viitoarea vedere eterică — *Hanovra, 10 mai 1910*

Perceperea trupului eteric al omului şi a contraimaginilor faptelor (karma) prin dezvoltarea noii clarvederi. Interacţiunea dintre macrocosmos şi microcosmos: mersul vertical al omului şi forţele Soarelui şi ale Pământului; masculinul şi femininul ca expresie microcosmică a polarităţii macrocosmice dintre comete şi Lună; creierul masculin şi cel feminin; însemnătatea cometelor pentru existenţa Pământului. Cometa Halley şi

dezvoltarea materialismului. Reapariţia lui Christos în eteric.

12. Rusaliile, sărbătoarea individualităţii libere — *Hamburg, 15 mai 1910*

Însemnătatea sărbătorii de Rusalii pentru ţările din apus. Principiul legat de popor (principiul feminin), principiul de individualizare (masculin) şi principiul uman general (Christos). Spiritul Sfânt şi evoluţia viitoare spre om liber. Sărbători cu dată fixă şi sărbători a căror dată nu este fixă. Impulsul lui Christos ca impuls al libertăţii. Ideea reîncarnării în budism şi în timpurile post-creştine; învăţătura despre reîncarnare trebuie să pătrundă şi în creştinismul exoteric. Gândul Rusaliilor şi viitorul creştinismului. Maxima lui Rudolf Steiner: „Fiinţe se rânduie lângă fiinţă în întinderile spaţiului..."

ANEXĂ

13. Revenirea lui Christos în eteric — *Notiţe de la conferinţă, Kassel, 6 februarie 1910*

Curentul de evoluţie exterior şi cel interior în cursul vieţii fiecărui om şi al omenirii (exemplu: poetul ungar Petőfi şi pictorul Asmus Carstens). Trecerea de la vechea clarvedere la conştienţa eului în legătură cu Kali Yuga şi cu Evenimentul de pe Golgota. Noua vedere eterică şi reapariţia lui Christos în eteric.

14. Fiinţa omului — *Notiţe de la conferinţă, Roma, 11 aprilie 1910*

Poziţia ştiinţei spirituale faţă de mărturisirea de credinţă şi faţă de ştiinţă. Două drumuri ale evoluţiei vechi: drumul extazului (adormire conştientă) şi drumul misticii creştine şi a Misteriilor egiptene (trezire conştientă). Iniţierea rozecruciană modernă reuneşte cele două căi.

15. Lumile superioare şi legătura lor cu lumea noastră — *Notiţe de la conferinţă, Roma, 12 aprilie 1910*

Stările alternative de trezie şi de somn, de viaţă şi de moarte. Transformarea trăirilor în capacităţi şi forţe în timpul somnului. Potenţarea vieţii de la încarnare la încarnare. Iniţierea rozecrucianã.

16. Impulsul lui Christos şi marii lui vestitori — *Notiţe de la conferinţă, Roma, 13 aprilie 1910*

Pregătirea înţelegerii lui Christos prin Bodhisattvi. Buddha şi Christos. Maitreya Buddha. Zoroastru şi Pavel. Noua vedere eterică şi vederea în viitor a imaginilor de compensare karmică. Reapariţia lui Christos în eteric. Misiunea Bodhisattvilor în viitor: deplina dezvoltare a forţei lui Christos.

Indicaţii

Rudolf Steiner despre opera sub formă de conferinţe

EVENIMENTUL APARIȚIEI LUI CHRISTOS ÎN LUMEA ETERICĂ

Karlsrue, 25 ianuarie 1910

Dacă omul s-a preocupat o anumită perioadă cu concepţia spiritual-ştiinţifică despre lume şi lasă ca diferitele idei, diferitele gânduri şi cunoştinţe pe care le-a dobândit prin această concepţie să acţioneze asupra lui, aceste cunoştinţe îi pun cele mai diferite întrebări. Şi omul devine din ce în ce mai mult cercetător spiritual prin aceea că raportează astfel de întrebări, care pot fi numite întrebări izvorâte din viaţă, din simţire, întrebări care sunt legate de caracter, la ideile spiritual-ştiinţifice. Aceste idei sunt de aşa natură încât nu satisfac numai curiozitatea noastră teoretică, ştiinţifică, ci ne luminează asupra tainelor vieţii, asupra tainelor existenţei. Aceste gânduri şi idei vor deveni rodnice pentru noi abia atunci când nu vom gândi numai conţinutul lor, când nu vom simţi doar importanţa şi semnificaţia lor, ci atunci când, să spunem aşa, vom învăţa sub influenţa lor să privim altfel lumea din jurul nostru. Aceste idei trebuie să ne pătrundă cu căldură, trebuie să devină în noi impulsuri, trebuie să devină forţe ale sentimentului. Atunci, când vom primi răspunsuri la anumite întrebări, ele ne vor pune noi întrebări şi vom fi conduşi astfel de la întrebare la răspuns, iar răspunsul va deveni pentru noi, de fapt, o nouă întrebare la care ne vine un nou răspuns; şi aşa mai departe. Prin aceasta păşim înainte atât în cunoaşterea spirituală cât şi în viaţa spirituală.

Va dura încă destul de mult timp până când omenirii moderne i se vor dezvălui în conferinţe publice cele mai

intime aspecte ale vieţii spirituale, dar în ramurile noastre de lucru ne este permis să ne apropiem tot mai mult de timpul în care să putem vorbi şi despre cele mai intime probleme. Se va constata mereu că aşa-numiţii noi membri pot fi surprinşi, pot fi chir şocaţi de una sau alta din afirmaţiile care se fac aici. Dar nu vom putea înainta dacă nu vom ajunge în situaţia de a discuta despre cele mai intime probleme ale vieţii pornind de la cercetarea spiritual-ştiinţifică şi de la cunoaşterea spiritual-ştiinţifică. De aceea trebuie astăzi – chiar dacă la unii dintre dumneavoastră, cei care nu v-aţi adâncit de multă vreme în viaţa spirituală, ar putea să apară prin aceasta neînţelegeri – să punem în faţa sufletelor noastre câteva fapte intime ale cunoaşterii spirituale.

O întrebare importantă rezultă fără îndoială pentru sufletele noastre când nu gândim doar abstract gândul reîntrupării, al vieţilor pământene repetate, ci îl gândim meditativ, când ne cufundăm cu înţelegerea în această realitate a vieţii spirituale. Atunci se alătură, aşa-zicând, noi întrebări la răspunsul care ne este dat la reîntrupare, la acest important fruct al vieţii. Putem pune, de exemplu, următoarea întrebare: Ce sens mai profund are faptul că omul trăieşte de mai multe ori pe pământ, că el se întoarce mereu în întrupări noi, că el îşi parcurge în mod repetat viaţa? – În general, se spune: prin asta ne ridicăm mereu mai sus, trăim rezultatele, roadele vieţilor pământeşti anterioare în vieţi pământeşti ulterioare şi tocmai prin aceasta ne desăvârşim. – Această formulare, menţinută abstract, este destul de generală. Abia printr-o cunoaştere mai exactă a întregului sens al vieţii pe pământ pătrundem şi în însemnătatea vieţilor repetate. Dacă pământul nu s-ar schimba el însuşi, dacă, aşa-zicând, omul s-ar reîntoarce mereu pe un pământ, care, în esenţă, ar rămâne acelaşi,

atunci, de fapt, nu ar fi multe de învăţat prin încarnări succesive sau prin întrupări succesive. Numai prin faptul că putem trăi ceva nou, că putem învăţa ceva nou în fiecare întrupare pe pământ, au aceste încarnări sau întrupări un sens. Acest fapt nu iese atât de mult în evidenţă când este vorba de perioade scurte de timp, dar dacă cuprindem cu privirea intervale mai mari de timp, aşa cum putem face prin ştiinţa spirituală, atunci se relevă că epocile pământului nostru se structurează diferit şi că noi trăim mereu şi mereu elemente noi. Aici trebuie însă să vedem şi altceva. Aici trebuie să luăm în considerare tocmai aceste schimbări în viaţa pământului. Căci dacă noi, să spunem, ratăm să trăim, să învăţăm într-o anumită epocă a existenţei pământului ceea ce este de învăţat în această epocă de evoluţie a pământului, atunci venim, ce-i drept, într-o nouă întrupare, dar nu am beneficiat de ceva, nu am lăsat să curgă în noi ceea ce trebuia să lăsăm să curgă într-un timp trecut. Şi nu putem să folosim în mod corect forţele şi capacităţile noastre în următorul interval de timp.

Vorbind cu totul general, putem spune: acum, în epoca noastră, este posibil ceva pe pământ, pe aproape toată suprafaţa pământului, ceva ce pentru oamenii care trăiesc acum nu a fost posibil în încarnările trecute. Pare ciudat dar aşa este, şi acest fapt are o mare importanţă. În încarnarea prezentă este posibil, pentru un anumit număr de oameni, să ajungă la ştiinţa spirituală, ceea ce înseamnă că este posibil să preia în sine acele rezultate ale cercetării spirituale care pot să fie preluate pe tărâmul ştiinţei spirituale. Desigur, faptul că anumiţi oameni se întâlnesc şi lasă să se reverse în ei cunoştinţe din cercetarea spirituală ar putea fi privit ca ceva absolut neimportant. Dar cei care găsesc acest fapt lipsit de importanţă tocmai că nu înţeleg semnificaţia reîntrupării, iar pe aceasta nu o poţi prelua

decât în cursul unei întrupări. Dacă nu ţi-o însuşeşti înseamnă că neglijezi ceva, ceva ce îţi va lipsi în următoarele încarnări.

Acesta este lucrul care trebuie să ni-l punem la inimă: da, ceea ce învăţăm astăzi din ştiinţa spirituală se uneşte cu sufletele noastre şi îl aducem cu noi atunci când coborâm în următoarea încarnare.

Astăzi vrem să dobândim o înţelegere referitor la semnificaţia pe care o are acest fapt pentru sufletul nostru. Va trebui să adăugăm, la cele ce cunoaşteţi din alte conferinţe sau din lecturile dumneavoastră, multe fapte ale vieţii spirituale, care vă sunt mai mult sau mai puţin cunoscute, sau total necunoscute. Înainte de toate trebuie să ne întoarcem în epoci anterioare ale evoluţiei omenirii. Am privit deseori în epoci timpurii ale evoluţiei pământului. Am spus: în prezent trăim în al cincilea interval de timp de după marea catastrofă atlanteană. Acestui al cincilea interval de timp îi premerge cel în care poporul grec şi poporul latin au furnizat ideile principale şi sentimentele principale pentru evoluţia pământului; îi premerge al patrulea interval de timp, epoca greco-latină. Acesteia îi premerge al treilea interval de timp, cel egipto-asirio-babilono-caldeean; acestuia îi premerge epoca veche persană iar acesteia îi premerge epoca veche hindusă. Dacă ne întoarcem şi mai mult în trecut, într-un timp originar mai îndepărtat, atunci întâlnim marea catastrofă atlanteană care a distrus un vechi continent, a distrus vechea Atlantidă care se situa în locul unde se întinde astăzi Oceanul Atlantic, acea catastrofă atlanteană care a cufundat în ape continentul atlantean; pe de altă parte, i-a dat pământului pe care trăim astăzi faţa pe care o are acum. Iar dacă mergem mai departe în trecut, am ajunge la intervale de timp anterioare, care se află înaintea

catastrofei atlanteene. Am ajunge la acele culturi şi condiţii ale vieţii care s-au dezvoltat pe acel continent atlantean şi pe care le numim „cultura atlanteană", culturile raselor atlanteene. Şi acestora le premerg intervale de timp, stări şi mai vechi.

Dacă cuprindem cu privirea ceea ce ne povesteşte istoria – ea nu ajunge foarte departe în trecut – atunci putem cădea uşor în credinţa, deşi aceasta este o credinţă nefundamentată chiar şi pentru intervale scurte de timp, că pământul ar fi arătat totdeauna aşa cum arată azi. Dar nu este aşa. Mai degrabă condiţiile de pe pământ s-au schimbat fundamental, iar cel mai puternic s-au schimbat raporturile sufleteşti ale omului. Sufletele acelor oameni care stau astăzi aici au fost întrupate în corpuri corespunzătoare în toate acele epoci ale pământului şi şi-au însuşit pe atunci ceea ce trebuia să-şi însuşească în acele intervale de timp ale evoluţiei pământului. De fiecare dată sufletul şi-a dezvoltat, de la încarnare la încarnare, alte capacităţi. Sufletele noastre au fost cu totul altfel – chiar dacă nu într-un mod foarte diferit – în timpul epocii greco-latine. Dar ele se deosebesc foarte mult faţă de epoca veche persană şi încă mai mult faţă de epoca veche hindusă. Sufletele noastre aveau cu totul alte facultăţi atunci şi trăiau în cu totul alte condiţii de viaţă decât acum.

Să punem cât se poate de clar în faţa sufletelor noastre, pentru ca să înţelegem bine ceea ce urmează, cum erau sufletele noastre – să spunem, pentru a avea de îndată ceva semnificativ – după catastrofa atlanteană, pe când ele erau întrupate în trupurile care erau posibile pe pământ în timpul primei culturi indiene. Nu trebuie să concepem vechea cultură hindusă ca şi cum ea ar fi fost extinsă numai în vechea Indie. Vechiul popor indian era pe atunci dătătorul de ton cel mai important; dar cultura întregului

pământ era alta şi avea particularităţi care erau impregnate aşa-zicând de ceea ce dădeau conducătorii vechilor indieni. Dacă observăm sufletele noastre în felul cum erau atunci, trebuie, în primul rând, să spunem: o astfel de cunoaştere pe care o au oamenii astăzi era pe atunci cu totul imposibilă. Pe atunci nu exista o conştienţă de sine atât de clară, o conştienţă a eului atât de clară cum e astăzi. – Oamenii nu s-ar fi gândit aproape deloc la faptul că ei sunt un „eu". Acest eu exista într-adevăr ca forţă în oameni, dar cunoaşterea eului este altceva decât forţa eului, decât capacitatea de acţiune a eului. Oamenii nu erau, deci, dotaţi cu o astfel de interioritate ca cea de azi. În schimb aveau cu totul alte capacităţi, aveau ceea ce este denumit deseori clarvedere crepusculară.

Dacă observăm sufletele umane în timpul vieţii de zi din acel timp găsim că ele nu se simţeau drept euri. Omul se simţea ca aparţinător neamului său, poporului său. Eul individual era ca un mădular al întregii comunităţi, al neamului şi al poporului, precum mâna este un mădular al trupului. Omul nu se simţea pe sine ca un eu individual, aşa cum se simte astăzi. Eul poporului, eul neamului era cel spre care privea. Aşa trăia sufletul în timpul zilei. El nu ştia, ca să spunem aşa, destul de clar că el este un om. Dar când venea seara şi omul adormea, conştienţa nu se întuneca total, aşa cum este cazul în zilele noastre, ci, în timpul somnului, sufletul era capabil să perceapă fapte spirituale; aşa, de exemplu, era capabil să perceapă în mediul său fapte, în raport cu care visul de astăzi nu este decât o umbră, evenimente spirituale, fapte spirituale, faţă de care visul de astăzi nu mai prezintă, de regulă, o realitate deplină. Astfel de percepţii aveau oamenii, încât ei ştiau: există o lume spirituală. Pentru oameni, lumea spirituală era o realitate, dar nu printr-o logică oarecare, prin ceva ce

trebuie adeverit, ci tocmai fiindcă ei erau înlăuntrul lumii spirituale în fiecare noapte, chiar dacă nu posedau decât o conştienţă înăbuşită, de vis. Însă nu acesta era lucrul principal. În afară de starea de somn şi de starea de veghe existau stări intermediare în cursul cărora omul nu era nici treaz pe deplin, nici adormit pe deplin, în care, într-adevăr, conştienţa de eu se diminua mai mult decât în cursul zilei şi în care perceperea realităţilor spirituale, acea clarvedere de vis era mai puternică decât în timpul nopţii. Existau astfel de stări intermediare în care omul, ce-i drept, fără conştienţă de sine, era totuşi dotat cu clarvedere. Pe atunci omul era în astfel de stări ca răpit, astfel încât el nu ştia nimic despre sine. El nu ştia: eu sunt un om; însă ştia foarte bine: eu sunt un mădular al unei lumi spirituale, pot percepe în interiorul acesteia, eu ştiu că există o lume spirituală – acestea erau trăirile sufletului uman în acel timp. Dar această conştienţă şi această viaţă în lumea spirituală era încă mult, mult mai luminoasă în timpul atlantean, încât atunci când privim în trecut găsim un interval de timp în care sufletele aveau o clarvedere de vis, înăbuşită, care a scăzut din ce în ce mai mult în cursul dezvoltării omenirii.

Dacă sufletele noastre ar fi rămas la această clarvedere de vis, atunci nu ne-am fi putut însuşi acea conştienţă de sine individuală pe care o avem astăzi. Atunci nu am fi putut şti că noi suntem oameni. A trebuit, aşa zicând, să ne pierdem acea conştienţă despre lumile spirituale, pentru ca să poată apărea conştienţa de eu. În viitor le vom putea avea pe amândouă. În viitor vom dobândi din nou, în ciuda păstrării conştienţei de eu, deplina clarvedere, ceea ce astăzi poate exista numai la cel care s-a angajat pe drumul iniţierii. Ea va fi din nou posibilă la toţi oamenii, tuturor oamenilor le va fi posibil să

vadă în lumea spirituală şi să se simtă, totuşi, drept om, drept eu.

Actualizaţi-vă încă o dată ceea ce s-a petrecut. Sufletul a trecut de la întrupare la întrupare. Mai înainte, el era clarvăzător. Mai târziu, a apărut din ce în ce mai clar conştienţa că devine un eu şi, cu aceasta, şi posibilitatea de a judeca singur. Căci atâta timp cât priveşti în lumea spirituală şi nu te simţi drept eu, nu poţi să discerni, nu poţi să combini. Această capacitate apare din ce în ce mai mult, dar, în fiecare încarnare ce urma, clarvederea veche devenea tot mai ştearsă. Omul era din ce în ce mai puţin apt să vdă în lumea spirituală. Şi mereu mai mult trăia pe planul fizic, îşi forma gândirea logică şi se simţea drept eu. Cu aceasta clarvederea descreşte tot mai mult. Omul percepe acum lumea exterioară şi se întreţese tot mai mult în ea, dar legătura cu lumea spirituală este din ce în ce mai scăzută. Putem spune astfel: în timpurile originare omul era un gen de spirit, de fiinţă spirituală, căci el se trezea ca fiinţă spirituală, în ambianţa socială nemijlocită, ca tovarăş al altor fiinţe spirituale, el se simţea aparţinând altor fiinţe spirituale spre care nu poate să mai privească astăzi cu simţurile normale. Precum ştim, există şi astăzi în jurul nostru, în afară de lumea care ne înconjoară în mod nemijlocit, şi alte lumi spirituale, în care trăiesc anumite fiinţe spirituale. Dar omul nu le vede cu conştienţa normală de acum. Mai înainte însă el era tovarăşul lor, atât în conştienţa din timpul nopţii cât şi în acea stare intermediară despre care am vorbit. Pe atunci el trăia în interiorul acestei lumi şi comunica cu fiinţele din acea lume. În mod normal el nu poate să mai facă acum acest lucru. Cu fiecare nouă întrupare el a fost luat din patria sa spirituală şi transpus din ce în ce mai mult în lumea pământului.

În lăcaşurile de cultivare a vieţii spirituale şi în acele cunoştinţe şi ştiinţe în care se mai ştia despre astfel de lucruri s-a luat mereu în considerare că încarnările noastre au trecut prin astfel de perioade diferite ale pământului. Se privea înapoi spre un interval de timp îndepărtat, care se află înainte de catastrofa atlanteană, şi în care oamenii trăiau nemijlocit împreună cu zeii sau spiritele şi în care ei, desigur, se simţeau cu totul altfel. Trebuie să vă gândiţi că sufletul uman trebuia să se simtă cu totul altfel într-o epocă în care ştia foarte precis că poate vedea fiinţele superioare, în care se ştia pe sine ca mădular al unei lumi superioare. El se simţea pe sine cu totul altfel. Când priviţi spre aceste fapte trebuie să vă reprezentaţi că şi astăzi noi putem să învăţăm să gândim şi să vorbim numai dacă creştem în mijlocul oamenilor; acestea sunt capacităţi pe care omul le poate dobândi numai dacă trăieşte între oameni. Dacă un copil s-ar afla acum pe o insulă pustie şi ar trebui să crească acolo fără a fi înconjurat de oameni, el nu şi-ar însuşi capacităţile gândirii şi vorbirii. Capacităţile dezvoltate de o fiinţă depind de fiinţele sub influenţa cărora se află în perioada de creştere. Evoluţia depinde de aceasta. Puteţi observa acest lucru la câini. Este cunoscut că aceste animale, câinii, care sunt scoşi din condiţiile în care trăiesc împreună cu oamenii şi sunt lăsaţi într-un loc unde nu există oameni, nu învaţă să latre. Urmaşii unor astfel de câini nu mai ajung să latre în mod natural. E important, deci, dacă o fiinţă creşte şi se dezvoltă sub influenţa unor genuri de fiinţe sau a altor genuri de fiinţe. Puteţi astfel să vă faceţi o imagine despre faptul că este altceva dacă trăiţi numai ca oameni printre oameni în planul fizic sau, ca înainte – aceleaşi suflete, aşa-zicând –, printre fiinţe spirituale, într-o lume spirituală în care nu poate pătrunde astăzi privirea normală. Atunci şi sufletul

se dezvoltă altfel; pe când omul trăia printre zei, el avea în sine alte impulsuri. Omul şi-a dezvoltat alte impulsuri printre oameni şi altele pe când trăia între zei. O cunoaştere superioară ştia totdeauna acest lucru. O astfel de cunoaştere privea înapoi în acea epocă veche în care oamenii erau oarecum în contact nemijlocit cu fiinţele spiritual-divine. Iar contactul şi comunicarea nemijlocită cu fiinţele spirituale acţiona în aşa fel încât sufletul se simţea aparţinând lumii spiritual-divine. Dar acest fapt genera impulsuri, forţe în suflet, care erau divin-spirituale într-un cu totul alt sens decât sunt acestea astăzi. Acolo unde sufletul acţiona în aşa fel încât se simţea aparţinând lumii spirituale, acolo, din acest suflet, vorbea şi o voinţă care provenea din lumea spiritual-divină, o voinţă despre care se putea spune că era insuflată deoarece sufletul trăia printre zei.

Despre această epocă, în care omul era încă una cu fiinţele divin-spirituale, se vorbeşte ca despre o epocă de aur sau Krita Yuga [Nota 1]. Este o epocă veche, a cărei desfăşurare trebuie să o căutăm încă înainte de catastrofa atlanteană. Urmează apoi o altă epocă, în care oamenii nu îşi mai simt atât de puternic legătura lor cu lumea divin-spirituală precum în Krita Yuga; o epocă în care ei nu mai puteau să îşi determine impulsurile prin convieţuirea cu zeii, în care privirea lor se întunecase deja faţă de spirit şi suflet. Dar ei aveau încă o amintire a convieţuirii cu spiritele şi cu zeii. Aceasta era deosebit de clar în vechea lume hindusă. Pe atunci se putea vorbi foarte uşor despre lucruri spirituale. Oamenii puteau fi orientaţi spre lumea exterioară a percepţiilor fizice şi totuşi, am putea spune, să vadă în ea o maya, o iluzie, deoarece ei nu aveau încă o durată mare de timp aceste percepţii fizice. Acesta era cazul în vechea Indie. În vechea Indie sufletele nu mai

vedeau, ce-i drept, zeii înşişi, dar vedeau realităţi spirituale şi fiinţe spirituale inferioare. Fiinţele spirituale superioare mai erau văzute doar de un anumit număr de oameni, dar chiar şi pentru aceştia era întunecată acea convieţuire vie cu zeii. Impulsurile de voinţă din lumea spiritual-divină dispăruseră deja. Dar oamenii aveau încă posibilitatea, cel puţin în stări deosebite de conştienţă, să dobândească o privire în realităţile spirituale: în somn şi în stările intermediare amintite. Dar cele mai importante realităţi ale acestei lumi spirituale, care mai înainte erau prezente în trăire directă, de atunci încoace erau prezente ca un fel de cunoaştere, ca ceva pe care sufletul, ce-i drept, îl ştia încă exact, dar care nu acţiona decât ca o cunoaştere, ca un adevăr. Desigur că oamenii erau încă în lumea spirituală, dar siguranţa despre aceasta nu era atât de puternică ca înainte. Această epocă este numită epoca de argint sau Treta Yuga.

A urmat apoi epoca acelor încarnări sau întrupări în care privirea omului faţă de lumea spirituală s-a închis tot mai mult, în care omul a fost din ce în ce mai mult orientat nemijlocit spre lumea exterioară a simţurilor şi s-a fixat în această lume a simţurilor în care a apărut conştienţa interioară de eu, a apărut din ce în ce mai mult conştienţa de om. Această epocă este numită epoca de bronz sau Dvapara Yuga. Oamenii nu mai aveau o atât de înaltă cunoaştere nemijlocită despre lumea spirituală ca înainte, dar cel puţin mai rămăsese ceva din lumea spirituală în omenire. Am putea să o caracterizăm aproximativ comparând-o cu starea omului bătrân din epoca prezentă, căruia îi rămâne ceva din bucuria tinereţii. Bucuria a trecut, dar de trăit am trăit-o. O ştim, o cunoaştem, putem vorbi despre ea ca despre ceva cu care suntem familiarizaţi. Tot aşa sufletul era pe atunci încă familiarizat

cu ceea ce duce spre lumea spirituală. Aceasta este esenţa epocii Dvapara Yuga.

A urmat apoi o altă epocă, o epocă în care şi această încredinţare, această familiarizare cu lumea spirituală încetează, în care se închid, aşa-zicând, porţile spre lumea spirituală. Privirea omului a fost din ce în ce mai mult mărginită la lumea senzorială exterioară şi la raţiunea care prelucrează impresiile simţurilor astfel încât omul nu putea decât gândi lumea spirituală. Acesta este modul cel mai redus de a şti ceva despre lumea spirituală. Ceea ce ştiau încă într-adevăr oamenii din trăirile lor era lumea senzorial-fizică. Dacă oamenii voiau să ştie ceva despre lumea spirituală, trebuia să obţină asta prin gândire ulterioară. Acesta este timpul în care omul a devenit în cel mai înalt grad nespiritual şi de aceea s-a stabilit în cea mai mare parte în lumea simţurilor. Faptul a fost necesar pentru a-şi dezvolta conştienţa de sine, treptat, până la cele mai înalte grade. Căci numai prin rezistenţa dură a lumii exterioare putea omul să înveţe să se deosebească de lume şi să se resimtă pe sine ca fiinţă separată de lume. Această ultimă epocă este denumită Kali Yuga sau epoca întunecată.

Subliniez că aceste expresii pot fi folosite şi pentru epoci mai mari; aşa, de exemplu, denumirea Krita Yuga poate fi folosită şi pentru intervale de timp mai mari. Pentru că înainte de a se fi desfăşurat epoca de aur care a fost descrisă, omul a fost participant cu viaţa sa la lumi mai înalte, şi de aceea toate celelalte timpuri mai vechi ar putea fi cuprinse sub acest nume. Dar dacă ne limităm pretenţiile, dacă suntem mulţumiţi cu acea măsură a vieţii spirituale care a fost descrisă, atunci putem împărţi epocile în modul arătat. Pentru toate aceste epoci pot fi date anumite intervale de timp. Evoluţia se face treptat, dar există

graniţe despre care se poate spune: înainte au predominat acele condiţii ale vieţii şi acea conştienţă, dar după această graniţă sunt predominante alte condiţii de viaţă şi altă conştienţă. Trebuie să socotim că, în sensul în care a fost vorba mai înainte, Kali Yuga începe aproximativ în anul 3101 î.e.n. Vedem astfel că sufletele noastre au apărut pe pământ în întrupări mereu noi, în care privirea omului faţă de lumea spirituală s-a închis din ce în ce mai mult şi s-a mărginit din ce în ce mai mult la lumea senzorială exterioară. Vedem că într-adevăr sufletele noastre ajung cu fiecare nouă întrupare în condiţii noi în care poate fi învăţat ceva mereu nou. În Kali Yuga putem dobândi capacitatea de a ne întări, de a ne consolida în conştienţa de eu. Înainte nu a fost posibil acest lucru deoarece mai întâi trebuia preluat în sine eul.

Dacă sufletele au neglijat să asimileze ceea ce le oferea o anumită epocă, este foarte greu să se recupereze în alte epoci ceea ce a fost ratat. Sufletele trebuie să aştepte o lungă perioadă de timp până când devine posibil ca, totuşi, într-o anumită măsură, să recupereze ceea ce au neglijat; dar nu avem voie să ne lăsăm în seama acestui fapt. Vrem să aducem în faţa sufletelor noastre faptul că în timpul epocii Kali Yuga s-a petrecut ceva foarte important prin aceea că porţile faţă de lumea spirituală au fost, am spune, închise. Acesta era tocmai acel interval de timp în care a activat Ioan Botezătorul şi în care a acţionat Christos. A fost un lucru esenţial ca toţi oamenii să fi fost prezenţi de mai multe ori sau măcar cel puţin o dată sau de două ori în întrupare pe pământ în această epocă întunecată, în intervalul de 3100 de ani care s-au scurs din epoca întunecată. Conştienţa eului se consolidase, amintirea lumii spirituale devenise fluctuantă, dispăruse, iar oamenii, dacă nu vroiau să piardă pe deplin legătura cu

lumea spirituală, trebuia să înveţe să trăiască spiritualul în propriul lor eu. Ei trebuiau să-şi dezvolte eul în aşa fel încât acesta să fie sigur, cel puţin în interiorul lui, că există o lume spirituală, că omul aparţine acesteia şi că există fiinţe spirituale superioare. Eul trebuia devină capabil să simtă interior lumea spirituală, să creadă în ea.

Dacă în timpul lui Christos cineva ar fi exprimat ceea ce era adevăr pentru acel timp, el ar fi trebuit să poată spune: Mai înainte oamenii puteau trăi împărăţia cerurilor în exteriorul eului lor, în acele depărtări spirituale în care aajungeau când ieşeau din sine. Oamenii trebuiau să vieţuiească împărăţia cerurilor, împărăţia lumii spirituale în afara eului. Acum omul nu mai putea vieţui împărăţia cerurilor în acelaşi mod, acum omul devenise cu totul altfel, aşa încât eul trebuia să trăiască această împărăţie în sine însuşi. Această împărăţie a cerurilor a venit atât de aproape de om încât acţionează în eu. – Şi Ioan Botezătorul le-a spus oamenilor: „Împărăţiile cerurilor s-au apropiat” [Nota 2]; asta înseamnă că au ajuns în apropierea eului. Mai înainte, ele erau în afara omului; acum, împărăţia cerurilor care s-a apropiat, omul trebuia să o înţeleagă în fiinţa cea mai intimă, în eu. Şi deoarece omul nu mai putea trece, în această epocă întunecată, în Kali Yuga, din lumea simţurilor în lumea spirituală, trebuia ca fiinţa divină, Christos, să coboare până în lumea fizic-senzorială. Acesta este motivul pentru care Christos trebuia să coboare până într-un om făcut din carne şi oase, în Iisus din Nazaret, pentru ca, văzând viaţa şi faptele lui Christos pe pământul fizic, oamenii să poată dobândi în trupul fizic legătura cu împărăţia cerurilor, cu lumea spirituală. Astfel că în timpul în care Christos a trăit pe pământ avem o sub-epocă în cadrul epocii Kali Yuga, în cadrul epocii întunecate, în care oamenii care nu trăiau în întuneric şi ceaţă, ci şi-au înţeles

timpul, au putut să îşi spună: E o necesitate ca Dumnezeu să coboare la oameni, pentru ca să fie redobândită legătura cu lumea spirituală, legătură care era pierdută.

Dacă pe atunci nu ar fi existat nici un om care să înţeleagă aceasta, care să fi găsit o legătură prin sentiment cu Christos, atunci oamenii ar fi pierdut legătura cu lumile spirituale, ei nu ar fi preluat în eul lor legătura cu împărăţia cerurilor. S-ar fi putut întâmpla ca, dacă toţi oamenii ar fi persistat într-un astfel de moment important în întuneric, un astfel de eveniment important să treacă pe lângă ei. Sufletele omeneşti s-ar fi ofilit, s-ar fi uscat, ar fi decăzut. Desigur, un anumit timp ele s-ar fi putut întrupa şi fără de Christos, dar în eul lor nu ar fi putut sădi ceea ce oferă găsirea legăturii cu împărăţia cerurilor. Se putea întâmpla ca evenimentul apariţiei lui Christos pe pământ să nu fi putut fi observat nicăieri, aşa cum, de exemplu, oamenii din Roma nu L-au observat. S-ar fi spus atunci că ar exista undeva o stradă mică, murdară, că acolo trăia o sectă deosebită de oameni ciudaţi şi că între ei ar trăi un spirit înfiorător, care se numea Iisus din Nazaret, şi care predica oamenilor tot felul de lucruri, care îi îndemna spre tot felul de fapte rele – numai atât se ştia la Roma într-un anumit timp despre Christos! Şi probabil că ştiţi că istoricul roman atât de important, *Tacitus* [Nota 3], a descris în mod asemănător evenimentul din Palestina la aproximativ 100 de ani după ce acesta avusese loc.

Deci nu toţi oamenii au observat că s-a întâmplat ceva deosebit, ceva prin care omul să poată depăşi Kali Yuga, ceva ce putea să lumineze ca lumină divină în întunecimea pământească. Posibilitatea evoluţiei în continuare a omenirii a fost dată prin aceea că au existat câteva suflete care au înţeles timpul respectiv, care ştiau ce înseamnă faptul că Christos a trăit pe pământ.

Dacă vă transpuneţi în acel timp puteţi să vă spuneţi cu uşurinţă: Da, omul putea să trăiască foarte bine în acel timp şi nu avea nevoie să ştie ceva despre apariţia lui Christos Iisus pe planul fizic! Omul putea să trăiască în acel timp pe pământ fără a prelua în conştienţa sa cel mai important eveniment.

Oare nu ar fi posibil ca astăzi să se petreacă ceva infinit de important şi oamenii să nu preia acest eveniment în conştienţa lor? Oare nu s-ar putea întâmpla ca oamenii care trăiesc astăzi să nu aibă nici o presimţire despre evenimentul cel mai important care se petrece în lume? Ba da! Căci se întâmplă un eveniment de cea mai mare importanţă dar el nu este accesibil decât privirii spirituale. Se vorbeşte atât de mult despre timpuri de tranziţie. Noi trăim într-un astfel de timp de tranziţie, şi anume într-unul foarte important. Este important pentru că în acest timp s-a încheiat epoca întunecată şi începe tocmai acum o epocă în care oamenii îşi dezvoltă treptat noi facultăţi, prin care sufletele oamenilor vor deveni treptat altfel.

Însă nu trebuie să vă miraţi că cei mai mulţi oameni nu observă nimic din aceasta; cei mai mulţi nu au observat nici ceea ce s-a petrecut la începutul erei noastre, evenimentul christic. În anul 1899 Kali Yuga s-a sfârşit, acum trăim într-o nouă epocă. Şi ceea ce a început atunci se răspândeşte treptat în oameni ca noi capacităţi sufleteşti.

Primele semne ale acestor noi facultăţi sufleteşti se vor face remarcate în sufletele individuale într-un timp relativ scurt. Ele se vor arăta mai clar la mijlocul anilor '30 ai secolului nostru, aproximativ în timpul dintre anii 1930-1940. Anii 1933, 1935, 1937 vor fi deosebit de importanţi. Atunci se vor arăta în oameni, ca predispoziţii naturale, facultăţi cu totul deosebite. În acel timp se vor produce mari schimbări şi se vor împlini profeţii din documentele

biblice. Atunci se vor schimba toate condiţiile pentru sufletele care se află pe pământ şi, de asemenea, şi pentru cele care nu mai sunt în trupuri fizice. Indiferent unde se vor afla, aceste suflete vor fi orientate spre capacităţi cu totul noi. Toate se schimbă. Cel mai important eveniment al timpului nostru este o transformare profundă, decisivă a capacităţilor sufleteşti ale oamenilor.

Kali Yuga s-a încheiat şi sufletele oamenilor încep să dezvolte noi facultăţi care, deoarece epoca are tocmai acest scop, vor scoate la iveală în suflete, ca de la sine, anumite forţe clarvăzătoare; acele forţe clarvăzătoare care au trebuit să coboare în inconştient în timpul epocii Kali Yuga. Va exista un număr de suflete care vor trăi o experienţă deosebită, şi anume ele vor avea conştienţa de eu, dar, pe lângă aceasta, pentru ele va fi ca şi cum ar trăi într-o lume care, de fapt, este cu totul diferită de cea a conştienţei lor obişnuite: aceasta va fi ca o lume de umbre, va fi ca o presimţite, ca atunci când un om orb din naştere este operat. Prin ceea ce noi numim „educaţie ezoterică", aceste capacităţi de clarvedere vor fi dobândite mult mai bine. Aceasta se va întâmpla deoarece oamenii înaintează, în cele mai modeste începuturi, pe cele mai elementare trepte, spre dezvoltarea autonomă naturală care apare în omenire.

Dar s-ar putea întâmpla foarte uşor – şi asta ar putea să fie mult mai simplu decât odinioară -, ca în epoca noastră oamenii să nu fie în stare să înţeleagă acest eveniment, cel mai important eveniment pentru omenire. S-ar putea întâmpla ca oamenii să nu fie în stare să înţeleagă că este vorba într-adevăr de o privire într-o lume spirituală, cu toate că ea este încă ştearsă şi nebuloasă. S-ar putea întâmpla, de exemplu, ca răul, materialismul, să fie atât de mare pe pământ încât cea mai mare parte a oamenilor să nu arate nici cea mai mică înţelegere pentru

aceasta, iar acei oameni care vor avea această clarvedere să fie trataţi drept nebuni şi să fie internaţi în case de nebuni, printre alţii care şi-au dezvoltat confuz sufletul. S-ar putea deci ca această epocă să treacă aşa-zicând pe lângă oameni fără să lase urme, deşi noi lăsăm să răsune încă de astăzi chemarea, precum odinioară Ioan Botezătorul, ca premergător al lui Christos; şi Christos însuşi a lăsat să răsune chemarea: A venit o nouă epocă în care oamenii trebuie să facă un pas în împărăţia cerurilor!

S-ar putea foarte uşor întâmpla ca acest eveniment să treacă pe lângă omenire fără ca oamenii să îl înţeleagă. Dacă între anii 1930-1940 vor triumfa materialiştii, ei vor spune: Da, a rezultat într-adevăr un număr de nebuni, dar nu s-a întâmplat nimic din măreţul eveniment; asta nu ar fi, desigur, nici o dovadă împotriva a ceea ce am spus. Dacă materialiştii ar triumfa şi omenirea ar trece pe lângă acest eveniment, asta ar însemna o nenorocire pentru omenire. Chiar dacă nu va fi remarcat, acest mare eveniment care trebuie să apară se va produce totuşi.

Oamenii vor putea dobândi capacitatea unei percepţii în eteric – cel puţin un anumit număr de oameni – iar ceilalţi îi vor urma, căci omenirea va avea la dispoziţie 2500 de ani pentru a-şi dezvolta din ce în ce mai mult aceste capacităţi. În acest răstimp oamenii nu trebuie să piardă această posibilitate. O pierdere ar fi însă o mare nenorocire şi omenirea ar trebui să aştepte un timp ulterior pentru a recupera ceea ce a neglijat, pentru a dezvolta ulterior noua facultate. Aceasta va fi facultatea prin care oamenii vor vedea lumea eterică din jurul lor, lume pe care nu au putut să o perceapă în mod normal până acum. Acum omul vede doar trupul fizic al omului, dar atunci va fi în stare să vadă trupul eteric, cel puţin ca o imagine de umbră şi, de asemenea, va fi în stare să

trăiască corelaţia profundă a evenimentelor în eteric. Ei vor avea imagini şi presimţiri despre evenimentele din lumea spirituală şi vor constata că astfel de evenimente se vor împlini pe planul fizic într-un răstimp de trei până la patru zile. Vor vedea anumite lucruri în imagini eterice şi vor şti apoi: mâine sau în câteva zile se va întâmpla cutare sau cutare lucru.

Astfel de transformări ale capacităţilor sufleteşti umane vor interveni. Va veni ceva ce poate fi denumit vedere eterică. Şi ce este legat de aceasta? Acea fiinţă pe care noi o numim Christos, care a fost odinioară în trup de carne şi oase pe pământ, la începutul erei noastre. Ea nu va mai veni într-un astfel de trup fizic pentru că evenimentul primei veniri a fost un eveniment unic. Dar Christos va reveni în formă eterică în timpurile numite. Atunci oamenii vor învăţa să-L perceapă pe Christos prin faptul că prin această vedere eterică ei vor creşte spre El, spre El care nu mai coboară acum până în trupul fizic ci numai până în cel eteric. Oamenii vor trebui deci să evolueze până la o percepere a lui Christos. Este adevărată spusa lui Christos: „Eu sunt la voi toate zilele până la sfârşitul timpului pământului.” [Nota 4] El este aici, El este în lumea noastră spirituală şi cei dăruiţi deosebit Îl vor putea percepe totdeauna în lumea spiritual-eterică.

Cel care s-a convins în mod deosebit prin astfel de percepţii a fost Pavel, în evenimentul din faţa Damascului. Dar vederea eterică va fi formată drept capacitate naturală. Pentru oamenii timpurilor care vin va fi tot mai mult posibil un eveniment ca cel din faţa Damascului, un eveniment pe care l-a trăit Pavel.

În felul acesta concepem acum într-un cu totul alt sens ştiinţa spirituală. Învăţăm că ea este ceva care ne pune în faţă o imensă responsabilitate, fiindcă ea este o pregătire

pentru evenimentul cu totul concret al reapariţiei lui Christos. Christos va reapare deoarece oamenii vor creşte, se vor ridica spre El prin vederea eterică. Dacă înţelegem aceasta, ştiinţa spirituală ne apare ca pregătire a oamenilor pentru revenirea lui Christos, ca să nu se petreacă o nenorocire, ca acest mare eveniment să nu treacă neobservat, ci să devenim maturi pentru a sesiza marele moment, pentru a sesiza marele moment care poate fi denumit "revenirea lui Christos". Omul va deveni capabil să vadă trupuri eterice şi va fi în stare să vadă trupul eteric al lui Christos printre aceste trupuri eterice; asta înseamnă ca el să crească într-o lume în care Christos va apărea facultăţilor nou trezite ale omului.

Nu va mai fi necesar ca existenţa lui Christos să fie dovedită prin tot felul de documente, ci vor fi martori oculari pentru prezenţa lui Christos Cel Viu, astfel de martori care vor vieţui trupul Său eteric. Şi ei vor învăţa prin acest eveniment că această fiinţă este aceeaşi fiinţă care a săvârşit la începutul erei noastre Misteriul de pe Golgota, şi anume Christos. Aşa cum Pavel a fost convins la Damasc: Acesta este Christos – tot aşa vor exista oameni care vor fi convinşi prin trăirea în eteric că Christos trăieşte cu adevărat.

Aceasta este cea mai mare taină a epocii noastre: taina revenirii lui Christos şi aşa arată ea în adevărata sa formă. Dar simţul materialist va pune stăpânire într-un anumit mod pe acest eveniment. Ceea ce tocmai s-a spus, şi anume că toate adevăratele cunoştinţe spirituale indică spre această epocă, va fi vestit în următorii ani într-o măsură mai mare; dar simţul materialist denaturează astăzi toate lucrurile, el nu îşi va putea reprezenta că sufletele oamenilor vor trebui să crească spre vederea eterică şi cu aceasta spre Christos în trup eteric.

Simţul materialist îşi va reprezenta în aşa fel acest eveniment încât el va considera că Christos va coborî în trup, că va fi încarnat într-un trup din carne şi oase. Va exista un număr de oameni care, în orgoliul lor fără de măsură, se vor folosi de acestea şi se vor prezenta în faţa oamenilor drept Christos reîntrupat. Din această cauză viitorul apropiat ne va putea aduce falşi Christoşi. Antroposofii însă trebuie să fi devenit maturi pentru viaţa spirituală, să nu înlocuiască venirea lui Christos într-un trup eteric, într-un trup spiritual, perceptibil numai pentru vederea superioară, cu venirea unuia într-un trup fizic, din carne şi oase. Va fi una dintre cele mai înfiorătoare ispitiri care va apărea în faţa omenirii. Sarcina celor care învaţă prin ştiinţa spirituală să se ridice la înţelegerea spiritului, care nu vor să coboare în materie, ci vor să se ridice ei înşişi în lumea spirituală, va fi aceea de a conduce omenirea peste această ispită. Astfel putem vorbi despre revenirea lui Christos şi despre faptul că noi ne ridicăm spre Christos în lumea spirituală prin însuşirea vederii eterice.

Christos este mereu prezent, însă El se află în lumea spirituală. Şi noi putem ajunge la El atunci când ne ridicăm în această lume. Întreaga învăţătură antroposofică ar trebui să se transforme în dorinţa puternică de a nu lăsa acest eveniment să treacă neobservat pe lângă omenire, ci în timpul care ne stă la dispoziţie să formăm treptat o omenire care să poată fi suficient de matură pentru a-şi dezvolta în sine noi posibilităţi şi, prin aceasta, să se unească din nou cu Christos. Altfel omenirea ar trebui să aştepte mult, foarte mult timp până să îi poată fi dat din nou un astfel de prilej. Ea ar trebui să aştepte un timp îndelungat: până la o nouă întrupare a Pământului. Dacă omenirea ar trece pe lângă acest eveniment al revenirii lui

Christos, atunci perceperea lui Christos în trup eteric ar fi limitată la cei care, printr-o educaţie ezoterică, se arată stăpâniţi de voinţa de a se ridica până la o astfel de trăire. Partea cea mai importantă însă – anume ca pentru omenirea generală, pentru toţi oamenii, să fie dobândită această facultate, ca acest eveniment să fie înţeles prin facultăţi dezvoltate natural la toţi oamenii -, ar fi imposibilă pentru o foarte lungă perioadă de timp.

Vedem deci că în epoca noastră există ceva ce justifică existenţa şi acţiunea ştiinţei spirituale în lume. Nu este vorba numai de satisfacerea trebuinţelor teoretice, a curiozităţilor ştiinţifice. Ştiinţa spirituală pregăteşte oamenii pentru acest eveniment, ea îi pregăteşte pentru a se situa în mod corect în timp şi pentru a vedea cu claritatea înţelegerii şi a cunoaşterii ceea ce este real, dar care ar putea să treacă pe lângă oameni fără ca ei să obţină vreun rod de aici: despre aceasta este vorba!

Va fi extraordinar de important a putea înţelege acest eveniment al apariţiei lui Christos. Căci acestuia îi vor urma alte evenimente, aşa cum evenimentului christic săvârşit în Palestina i-au premers alte întâmplări. Astfel, chiar după epoca mai sus caracterizată, după ce El Însuşi va fi devenit vizibil omenirii în trupul eteric, cei care L-au vestit în mod profetic îi vor deveni urmaşi: cei care L-au vestit înainte. Toţi cei care L-au pregătit vor deveni cunoscuţi într-o nouă formă celor care vor fi trecut prin noul eveniment al lui Christos; şi vor fi din nou apţi să vieţuiască pe cei ce au trăit pe pământ ca Moise, Avraam, profeţi. Şi se va şti că, aşa cum Avraam i-a premers lui Christos pregătindu-L, el însuşi va prelua misiunea de a ajuta apoi lucrării lui Christos. Astfel, dacă omul nu trece dormind prin faţa celui mai important eveniment al viitorului apropiat, el intră tot mai mult în

comunitate cu toţi cei care au premers ca patriarhi evenimentului lui Christos. El se uneşte cu aceştia. Şi din nou apare întregul cor al celor spre care noi ne vom putea înălţa. Cel care a condus omenirea în planul fizic reapare după Christos şi îi conduce pe oameni spre înălţimi şi îi uneşte din nou cu lumile spirituale.

Când ne întoarcem în evoluţia omenirii într-un trecut îndepărtat, privim spre acel timp despre care spunem: din acel moment omenirea coboară din ce în ce mai mult din comunitatea cu lumile spirituale în lumea materială. – Chiar dacă imaginea are şi latura sa materială, totuşi o putem folosi aici: omul a fost odinioară un tovarăş al fiinţelor spirituale, spiritul său se afla în lumea spirituală, el era fiul zeilor prin faptul că trăia în lumea spirituală. Dar sufletul, care se întrupa mereu, lua din ce în ce mai mult parte la lumea exterioară. Acolo fiul zeilor era în om, care a găsit plăcere la fiicele pământului [Nota 5], adică la acele suflete care aveau simpatie pentru lumea fizică. Şi asta înseamnă, din nou: spiritul omului, străbătut mai înainte de spiritualitatea divină, s-a cufundat în senzorialitatea fizică, a devenit tovarăşul raţiunii care este legată de creier şi îl întreţese cu lumea simţurilor. Iar acum el trebuie să găsească din nou drumul în sus – drumul pe care l-a parcurs în sens invers la coborâre –, pentru a deveni din nou fiu al zeilor. Fiul omului ar pieri aici jos, în această lume fizică, dacă el nu s-ar ridica din nou ca fiu al omului spre fiinţele divine, spre lumina lumii spirituale, dacă el nu ar găsi plăcere în viitor la fiicele zeilor. A fost nevoie pentru evoluţia omenirii ca fii zeilor să se unească cu fiicele oamenilor, cu sufletele care sunt înlănţuite în lumea fizică, pentru ca omul, ca fiu al omului, să înveţe să stăpânească planul fizic. Este necesar însă pentru oamenii viitorului ca ei, ca fii ai omului, să găsească plăcere la fiicele zeilor, la

lumina divin-spirituală a înţelepciunii, cu care să se unească, pentru ca să crească apoi din nou în lumea zeilor.

Voinţa se va aprinde în contact cu înţelepciunea divină şi cele mai puternice impulsuri vor acţiona în cei care se vor fi pregătit pentru a percepe forma eterică a lui Christos Iisus. Aceasta va fi ca o reapariţie a lui Christos Iisus pentru oamenii dezvoltaţi în mod natural spre clarvedere, în acelaşi fel cum i-a apărut şi lui Pavel Christos în eteric ca fiinţă spirituală. El va reapărea oamenilor când ei vor înţelege că trebuie să folosească capacităţile care vor veni o dată cu dezvoltarea sufletului uman.

Din această cauză să folosim ştiinţa spirituală nu ca pe o satisfacere a curiozităţilor noastre, ci aşa încât ea să devină pentru noi o pregătire pentru marile sarcini, pentru marile misiuni ale neamului omenesc, pentru care noi trebuie să creştem din ce în ce mai mult.

RĂSPUNS LA ÎNTREBARE
În continuarea conferinţei din Karlsruhe, 25 ianuarie 1910

Când se spun lucruri ca cele spuse azi, când luminăm taine atât de intime, nu vrem să procedăm fără discernământ, aşa cum se întâmplă atât de des în prezent când se vorbeşte despre anumite lucruri, ci vrem să fim lămuriţi că antroposofia trebuie să devină pentru noi cu totul altceva decât o teorie. Învăţătura trebuie să fie prezentă; cum s-ar putea să ne ridicăm spre astfel de gânduri, ca cele care s-au prezentat astăzi, dacă nu am putea să le preluăm în formă de învăţătură? Esenţialul este ca ea să nu rămână doar învăţătură, ci să se contopească cu sufletele noastre, spre a forma însuşiri ale sentimentului şi ale caracterului, să ne dirijeze spre alt mod de a gândi şi să

facă din noi cu totul alţi oameni. Ea trebuie să ne ofere călăuzire pentru a ne folosi întrupările într-un mod corect, corespunzător, încât să putem deveni cu totul alţii în cursul întrupărilor noastre.

Am încercat să nu spun nici un cuvânt mai mult decât trebuie şi nici unul mai puţin decât trebuie, am încercat, de asemenea, să indic doar în treacăt lucruri importante. Ceea ce am spus este important nu numai pentru sufletele care vor fi întrupate în perioada 1930 – 1940 pe planul fizic, ci şi pentru cele care se vor afla în lumea spirituală, între moarte şi o nouă naştere. Pentru că este important ca sufletele din lumea spirituală să acţioneze în lumea celor vii, chiar dacă aceştia nu o ştiu. Prin noul eveniment al lui Christos, convieţuirea dintre cei care sunt întrupaţi aici pe planul fizic şi sufletele care se află în lumea spirituală va deveni tot mai conştientă. Va fi posibilă o conlucrare între oamenii întrupaţi fizic şi fiinţele spirituale. Acest fapt a trebuit să fie arătat deja, prin imaginea profeţilor care vor apărea din nou pe pământ. Astfel încât v-aţi imaginat că atunci când, în viitorul omenirii, vor veni aceste mari timpuri, oamenii vor putea să acţioneze mai conştient în lumea fizică şi în lumea spirituală, va putea exista o conlucrare între aceste două lumi. Azi nu este posibil acest lucru deoarece lipseşte o limbă comună. Aici, pe planul fizic, oamenii rostesc cuvintele numai în limbile lor, cu ajutorul cărora pot să fie caracterizate lucrurile fizice şi raporturile fizice. Între moarte şi o nouă naştere oamenii trăiesc într-o altă lume, care arată cu totul altfel decât lumea care ne înconjoară deocamdată, şi ei vorbesc o altă limbă. Din tot ceea ce se vorbeşte în lumea noastră, morţii pot să preia numai ceea ce vorbeşte ştiinţa spirituală. Astfel că noi cultivăm în antroposofie ceva ce devine din ce în ce mai inteligibil pentru morţi, noi vorbim şi pentru cei

care se află între moarte şi o nouă naştere. Omenirea creşte în felul acesta spre un timp în care influenţele din lumea spirituală vor deveni mai mari. Marile evenimente ale timpului ce vine se vor face remarcate în toate lumile. Şi oamenii dintre moarte şi o nouă naştere vor avea în cealaltă lume trăiri noi, ca urmare a noului eveniment al lui Christos în lumea eterică. Dar şi ei le vor putea înţelege tot atât de puţin dacă nu se vor fi pregătit pentru aceasta pe pământ, exact la fel ca oamenii care sunt întrupaţi aici pe pământ, care vor trebui să se fi pregătit pentru a primi în mod corect întâmplările din acest interval important de timp. Pentru toate sufletele este important ca – indiferent dacă sunt întrupate fizic sau nu –, prin preluarea adevărurilor antroposofice, să se fi pregătit pentru acest important eveniment care va veni. Dacă ele nu vor fi făcut aceasta, vor trebui să aştepte. Dacă ele nu vor fi preluat cu conştienţa pământeană ceea ce are de dat antroposofia sau ştiinţa spirituală, atunci vor trebui să aştepte până când se vor întrupa din nou, pentru a avea posibilitatea să preia aici, pe pământ, învăţătura corespunzătoare. Căci există lucruri care numai aici pe pământ pot fi învăţate. Din acest motiv se spune: în lumea spirituală nu există, de pildă, nici o posibilitate de a face cunoştinţă cu moartea; un zeu trebui să coboare în lumea fizică pentru a putea să moară. Iar ceea ce este Misteriul de pe Golgota nu poate fi cunoscut în nici o altă lume aşa ca aici, în lumea fizică. Noi am fost aduşi aici jos, în lumea fizică, pentru a dobândi aici ceva ce numai aici poate fi dobândit. Şi Christos a coborât la oameni pentru că El nu putea oferi oamenilor decât aici, în lumea fizică, posibilitatea de a vieţui în Misteriul de pe Golgota ceva ce dă apoi roade care se coc şi care sunt duse mai departe în lumea spirituală. Dar grăunţii de sămânţă

trebuiau să fie depuşi aici în lumea fizică, aici trebuiau să fie semănaţi.

Tabel sintetic al epocilor:

Epoca de aur	= Krita Yuga	= aproximativ 20000 ani
Epoca de argint	= Treta Yuga	= aproximativ 15000 ani
Epoca de bronz	= Dvapara Yuga	= aproximativ 10000 ani
Epoca întunecată	= Kali Yuga	= aproximativ 5000 ani
Epoca noastră cuprinde		viitorii 2500 ani

II. ŞTIINŢA SPIRITUALĂ CA PREGĂTIRE PENTRU NOUA VEDERE ETERICĂ

Heidelberg, 27 ianuarie 1910

În conferinţele ţinute în ramuri nu vom înainta dacă nu vom vorbi uneori despre procesele intime ale vieţii spirituale a omenirii. Ceea ce trebuie să ne însuşim în ramurile noastre este o pregătire pentru cuprinderea adevărurilor spirituale superioare, iar pe aceasta nu trebuie să ne-o închipuim ca o simplă învăţare de teorii, de idei; ceea ce numim, în sensul nostru, pregătire pentru adevăruri superioare, ar trebui să constea de fapt într-un fel de dispoziţie de sentiment şi de simţire a sufletelor noastre. Prin viaţa în ramură, prin faptul că noi ne întâlnim în fiecare săptămână, sufletele noastre trebuie să se maturizeze în sensul de a dobândi o capacitate de asimilare a acelor părţi ale ştiinţei spirituale care coboară sau, dacă vrem să spunem altfel, să ne ridicăm de la adevărurile generale pe care le putem vesti deja astăzi marelui public,

în afară, în conferinţe exoterice, spre faptele concrete ale vieţii.

Fie ca întâlnirea din seara aceasta să aibă a face cu o astfel de pregătire a sufletelor noastre, cu o pregătire a sentimentelor sufletelor noastre. Trebuie ca în faţa sufletelor noastre să apară anumite lucruri, pe care, desigur, abia treptat vom învăţa să le înţelegem, pe care însă le putem simţi, le putem presimţi, când am dobândit, prin viaţa în cadrul grupei de lucru, a ramurei, maturitatea necesară. Este de presupus că astfel de adevăruri vor fi preluate cu delicateţea corespunzătoare, vor fi preluate aşa încât noi le vom considera drept un bun preţios al sufletelor noastre, nu ceva despre care am crede că am putea să îl ducem în lumea exterioară şi să îl comunicăm unui public nepregătit. Ne vom ridica treptat de la lucruri cunoscute spre cele necunoscute.

Există o întrebare care îl preocupă şi pe acela care abia de curând a început să se familiarizeze cu lucrările de început ale concepţiei antroposofice asupra lumii. Este întrebarea: Are oare vreun sens, vreun ţel faptul că sufletul omului apare mereu aici pe pământ în întrupări sau încarnări succesive? Se poate înţelege adevărul abstract al reîntrupării, dar ne alegem cu puţin în viaţă din aceste adevăruri abstracte. Adevărurile dobândesc importanţă pentru viaţă abia atunci când ele sunt de aşa natură încât pot fi retopite în sufletul nostru pentru a deveni căldură a sentimentului, lumină care luminează în noi în aşa fel încât ne conduce mai departe pe calea vieţii. De aceea adevărul abstract despre reîntrupare va deveni pentru noi plin de însemnătate abia atunci când vom şti ceva mai exact, mai intim, despre sensul şi însemnătatea încarnărilor succesive ale omului. Aceasta va fi întrebarea de care ne vom ocupa astăzi.

Cealaltă întrebare este următoarea: Ce fel de semnificaţie are faptul că în încarnarea prezentă ne găsim în situaţia de a aduce antroposofia în sufletele noastre, de a uni adevărurile antroposofice cu viaţa noastră cea mai intimă? – Vom vedea că aceste două lucruri se vor uni armonic astăzi pentru noi.

Aţi auzit deja deseori că două încarnări succesive oarecare ale unui om nu urmează într-un mod întâmplător; după ce omul a trecut prin moarte din viaţa pământeană în lumea spirituală, se întoarce spre o nouă viaţă pământeană abia atunci când în noua viaţă pe pământ el are posibilitatea de a învăţa ceva nou pe pământ, de a-şi uni sufletul cu cele nou învăţate. Desigur, numai acela care nu tratează evoluţia pământului ca şi cum ea s-ar desfăşura într-un interval de câteva secole sau mii de ani poate înţelege aceste lucruri; numai acela care îşi orientează privirea asupra evoluţiei integrale a pământului poate să privească în acest domeniu în mod corespunzător. Chiar şi în raport cu realităţile fizice exterioare vom învăţa să vedem, chiar dacă ne rezumăm numai la izvoarele exterioare, că faţa pământului se schimbă în intervale de timp relativ scurte. Verificaţi, prin lectura descrierilor acestor locuri în care ne găsim, cum arătau ele în timpul în care Christos era pe pământ, şi veţi găsi că întreaga faţă a acestor locuri s-a schimbat aproape cu totul în relativ puţine secole. Şi întrebaţi-vă atunci cum s-au putut schimba, în cursul acestor puţine secole, raporturile morale şi alte raporturi culturale. Încercaţi să vă puneţi în faţa sufletului ceea ce, de exemplu, a învăţat un copil la începutul erei noastre şi ce învaţă el astăzi. Clarificaţi-vă aceste lucruri şi amintiţi-vă apoi din învăţăturile antroposofice că noi putem privi înapoi în trecutul îndepărtat, în care faţa pământului arăta cu totul altfel, în

care, în mare parte, continentele care există astăzi nu existau, în schimb exista un mare continent în locul în care se află astăzi Oceanul Atlantic. Şi gândiţi-vă apoi la tot ceea ce trebuie să se fi petrecut în cursul unor intervale de timp foarte lungi pentru a configura faţa pământului în forma în care se află în prezent. Dacă lăsaţi să treacă prin faţa sufletului dumneavoastră toate acestea, trebuie să vă spuneţi: Există posibilitatea ca sufletele să trăiască mereu ceva nou, să asimileze mereu noi roade ale existenţei pământului şi să îşi unească aceste roade cu propria viaţă, pentru a parcurge apoi viaţa spirituală dintre moarte şi o nouă naştere. Iar când condiţiile s-au schimbat în aşa fel încât se poate învăţa ceva nou, ele vin din nou pe pământ; sufletele vin atunci cu adevărat într-o nouă întrupare.

Nu este un simplu joc al fiinţelor şi forţelor care acţionează în dosul fenomenelor faptul că omul coboară spre noi încarnări, ci fiecare întrupare adaugă o nouă forţă şi capacitate, drept un nou mădular în planul divin care prezintă viaţa integrală a omului. Numai când cuprindem cu privirea în acest mod viaţa, numai atunci legea vieţilor pământeşti repetate dobândeşte un sens adevărat. Dar atunci trebuie să ne spunem: Nu s-ar putea întâmpla să neglijăm a face ceva? Oare nu depinde ceva anumit de faptul că folosim în mod corect o încarnare, o întrupare? Dacă am avea o simplă repetare a vieţii prezente într-o încarnare următoare, atunci mulţi ar putea spune: am eu destul timp, voi mai trăi încă de multe ori.

Dacă privim însă spre cele mai importante fapte ale vieţii şi vedem şi ştim că ceea ce pământul ne poate da într-un interval anumit de timp nu poate fi vieţuit în alt răstimp, ne vom spune că se poate întâmpla să şi ratăm ceva şi că ne putem lua o obligaţie lăuntrică şi o responsabilitate de a folosi fiecare încarnare, fiecare

întrupare într-un mod corespunzător, corect. Şi vom vedea cu mai mare exactitate cum putem folosi aceste întrupări dacă facem o mică retrospectivă pornind din cercetarea spirituală. În parte voi vorbi despre ceva care ne este cunoscut, dar apoi voi extinde expunerea asupra unor lucruri care sunt necunoscute pentru mulţi dintre cei prezenţi. Ceea ce vă este cunoscut este faptul că propriile noastre suflete au avut cu totul alte capacităţi în întrupările trecute. Acele capacităţi prin care omenirea actuală trăieşte şi acţionează nu au fost totdeauna prezente. Dacă ne întrebăm prin ce acţionează cu totul deosebit astăzi sufletul omului, trebuie să ne spunem: el acţionează prin aceea că preia prin simţuri într-un mod exact faptele exterioare ale lumii, prin aceea că omul are o raţiune autonomă, o putere de judecată autonomă pe care o exercită asupra percepţiilor simţurilor şi prin care el poate combina percepţiile simţurilor pentru a dobândi în acest fel o imagine a lumii în cunoaşterea sa. Ştim apoi că omul, dacă îşi dezvoltă mereu sufletul prin metodele pe care le găsiţi descrise în cartea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***, poate avea în jurul său încă un mediu, un mediu spiritual. Ştim că există un ochi spiritual deschis, o trezire a facultăţilor superioare suprasensibile care sunt în stare de somn la omul obişnuit, ştim că a existat un timp în care lumea spirituală era perceptibilă pentru toţi oamenii, dar mai ştim că va exista un timp în care lumea spirituală se va putea revărsa în sufletele noastre precum lumina într-un om născut orb şi operat; lumina şi culoarea au fost prezente şi înainte în mediul său înconjurător, dar nu au putut să pătrundă în el deoarece nu avea organe deschise pentru a le prelua.

Astfel avem astăzi o omenire care nu poate vedea în lumea spirituală decât printr-o dezvoltare anormală, prin

metode cu totul deosebite. Starea normală a omului actual constă în aceea că el percepe prin simţurile exterioare lucrurile lumii şi combină percepţiile sale cu intelectul legat de creierul fizic.

Însă omenirea nu a fost totdeauna aşa cum este astăzi. Putem privi înapoi, în vechile timpuri ale evoluţiei omenirii, şi când ne deschidem ochiul clarvăzător faţă de memoria originară pe care o numim cronica Akasha [Nota 6], găsim acolo că pe atunci alte posibilităţi sufleteşti omeneşti erau cu totul normale. Toţi oamenii aveau în timpurile vechi un fel de clarvedere. Nu o clarvedere ca cea care se dobândeşte astăzi prin metodele amintite, ci o clarvedere de alt gen, o clarvedere despre care trebuie să spunem că era estompată, ca de vis. Dar ea era prezentă, în special în anumite condiţii anormale. Ea venea de la sine, nu era necesară o educaţie deosebită. Este adevărat că trebuie să ne întoarcem departe în trecut dacă vrem să găsim o omenire cu clarvedere constantă dar, în fapt, în anumite stări intermediare dintre somn şi veghe a existat tot timpul o anumită clarvedere a omenirii. Această clarvedere o găsim din ce în ce mai mult, pe măsură ce ne întoarcem în trecut. Vă amintiţi că noi, prin faptul că trecem prin diferite epoci culturale, trecem prin diferite epoci de formare ale omenirii. Trăim acum într-un răstimp cultural căruia i-a premers un altul, pe care îl denumim greco-latin. Acestuia i-a premers un altul, pe care îl denumim, după popoarele conducătoare, epoca egipto-caldeeano-babiloniano-asiriană. Acesteia i-a premers o alta, pe care o denumim vechea epocă persană, iar dacă ne întoarcem într-un trecut şi mai îndepărtat ajungem la acea epocă pe care o denumim epoca veche hindusă. Spre această epocă nu putem privi decât cu ochiul clarvăzător, căci acea cultură care a produs Vedele s-a născut mult mai

târziu, ca ecou slab al acelei înalte înţelepciuni prin care cei şapte sfinţi Rishi au dăruit lumii străvechea cultură originară hindusă. Şi dacă mergem în trecut înaintea acelei epoci, găsim marea catastrofă atlanteană care a schimbat faţa pământului prin acţiunea puternică a apei şi a vântului în aşa fel încât continentul atlantean a dispărut treptat şi în locul lui a apărut ceea ce avem acum, pe de o parte Africa şi Europa, iar pe de altă parte America.

Şi dacă ne-am întoarce mai mult în trecut, cronica Akasha ne-ar arăta cum la oamenii vechiului continent atlantean existau cu totul alte capacităţi sufleteşti, capacităţi sufleteşti care cu greu ar putea să fie credibile pentru omul actual, deoarece tot ceea ce cunoaşte omul actual este foarte departe de ceea ce exista atunci.

Sufletele noastre au fost prezente în toate aceste epoci, au fost prezente în alte corpuri şi au avut totdeauna alte facultăţi. Dacă am putea să ne întoarcem în trecut, am găsi că sufletele noastre erau dotate pe atunci cu un înalt grad de receptivitate clarvăzătoare; în special în anumite stări intermediare dintre somn şi veghe oamenii erau martorii unei lumi spirituale, puteau privi în lumea spirituală. Dacă aţi putea merge înapoi, aţi găsi că dumneavoastră înşivă vedeaţi în acel timp fapte şi fiinţe ale lumii spirituale. Pe atunci nu exista nici o ispită pentru sufletele omeneşti, nu exista nici o posibilitate de a tăgădui lumea spirituală, fiindcă sufletele o vedeau, pentru că ele erau îndreptate spre lumea fizică numai pentru câteva ore din zi. Obiectele lumii fizice exterioare nu erau încă vizibile aşa cum au devenit în timpurile ulterioare. De aceea, când oamenii ajungeau în stările intermediare dintre somn şi veghe, aveau în jurul lor lumea pe care trebuia să o resimtă ca spirituală, care trebuia să le dea convingerea: omul provine din această lume. El a coborât din această lume

pentru a dobândi ceva în lumea fizică, ceva ce nu ar fi putut obţine în lumea spirituală. Ce ar fi putut obţine în această lume exterioară? Ce nu putea să aibă în lumea spirituală? Ceea ce lumea spirituală nu avea, era posibilitatea de a dezvolta conştienţa de sine, posibilitatea ca omul să-şi spună sieşi „eu". Omenirea nu avea atunci această posibilitate. Omul era aşa-zicând în afara lui însuşi tocmai în cele mai importante momente ale vieţii sale, era ca într-o stare de răpire în care nu ştia că el era o individualitate autonomă interior. El era dăruit lumii spirituale. A se simţi pe sine drept eu, aceasta o putea învăţa numai în această lume fizică, numai aici putea să primească o conştienţă de sine adevărată. Iar cu conştienţa de sine este inseparabil legată ceea ce noi numim putere de judecată, gândirea de astăzi şi capacitatea de percepţie. Astfel, omul trebuia să îşi jertfească propria sa legătură cu lumea spirituală, propria sa clarvedere obscură pentru a-şi însuşi posibilitatea de a se deosebi pe sine ca eu de lumea înconjurătoare şi, prin aceasta, să ajungă la eu, la conştienţa de sine.

În viitor omul va recuceri darul privirii clarvăzătoare în lumea spirituală alături de conştienţa de sine. Poarta spre lumea spirituală i s-a închis treptat pentru ca omul să poată deveni o fiinţă conştientă de sine, spirituală, interiorizată, pentru ca el să se poată ridica la conştienţa de sine, pentru ca apoi să poată intra din nou în lumea spirituală ca fiinţă independentă.

Au existat deci timpuri vechi în care omul vedea aşa-zicând mediul său înconjurător, care era cu totul altul decât azi. Ce vedem când privim mediul fizic înconjurător? Vedem lumea mineralelor, a plantelor, a animalelor şi pe semenii noştri oameni. Aceasta este lumea ce ne înconjoară, căreia noi îi aparţinem, lumea care ni se oferă între naştere şi moarte.

În acea lume din care provine lumea exterioară şi care se află în spatele acesteia putem intra numai prin facultăţi clarvăzătoare care, precum am spus, nu sunt astăzi facultăţile normale ale omenirii prezente, dar care în anumite stări stăteau la dispoziţia tuturor oamenilor din acele vechi timpuri. Omul vieţuia atunci lumea spirituală despre care vorbeşte ştiinţa spirituală, percepea acele fiinţe spirituale şi forţe spirituale care sunt prezente, despre care nu se poate spune că nu există pentru că percepţia actuală normală nu poate să le perceapă, care sunt prezente la fel cum lumina şi culorile sunt prezente în jurul orbilor, chiar dacă ei nu le pot percepe. Aceste fiinţe spirituale erau pe atunci tovarăşii oamenilor şi omul îşi putea spune: eu aparţin unei lumi spirituale, ca fiinţă spiritual-sufletească eu aparţin unei lumi în care există astfel de fiinţe precum propriul meu conţinut sufletesc spiritual, fiinţe pe care le am în jurul meu în astfel de stări. – În acele timpuri ale trecutului îndepărtat omul era tovarăşul fiinţelor sufleteşti spirituale. Acele cunoştinţe şi idei care au pătruns în aceste raporturi au putut deosebi totdeauna exact – şi pot şi astăzi să deosebească – diversele trepte pe care omul le-a parcurs în diversele timpuri. Mai întâi acea treaptă în care omul era cu totul prezent în lumea spirituală, treapta la care el nu descindea cu conştienţa în lumea senzorial-fizică ci se simţea ca aparţinând cu totul lumii spirituale, astfel încât îşi extrăgea toate forţele din lumea spirituală. O cunoaştere spirituală deosebeşte această treaptă de următoarea, în care aceste forţe au scăzut mereu, în care s-a ajuns la perceperea obiectelor lumii exterioare precis conturate, la prelucrarea acestor impresii prin gândirea logică şi judecăţi, în acelaşi timp cu conturarea eului, a conştienţei de sine.

Filozofia orientală, care mai putea încă privi în aceste raporturi deoarece a păstrat resturi ale învăţăturii sfinte a celor şapte Rishi, mai avea încă denumiri pentru diferitele epoci ale evoluţiei omenirii. Pentru cele mai vechi timpuri, pentru epocile de evoluţie clarvăzătoare ale omenirii în care clarvederea ajungea până în cele mai înalte regiuni ale lumii spirituale, până la acele fiinţe pe care noi trebuie să ni le reprezentăm ca fiind cele mai înalte, care au legătură cu lumea noastră, se folosea denumirea Krita Yuga, care a fost denumită mai târziu „epoca de aur". A venit apoi un alt timp în care oamenii vedeau mult mai puţin din lumea spirituală, în care acţiunile lumii spirituale nu erau atât de vii. Acest timp a fost numit mai târziu Treta Yuga, „epoca de argint". Oamenii care trăiau între naştere şi moarte dobândeau atunci în alt mod siguranţa referitoare la lumea spirituală. Ei aveau într-adevăr nemijlocit doar o trăire cu totul neclară din lumea spirituală, în schimb îşi aminteau despre acele timpuri de dinaintea naşterii, în care ei trăiau împreună cu fiinţele spirituale. Prin aceasta, pe atunci omul ştia lucruri suficient de precise despre lumea spirituală, aşa cum azi, când îmbătrâneşte, el nu poate nega faptul că a avut o tinereţe. În acele concepţii în care se ştiau astfel de lucruri, această epocă era denumită Treta Yuga, pentru care s-a folosit mai târziu în mod mai puţin precis expresia „epoca de argint". Toate aceste vechi expresii îşi au importanţa lor profundă, iar ştiinţa actuală se comportă copilăreşte în modul cum tratează aceste expresii, pentru că ea nu presimte nimic despre realităţile din care au rezultat aceste denumiri.

După epoca de argint vine o altă epocă, în care exista încă, ce-i drept, o cunoaştere clară, un fel de cunoaştere reală a lumii spirituale, însă aşa încât omul, care era deja mult coborât în lumea fizică, putea, aşa-zicând, alege între

cele două lumi, în raport cu convingerea lui. Vechea clarvedere a devenit tot mai întunecată în această a treia epocă, „epoca de bronz", Dvapara Yuga, dar era totuşi prezentă, până la un anumit grad, într-un mod confuz, şi omul mai putea încă să se unească cu lumea spirituală, de astă dată însă mai mult sau mai puţin din propria sa convingere interioară. El mai ştia în această epocă că lumea spirituală fusese o trăire odinioară.

Veni apoi treptat acea epocă pe care o numim cu o expresie orientală Kali Yuga, „epoca întunecată". Este epoca în care, pentru capacităţile sufleteşti omeneşti, s-a închis poarta către lumea spirituală. Şi prin faptul că oamenii au fost mereu în situaţia de a putea percepe numai lumea senzorial-fizică, ei puteau să-şi formeze în această lume din ce în ce mai mult sentimentul de sine, sentimentul de eu, conştienţa de eu. Această epocă a început într-un timp relativ târziu, aproximativ în anul 3100 î.e.n., şi s-a prelungit până în timpurile noastre.

Tratăm aceste lucruri în aşa fel încât să învăţăm să deosebim aceste epoci pentru a putea înţelege cele mai importante sarcini ale încarnării noastre prezente.

Am ajunge până în timpurile atlanteene dacă am urma epoca Krita Yuga până la începuturile ei. Treta Yuga însă cade în timpul sfinţilor Rishi, în vechea cultură hindusă, în parte, şi în vechea cultură persană. Dvapara Yuga se situează în epocile de cultură târzii, în timpurile caldeeo-babilono-asiro-egiptene. Pe atunci mai exista un anumit grad de clarvedere crepusculară. Iar timpul în care treptat şi încet începe închiderea completă a porţii spre lumea spirituală, timpul în care omenirea a fost aşa-zicând limitată la planul fizic, începutul acestei epoci se află în anul 3101 î.e.n., ceea ce înseamnă înainte ca Iisus Christos să fi trăit pe pământ. Astfel încât vedem începând, la

aproximativ 3000 de ani înainte de evenimentul christic, o epocă ce a făcut, treptat, din noi, ceea ce suntem astăzi. Dacă ştim că în această epocă s-a petrecut cel mai important fapt al întregii evoluţii pământeşti, fapta lui Christos, putem aprecia întreaga însemnătate a acestui fapt. Cum erau oamenii în epoca aceea, în Kali Yuga, când Christos a coborât pe pământ? Ei se aflau deja de mai mult de 3000 de ani într-o evoluţie care îi limita la lumea fizică, care îi constrângea ca între naştere şi moarte să preia numai ceea ce li se oferea în lumea fizică, ceea ce le prezenta lumea fizică. Dacă evoluţia s-ar fi continuat în acest mod, conştienţa de eu a oamenilor ar fi devenit din ce în ce mai puternică, dar numai în ceea ce priveşte elementul egoist. Omul ar fi devenit o fiinţă care ar fi savurat totul, o fiinţă cu pofte, care ar fi închis totul, cu răceală, în eul său. Ar fi pierdut cu desăvârşire conştienţa că există o lume spirituală, dacă nu ar fi intervenit altceva. Ce a intervenit? Întreaga semnificaţie şi importanţă a ceea ce a intervenit se află în faţa sufletului când înţelegem că în evoluţia pământului există timpuri de tranziţie. Mulţi oameni care nu fac altceva decât să speculeze, şi care practică o filosofie abstractă sau cultivă o ideologie oarecare, numesc deseori epocă de tranziţie orice perioadă de timp; şi se poate ca aproape fiecare interval de timp care s-a scurs de la descoperirea artei tiparului, de când s-au publicat atât de multe, să fie denumit epocă de tranziţie. Cel care stă însă pe terenul ştiinţei spirituale nu va fi atât de darnic cu acest cuvânt, căci timpuri de tranziţie nu sunt decât acele timpuri în care se întâmplă lucruri esenţiale, lucruri hotărâtoare, mai hotărâtoare decât în celelalte timpuri.

Există o axiomă curentă în ştiinţă, şi care este considerată ca lucru de la sine înţeles – antroposofii ar

trebui să înveţe că este lipsită de sens – că natura nu face salturi. – Sună foarte obiectiv dar este, totuşi, un lucru lipsit de sens, pentru că natura nu face altceva decât salturi. Urmăriţi cum se dezvoltă o plantă, cum se petrece de fiecare dată un salt când ceva nou intervine în evoluţie, cum se petrece un salt de la formarea regulată a frunzelor la formarea florii, de la cupa florii la petală, de la petale la vasele cu polen ş.a.m.d. Natura face numai salturi, după ce o anumită perioadă de timp a mers uniform; natura şi întreaga existenţă fac salturi. Esenţialul evoluţiei constă tocmai în faptul că apar crize şi salturi, iar expresia: Natura nu face nici un salt, aparţine, aş spune, celei mai înfricoşătoare comodităţi a gândirii omeneşti – fiindcă natura face, într-adevăr, multe salturi.

Dar tot aşa se desfăşoară şi viaţa spirituală, în salturi. În cursul dezvoltării spirituale au loc salturi mari, însemnate. Apoi viaţa îşi continuă uniform drumul; şi iar se produc salturi spirituale importante. Un astfel de salt impresionant pentru viaţa omenirii – nu numai pentru cei care au fost în jurul lui Christos – s-a petrecut tocmai în timpul în care Christos se afla pe pământ. Şi în acest sens putem numi epocă de tranziţie timpul în care Christos a trăit şi a propovăduit în Palestina. Să nu spuneţi că toţi oamenii ar fi trebuit să observe uşor un astfel de salt, o astfel de tranziţie. O, se poate ca lucrul esenţial care se petrece într-un anumit timp să rămână complet necunoscut ochilor contemporanilor, poate să le treacă prin faţă fără ca ei să observe ceva! Ştim totuşi că odinioară a trecut prin faţa a milioane şi milioane de oameni fără să lase vreo urmă. Ştim că Tacitus, renumitul scriitor roman, scrie într-un anumit loc al operei sale despre creştini ca despre o sectă secretă; de exemplu, la aproape 100 de ani după ce creştinismul s-a răspândit deja în regiunile de sud

ale Europei, se povesteau în Roma lucruri cu totul incredibile despre creştinism. Existau deci în Roma, în acel timp, cercuri care nu ştiau nimic altceva despre creştini decât că ar fi o sectă incomodă, o sectă condusă de un anumit Iisus care îi îndemna pe oameni la lucruri rele. Aceasta este versiunea care circula prin Roma – la aproape un secol după ce creştinismul luase fiinţă. Atât de fără urmă a trecut prin faţa unui mare număr de oameni cel mai important eveniment nu numai al acelui timp ci al întregii evoluţii a omenirii. Trebuie să ne putem reprezenta că, de fapt, în timp ce oamenii nu observă nimic, dar absolut nimic, se pot întâmpla lucruri importante, însemnate. Iar dacă unii oameni spun că trăim într-un timp în care nu se petrece nimic important, asta nu este nicidecum vreo dovadă că au dreptate.

În fapt, trăim astăzi din nou într-o epocă de tranziţie, în care se întâmplă cele mai importante fapte spirituale, despre care însă mulţi contemporani ai noştri nu ştiu nimic; faptele însă sunt prezente. Acesta este unul din aspectele asupra căruia trebuie să ne lămurim, anume că noi putem vorbi despre epoci de tranziţie, dar nu dorim să fim generoşi cu acest cuvânt. Ce era esenţial pentru timpul de tranziţie în care a apărut Christos Iisus? Esenţialul acestui timp de tranziţie pentru întreaga omenire se exprimă într-o vorbă plină de însemnătate, dar pe care trebuie să o înţelegem corect. Ea este cuprinsă în propăvăduirea lui Ioan Botezătorul, expresie pe care Christos a reluat-o, şi care spune: „Schimbaţi-vă dispoziţia voastră sufletească, împărăţia cerurilor s-a apropiat de voi.” O întreagă lume se află în această expresie, tocmai acea lume care este în legătură intimă cu evenimentul important care s-a săvârşit atunci pentru întreaga evoluţie a omenirii.

Prin evoluţia naturală în epoca Kali Yuga oamenii ajunseseră treptat atât de departe încât dobândiseră putere de judecată şi conştienţa de eu, dar deveniseră incapabili să dobândească din nou, din această conştienţă de eu, prin propria forţă, legătura cu lumea spirituală. Botezătorul spunea: „Acum a venit timpul în care eul vostru trebuie să vă educe în aşa fel încât acest eu să se poată adânci atât de profund sufleteşte încât să găsească în sine legătura cu împărăţia cerurilor; deoarece în afara sa, omul nu mai poate în mod normal să se ridice prin stări de clarvedere într-o lume spirituală. Împărăţiile cerurilor trebuia să coboare până în lumea fizică. Ele trebuiau să se reveleze în aşa fel încât eul să le poată recunoaşte prin conştienţa de sine obişnuită, prin simţul adevărului al conştienţei de sine obişnuite. Schimbaţi vechea dispoziţie sufletească astfel încât să puteţi crede că viaţa voastră sufletească, înflăcărându-şi eul, poate înţelege în sine însăşi prin observarea a ceea ce se petrece în jur: există o lume spirituală! Trebuie să învăţaţi să înţelegeţi, să cuprindeţi în eul vostru, prin eul vostru lumile spirituale. Ele s-au apropiat. Ele nu trebuie căutate acum într-o stare de extaz! – De aceea a trebuit să coboare Christos într-un trup omenesc din carne şi sânge, pentru că structura sufletului omului era constituită pentru o înţelegere a planului fizic. Dumnezeu trebuia să vină la oameni pe planul fizic deoarece omul, prin educarea eului propriu şi prin închiderea porţii spre lumea spirituală, nu mai era capabil să meargă spre zei cum mergea în vechile timpuri. Acesta este faptul important care s-a întâmplat în acel timp; pe de o parte, prin evoluţia naturală a facultăţilor omeneşti s-a pierdut vechea legătură cu lumea spirituală şi a fost dobândită conştienţa de eu; pe de altă parte însă, trebuia ca în cadrul lumii fizice să poată fi dobândită conştienţa

lumii spirituale. Christos a fost mijlocitorul pentru lumea spirituală a acelor oameni care ajunseseră la o astfel de treaptă de evoluţie încât nu mai puteau să dobândească legătura cu lumea spirituală decât printr-un eu ce trăia pe planul fizic. Schimbaţi-vă dispoziţia voastră sufletească, nu mai credeţi că prin extaz omul poate urca în mod normal în lumea spirituală, ci credeţi că prin dezvoltarea posibilităţilor care se află în eul vostru, cu ajutorul lui Christos, poate fi găsit drumul în lumile spirituale! Căci numai aşa va putea găsi omenirea spiritul.

În prezent trăim din nou într-o epocă asemănătoare, fiindcă în anul 1899 s-a încheiat epoca întunecată, Kali Yuga, şi acum se pregătesc încet, în mod asemănător, noi dispoziţii sufleteşti, noi capacităţi sufleteşti. Este foarte posibil ca oamenii timpului nostru să doarmă în această privinţă. Din ce în ce mai mult vom face cunoştinţă cu ceea ce se va întâmpla în epoca noastră pentru toţi oamenii, cu ceea ce a început acum, după încheierea epocii Kali Yuga. Astăzi avem sarcina să ne îngrijim pentru ca acest eveniment, acest eveniment de tranziţie să nu treacă neobservat şi fără urmări pentru progresul omenirii.

Kali Yuga s-a încheiat de puţin timp. Anul 1899 este timpul mediu în care ea s-a încheiat. Acum ne îndreptăm spre un timp în care se vor dezvolta anumite capacităţi de clarvedere în mod natural, alături de conştienţa de sine. Oamenii vor vieţui ceva deosebit şi straniu pe care nu vor şti să-l interpreteze! Vor începe să aibă presimţiri care se vor realiza, vor începe să vadă evenimente înainte ca ele să se fi petrecut, care însă ulterior se vor petrece. Oamenii vor începe treptat să vadă cu adevărat ceea ce noi numim corpul eteric al omului, chiar dacă difuz şi în primele lui elemente. Astăzi omul nu vede decât corpul fizic. Vederea corpului eteric se va dezvolta din ce în ce mai mult ca ceva

despre care oamenii vor învăţa fie că are o realitate, fie că ar fi doar o iluzie a simţurilor. Se va ajunge atât de departe încât unii se vor întreba referitor la astfel de trăiri: Oare sunt nebun?

Chiar dacă la început va exista un număr mic de oameni în care se vor dezvolta în următoarele decenii aceste capacităţi, ştiinţa spirituală comunică aceste lucruri deoarece ea simte responsabilitatea pe care o avem faţă de ceea ce se întâmplă în realitate, faţă de ceea ce trebuie să se întâmple conform mersului natural al evenimentelor. De ce învăţăm noi ştiinţa spirituală? Deoarece vor apărea evenimente care nu vor putea fi înţelese decât prin ştiinţa spirituală, şi care ar rămâne de neînţeles dacă nu am avea cunoştinţe spirituale…[lipsă în text].

Aceste capacităţi se vor dezvolta relativ repede la un număr mic de oameni. În orice caz, este adevărat: printr-o educaţie ezoterică omul poate să se ridice mult deasupra a ceea ce se pregăteşte ca un început pentru întreaga omenire. Dar ceea ce omul poate să parcurgă printr-o educaţie corespunzătoare se pregăteşte deja, cel puţin ca un început, pentru întreaga omenire, ca ceva despre care trebuie să vorbim, indiferent dacă acest lucru va fi înţeles sau nu, între anii 1930-1940. Numai câteva decenii ne separă de momentul în care astfel de evenimente vor începe să fie din ce în ce mai numeroase.

Dar apoi va interveni, pentru acea omenire care îşi va fi dobândit aceste facultăţi, încă ceva. Aceşti oameni vor furniza o dovadă pentru una din cele mai importante fraze cuprinse în Noul Testament, frază care va acţiona zguduitor asupra acestor suflete. Căci în aceste suflete va învia fraza: „Eu sunt la voi în toate zilele până la sfârşitul lumii”, ceea ce înseamnă, dacă este tradus corect: „până la sfârşitul eonilor pământului”. Această expresie ne spune că

creştinismul nu este doar ceea ce a fost scris odinioară în cărţi, ceea ce a fost învăţat în anumite timpuri; ea ne spune că creştinismul nu este numai ceea ce este cuprins astăzi în cutare sau cutare dogmă, ci este ceva viu, ceva ce are în sine vederea şi trăirea revelaţiilor, care se vor dezvolta din ce în ce mai puternic. Suntem astăzi la începutul acţiunii creştinismului, iar cel care s-a unit într-adevăr cu Christos ştie că din creştinism vor veni mereu noi şi noi revelaţii. El ştie: creştinismul nu este în scădere, creştinismul este în creştere, în devenire, creştinismul este ceva viu, nu este ceva mort.

Cel care parcurge azi o evoluţie spirituală poate începe să trăiască deja adevărul expresiei: „Eu sunt la voi în toate zilele, până la sfârşitul timpurilor pământului". Astfel este El la noi, în formă spirituală, în atmosfera pământului. Înainte de evenimentul de pe Golgota, clarvăzătorii nu puteau să Îl găsească pe Christos în atmosfera pământului. Abia după evenimentul de pe Golgota Christos a devenit vizibil în atmosfera pământului, pentru că El este aici din acel timp. Cineva care era învăţat cu clarvederea timpurilor precreştine ştia că va veni un timp în care se vor petrece acestea. El ştia: acum nu găsim în domeniul astral al pământului nostru ceva ce se numeşte Christos, dar va veni un timp când ochiul clarvăzător va fi deschis şi Îl va vedea pe Christos în sfera pământului! El ştia că în domeniul clarvederii pământeşti va interveni o mare metamorfoză. El nu era atât de avansat încât să poată fi convins prin evenimentele din Palestina că aceste evenimente se şi întâmplaseră. Nici un eveniment fizic nu-l putea convinge că Christos se coborâse deja pe pământ. Numai un eveniment l-a putut convinge: L-a văzut în atmosfera pământului pe Christos. Atunci a fost convins că venirea lui Christos pe pământ, aşteptată în Misterii, se

săvârşise cu adevărat. Ceea ce a trăit Pavel, prezenţa lui Christos în atmosfera pământului, acesta este evenimentul pe care-l poate trăi un discipol educat, un om educat într-o şcoală ezoterică; şi tot acesta este evenimentul pe care, aşa precum este caracterizat, îl vor putea trăi oamenii, clarvăzători în mod natural, începând cu anii 1930, 1940, apoi, în cursul unor lungi perioade de timp, va fi ca un fapt devenit cu totul natural. Evenimentul de la Damasc se va repeta pentru mulţi oameni, şi putem numi acest eveniment o revenire a lui Christos, o revenire în spirit. Christos va fi prezent pentru oamenii care pot să se ridice până la vederea trupului eteric. Căci Christos a coborât numai o dată până într-un trup din carne şi oase: atunci, în Palestina. Dar este mereu prezent în trupul eteric, în atmosfera eterică a pământului. Şi deoarece oamenii se vor dezvolta spre vederea eterică, Îl vor putea vedea. Astfel, revenirea lui Christos rezultă prin aceea că oamenii se ridică spre capacitatea de a-L vedea pe Christos în eteric. Acest fapt este de aşteptat să se petreacă în timpul nostru de tranziţie. Iar ceea ce a realizat ştiinţa spirituală este pregătirea sufletelor pentru a-L putea vedea pe Christos.

Am cuprins acum cu privirea a doua întrebare pe care ne-am pus-o la început. Pe de o parte am văzut ce sens are ca cineva să-şi folosească încarnările în mod corect, şi am văzut şi cum putem să ne folosim propria încarnare prezentă prin aceea că ne pregătim pentru a-L vedea pe Christos, care va reveni în viitor. Trebuie să înţelegem în sens corect această revenire; atunci vom înţelege şi care sunt în această privinţă marile pericolele. Trebuie să vă spun asta încă de acum.

Un eveniment de cea mai mare importanţă stă în faţa omenirii în timpurile apropiate prin caracterizata revenire a lui Christos în spirit. Dar materialismul timpurilor

noastre va fi atât de puternic încât chiar un astfel de adevăr va fi interpretat în mod materialist. Şi aceste interpretări materialiste se vor transfera în realitate. Acest adevăr va fi răstălmăcit ca o revenire în carne şi oase. Christoşi falşi vor exista într-un timp nu prea îndepărtat pe întregul pământ, falşi Mesia, oameni care se vor da drept Christosul revenit. Antroposofii însă trebuie să fie oameni care să nu cadă în acel materialism şi să creadă că Christos coboară din nou în carne şi oase pe pământ, pentru că ei ştiu că epoca întunecată s-a sfârşit, epoca în care oamenii aveau nevoie, pentru dezvoltarea conştienţei lor de eu, de viaţa în lumea fizică a materiei, fără a putea privi în lumea spirituală. Omul trebuie să se ridice din nou până în sferele spirituale, unde Îl va putea vedea pe Christos ca pe o fiinţă vie, prezentă.

Omenirea va avea la dispoziţie aproximativ 2500 de ani pentru a-şi însuşi aceste capacităţi. Îi vor sta la dispoziţie 2500 de ani pentru a dobândi vederea eterică ca un dar general natural, până când oamenii vor trebui să dezvolte o altă facultate, din nou într-un timp de tranziţie. În aceşti 2500 de ani tot mai multe suflete omeneşti se vor putea dezvolta până la această capacitate. Şi nu se va face nici o deosebire între oamenii care, în timpul arătat aici, vor fi între naştere şi moarte, şi cei care, după moarte, vor fi în lumea spirituală. Timpul dintre moarte şi o nouă naştere va fi altfel folosit dacă sufletele vor fi vieţuit pe pământ revenirea lui Christos. Şi ea va deveni altfel prin această trăire. De aceea, pentru sufletele care sunt acum întrupate este de o aşa mare importanţă faptul de a fi bine pregătit pentru evenimentul christic ce se va produce în acest secol, fie că vor fi întrupate aici pe pământ, fie că vor fi trecut prin poarta morţii şi se vor afla între moarte şi o nouă naştere atunci când se va întâmpla acest nou

eveniment christic. Este important ca toate sufletele să fie pregătite pentru acest eveniment şi, prin aceasta, să fie înarmate împotriva pericolelor.

Când vorbim astfel, simţim ce trebuie să fie antroposofia pentru noi şi ce poate ea să fie; ea trebuie să ne pregătească să putem presimţi, să putem face ceea ce trebuie făcut pentru ca un eveniment de cea mai mare importanţă să nu treacă fără urmă pe lângă omenire. Dacă el ar trece fără urmă pe lângă omenire, aceasta ar pierde o posibilitate importantă de evoluţie şi s-ar cufunda în întuneric, în pieire. Lumina nu poate fi adusă decât dacă oamenii se trezesc pentru noua percepere şi se deschid astfel noului eveniment christic. Aceste lucruri vor fi spuse în mod repetat în viitor. Dar se va spune în mod repetat şi că falşii profeţi ar putea să împiedice ceea ce este bun, ceea ce este important, dacă ar reuşi să răspândească convingerea că Christos va apărea în trup de carne şi oase. Dacă antroposofii nu vor înţelege acest lucru, eroarea în care ar cădea ar da posibilitatea să apară falşi Mesia. Ei vor apărea deoarece se bizuie pe slăbiciunile sufletelor slăbite prin materialism, care nu pot decât să-şi reprezinte că, revenind, Christos trebuie să apară în trup material. Această interpretare eronată a vestirii este foarte rea; ea va apărea ca o ispită periculoasă pentru omenire. Antroposofia are sarcina să apere oamenii de această ispită. Nu poate fi suficient de puternic subliniat acest lucru pentru toţi cei care vor să îl audă. Iar cu aceasta vedeţi că antroposofia are de spus lucruri importante, că nu practicăm antroposofia din pricină că suntem curioşi să aflăm tot felul de adevăruri, ci fiindcă ştim că aceste adevăruri sunt folosite pentru binele omenirii, pentru desăvârşirea continuă a omenirii.

Christos se va apropia de omenire în multe alte forme. Acea formă pe care El a ales-o la evenimentele din Palestina, a ales-o deoarece oamenii erau avizaţi pe atunci la capacitatea de a dezvolta conştienţa pe planul fizic şi de a şi-o însuşi. Omenirea este însă chemată să dezvolte capacităţi din ce în ce mai înalte ca, prin acestea, evoluţia să poată face din nou un salt.

Christos va fi prezent pentru a putea fi vieţuit şi pe aceste trepte superioare de cunoaştere. Şi în această privinţă creştinismul nu este la sfârşitul lui, ci la începutul activităţii sale; omenirea se va ridica treaptă cu treaptă, iar creştinismul va fi prezent pe fiecare treaptă pentru a satisface, în întregul viitor al pământului, cele mai profunde cerinţe ale sufletului uman.

III. EVOLUŢIA INTERIOARĂ ŞI POSIBILITĂŢI DE EVOLUŢIE EXTERIOARĂ

Pforzheim, 30 ianuarie 1910

În evoluţia atât a omului singular cât şi a întregii omeniri nu trebuie să căutăm mereu ceva foarte simplu, nu trebuie să căutăm ceva liniar, căci astfel nu vom putea înţelege procesele complicate ale vieţii care apar în fiecare zi în faţa noastră. Deja la omul luat ca individ trebuie să ne fie clar că două curente evolutive curg, aşa-zicând, unul în altul. Vă amintiţi că la om distingem mai multe etape de dezvoltare – acest lucru este prezentat în mica scriere ***Educarea copilului din punctul de vedere al ştiinţei spirituale*** [Nota 7]. Perioada de la naşterea fizică până în al şaptelea an al vieţii, până la timpul când îşi schimbă dinţii, apoi de la şapte ani până la aproximativ 14 ani, apoi

de la aproximativ 14 ani până la 21 de ani; sunt perioade de aproximativ 7 ani care urmează una după alta. Această împărţire a vieţii omului în astfel de intervale se desfăşoară destul de regulat în prima jumătate a unei vieţi normale. Această împărţire în perioade de 7 ani devine neregulată în a doua jumătate a vieţii, în jumătatea descrescătoare. Acest fapt se explică prin aceea că, în prima jumătate a vieţii noastre, noi trăim acele legi şi fapte care sunt un fel de repetare a mersului de dezvoltare evolutiv regulat al omenirii, începând din timpuri primordiale până acum, în timp ce în a doua jumătate a vieţii nu trăim ceea ce s-a petrecut deja în lumea exterioară, ci ceea ce se va petrece abia în viitor. Din această cauză a doua jumătate a vieţii omului va deveni din ce în ce mai regulată, mai regulată decât este astăzi, din ce în ce mai regulată. Am spus asta numai pentru a arăta că există o astfel de dezvoltare regulată în viaţa omului, că viaţa omului se desfăşoară într-o evoluţie regulată. Ea se exprimă în aşa fel încât putem spune: până în al şaptelea an al vieţii omul este într-un înveliş eteric. În ce priveşte trupul său eteric, omul se naşte abia în al şaptelea an de viaţă. Referitor la trupul său astral, el se va naşte aproximativ în al patrusprezecelea an al vieţii şi aşa mai departe. Ceea ce caracterizăm prin aceasta reprezintă de fapt numai un curent de evoluţie a omului, curentul de evoluţie mai mult exterior. Alături de acest curent de evoluţie mai există încă unul, interior, care decurge într-o anumită măsură autonom alături de curentul exterior. Curentului interior îi aparţine tot ceea ce avem, de fapt, ca procese interioare profunde, cauze şi efecte în karma noastră, ceea ce se continuă de la încarnare la încarnare.

Când spunem că până la al şaptelea an sau până la al patrusprezecelea sau până la al douăzecişiunulea an omul

se dezvoltă într-un mod cu totul determinat, trebuie să ne fie limpede că acest fapt este mai mult sau mai puţin valabil, în general, pentru toţi oamenii. Aceste reguli le putem socoti corecte pentru toţi oamenii, regulile care sunt date de pildă în mica scriere amintită. Aceste reguli sunt corecte pentru educarea unui om în timpul nostru, a unui om care nu are multe talente, nu are multe capacităţi; ele sunt însă corecte şi pentru genii, pentru toţi oamenii deoarece ele reprezintă o lege după care se dezvoltă învelişurile omului. Ceea ce merge pe această linie de dezvoltare este valabil mai mult sau mai puţin pentru toţi oamenii, dar nu este indiferent ce au făcut oamenii în încarnările trecute. Unul a trăit multe lucruri frumoase, multe lucruri bune, multe lucruri corecte. În funcţie de acestea se formează capacităţile lui, se structurează destinul său; nucleul interior real propriu-zis al omului se plăsmuieşte în funcţie de acestea şi în mod cu totul individual la fiecare om. Ceea ce se desfăşoară ca un curent interior de evoluţie, alături de cel exterior, conferă coloratura deosebită, specifică fiinţei fiecărui om. Din această cauză se poate întâmpla – deşi împărţirea generală după perioade de şapte ani este valabilă pentru toţi oamenii – ca tainele evoluţiei să fie diferite la oameni diferiţi. Se poate ca cineva să intre în lume cu facultăţi de anvergură mare; atunci el va trebui într-adevăr să aştepte până în al şaptelea an al vieţii pentru dezvoltarea completă a formei corpului său fizic, va trebui să aştepte până în al paisprezecelea an al vieţii sale pentru dezvoltarea completă a corpului său eteric, dar ceea ce lucrează în interior este cu totul altfel decât la un om care nu aduce cu sine decât facultăţi mai reduse.

Deci, două linii de evoluţie se desfăşoară una lângă alta, paralel, şi din aceasta se poate vedea deja cum pot

apărea în om două dispoziţii sufleteşti. Referitor la evoluţia exterioară nu putem gândi altfel decât – aceasta este absolut în sensul ştiinţei spirituale – că omul, să spunem, până la vârsta de 14 ani îşi dezvoltă capacităţile trupului său eteric. La vârsta de 14, 15 ani trupul său astral devine liber, se naşte. Se poate întâmpla să avem de-a face cu o individualitate, cu alte cuvinte, cu cineva care vine din întrupări trecute, cineva care are facultăţi sufleteşti puternice, capacităţi sufleteşti mari. Să presupunem cazul unui om care prin karma sa, prin evoluţia sa în vieţi anterioare, are capacităţi interioare bine dezvoltate. Pentru a-şi manifesta aceste capacităţi în lume, el are nevoie de forţe, de structuri în fiecare din învelişurile umane. Să presupunem că neglijăm ceva în educaţia care favorizează facultăţi ce se pot manifesta îndeosebi prin corpul astral. Ce se va întâmpla? Pentru a vedea ce se întâmplă, să ne reprezentăm un caz mai concret.

Să presupunem că am avea un astfel de copil. El creşte. Ne dăm străduinţa ca el să crească în mod corect până la vârsta de 7 ani, suntem atenţi ca el să se hrănească adecvat, să se odihnească la timp. Suntem foarte atenţi la aceste lucruri. Copilul arată bine hrănit. Ne îngrijim de aceste lucruri şi după vârsta de 7 ani, anume ca el să fie bine hrănit, dar începem să neglijăm regulile prin care se efectuează educarea în mod corespunzător a copilului de la vârsta de 7 ani. Începem să lăsăm de-o parte aceste reguli, facem, de exemplu, greşeala de a-i prezenta prea de timpuriu judecăţi materialiste, dorind ca el să-şi dezvolte cât mai repede o judecată raţională, să înveţe cât mai repede să aibă propria sa judecată. Acest mod de a proceda a devenit un obicei datorită gândirii materialiste. Am prezentat acest exemplu deseori.

În timp ce între 7 şi 14 ani ar trebui să avem grijă să fie dezvoltată memoria, acum acest lucru este înlocuit cu maşini de calculat. Copilul era pus mai înainte să înveţe 2 x 2 = 4 şi altele asemănătoare, înainte ca el să fi înţeles lucrurile; acum se spune că nu trebuie să îi prezinţi copilului lucruri pe care el nu le înţelege, copilul trebuie să ştie numai lucruri despre care poate să-şi facă o judecată proprie şi de aceea se lucrează cu bile roşii şi albe. În loc să-i obişnuim pe copii cu autoritatea, care pentru perioada cuprinsă între 7 şi 14 ani ar trebui să fie izvorul adevărului, stimulăm copilul să îşi formeze prea repede judecăţi, să se maturizeze prea repede. În timp ce la această vârstă copilul ar trebui să simtă: trebuie să cred ceea ce îmi spune autoritatea venerată, neglijăm faptul că el are nevoie de părinţi şi profesori spre care să privească cu veneraţie şi de la care să preia adevărul datorită sentimentului de autoritate de la sine înţeles.

Să presupunem că neglijăm faptul că autoritatea ar trebuie să fie sfântă între 7 şi 14 ani. Când neglijăm astfel de legi importante între 7 şi 14 ani, atunci, la vârsta de 14, 15 ani, dintr-un trup eteric dezvoltat necorespunzător, nu se poate naşte un trup astral dezvoltat corespunzător, just. Şi să presupunem acum că avem de-a face cu un om care a adus cu sine din vieţile anterioare forţe deosebite, capacităţi puternice, bune, predispoziţii pentru care are nevoie de un trup astral care să se poată înflăcăra pentru idealuri înalte. De pildă, depinde de trupul astral ca atunci când omul vede o nedreptate în jurul său să se aprindă de o dreaptă mânie, înainte ca el să poată judeca faptele cu gândirea autonomă, clară. Astfel de proprietăţi ale unui trup astral sănătos ar trebui să fie deja prezente, conform naturii omului respectiv, el are nevoie de ele pentru a putea manifesta ceea ce trăieşte în el conform încarnărilor

sale anterioare. Să presupunem că am neglijat legităţile de bază care se cer respectate pentru a se naşte un corp astral capabil de dăruire, capabil de entuziasm la vârsta de 14, 15 ani; atunci, în ciuda predispoziţiilor importante, a marilor capacităţi care au fost aduse de dinainte, lipseşte totuşi posibilitatea de a dezvolta aceste predispoziţii, deoarece trupul astral nu le lasă să apară. El nu are acei curenţi, acele forţe pe care fiecare eu care merge de la întrupare la întrupare trebuie să le folosească pentru a-şi dezvolta predispoziţiile lui. Avem acum un eu care ar putea să dezvolte capacităţi superioare; organele trupului astral însă, în care eul ar putea să-şi exteriorizeze capacităţile sale, sunt pipernicite. Acel curent de dezvoltare care reglează dezvoltarea învelişurilor nu a funcţionat corect.

Cel care observă viaţa va găsi, în special astăzi, în timpul nostru înfiorător de materialist, că situaţia pe care tocmai am descris-o este prezentă în nenumărate cazuri din viaţă; cel care – educat prin dezvoltarea ocultă – poate să străbată cu privirea viaţa – vede, cu inima plină de durere, că se află ceva în această individualitate care însă nu se poate manifesta, fiindcă celălalt curent de evoluţie nu a fost corect dezvoltat până la timpul corespunzător. Atunci apar, tocmai în acel timp în care ar fi trebuit să se utilizeze organele care nu sunt prezente, fenomene caracteristice care sunt definite cu expresia: „rătăcirile tinereţii" – dementia praecox. Apar tot felul de aspecte negative, patimi, rătăciri din cele mai grave. De unde vin aceste rătăciri? Ele nu provin din faptul că cel în cauză are predispoziţii spre rău, ci din faptul că în încarnarea actuală el nu are organe pentru a-şi aduce în manifestare propriile sale predispoziţii bune. Şi probabil că este un bine pentru el că distruge aceste predispoziţii, distruge învelişurile, pentru ca în întrupările viitoare să creeze o posibilitate mai

bună pentru evoluţia sa. Oricât de ciudat ar părea, trebuie să luăm în considerare acest lucru deoarece evoluţia este considerată mult prea liniar chiar şi de oameni care ajung la ştiinţa spirituală.

Evoluţia interioară şi posibilităţile de dezvoltare exterioare trebuie să îşi corespundă. Aceasta este valabil atât pentru omul individual cât şi pentru evoluţia unei întregi perioade de timp. V-am prezentat un exemplu radical pentru a vă face să înţelegeţi mai uşor despre ce este vorba. Faptul nu va apărea totdeauna în mod radical, apare însă foarte des în timpul nostru în dispoziţiile sufleteşti de nemulţumire, de lipsă de speranţă, nesiguranţă în cunoaşterea lucrului cu care să începi, în special la vârsta de 14, 15 până la 21 de ani. Situaţia însă rămâne aşa şi nu mai este nimic de făcut în acea viaţă. Va rămâne o dispoziţie interioară de lipsă de speranţă, de lipsă de optimism, de nemulţumire. Şi această stare atenuată va apărea din ce în ce mai des dacă omenirea nu-şi va schimba direcţia, printr-o concepţie spirituală, spiritual-ştiinţifică asupra lumii, prin alte căi decât cele pe care a venit până acum, care au imprimat din ce în ce mai mult, în cele mai profunde gânduri şi sentimente ale omului, gândirea materialistă.

Când auzi astfel de lucruri, ca cercetător spiritual trebuie să îţi spui: Dacă ai înţeles ceva din ştiinţa spirituală, ea trebuie să îţi apară ca ceva care nu se practică din cauza plăcerii, pentru că se obţine prin ea o mulţumire, o fericire subiectivă ci, atunci când ai pătruns puţin în zonele sale mai profunde, o practici ca sarcină, ca obligaţie faţă de întreaga omenire. – Căci acele concepţii despre lume care sunt preponderente astăzi duc la o înţelegere din ce în ce mai redusă a vieţii. Ceea ce nu este viu va fi din ce în ce mai bine înţeles. Şi materialismul a fost necesar o bună

perioadă de timp pentru a înţelege mai bine ceea ce nu este viu. Nimeni nu ar fi putut să construiască maşini cu abur, căi ferate, tunele, doar din înţelegerea vieţii. Nu am fi putut spera ca ştiinţa noastră care este orientată spre domeniul fizic să ajungă atât de departe şi să facă progrese în acest domeniu.

Oamenii trebuiau să fie conduşi în aşa fel încât să-şi însuşească aşa-zicând în sufletele lor astfel de concepţii, care pot să exprime toate modurile de cultură ca direcţii diferite ale înţelegerii existenţei.

Nimeni nu ar trebui să spună: oare nu a fost nedrept ca oamenii să fi trebuit, în cursul secolelor trecute, să-şi însuşească concepţiile materialiste? Nu. Nu putem vorbi aşa. Aceleaşi suflete, după ce au lăsat să domnească asupra lor influenţa materialismului, vor fi conduse în alte încarnări din nou spre o viaţă spirituală.

Dar fiecare lucru trebuie să se întâmple la timpul său, trebuie să se întâmple la timpul potrivit. Nu trebuie decât să vă gândiţi că anumite lucruri sunt foarte bune, pot să fie extraordinar de bune, când sunt făcute pe timpul zilei. Dacă acelaşi lucru este făcut în timp de noapte, el devine rău. Fiecare lucru îşi are timpul său; şi tot aşa este şi în marele proces de dezvoltare generală a omenirii. Ar fi un grav păcat împotriva omenirii dacă ceva ce a fost bun în secolele trecute s-ar păstra pentru următoarele secole. Am ajuns la momentul în care în locul gândirii materialiste trebuie să apară gândirea şi vederea care să ne ducă la viaţa în spirit. Modului de gândire care a fost practicat în timpurile trecute drept materialism trebuie să îi urmeze o concepţie spirituală despre lume; şi va trebui să se găsească oameni care fac ceva pentru ca această concepţie spirituală asupra lumii să găsească o cale de a pătrunde în neamul omenesc şi în istoria lui. Ar trebui să ştiţi: Dacă nu

va interveni în acest moment ceea ce numim concepţia spirituală despre lume, pe lângă concepţia materialistă despre lume, atunci omenirea va fi pierdut momentul potrivit. Dar putem rata încă multe alte lucruri importante în timpul nostru. Şi înţelegem măsura în care putem rata lucruri importante în timpul nostru, când cele două curente de evoluţie, prezentate mai înainte pentru omul luat ca individ, le vom transpune asupra omenirii în totalitatea ei.

Omul trece de la încarnare la încarnare, de la întrupare la întrupare. El nu merge însă degeaba de la o încarnare la alta. De ce coboară omul mereu din înălţimile spirituale pe pământ? De ce nu este suficientă o singură încarnare pe pământ? Deoarece pământul însuşi, în cursul unor lungi perioade de timp, s-a schimbat; s-a schimbat în tot ceea ce este fizic, în tot ceea ce este spiritual şi sufletesc în el. Comparaţi faţa exterioară a pământului, cea care s-a format aici şi cea care a existat înainte cu 2000–3000 de ani, comparaţi solul din jurul localităţii Pforzheim, aşa cum arăta el, cu felul cum arată astăzi. Ştiinţa naturală obişnuită a dat descrieri asupra felului cum arăta solul aici înainte cu 2000 de ani. Comparaţi însă şi lucrurile pe care le-a învăţat un om cu 2000 de ani înainte, în copilăria sa, în tinereţea sa, cu ceea ce învaţă un copil şi un tânăr astăzi; atunci va trebui să spuneţi: viaţa fizică şi cea spirituală se schimbă pe pământ. Pământul a fost cu totul altfel acum 2000 – 3000 de ani, a devenit mereu altul şi va deveni mereu altul. Pământul se schimbă încontinuu. Şi de fiecare dată când coborâm pe pământ întâlnim noi condiţii, putem învăţa ceva nou, putem trăi şi experimenta noul, îl putem uni cu fiinţa noastră, iar noile experienţe le ducem cu noi în lumea spirituală. Şi tocmai pentru că trebuie să prelucrăm trăirile de pe pământ din perioadele care se succed una după alta,

ne naştem pe pământ în perioade succesive. Noi participăm la alegerea a ceea poate şi trebuie să ne dea viaţa exterioară pe pământ în cursul epocilor succesive; alegem ceea ce trebuie să învăţăm în cadrul vieţii pe pământ. Ele trebuie să fie în consonanţă.

Să luăm un suflet oarecare ce trăieşte astăzi pe pământ. El a trăit şi în vechiul timp al Egiptului, în timpul vechiului iudaism. Toate sufletele care sunt astăzi aici au trăit de nenumărate ori pe pământ, au trăit în alte condiţii de viaţă şi trăiesc din nou astăzi întrucât ceea ce au avut de învăţat, experienţele prin care puteau trece pe pământ odinioară, astăzi nu mai există, şi astăzi noi experiente pot fi trăite. Să presupunem un om care, de exemplu, în vechea ţară a Egiptului, nu şi-a folosit în mod corect încarnarea lui, nu a absorbit ceea ce se putea absorbi atunci pe pământ. Să presupunem oameni care, după karma pământului şi după karma individuală, în vechiul Egipt fiind încă izolaţi, ar fi omis să îşi unească sufletele cu ceea ce putea fi trăit în vechiul Egipt. Aceasta nu i-ar fi împiedicat să moară la momentul corespunzător în vechiul Egipt. Dar i-ar fi împiedicat ca atunci când se vor fi născut data următoare să aducă ceea ce le-ar fi fost necesar pentru a fi oameni deplini. Şi nu ar putea obţine aceasta fără dificultăţi în următoarea încarnare. Pentru a nu avea suflete pipernicite într-o încarnare ulterioară, avem nevoie de ceea ce putem să ne însuşim ca forţe şi capacităţi în încarnarea precedentă, din condiţiile de atunci ale pământului. Există lucruri care, dacă le-ai neglijat, nu mai pot fi recuperate. Probabil veţi spune: ei da, frumoasă perspectivă ne pui în faţă! Nu ştim dacă am neglijat lucruri extraordinar de importante în întrupările anterioare. Ar fi într-adevăr o perspectivă lipsită de mângâiere, fiindcă probabil, am neglijat în încarnările anterioare deosebit de multe lucruri,

şi ce ne ajută acum pe noi toate celelalte! Ce ne ajută, de exemplu, să ne străduim atât de mult spre ştiinţa spirituală, să ne străduim să folosim cât mai bine încarnarea prezentă? Nu vom reuşi, probabil, să facem nici atât, deoarece am neglijat ceva important în vieţile trecute!

Se pare că acest adevăr pe care vi l-am spus acum ar putea aduce în sufletele dumneavoastră o perspectivă înfiorătoare, lipsită de speranţe pentru dumneavoastră. Căci dacă nu mai pot recupera ceea ce am neglijat odată, atunci, chiar dacă încep să lucrez la sufletul meu, nu-mi mai ajută la nimic, căci nu mai pot recupera ceea ce am omis, ceea ce aş fi putut turna în acest suflet, probabil, doar în timpul vechii Indii sau al Egiptului.

Această perspectivă lipsită de speranţe ar exista doar dacă ceea ce acum am prezentat drept consecinţă ar fi consecinţa corectă. Dar nu este o consecinţă corectă pentru că lucrurile stau altfel. Ce-i drept, este întru totul adevărat următorul lucru: ceea ce sufletul nostru nu şi-ar fi însuşit în vechile epoci egiptene, indiene, persane, greceşti, nu ar putea să se recupereze astăzi, ar fi imposibil. Numai că lucrurile stau astfel încât actualmente, în timpul nostru, sunt de fapt primele încarnări ale oamenilor în care poţi conştient, din propria vină, să neglijezi ceva în această direcţie. Şi aceasta va mai dura încă un anumit timp. Avem astfel şi o explicaţie de ce ştiinţa spirituală începe acum să intre în lume: pentru că abia acum începe pentru om posibilitatea de a neglija ceva. Acum aceste adevăruri trebuie să înceapă să ajungă la oameni, deoarece acum încep pentru ei încarnări care, dacă nu vor fi folosite în mod corect, va fi mult mai greu a recupera în condiţiile ulterioare ale pământului ceea ce s-ar neglija acum. Iar oamenii pot să ajungă, dacă vor, la explicaţia spiritual-ştiinţifică a reîncarnării şi karmei şi a altor adevăruri prin

ştiinţa spirituală, astfel încât ei nu trebuie să se încarce cu acest păcat al neglijării. Ştiința spirituală va face totul în următoarele secole şi milenii pentru ca oamenii să aibă posibilitatea de a-şi folosi în mod just încarnările şi de a nu se încărca cu această greşeală. Nu este vorba doar de o singură încarnare; dacă în epoca noastră, care tocmai a început şi care va dura 2000 – 3000 de ani, în care se vor folosi 2-3 încarnări, nu se va prelua ceea ce se poate dobândi pe pământ, atunci pentru următorul timp va fi fost neglijat ceva important. De aceea apare acum ştiinţa spirituală şi spune oamenilor cât de important este ca ei să îşi utilizeze în mod just încarnările.

Iar acum ne întrebăm: de ce nu au putut să facă această greşeală oamenii în timpurile trecute? Pentru că omul s-a dezvoltat de la încarnare la încarnare, dar într-un trecut străvechi el a fost tovarăş al lumilor spirituale. Ceea ce sunt astăzi capacităţile noastre, mai ales limitarea simţurilor noastre la lumea fizică, nu a fost totdeauna aşa. În vremurile timpurii omul avea o clarvedere difuză, o clarvedere crepusculară, el putea vedea în lumile spirituale. Această clarvedere era cu atât mai intensă cu cât ne întoarcem mai mult în trecut. În acele timpuri omul ştia: eu provin din lumea spirituală. Şi el nu avea numai această cunoştinţă abstractă, ci ştia şi cum arată acea lume, el cunoştea legile lumii spirituale. El împlinea instinctiv aceste legi. Deoarece el mai era încă în legătură cu lumea spirituală, sufletele şi-au utilizat încarnările, în esenţă, în mod corespunzător. Deoarece oamenii mai erau încă dependenţi de lumea divin-spirituală, cunoaşterea continua să acţioneze în ei, iar ceea ce făceau instinctiv sub impresia vechii cunoaşteri era corect. Abia în timpul nostru trăim într-o epocă în care, aşa-zicând, porţile spre lumea

spirituală au fost închise, epocă în care omul, între naştere şi moarte, este avizat cu totul la perceperea lumii fizice.

Această epocă, în care a dispărut vechea clarvedere prin care oamenii îşi primeau cunoaşterea din ceruri, această epocă a început – putem da destul de exact momentul de început -, în anul 3101 înaintea venirii lui Christos pe pământ. Mai înainte au existat epoci în care oamenii puteau privi crepuscular în lumea spirituală, chiar dacă nu cu conştienţa de sine puternică de astăzi, chiar dacă nu cu o conştienţă clară despre eul lor, puteau privi în lumile spirituale. Apoi ajungem la o epocă dinaintea anului 3101, în care oamenii aveau o cunoştinţă, ce-i drept, umbrită, însă totuşi o cunoaştere a lumilor spirituale. Această epocă este denumită Dvapara Yuga. Dvapara Yuga sau epoca de bronz, se întinde asupra epocii egipto – babiloniano – caldeene şi asupra epocii persane. Iar dacă mergem mai mult în trecut, în epoci şi mai vechi, găsim la oameni o privire mai adâncă în lumea spirituală în epoca Treta Yuga sau în epoca de argint. Iar apoi ajungem la epoca catastrofei atlanteene, în care oamenii care erau pe atunci încarnaţi mai priveau încă în lumile spirituale, aşa încât se simţeau tovarăşi ai acelor entităţi pe care astăzi le mai puteţi cunoaşte doar în starea dintre moarte şi o nouă naştere. Aceasta este epoca Krita Yuga, care începe atunci.

În anul 3101 î.e.n. începe acea epocă în care posibilitatea oamenilor de a vedea prin forţe naturale, exterioare, în lumea spirituală, încetează. În această epocă – de la 3101 î.e.n. şi până în timpurile noastre – nu existau decât resturi vechi, moştenite ale clarvederii difuze, la unii oameni. În această epocă nu se putea ajunge în lumile spirituale decât prin educare cu adevărat ezoterică. Dar capacităţile normale ale omului s-au dezvoltat în aşa fel încât ele se limitau numai la lumea fizică exterioară.

Această epocă se numeşte, cu o expresie orientală, Kali Yuga, epoca întunecată, deoarece omul nu mai vede în lumile spirituale prin capacităţile sale naturale. Kali Yuga este deci epoca ce a început aproximativ în anul 3101 î.e.n. şi în care oamenii au fost din ce în ce mai mult conduşi spre planul fizic.

În mod obişnuit, cele mai importante evenimente care au loc pe plan spiritual nu sunt văzute de oameni deoarece ei nu sunt suficient de atenţi. În epoca noastră se petrec lucruri importante. Lucrul cel mai important este că epoca Kali Yuga s-a încheiat în anul 1899. Asta înseamnă că s-a încheiat acea epocă de dezvoltare a omenirii care a fost predestinată să axeze capacităţile omeneşti pe observarea şi perceperea planului fizic. Iar acum, din anul 1899, începe o epocă în care, pe parcursul a aproximativ 2500 de ani, vor fi dezvoltate în mod treptat alte capacităţi, din nou drept capacităţi normale. Trăim deja într-o epocă în care se dezvoltă alte capacităţi. Kali Yuga s-a încheiat şi oamenii trăiesc într-o altă epocă – în care, fără să se poată face ceva împotrivă sau pentru – în suflet se vor dezvolta anumite capacităţi drept capacităţi naturale, altfel structurate decât cele care s-au dezvoltat în timpul epocii Kali Yuga.

Ce fel de capacităţi sunt acestea? Sub influenţa epocii Kali Yuga au fost dezvoltate mai puternic acele forţe ale omului care îl fac un căutător, un descoperitor, un modelator al forţelor fizice din planul fizic. Desigur că aceasta va continua, întrucât capacităţile care au fost deja dobândite nu se vor mai pierde niciodată. Nu avem voie deci să spunem că acum încetează capacităţile de a lucra cu forţe ale naturii. Dar se adaugă alte capacităţi. Alături de ceea ce omul a dobândit în cursul epocii Kali Yuga se adaugă, drept capacitate deosebită, o clarvedere naturală eterică, ceea ce înseamnă că acum începe epoca în care

sufletele oamenilor, la început un număr mic, apoi din ce în ce mai multe suflete, vor trezi anumite facultăţi de clarvedere ca facultăţi normale. Trebuie deci să le distingem pe acestea de ceea ce, desigur, – ca o capacitate mult mai înaltă – dobândeşte cel care foloseşte asupra lui metodele educaţiei spirituale şi care, în orice epocă, se va ridica cu facultăţile sale deasupra a ceea ce corespunde omenirii ca stare normală. Acum începe o epocă în care vor fi trezite capacităţi socotite normale – nu doar cele fizice, ci şi acelea care stau la baza fizicului ca eteric – acelea de a vedea ceea ce stă ca eteric la baza fizicului. Asta înseamnă că vor veni suflete cu astfel de capacităţi, şi aceasta într-un timp care este deja prezent, care a început deja; vor veni din ce în ce mai multe astfel de suflete. Acum ele sunt rar răspândite pe suprafaţa pământului. Dar aceste capacităţi vor începe să se răspândească din ce în ce mai mult în oameni. Într-o măsură semnificativă ele vor fi prezente între 1930 – 1940. Acesta va fi un interval de timp important, căci atunci se vor vedea apărând noile capacităţi ale oamenilor. În timp ce omul de astăzi nu vede decât trupul fizic, el va dobândi şi capacitatea de a vedea ceva esenţial, de a vedea tot mai mult din corpul eteric. În viitorul imediat omenirea se va dezvolta în aşa fel încât va fi prezent un număr de oameni cu astfel de capacităţi, număr ce va creşte treptat; în final va exista un mare număr de astfel de oameni – de fapt, avem aici în vedere întreaga omenire -, care nu vor vedea numai trupul fizic al omului, ci vor vedea acest trup fizic al omului înconjurat de un trup eteric, cu raze eterice şi cu o aură eterică. Acesta este un lucru pe care îl vor vedea. Altă realitate pe care o vor vedea va fi foarte ciudată pentru ei: în faţa lor se vor ivi imagini în care se vor arăta tot felul de aspecte. La început oamenii nu-şi vor da seama despre ce este vorba, îl vor

socoti pe omul respectiv bolnav, dar oamenii vor observa din ce în ce mai mult că astfel de imagini reprezintă ceva ce se va realiza în 2-4 zile, şi care se petrece anticipat în plan eteric. Aceste capacităţi se vor dezvolta deja în prima jumătate a secolului nostru.

Există două posibilităţi. Una este ca omul să rămână cu gândirea sa, cu simţirea sa numai la ceea ce a dobândit în Kali Yuga. Cei care vor rămâne cu concepţia lor despre lume, cu filozofia lor, cu gândirea şi simţirea lor la ceea ce au învăţat până astăzi, vor fi foarte curând depăşiţi în judecata lor cu privire la oamenii care văd în acel fel. Vor spune că sunt nebuni, că încep să devină nebuni, că văd tot felul de lucruri înşelătoare care, de fapt, nu există. – Vor exista şi alt fel de oameni, care vor fi auzit din ştiinţa spirituală că acestea sunt realităţi. Acest fapt va fi mereu şi mereu subliniat în următoarele decenii şi în următoarele secole. Ei vor fi auzit că există astfel de realităţi şi vor găsi raportul corect faţă de noile capacităţi.

Ce facem noi prin faptul că practicăm ştiinţa spirituală? Nu facem ceva ce ne satisface curiozitatea, de aceea fiind preocuparea noastră preferată; noi facem ceva ce îi pregătește pe oameni pentru ceea ce trebuie să vină şi pentru ceea ce va veni. Iar ceea ce va veni, pur şi simplu, nu va putea fi înţeles dacă nu va exista ştiinţa spirituală. Omenirea ar pierde ceea ce trebuie dobândit. Şi s-ar putea întâmpla prea bine, aceasta ar urma să se întâmple, ca ştiinţa spirituală să fie interzisă pe pământ, toţi cei care acţionează pentru ştiinţa spirituală vor fi lăsaţi să flămânzească; poate că vor fi alungaţi de la locurile lor de muncă şi vor fi lăsaţi să flămânzească. Atunci omenirea ar pierde cu totul posibilitatea să înţeleagă ceea ce trebuie să intervină ca dezvoltare conform naturii. Dacă s-ar întâmpla aceasta, evoluţia omenirii va fi secătuită, condamnată. Ar

trebui să continue fără această acţiune, s-ar vlăgui complet. De unde îndatorirea plină de răspundere a ştiinţei spirituale.

Dacă privim lucrurile în acest fel, putem să ne întrebăm: unde se va arăta de exemplu, ca efect, ceea ce a fost aici descris? Sufletele care stau aici vor fi întrupate din nou într-o epocă în care vor fi prezente acele capacităţi sufleteşti care tocmai au fost descrise. Care va fi efectul? O dată cu acele capacităţi va mai veni ceva: Omul va putea să privească înapoi la încarnarea de acum. O dată cu capacităţile care au fost descrise va apărea, drept capacitate naturală, o amintire nu numai a vieţii dintre moarte şi naştere, ci şi a vieţii anterioare. Acum însă este vorba să dezvoltăm ceva în încarnarea prezentă sau în încarnarea următoare, ceva despre care să ne putem reaminti. Ceea ce facem pentru necesităţile zilei, în primul rând nici nu va exista; de acestea nu ne vom putea aminti atunci când ne vom fi născut din nou. Lucrul de care ne vom putea aminti va fi acela care s-a petrecut în forul central al interiorului nostru, în eul nostru. Nu ne vom putea aminti întâmplările obişnuite, zilnice. Ceea ce rămâne din încarnarea prezentă în următoarea încarnare trebuie să fie deja integrat eului, trebuie să fie simţit în eu. Este adevărat însă că cei mai mulţi oameni nu au încă înclinarea de a pătrunde atât de profund în interiorul lor încât să se simtă drept eu. Ei sunt interesaţi mai degrabă de o bucată de rocă de pe Lună, spunea *Fichte* [Nota 8], decât de propriul lor eu! Dacă nu îţi cultivi eul, dacă nu înveţi să-l cunoşti prin ştiinţa spirituală, dacă nu înveţi să-l simţi, atunci el nu este prezent ca un bun sufletesc interior. Mai întâi trebuie să creăm ceva despre care să ne putem aminti în următoarea încarnare.

Astfel, ştiinţa spirituală creează, prin faptul că îi învaţă pe oameni să cunoască elementele lumii – care îşi găsesc în eul lor cea mai bună expresie -, creează realităţi despre care va putea să-şi amintească în următoarea încarnare. Dacă omul foloseşte corect ceea ce îi este oferit, el va avea, desigur, în următoarea încarnare capacitatea amintirii retrospective, dar nu va putea găsi de ce anume să-şi amintească, pentru că nu a creat nimic de care să îşi poată aminti.

Este unul din cele mai mari chinuri pe care omul le poate avea, acela de a poseda o capacitate şi a nu avea obiectul asupra căruia să poată exercita acea capacitate. Omul va voi să privească înapoi în încarnările anterioare tocmai pentru că va avea capacitatea aceasta, dar nu va găsi în sine nici un obiect care să poată fi preluat în această forţă a amintirii. Va exista o sete înfiorătoare de a privi în încarnările anterioare. Ea va fi ca o tortură interioară, o voinţă de a privi înapoi, dar omul nu va vedea nimic deoarece el nu a creat ceea ce ar putea să vadă. Noi prelucrăm în încarnarea prezentă ceva ce trebuie creat ca realitate, ca obiect pentru amintire, căci capacitatea amintirii retrospective va fi fost dobândită deja prin mersul evolutiv natural al omenirii.

Avem aici din nou două curente. Unul exterior: oamenii dobândesc capacităţi; şi unul interior: oamenii trebuie să facă ceva asupra căruia să îşi poată folosi capacităţile. Aceste două curente le găsim pretutindeni. Însă ceea ce acţionează ca impuls, ca forţă în modul cel mai important, este faptul că oamenii, în măsura în care dobândesc această capacitate nouă de a vedea etericul, vor avea o mare trăire în cursul primei jumătăţi a secolului al XX-lea.

În timpul epocii Kali Yuga, într-un interval de aproximativ 3100 de ani, oamenii au ajuns la o stare în care au trebuit să îşi spună: noi nu mai putem vedea în împărăţiile spirituale ale cerurilor. Porţile lumii spirituale s-au închis. – Atunci însă a venit Ioan Botezătorul, apoi a venit Christos şi le-au arătat oamenilor că pe planul fizic, printr-o dezvoltare interioară corespunzătoare, poate fi trezit ceea ce este puterea centrală a sufletului, eul, şi prin acesta poate fi înţeles spiritualul. Dumnezeu a coborât drept Christos până la planul fizic deoarece capacităţile omeneşti deveniseră astfel încât nu mai puteau înţelege decât lucruri din planul fizic. Christos a adus jertfa de a se coborî în planul fizic deoarece zeii, care nu au coborâseră până atunci aici, nu mai puteau fi înţeleşi de oamenii care îşi dezvoltaseră capacităţile de a nu se situa decât în planul fizic.

Dar acum se dezvoltă capacitatea de a vedea suprasensibilul, de a vedea etericul. Asta are ca urmare faptul că, aproximativ în intervalul de timp 1930 – 1940, un număr de oameni, care vor fi primii pionieri ai clarvederii eterice, vor vedea ce anume este Christos în timpul nostru. Christos a trăit într-un trup fizic numai o dată pe pământul nostru. Dar de atunci pământul s-a schimbat. Cel care a devenit clarvăzător în timpul de dinaintea naşterii lui Christos şi a privit în lumea entităţilor spirituale şi a fenomenelor spirituale care înconjoară nemijlocit pământul, nu a găsit ceea ce a găsit după ce s-a săvârşit evenimentul de pe Golgota, deoarece Christos a coborât pe pământ. O anume personalitate a ştiut foarte exact acest lucru. A existat o personalitate care ştia din învăţătura ce o primise: când oamenii vor deveni clarvăzători, vor vedea ceva nu pe pământ, ei vor vedea ceva care în viitor se va afla în atmosfera spirituală a

pământului, când Christos se va fi coborât de pe Soare pe Pământ. – Această personalitate spunea: „Vom trăi pe pământ marele moment în care omului devenit clarvăzător îi va apărea în mod spiritual Christos, pentru că Acesta va fi coborât pe pământ şi va fi prezent şi vizibil spiritual în atmosfera Pământului." – Acest lucru îl ştia respectiva personalitate dar ea nu ajunsese atât de departe încât să-şi poată dobândi credinţa în evenimentele din Palestina, şi anume că în Iisus din Nazaret a fost deja prezentă acea fiinţă aşteptată, a fost prezent Christos. Ea nu a putut să Îl recunoască pe Christos Iisus. Veni apoi timpul în care evenimentul de pe Golgota trecuse de mult, timpul în care acea personalitate a devenit clarvăzătoare: atunci L-a văzut pe Christos în trup eteric. Acum ea a putut vedea ceva în atmosfera pământului! Această personalitate ştia acum că Cel pe care Îl vedea era Christos. Realitatea fizică, privirea fizică nu l-au convins pe acest om, dar clarvederea, perceperea clarvăzătoare a lui Christos în trupul eteric, l-a convins. Această personalitate a fost Pavel. În evenimentul de la Damasc el L-a văzut prin clarvedere pe Christos în trupul eteric aşa cum – după evenimentul de pe Golgota – a fost mereu văzut de către cei care se ridicaseră la clarvedere.

Acesta este într-adevăr cel mai important eveniment la care iau parte oamenii educaţi clarvăzător: acela de a-L vedea pe Christos în atmosfera spirituală a pământului. Deoarece această capacitate va apărea în respectivul interval de timp la un număr mare de oameni, ei vor avea în mod nemijlocit contemplarea lui Christos printr-o vedere corespunzătoare naturală, contemplarea lui Christos în trupul Său eteric; Christos, cu care oamenii se vor putea comporta precum cu o personalitate fizică. Christos nu se va coborî a doua oară până într-un trup fizic,

însă, prin capacităţile lor, oamenii se vor ridica în eteric, unde El se revelează acum. Christos va fi venit din nou pentru ei în domeniul vieţii lor lărgite.

Aceasta este revenirea lui Christos, începând aproximativ din anii 1930 – 1940 ai erei noastre. S-ar putea ca acest eveniment să treacă neremarcat prin faţa oamenilor, dacă ei nu se vor fi pregătit să înţeleagă acest mare eveniment. Ştiinţa spirituală are de pregătit omenirea pentru acest eveniment viitor. El nu trebuie să treacă neobservat pe lângă omenire. Dacă ar trece neremarcat, omenirea ar secătui, ar paraliza.

Ceea ce am spus acum va fi comunivat în următoarele două decenii într-un oraş sau din altul, într-o formă sau alta, pentru că este un adevăr important, un adevăr care trebuie să pregătească oamenii pentru cel mai important eveniment al timpurilor noastre. Timpurile sunt din nou împlinite, trebuie să se întâmple lucruri importante. Dar în epoca noastră domneşte un materialism înfiorător şi se poate întâmpla ca tocmai acei care aud şi preiau aceste învăţături, să fie încercaţi de gândirea materialistă, să fie ispitiţi a crede că Christos nu va apărea decât într-un trup fizic. Aceasta ar fi o credinţă materialistă pe care o vor putea împărtăşi numai cei care nu s-au ridicat la concepţia că spiritul este mai real decât fizicul. Materialismul ar putea să ducă oamenii în ispita de a confunda revenirea lui Christos în trupul real eteric, vizibil pentru oamenii cu capacităţi superioare dezvoltate, cu o revenire într-un trup fizic. Aceasta ar fi o altă mare nenorocire pentru omenire. În timpul nostru există destui inşi, destule personalităţi care se vor folosi de aceasta şi, căzând pradă unei iluzii, unei auto-înşelări, sau propriului instinct rău, se vor da drept falşi Christoşi, drept Christoşi întrupaţi.

În epoca în care omenirea ar trebui să-L vadă pe Christos Cel adevărat în trupul eteric, vor apărea Christoşi falşi. Antroposofii însă sunt chemaţi să poată discerne între spiritual şi material şi să fie bine înarmaţi împotriva tuturor afirmaţiilor, ori de unde ar veni ele, că va veni un Christos în carne şi oase. Antroposofii sunt chemaţi să vadă că acest materialism ar fi cel mai rău ispititor care ar putea să apară cu privire la cel mai important eveniment al evoluţiei omenirii, la evenimentul pe care noi îl numim revenirea lui Christos, şi prin care va trebui să se dovedească dacă oamenii au ajuns până acolo încât nu numai să vorbească despre spirit, ci să recunoască fiinţa spiritului ca ceva superior, ca esenţă a materiei.

Se va vedea dacă oamenii vor fi ajuns să-L recunoască pe Christos în întreaga Sa însemnătate, tocmai pentru că El li se va arăta în spirit. Aceasta va fi pentru oameni cea mai mare încercare şi probă: li se va arăta cel mai mare impuls al pământului nostru şi le va spune: Nu Mă veţi putea recunoaşte decât atunci când nu numai că veţi vorbi despre spiritual, ci veţi şti că spiritualul este mai real, mai plin de valoare decât ceea ce este material. – Asta este ceea ce trebuie să integrăm în simţămintelor noastre pentru ca următoarele decenii spre care ne îndreptăm să le putem întâmpina în mod corespunzător. Important va fi acest eveniment nu numai pentru cei care vor fi în trupuri fizice; el va fi important şi pentru acele suflete care vor fi deja între moarte şi o nouă naştere. Căci acest lucru va fi la fel de important pentru aşa-numiţii „morţi", pe cât de importantă a fost moartea de pe Golgota, nu numai pentru oamenii aflaţi în trup fizic, ci şi pentru sufletele care erau în Kamaloka sau Devachan. Vorbind simbolic, am spune: Christos S-a coborât şi la cei care erau în alte lumi, „Coborârea în iad". Această probă a spiritualităţii în secolul

nostru va fi importantă şi pentru cei care se află pe planul fizic şi pentru cei care trăiesc în planul spiritual, pentru aşa-numiţii morţi.

IV. NOUA EPOCĂ SPIRITUALĂ ŞI REVENIREA LUI CHRISTOS

Düsseldorf, 20 februarie 1910

Dacă omul, ca antroposof, privind spre ceea ce are de făcut în viaţa de zi cu zi, s-ar întreba: există încă ceva, în afară de ceea ce este viaţa obişnuită, în afară de oboselile şi de greutăţile pe care omul le întâlneşte în fiecare zi, ceva ce stă în legătură cu fericirea omului şi cu străduinţele omului? – atunci, ca antroposof, ar putea să-şi dea un răspuns amplu. El ştie că, de exemplu, tot ceea ce el îşi însuşeşte din antroposofie nu o face pentru a-i da oarecum o preocupare sufletului său deoarece se simte nemulţumit în viaţa de zi cu zi, ci pentru că ceea ce el preia prin simţire din antroposofie poate deveni forţă în sufletul său. El este oricând apt să-şi spună: ca om, eu sunt şi altceva, ceva mai mult decât ceea ce sunt în lumea exterioară.

Astfel de gânduri trebuie să ne încrustăm adânc în interiorul nostru; noi, ca oameni, stăm în două curente: într-un curent care ne situează în viaţa de zi cu zi, şi într-un alt curent, prin care sufletul priveşte într-o împărăţie a viitorului, prin care el poate să dea semnificaţie existenţei lui în toate corelaţiile vieţii. Această idee nu trebuie să ne facă niciodată să considerăm mai puţin importantă o eventuală preocupare exterioară concretă, mai puţin atrăgătoare, mai puţin importantă pentru întreaga viaţă a lumii decât oricare altă meserie. Trebuie să ne dăm seama

că, dintr-un anumit punct de vedere, lucrul cel mai mic şi lucrul cel mai mare pe care îl putem înfăptui sunt la fel de importante pentru întreg. Viaţa se prezintă un mozaic alcătuit din pietre mici. Cel care adaugă o mică pietricică nu este mai puţin important decât cel care a conceput planul mozaicului. În raport cu ceea ce putem numi „ordinea divin-spirituală a lumii", elementul cel mai mic este la fel de important ca elementul cel mai mare. Dacă ne dăm seama de acest lucru vom fi feriţi de multe nemulţumiri care, altfel, ar putea să apară uşor în viaţă.

Numai o astfel de dispoziţie faţă de ceea ce avem de făcut în viaţă poate să ne dea înţelegerea corectă pentru munca interioară în suflet. Abia atunci ne vom putea comporta în mod just faţă de cele mai înalte străduinţe spirituale. Un astfel de lucru nu ar trebui să rămână niciodată pentru antroposofi un simplu gând, o simplă teorie. Dimpotrivă, antroposoful face un lucru bun atunci când el însuşi îşi clarifică în mod repetat, în adâncire interioară, cât de puţin corespunzător ar fi pentru marea ordine cosmică dacă vreo situaţie oarecare din viaţă i-ar cauza nemulţumire. Întreaga esenţă a evoluţiei lumii nu şi-ar putea urma cursul dacă noi nu am putea să îndeplinim ceea ce este – aparent – lucrul de cea mai mică însemnătate în viaţă. Atunci vom putea avea şi sentimentele corecte faţă de marile evenimente ale existenţei. Abia atunci ne va apărea măreţia şi importanţa care se află în următoarea frază: „Fiecare din noi trebuie să facă din sine însuşi, în sensul înţelepciunii lumii, cât de mult poate, în afară de ceea ce prezintă el pe planul fizic." Însăşi dezvoltarea antroposofică trebuie să o vedem ca ceva necesar. Unii spun: la ce foloseşte evoluţia antroposofică dacă eu nu mă pot face util prin aceasta în viaţă? – Să observăm însă: karma vieţii ne va arăta ceea ce trebuie să facem în viaţă,

când vom învăţa să înţelegem mai întâi semnele pe care ni le face karma vieţii. Nu avem numai sarcina de a face un lucru sau altul, ci avem cu adevărat sarcina de a face din noi înşine atât de mult cât putem. Trebuie să ne ridicăm la gândul: în noi există nenumărate forţe şi capacităţi; nu trebuie să le lăsăm să piară în sufletul nostru. Ceea ce face ordinea divin-spirituală cu ceea ce am făcut noi din sufletul nostru, trebuie să o lăsăm pe seama ordinii divin-spirituale a lumii. Când lucrăm la sufletele noastre şi luăm seama la semnele karmei, vom vedea ce vom avea de făcut într-un loc sau altul.

Să nu născocim teorii. Am putea uşor să gândim că cel mai bun antroposof este cel care a lucrat un anumit timp asupra lui şi apoi desfăşoară în exterior o activitate aducătoare de binecuvântare. Dar s-ar putea întâmpla ca prin poziţia în care suntem plasaţi în viaţă să nu fim în stare să folosim în lume ceea ce prelucrăm în suflet. Gândul că numai acela este un bun antroposof care pune în valoare în lume ceea ce a învăţat, ar putea fi cel mai fals gând din câte ar putea exista. S-ar putea, de pildă, timp de decenii, să nu fim în stare să folosim ceva din ceea ce este impuls antroposofic în noi. S-ar putea să ne întâlnim apoi cu cineva în gară şi să spunem tocmai atunci un cuvânt important, pe care altfel nu l-am fi putut spune. Acest act ar putea fi, pentru întregul vieţii, mult mai important decât un act de amploare. Trebuie să ne fie limpede ceea ce putem face şi să ştim că valorificarea a ceea ce facem va fi adusă la ceasul potrivit de un semn dat de karmă.

Dacă simţim aceasta, antroposofia va deveni ceva despre al cărui scop, în primă instanţă, nici nu întrebi nimic, deoarece el este cu siguranţă valoros. Abia atunci obţii situarea justă faţă de ceea ce ne uneşte cu evenimentele hotărâtoare, cu marile evenimente ale vieţii.

Uneori se consideră că orice dezvoltare nu se petrece decât pas cu pas. Însă viaţa întregului nu se desfăşoară în aşa fel încât să se poată spune că natura nu face salturi. Nu e adevărat. Natura face încontinuu salturi. Să observăm o plantă. În dezvoltarea ei face mereu salturi: la trecerea de la rădăcină la frunză, de la frunză la caliciu, de la caliciu la floare, de la floare la fruct. Tot aşa există treceri rapide atât în viaţa omului individual cât şi în viaţa generală a omenirii. Vom găsi pretutindeni că omenirea trăieşte etapele unei perioade în mod succesiv şi se dezvoltă ca planta, de la frunză la frunză. Vine apoi timpul în care omenirea face un salt important înainte, aşa cum face planta de la frunză la caliciu, de la caliciu la petală, de la petală la fruct. Astfel, pretutindeni se petrec treceri rapide, salturi în cursul evoluţiei omenirii. Cel mai important salt la omenirea de pe pământ este saltul care s-a produs prin evenimentul din Palestina. Atunci s-a întâmplat un salt înainte impresionant.

Trebuie să ne amintim că sufletul omului, aşa cum este el astăzi, s-a dezvoltat încet şi treptat. Astăzi omul trăieşte în aşa fel încât el primeşte impresii prin simţuri din lumea exterioară. Chiar şi un om ca *Helen Keller* [Nota 9] a putut evolua numai prin faptul că a primit un stimul din exterior. Omul trăieşte astăzi în aşa fel încât este pregătit prin întreaga evoluţie a sufletului său pentru impresiile prin simţuri. Pentru judecata sa şi pentru dezvoltarea ideilor, el este pregătit prin instrumentul creierului. Omul nu a fost totdeauna aşa. A existat odinioară o viaţă a sufletului în care omul nu era pregătit pentru astfel de impresii exterioare, în care el avea o clarvedere veche, întunecată, ca de vis. Pe atunci se ridicau în el imagini de clarvedere care redau o realitate exterioară şi exprimau o realitate, dar nu o realitate ca cea pe care o

avem acum în jurul nostru. Tot ceea ce avem în jurul nostru: plantă şi animal, aer şi apă, nor şi munţi nu avea contururi precise pentru omenirea de atunci; în cel mai bun caz, oamenii vedeau atunci lucrurile ca prin ceaţă. Pe atunci omul privea, având o conştienţă crepusculară ca de vis, spre următoarea sferă, spre împărăţia îngerilor. Într-o conştienţă şi mai ridicată, privea spre împărăţia arhanghelilor şi spre împărăţia spiritelor personalităţii. Aşa cum astăzi privim spre regnul pietrelor, tot aşa privea omul pe atunci spre ierarhii, pe care le percepea în conştienţa sa crepusculară, ca de vis. Aşa cum omul ştie astăzi că este compus din substanţe minerale, aşa ştia pe atunci: sufletul meu a coborât din împărăţia spiritelor personalităţii şi este constituit din substanţele împărăţiei arhanghelilor şi îngerilor. El privea spre ceea ce stătea deasupra sa ca spre propria sa patrie spirituală. De acolo coborâse el pentru evoluţia în lumea fizică şi pentru perceperea lumii fizice exterioare. Mai întâi el a pierdut vederea pentru spiritele personalităţii şi i-a devenit vizibil regnul animalelor. Apoi şi-a pierdut vederea pentru arhangheli şi a început să vadă regnul plantelor; apoi şi-a pierdut vederea pentru împărăţia îngerilor şi a început să vadă regnul mineral. Mult timp încă, oamenii puteau, în anumite răstimpuri, să privească în sus şi ştiau că există astfel de fiinţe superioare. Încet şi treptat însă privirea şi-au îndreptat-o numai asupra lumii exterioare. A fost închisă poarta spre lumea spirituală. Dar acesta nu a fost singurul eveniment.

Pentru oamenii care vedeau încă lumea spirituală, boala şi sănătatea însemna ceva cu totul diferit decât înseamnă astăzi pentru noi. Când se abătea vreo boală asupra unui om în acele timpuri, el putea, în acea stare – starea dintre trezie şi somn -, să producă o dispoziţie prin

care devenea clarvăzător pentru lumea spirituală. În astfel de stări clar-simţitoare şi clar-văzătoare el era străbătut de spiritual, şi acesta acţiona ca medicament, acţiona vindecător. Bolnavul trebuia să se pătrundă cu totul de forţa spiritului; acesta acţiona asupra bolii sale, însănătoşindu-l. Astăzi omul a coborât în lumea fizică. Prin aceasta trupul fizic a primit o mare forţă dar sufletul a devenit lipsit de putere faţă de trupul fizic. Să comparăm o ceară moale cu o ceară întărită. Pe ultima cu greu vom putea face un semn. Cealaltă este plastică. Trupul fizic al omului era, în timpurile vechi, un material plastic pe care sufletul îl putea modela. Când sufletul intra în legătură cu spiritualul, el putea înrâuri fizicul. O puternică dăruire în spirit putea face ca spiritul să acţioneze însănătoşind. Pe atunci omul se putea pătrunde cu spirit nu numai în folosul cunoaşterii ci şi în folosul însănătoşirii. În vechile timpuri oamenii erau în anturajul înaltelor fiinţe spirituale. Când oamenii au coborât, dar mai aveau încă legătură cu lumea spirituală, ei nu se puteau apăra de fiinţele spirituale distrugătoare. Ei puteau fi străbătuţi de acestea cu puteri spirituale rele, ca de exemplu, de cele care trăiesc ca fiinţe elementare pe planul astral. Omul se putea pe atunci dărui influenţelor fiinţelor spirituale bune şi celor ale fiinţelor spirituale rele. Astăzi avem mai puţin a face cu astfel de fiinţe demonice, rele. În vechile timpuri, fiinţele demonice acţionau în aşa fel în materialul plastic încât îi puteau poseda pe oameni. Asta se întâmpla din cauză că omul trebuia să coboare pe planul fizic pentru a ajunge la conştienţa de sine. El nu ar fi putut ajunge la adevărata conştienţă de sine dacă ar fi fost mereu dăruit lumii spirituale; el era atunci în afara lui. Deja din vechile timpuri lucra eul la natura umană. Omul urma să înţeleagă şi să fie pe deplin conştient de ce înseamnă eul abia prin impulsul

lui Christos. Impulsul lui Christos se arătă, înainte de toate, în focul fulgerului în care i-a apărut Iehova lui Moise. El se arătă reflectat în focul fulgerului aşa cum lumina lunii reflectă lumina soarelui. Iehova nu este altceva decât Christos reflectat, care se arată mai întâi ca o oglindire.

Putem înţelege Evanghelia lui Ioan numai atunci când înţelegem că impulsul lui Christos este, în cadrul evoluţiei omenirii, cea mai importantă lucrare asupra conştienţei eului.

Omul trebuia să fie sustras influenţelor care se revărsau în el fără ca el să aibă conştienţa de sine. Prin aceasta el a putut să dobândească conştienţa de eu şi să se pregătească pentru o redobândire a clarvederii din timpurile vechi. Dar el trebuia să se elibereze de influenţele demonice. Cu cât are mai multă forţă în eul său, cu atât mai mult se poate ţine departe de influenţele demonice. Aşa se poate înţelege vindecarea de demoni. Un număr de bolnavi au fost aduşi în apropierea lui Christos tocmai în timpul când Christosul spiritual putea să acţioneze cel mai intens. Nu lumina solară fizică – îmbrăcămintea luminii spirituale – trebuia să acţioneze, ci lumina spirituală. După ce soarele apunea, bolnavii erau aduşi la Christos. Procesul real de vindecare trebuie să ni-l reprezentăm în felul următor: oamenii care veneau acolo aveau credinţa fermă, convingerea fermă că prin Christos acţionează impulsul care poate alunga demonii. Dacă aceasta s-ar fi întâmplat printr-un mijloc exterior, Christos nu ar fi acţionat prin eu. Abia atunci îl recunoşti pe Christos când El îşi desfăşoară întreaga forţă în propriul tău interior. Abia atunci poate El acţiona când această forţă se exteriorizează în eul uman, se exprimă în eul uman. De aici vedem că în acel timp important omenirea se afla în faţa unui decisiv punct de cotitură. Era ultimul acord al unui timp vechi şi oarecum

intervenţia unui impuls enorm care îi conducea pe oameni într-un timp nou. Omul putea privi înapoi şi vedea: în trecut omul era mult mai puternic unit cu lumea spirituală. El putea găsi drumul spre lumea spirituală prin extaz. Acum însă trebuie să găsim punctul de legătură în eu pentru a ajunge în lumea spirituală. Acest impuls a fost dat prin impunătoarea strigare a Botezătorului şi prin Christos însuşi: „Schimbaţi-vă dispoziţia voastră sufletească căci împărăţia cerurilor s-a apropiat". În voi înşivă trebuie căutată legătura care vă uneşte cu împărăţia cerurilor.

Acelora cărora li se puteau spune lucruri profunde, li se spunea: A existat un timp în care sufletele oamenilor, atunci când ieşeau din eul lor, ajungeau în împărăţia spiritului. Atunci li se dăruia spiritul pentru vindecare. Ei erau bogaţi, ceea ce înseamnă că ei deveniseră posesori ai spiritului. Apoi s-a ajuns la un punct de cotitură. Acum sunt chemaţi să vină în împărăţia cerurilor cei care sunt, - care au devenit - cerşetori întru spirit. Uniţi cu Dumnezeu în interior, fericiţi pot deveni cei care sunt cerşetori întru spirit. Cei săraci în spirit vor prelua în ei împărăţia cerurilor.

Fericiţi sau uniţi cu Dumnezeu în interior vor deveni şi aceia care se află în suferinţă când preiau impulsul lui Christos. Prin faptul că ei caută legătura cu lumea spirituală în eul lor, ei vor fi vindecaţi. Cei care se manifestau din pasiunile lor, puteau mai înainte să fie temperaţi atunci când se spiritualizau în extaz. Prin faptul că acum găsesc în sine, în eu, legătura cu Christos, trebuie ca pasiunile dezlănţuite, impulsurile sălbatice să fie domolite.

Răsplata misiunii pământului o vor primi aceia care îşi vor înăbuşi pasiunile lor prin eu. Cei care suportă suferinţe, vor scăpa de ele prin faptul că vor prelua în eul

lor pe Christos. Cei care îl vor prelua pe Christos în eu vor putea dobândi calmul şi vor stăpâni pământul.

Prima frază din Predica de pe munte [Nota 10] se referă la trupul fizic, a doua la trupul eteric, a treia la trupul astral; a patra frază, în care se spune că omul nu trebuie să-şi dezvolte doar o conştienţă care se îndreaptă numai spre planul fizic, se referă la sufletul senzaţiei. Cei care, în sufletul senzaţiei simt sete şi foame după dreptate, Îl vor putea avea în interior pe Dumnezeu, vor deveni fericiţi.

Ceea ce omul poate găsi în sufletul raţiunii sau al sentimentului este exprimat prin fraza: Cei care vor fi milostivi vor putea avea în ei pe Dumnezeu. Ce apare când ne ridicăm de la sufletul senzaţiei la sufletul raţiunii sau al sentimentului? Eul este cel care apare, în primă instanţă. Omul trebuie să dezvolte eul prin aceea că el însuşi se simte drept eu şi îl resimte drept eu pe oricare alt om, prin aceea că ceea ce trăieşte în suflet este dus de la eu la eu. Ceea ce trece de la om la om, subiectul şi predicatul trebuie să fie acelaşi. În primele propoziţii ale Predicii de pe munte predicatul este diferit de subiect. Găsim acum, în propoziţia care se referă la sufletul raţiunii sau al sentimentului, că subiectul şi predicatul sunt identice. „Fericiţi sunt cei milostivi, căci ei vor primi milostenie sau iubire."

Vedem aici un document care este atât de impunător încât abia dacă mai găsim alt document care să fie atât de profund. El este impunător în sensul acelei grandioase tranziţii care se petrece prin Christos. Epoca despre care am vorbit, Kali Yuga, durase deja 3000 de ani. Kali Yuga a început, în sens restrâns, în anul 3101 î.e.n. Din acest an a început închiderea porţilor spre lumea spirituală. Înainte de anul 3101 găsim încă o conştienţă nemijlocită pentru lumea spirituală. Apoi lumea spirituală s-a întunecat din ce

în ce mai mult. După ce Kali Yuga a dominat 3101 ani, s-a produs acel impuls prin care omul este condus din nou în lumea spirituală. Dar prin ce a putut interveni acel impuls? Numai prin aceea că un zeu s-a coborât în lumea fizică. Atunci a început reîntoarcerea în lumea spirituală. Un imens salt s-a făcut în evoluția omenirii prin faptul că omenirea a dobândit posibilitatea de a se ridica din nou în lumea spirituală. Omenirea avea nevoie așa-zicând de Christos deoarece ea se coborâse până la eul ei. Coborârea lui Christos a fost necesară pentru ca eul uman să nu se usuce, pentru ca el să nu fie scos din evoluție.

Am văzut că un mare număr de oameni nu a știut nimic, multă vreme, despre faptul că în mica țărișoară Palestina a trăit Christos. De exemplu, *Tacitus* nu știe decât foarte puține despre acest fapt. La aproximativ 100 de ani d. Chr. el povestea că pe o străduță din Roma trăiește o sectă care propovăduiește învățăturile lui Iisus. Impulsul lui Christos a trecut pe lângă mulți oameni fără ca ei să-l observe. El ar fi putut să treacă neobservat pe lângă toți oamenii. Dar nu s-a întâmplat așa. Omenirea a preluat atunci impulsul lui Christos. Când se manifestă din nou un impuls asemănător în omenire, omenirea trebuie să fie în stare să nu lase să treacă neobservat un astfel de salt în evoluția ei.

În anul 1899 s-a încheiat epoca întunecată, Kali Yuga. Omenirea merge acum pe un drum ascendent. Epoca întunecată a durat 5000 de ani. Astăzi trăim la începutul unei epoci în care se dezvoltă în omenire forțe și capacități cu totul noi. Înainte de a se încheia prima jumătate a secolului al XX-lea, un număr de oameni vor avea, prin dezvoltare naturală, capacități deosebite. După încheierea epocii Kali Yuga, începând din 1899, se dezvoltă în omenire o anumită vedere eterică. Între anii 1930 – 1940 la un

număr de oameni această vedere eterică va fi deja dezvoltată. Se pot întâmpla atunci două lucruri. Omenirea poate să trăiască mai departe în mlaştina materialistă. Materialismul poate inunda totul. Omenirea ar putea să rateze acest eveniment, să treacă pe lângă acest eveniment aşa cum ar fi putut să treacă pe lângă evenimentul christic. Dacă oamenii nu vor vieţui acest eveniment eteric, rezultatul va fi că se vor cufunda în mlaştina materialistă. Sau va exista un număr suficient de oameni care se vor dezvolta pe parcursul a 2500 de ani în aşa fel încât vor vedea în eteric. Acesta este începutul clarvederii pe care oamenii o vor cuceri din nou, alături de conştienţa de eu.

La aceasta se mai adaugă ceva. Dacă un număr de oameni îşi vor dezvolta prin ştiinţa spirituală un sentiment şi o înţelegere pentru aceasta, atunci aceşti oameni se vor convinge la fel de bine despre adevărul evenimentului lui Christos precum s-a putut convinge Pavel prin evenimentul pe care l-a trăit în faţa Damascului. Între anii 1930-1940 va exista un număr mic de oameni care vor dezvolta această facultate dar, în timpul celor 2500 de ani care vor urma, vor exista din ce în ce mai mulţi oameni care îl vor vedea pe Christos în trupul eteric. Oamenii Îl vor vedea pe Christos în trup eteric atunci când îşi vor fi dezvoltat vederea eterică, la care însă nu vor putea ajunge decât prin înţelegere spiritual-ştiinţifică şi prin sentiment. Aceasta este noua coborâre a lui Christos la oamenii de pe pământ. În realitate este mai degrabă o înălţare a inimii, pentru că nu se va mai întâmpla ca Christos să se întrupeze în trup fizic. Dar oamenii care se vor putea dezvolta, vor fi în stare să-L perceapă în trupul eteric. Ei vor şti din experienţă nemijlocită că Christos trăieşte. Pentru cei care vor să Îl cunoască pe Christos, El va apărea în trupul Său eteric. Ei vor şti despre Christos prin vedere directă.

Tocmai prin dezvoltarea sufletului vom dobândi o înţelegere pentru cel mai important eveniment al timpului nostru. Dacă ştiinţa spirituală nu ar duce omenirea într-acolo, acest eveniment ar trece neobservat pe lângă omenire. Ştiinţa spirituală trebuie să ne pregătească pentru a fructifica cel mai mare eveniment de după încheierea epocii Kali Yuga. Acei oameni vor fi importanţi, indiferent de meseria în care lucrează, care se vor fi pregătit pentru a percepe acest eveniment. Important va fi însă acest eveniment şi pentru cei care se găsesc în lumea dintre moarte şi o nouă naştere. Căci acest eveniment acţionează şi în lumile spirituale, dar numai dacă ei s-au pregătit aici pe pământ. Trebuie să ne pregătim aici pe pământ pentru acest eveniment şi să ne creăm organe pentru aceasta. Noi vestim noul eveniment al lui Christos în secolul al XX-lea. Apoi acest eveniment va fi explicat ca ceva ce acţionează mai departe pentru întreaga omenire. Acest fapt va fi vestit în timpul ce vine. El va deveni o piatră de încercare pentru teozofie. S-ar putea întâmpla ca materialismul să fi pătruns în concepţia teozofică despre evenimentul christic. Numai o conştienţă materialistă ar putea crede că Christos ar putea reveni în trup fizic. Când se va petrece acest eveniment se va vedea dacă teozofia a înţeles ce trebuie. Vom vedea apărând în prima jumătate a secolului al XX-lea, în diverse locuri, falşi Mesia. Pentru epoca noastră ar fi grav dacă oamenii nu s-ar putea ridica la o contemplare spirituală, la concepţia spirituală că Christos va apărea din nou, dar într-o formă eterică. Nu ar exista nici un fel de evoluţie a omenirii dacă Christos ar apărea din nou într-un trup de carne şi oase.

Omenirea se dezvoltă pentru a-L percepe cu capacităţi superioare pe Mesia. Aceasta va deveni piatra de încercare pentru a afla dacă teozofia i-a condus într-adevăr

pe oameni la înţelegerea corectă a acestui eveniment, aşa încât omul să se fi ridicat suficient spre spiritual pentru a înţelege revenirea lui Christos în adevărata formă. Pentru un număr de oameni care vor fi premergători, El va reveni în acest secol, aşa cum a venit odinioară în evenimentul din faţa Damascului pentru Pavel.

Necredinţa va deveni din ce în ce mai răspândită prin critica documentelor istorice. Cu cât documentele istorice vor pierde din puterea de convingere asupra oamenilor, cu atât mai mult vor creşte în oameni posibilităţile prin care ei Îl vor putea vedea pe Christos. Christos se va arăta în adevăr oamenilor care se vor putea ridica prin ştiinţa spirituală la înţelegerea, la vederea adevăratei reveniri a lui Christos.

V. BUDISMUL ŞI CREŞTINISMUL PAULINIC

Köln, 27 februarie 1910

Astăzi ne vom ocupa de ceva care ne arată cât de important este ca din comunicările care pot fi făcute despre lumile superioare să aflăm ce o aşteaptă pe omenire în viitor. Misiunea mişcării spiritual ştiinţifice este legată de cele mai importante evenimente ale perioadei de tranziţie în care trăim acum. Din aceasta vom putea dobândi convingerea că în viitor vom afla încă şi mai multe; de aceea noi căutăm în ştiinţa spirituală ceva după care să ne putem ghida acţiunile. De aceea trebuie să ştim ce este deosebit de important în simţire, gândire, şi voinţă pentru timpul nostru.

Există o mare deosebire între curentul spiritual care vine de la Buddha şi cel care vine din impulsul lui Christos. Prin aceasta nu este avută în vedere o situare pe poziţii

contrare, ci este mai degrabă necesar să vedem în ce relaţie poate fi rodnic fiecare din aceste curente. Cele două curente trebuie să meargă împreună în viitor iar creştinismul trebuie să fie fecundat de ştiinţa spirituală. Creştinismul ar trebui, înainte de toate, să accepte învăţătura despre reîncarnare. El conţine de fapt această învăţătură în partea lui ezoterică, dar din cauza unor motive pedagogice universale această învăţătură nu a putut fi preluată în creştinismul exoteric. Dimpotrivă, această învăţătură a fost un principiu aparte, un principiu de bază al budismului, legat de învăţătura despre suferinţă, iar sarcina creştinismului a fost tocmai de a depăşi această învăţătură.

Dacă vom cunoaşte menirea şi misiunile celor două curente, vom putea să înţelegem şi deosebirile dintre ele. Deosebirea fundamentală o observăm cel mai clar atunci când tratăm cele două individualităţi, pe Buddha şi pe Pavel.

Gautama Buddha a ajuns prin iluminarea sa, sub arborele Buddhi, la cunoaştere şi a răspândit apoi următoarea învăţătură: Această lume este maya. Ea nu poate fi considerată ca reală, căci maya, marea iluzie constă tocmai în faptul că ea este considerată reală. Omul trebuie să se străduiască să se elibereze din împărăţia elementelor; atunci ajunge într-o împărăţie care nu mai poate avea nume şi lucruri: nirvana. Abia atunci eşti eliberat de iluzie. Împărăţia mayei este suferinţă. Naşterea, moartea, boala, bătrâneţea, sunt suferinţe. Setea de viaţă îi aduce pe oameni în această împărăţie. De aceea omul trebuie să se elibereze de această sete de viaţă şi apoi nu mai e necesar să se întrupeze.

Ne putem întreba: cum a ajuns marele Buddha să vestească această învățătură? Răspunsul nu îl putem primi decât din cercetarea evoluției omenirii.

Omul nu a fost niciodată așa cum este acum. În timpuri anterioare, pentru a ajunge la cunoaștere, omul nu avea la dispoziție numai trupul său fizic; pe atunci era răspândită în întreaga omenire un fel de cunoaștere clarvăzătoare. Oamenii știau că există ierarhii spirituale, așa cum știm că există plante și așa mai departe. Nu exista putere de judecată, în schimb omul vedea direct ființele creatoare. Această înțelepciune a dispărut treptat; dar rămăsese o amintire despre ea. În India, Persia, de asemenea și în Egipt, exista o amintire a vieților pământești anterioare. Sufletul omului era în așa fel structurat pe atunci încât știa: eu provin dintr-o ființă divină, dar întrupările mele au pătruns treptat atât de puternic în fizic încât privirea mea pentru lumea spirituală s-a întunecat.

Înaintarea în timp era resimțită ca o înrăutățire, ca un mers înapoi. Așa simțeau cei care, în momente deosebite, puteau să-și părăsească trupul fizic, așa cum se mai putea încă într-un timp relativ târziu. De aceea lumea obișnuită le părea ca o lume a iluziei, ca maya, marea înșelare. Buddha nu făcea altceva decât să exprime ceea ce trăia în sufletele oamenilor. Tocmai ceea ce exista în lumea senzorial fizică era resimțit ca elementul care a tras omenirea în jos. Omul vroia să se ridice din acesta. Vinovată de coborârea omenirii era lumea simțurilor.

Să comparăm această concepție cu impulsul lui Christos și cu învățătura pe care a dat-o Pavel. Pavel nu a numit lumea senzorială iluzie, deși el știa tot atât de bine ca Buddha că omul a coborât din lumea spirituală și că impulsul spre existență este cel care l-a adus pe om în

această lume. Se vorbeşte în sens creştin atunci când se întreabă: Acest impuls spre existenţă este totdeauna un impuls rău? Lumea fizică senzorială este *numai* înşelăciune? – După concepţia lui Pavel, impulsul spre existenţă, în sine, nu ar fi rău. Acest impuls era originar bun, însă prin căderea în păcat a omului, sub influenţa fiinţelor luciferice, a devenit rău. El nu a fost totdeauna aşa însă a devenit aşa şi a adus cu sine suferinţă, minciună, boală ş.a.m.d. Astfel, dintr-un eveniment cosmic, cum apare la Buddha, el devine un eveniment moral, la Pavel.

Dacă nu ar fi intervenit influenţa luciferică, omul ar vedea adevăr şi nu iluzie în lumea fizică. Nu lumea fizică senzorială este incorectă ci cunoaşterea omului, care a fost întunecată prin influenţa luciferică. Această diferenţă în concepţia despre lume aduce cu sine şi urmări diferite. Buddha vrea să caute mântuirea într-o lume care nu conţine nimic senzorial. Pavel spune că omul trebuie să-şi purifice forţele, setea după existenţă, pentru că el însuşi le-a pervertit. Prin purificarea forţelor sale, omul trebuie să sfâşie vălul care îi acoperă adevărul, şi astfel să poată vedea ceea ce el însuşi a acoperit. În locul vălului care, de exemplu, acoperă lumea plantelor, va vedea forţele spiritual-divine care lucrează îndărătul şi asupra plantelor. Dacă se rupe acest văl, lumea senzorială devine transparentă şi, în final, vedem în faţa noastră împărăţia spiritului. Credeam că avem în faţă o împărăţie a animalelor, o împărăţie a plantelor, o împărăţie a mineralelor: acesta a fost păcatul nostru. În realitate, în acestea vedem revărsându-se spre noi ierarhiile.

De aceea, Pavel spune: Nu omorî plăcerea în contact cu existenţa, ci purific-o, fiindcă iniţial ea era ceva bun. Şi aceasta se poate face preluând în sine forţa lui Christos. Când aceasta umple sufletul, ea înlătură întunecimea

sufletului. Nu degeaba au pus zeii oamenii pe pământ. De aceea sarcina omului este să arunce de la el ceea ce îl împiedecă să vadă această lume în mod spiritual. Consecinţa la care trebuia să ajungă Buddha era următoarea: Evitaţi încarnările! – Ea trimite înapoi spre o înţelepciune originară a oamenilor. În schimb, Pavel spune: Treceţi în continuare prin încarnări, însă pătrundeţi-vă cu Christos, şi atunci, într-un viitor îndepărtat, va dispărea ceea l-a aruncat pe om în iluzie.

Această învăţătură care pune păcatul nu pe seama lumii fizic-senzoriale, ci pe seama omului, trebuia să fie, în mod necesar, o învăţătură istorică. Însă tocmai deoarece era o învăţătură deplină, completă, ea nu a putut fi dată în felul acesta de la început; la început nu puteau fi date decât impulsuri iniţiale cu care trebuia să te pătrunzi. Treptat, aceste impulsuri pătrund apoi în toate domeniile vieţii. În ciuda celor aproape 2000 de ani care s-au scurs de la Misteriul de pe Golgota, ne găsim şi astăzi la începutul preluării impulsului lui Christos. Domenii întregi ale vieţii nu sunt încă pătrunse de el, de exemplu, ştiinţa şi filozofia. Buddha a putut să predea mult mai devreme şi de îndată învăţătura sa, pentru că ea se raporta la o înţelepciune străveche, care mai era încă resimţită pe atunci. Impulsul lui Christos trebuie să pătrundă treptat. O teorie a cunoaşterii care se fundamentează pe această realitate [Nota 11] se deosebeşte net de teoria cunoaşterii lui *Kant*, fiindcă el nu ştie că tocmai cunoaşterea noastră trebuie să fie purificată.

Pavel trebuia să-i facă pe oameni să înţeleagă că munca într-o încarnare singulară este, în realitate, de o mare însemnătate. El trebuia să exagereze oarecum această învăţătură în opoziţie cu învăţătura răspândită cu relativ puţin timp înainte, după care încarnările

singulare ar fi lipsite de însemnătate. Trebuia să înveţi să rosteşti: „Nu eu, Christos în mine!" [Nota 12] Acesta este eul purificat. Prin Pavel, viaţa spirituală pentru întregul viitor a devenit dependentă de această încarnare singulară. După ce a îndeplinit o astfel de educare a sufletului, după ce un număr suficient de oameni vor fi trecut prin aceasta în cei 2000 de ani care s-au scurs, începe acum din nou timpul în care se învaţă despre karmă şi reîncarnare. Trebuie să încercăm să ne aducem iar eul în starea în care a fost înainte de a începe încarnările.

S-a spus că Christos este mereu în jurul nostru. „Eu sunt cu voi toate zilele, până la sfârşitul lumii." Acum însă omul trebuie să înveţe să Îl vadă pe Christos şi să creadă că ceea ce vede este adevărat. Aceasta se va întâmpla în viitorul apropiat, chiar în acest secol, cu un număr mai mic de oameni,iar în următoarele două milenii cu tot mai mulţi oameni. Cum se va petrece asta la omul singular? Să ne întrebăm: cum vedem noi astăzi, de exemplu, planeta noastră? Planeta este descrisă de ştiinţă din punct de vedere mecanic, fizic, chimic, după teoria lui Kant-Laplace şi altele asemănătoare. Stăm totuşi în faţa unei schimbări radicale în acest domeniu. Va apărea o concepţie despre lume în care pământul nu va mai fi explicat numai din forţe minerale ci şi din forţele plantelor, ceea ce înseamnă din forţe eterice. Planta îşi are rădăcinile îndreptate spre punctul central al pământului, partea sa superioară stă în legătură cu soarele. Acestea sunt forţele care fac ca pământul să fie ceea ce este. Forţa de greutate nu este decât o forţă secundară. Plantele au existat înaintea mineralelor, tot aşa cum cărbunele a fost înainte o plantă. Acest lucru va fi acceptat în curând. Plantele dau planetei Pământ formă şi apoi şi substanţa din care ia naştere solul mineral. Un început al acestei învăţături a fost făcut de

Goethe în „Morfologia plantelor” [Nota 13]. Dar el nu a fost înțeles. Apoi se va începe treptat să se vadă etericul, pentru că el este caracteristic pentru plante. Forța de creștere a regnului vegetal va fi preluată de om în sine, și atunci el se va elibera de forțele care acum îl împiedecă să Îl vadă pe Christos. Știința spirituală trebuie să contribuie la aceasta. Faptul este însă imposibil atâta timp cât oamenii sunt de părere că ridicarea de la fizic la eteric nu are nimic a face cu interiorul omului. Într-un laborator este indiferent dacă acolo se află un om situat pe o poziție morală superioară sau unul situat pe o poziție morală inferioară. Nu acesta este cazul când aveam a face cu forțele eterice. Predispozițiile morale trec atunci în produs. De aceea ar fi imposibil pentru omul de astăzi să dezvolte aceste capacități dacă el rămâne așa cum este. Masa de laborator trebuie să devină mai întâi altar, așa cum a fost pentru Goethe care, în copilărie [Nota 14], pe micul său altar din produse naturale aprindea lumânarea la razele soarelui ce răsărea.

Acest lucru se va întâmpla în curând. Cei care vor putea spune: „Nu eu, ci Christos în mine”, vor putea combina forțele plantelor, așa cum astăzi se pot combina forțele minerale de către cel care le înțelege. Ceea ce este omul în interior se află în interacțiune cu ceea ce există în exterior, iar exteriorul se modifică pentru noi în funcție de faptul că vedem clar sau tulbure. Deja în acest secol – și din ce în ce mai mulți în următoarele două milenii și jumătate – oamenii vor ajunge să Îl vadă pe Christos în forma Sa eterică. Ei vor vedea pământul eteric din care a germinat lumea plantelor. Dar prin aceasta ei vor ști și că un interior bun al omului va răspândi alte influențe asupra mediului decât unul rău. Cel care va deține această știință în modul cel mai înalt va fi Maytreia-Buddha, care va veni

aproximativ peste 3000 ani. „Maitreya”-Buddha înseamnă „Buddha cel cu ţinută morală bună”. Maitreya-Buddha este cel care le va clarifica oamenilor importanţa unei ţinute morale bune. Toate acestea vor face ca oamenii să ştie în ce direcţie trebuie să meargă. În locul idealurilor abstracte vor apărea idealuri concrete care vor corespunde dezvoltării progresive. Dacă aceasta nu va reuşi, pământul se va cufunda în materialism şi omenirea va trebui să înceapă din nou, – după o mare catastrofă – pe pământul însuşi sau pe o următoare planetă. Pământul are nevoie de antroposofie! Cel care înţelege acest lucru este antroposof.

VI. TAINELE COSMOSULUI DESPRE COMETE ŞI DESPRE LUNĂ

Stuttgart, 5 martie 1910

În nopţile cu cer senin, dacă ne îndreptăm privirile spre spaţiile cereşti, avem în primul rând sentimentul sublimului care se revarsă în sufletul nostru prin faptul că lăsăm să acţioneze asupra noastră nenumăratele minuni stelare. Acest sentiment despre ceva măreţ, care trăieşte atunci în sufletul nostru, va fi prezent la un om mai mult, la altul mai puţin, corespunzător dispoziţiilor individuale ale fiecăruia. Omul – şi aceasta poate fi spus în special în legătură cu cerul înstelat –, va simţi trezit în el dorul de a găsi ceva, de a înţelege ceva despre minunile spaţiului cosmic pe care îl priveşte. Şi putem spune cu certitudine că tocmai faţă de cerul înstelat omul se va reţine de la înţelegere, spunându-şi că ar putea pierde sentimentul nemijlocit al măreţiei dacă ar încerca să pătrundă cu noţiunile sale taina lumii stelelor. Acest sentiment este

justificat, pentru că înţelegerea, în special în acest domeniu, poate să influenţeze nemijlocit sentimentul nostru. Aşa cum se constată şi pentru alte domenii ale existenţei, în măsură mai mică sau mai mare, că sentimentele şi senzaţiile noastre sunt întărite în mod deosebit, sunt înălţate de cunoaşterea spiritual-ştiinţifică atunci când avem un simţ sănătos, tot aşa omul se poate convinge, şi se va convinge din ce în ce mai mult că, în special faţă de marile realităţi cosmice sentimentul său nu va păli, nu se va fi stinge dacă el învaţă să cunoască ceea ce se mişcă prin spaţiu sau aparent stă fix.

Desigur, nu putem într-o prezentare obişnuită să cuprindem, aşa-zicând, decât un colţ de lume, şi trebuie să lăsăm ca, în timp, să facem pas după pas în învăţarea înţelegerii fenomenelor lumii. Astăzi ne vom ocupa de o parte, o mică parte, o foarte mică parte a lumii spaţiale în legătură cu viaţa umană. Omul presimte deja, iar prin ştiinţa spirituală învaţă din ce în ce mai mult să cunoască din ce în ce mai exact, că este născut din întregul cosmos şi că enigmele cosmosului stau în legătură cu propriile lui enigme. Asta se arată mai clar în special atunci când ne apropiem de anumite enigme ale existenţei.

În viaţa omului, aşa cum se desfăşoară ea deocamdată pe pământ, se constată o polaritate. Această polaritate ne întâmpină de pretutindeni şi totdeauna. Este polaritatea dintre masculin şi feminin. Ştim că, în ceea ce priveşte neamul omenesc, trebuie să căutăm polaritatea dintre masculin şi feminin pe pământ, începând cu vechea epocă lemuriană, şi mai ştim că va mai dura un timp până când această polaritate se va transforma iar într-o unitate superioară.

Dacă reţinem ceea ce tocmai s-a spus, anume că întreaga viaţă umană s-a născut din viaţa cosmosului,

putem întreba: Da, dacă începând cu timpul lemurian, ceea ce denumim femeie şi bărbat parcurge pe pământ o anumită evoluţie împreună cu pământul – dat fiind că întreaga viaţă s-a născut din univers – oare putem găsi ceva în univers care, să zicem, reprezintă, într-un sens superior, ceva asemănător cu polaritatea dintre feminin şi masculin? Oare putem găsi acel element din care, ca dintr-un element cosmic, s-au născut pe pământ masculinul şi femininul? – Putem pune această întrebare.

În orice caz, pe tărâmul ştiinţei spirituale nu avem voie să procedăm ca după o reţetă, aşa cum procedează un materialist din zilele noastre. Un astfel de materialist actual nu îşi poate reprezenta decât ceea ce trăieşte în mediul său înconjurător nemijlocit, şi din cauza aceasta este atât de înclinat ca ceea ce are o importanţă pentru viaţa omului numai în cadrul pământului, iar pentru viaţa animalelor, de fapt, cel mult pentru Lună şi Pământ, – această polaritate – să o caute în întregul cosmos şi să o denumească masculin şi feminin. Aceasta este o nenorocire a timpului nostru. Trebuie să stabilim cu precizie că denumirea de „masculin" şi „feminin" este valabilă numai începând cu timpul lemurian şi până într-un anumit timp viitor în evoluţia pământului; pentru animale şi plante, ea este valabilă cel mult şi pentru timpul evoluţiei lunare şi a evoluţiei pământene. Dar totuşi se pune întrebarea: Polaritatea pământeană masculin-feminin s-a născut dintr-o polaritate superioară cosmică? Dacă am putea găsi această polaritate, atunci va rezulta o legătură minunată, deocamdată plină de taină, între acest fenomen şi un fenomen din cosmos. În orice caz, în cosmos există pretutindeni polarităţi. Nu trebuie decât să le înţelegem, să le găsim în mod corect.

Prima polaritate de care putem da în acele polarităţi din cosmos care sunt cu precădere importante pentru viaţa omului este polaritatea dintre Soare şi Pământ. Am văzut deja prin diferitele cercetări ale evoluţiei pământului cum s-a despărţit Soarele de planeta Pământ, cum au devenit ele corpuri autonome în spaţiu; dar putem să întrebăm, de asemenea: Cum se repetă polaritatea Soare-Pământ din macrocosmos, din marea lume, cum se repetă ca polaritatea în om, în microcosmos? Există în om o polaritate care corespunde polarităţii dintre Soare şi Pământ din cadrul sistemului nostru planetar? Da, există această polaritate! Şi această polaritate se află în organismul uman, dar în organismul total, trupesc şi spiritual – am spune între tot ceea ce se exprimă exterior în organul capului şi tot ceea ce se exprimă în exterior în organele de mişcare ale omului. Tot ceea ce la om se exprimă ca polaritate între organele capului şi organele mişcării, deci mâini şi picioare, corespunde în om acelei polarităţi pe care o putem denumi, pentru cosmos, polaritatea dintre Soare şi Pământ. Vom vedea cum se acordă aceasta cu alte corespondenţe în care, într-o anumită corelaţie, Soarele este plasat în paralel cu inima; însă nu despre aceasta este acum vorba; acum este vorba despre o pereche polară: capul pe de o parte; de cealaltă parte, ceea ce numim organe de mişcare la om.

Puteţi înţelege uşor că omul, în raport cu membrele sale, pe vechea Lună, a fost o cu totul altă fiinţă decât în cadrul evoluţiei Pământului. Abia Pământul l-a făcut pe om o fiinţă care să stea la verticală, o fiinţă care să-şi utilizeze mâinile şi picioarele în modul în care o face astăzi; capul poate să privească liber numai datorită faptului că el este în altă situaţie decât a fost în timpul evoluţiei lunare, când şira spinării era paralelă cu suprafaţa Lunii; în timpul

evoluţiei Pământului, cosmosul i-a furnizat forţele solare pentru a se ridica la verticală. Despre Pământ, aşa cum este astăzi, putem spune: el este răspunzător de faptul că omul îşi poate folosi mâinile şi picioarele aşa cum o face. Acţionând din exteriorul Pământului şi formând polaritatea faţă de Pământ, Soarele este responsabil pentru faptul că a scos aşa-zicând într-un anumit mod faţa omului cu capul său din legătura cu Pământul şi l-a adus în starea de a privi liber în cosmos. Ceea ce în sistemul planetar reprezintă polaritatea dintre Soare şi Pământ este, în om, polaritatea dintre cap şi membre. Regăsim această polaritate dintre cap şi membre la toţi oamenii, fie ei bărbaţi sau femei, şi de aceea găsim că în aspectele esenţiale care privesc această polaritate bărbaţii şi femeile sunt structuraţi în mod asemănător. Astfel încât putem spune în ce priveşte polaritatea dintre Soare şi Pământ: polaritatea corespunzătoare ce se regăseşte la om trebuie să se exprime în acelaşi fel la bărbaţi şi la femei. Pământul acţionează în aceeaşi măsură asupra femeii cât şi asupra bărbatului, femeia este în acelaşi mod înlănţuită de Pământ precum bărbatul, şi în acelaşi mod sustrage Soarele capul femeii cât şi al bărbatului din înlănţuirea de Pământ.

Polaritatea pe care tocmai am atins-o o vom aprecia mai târziu în deplina sa profunzime dacă ne gândim că, de exemplu, acele fiinţe care au căzut prea repede în materia densă – animalele mamifere – nu au putut fi aduse până la situaţia de a avea o privire liberă în cosmos; ele sunt înlănţuite cu faţa lor de existenţa Pământului. Pentru ele, polaritatea dintre Soare şi Pământ nu a devenit în acelaşi sens o polaritate în propria lor fiinţă. Din cauza aceasta nu avem voie să numim un mamifer ca fiind un microcosmos. Pe om însă îl putem numi microcosmos. Şi avem acum o

mărturie pentru natura microcosmică a omului în polaritatea dintre cap şi membre.

Aici aveţi un exemplu care arată cât de infinit de important este să nu devii unilateral în tratarea unei anumite probleme. Se pot număra oasele omului şi oasele mamiferelor superioare, se pot număra muşchii la oameni şi la mamifere; prin aceasta se poate stabili o legătură care, în timpurile noi, a dus la o anumită concepţie asupra lumii, care pune omul cât se poate de aproape de mamiferele superioare. Cauza este faptul că oamenii abia prin ştiinţa spirituală vor învăţa cât de important este să aibă nu numai realităţi, adevăruri pur şi simplu, ci să mai aibă încă ceva alături de adevăruri. Fiţi conştienţi că acum, în acest moment, spun ceva foarte important, ceva ce antroposoful ar trebui să îşi întipărească în memorie şi în inimă: multe lucruri sunt adevărate, însă nu este suficient să ştii doar că un lucru este adevărat! – Nu există nici o îndoială că e adevărat ceea ce, de exemplu, ştiinţa naturală spune despre înrudirea oamenilor cu maimuţele. Dar la un adevăr nu este important doar că este un adevăr, ci să ştii cât de important poate fi acel adevăr pentru explicarea generală a existenţei. Deci nu este suficient să avem ceva drept adevăr, ci trebuie să ştim cât de important este un adevăr pentru explicarea generală a existenţei. Se poate întâmpla şi ca un adevăr aparent curent să nu fie socotit un adevăr capital, numai pentru că nu este luată în consideraţie importanţa lui. Există un adevăr curent pe care fiecare om îl cunoaşte şi la care nu trebuie decât să-i recunoşti importanţa; atunci el se dovedeşte profund, profund important pentru întreaga noastră ştiinţă a evoluţiei pământeanului. Acesta este adevărul: omul este singura fiinţă pe pământ care, în principiu, îşi poate mişca liber faţa în toate direcţiile cosmosului. Dacă în această privinţă vom

compara omul cu maimuţele, care stau cel mai aproape de el, vom putea spune: Chiar dacă maimuţa a încercat să se ridice la verticală, nu a reuşit pe deplin. – Şi tocmai aceasta are importanţă. Nu trebuie decât să vedem cât de greu atârnă un adevăr. Dacă omul are acest avantaj, trebuie să îl resimţim mai întâi în importanţa lui, şi apoi vom pune importanţa faptului în legătură cu alte lucruri caracterizate ale lumii: cu faptul că Pământul nu este singur ci Soarele se află în opoziţie cu Pământul, ceea ce înseamnă că ceva din exteriorul Pământului, ceva ce îl face pe om cetăţean al spaţiului ceresc îl şi smulge existenţei pământeşti. Avem voie să spunem, într-un anumit sens: pentru ca omului să-i fie dată această situaţie privilegiată în cosmos, trebuia să se fi făcut această ordine cosmică pe care o cunoaştem astăzi ca polaritate între Soare şi Pământ. De dragul omului, pentru ca el să poată fi ridicat din starea de animal, trebuia să fie creat acest raport dintre Soare şi Pământ.

Privim astfel omul dintr-o direcţie şi spunem: în om avem aceeaşi polaritate pe care o vedem, pe de altă parte, când privim spaţiul ceresc şi contemplăm Soarele cu polul lui opus, cu Pământul.

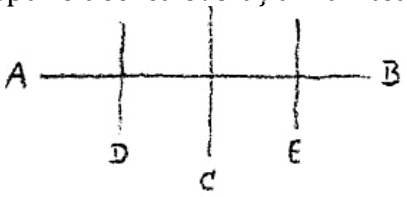
Acum să ne întrebăm: Oare putem găsi cealaltă polaritate de pe Pământ, pe care am indicat-o, anume polaritatea dintre feminin şi masculin, o putem regăsi şi în cosmos? Oare există ceva în cosmos – am în vedere aici prin cuvântul „cosmos" sistemul nostru solar – organizat astfel încât, pornind de la această ordine cosmică, să dea aici pe pământ polaritatea dintre bărbat şi femeie drept efect? Da, există o astfel de organizare. Polaritatea superioară deci este cea pe care o putem denumi polaritatea dintre elementul reprezentat de comete şi elementul reprezentat de Lună, dintre comete şi Lună. Această polaritate dintre comete şi Lună, tratată în mod

asemănător polarităţii dintre Soare şi Pământ, este valabilă pentru polaritatea dintre masculin şi feminin. Astfel încât putem spune: aşa cum în cap şi membre se reflectă polaritatea Soare - Pământ, tot aşa se reflectă în masculin şi feminin polaritatea cometă - Lună.

Suntem introduşi, într-o privinţă, în anumite taine ale lumii. Şi anume, oricât de ciudat ni s-ar părea, este absolut adevărat că diferitele membre, diferitele mădulare ale naturii umane existente în trupul fizic exterior au diferite valori; adică sunt, în intensităţi diferite, o expresie a spiritualului care stă în aaversul lor. În adevăr, la om, aşa cum ni se înfăţişează ca trup fizic, numai capul şi, într-un alt sens, membrele corespund forţelor interioare spirituale care stau la temelia formei exterioare. Să ţinem bine minte aceste lucruri pentru a ne înţelege: tot ceea întâlnim în mod exterior în lumea fizică este o amprentă, este o copie a spiritualului, spiritualul a format exteriorul fizic. Când spiritualul formează ceva fizic exterior, îl poate forma în aşa fel încât acest fizic, pe anumite trepte de dezvoltare, îi este mai mult sau mai puţin asemănător sau îi este mai mult sau mai puţin neasemănător. Numai capul şi membrele sunt, ca format exterior, într-o oarecare măsură asemănătoare contra-imaginii lor spirituale. Nimic altceva din restul trupului omenesc nu arată asemănător cu imaginea spirituală, astfel încât, în afară de cap şi membre, toate celelalte părţi din alcătuirea omului sunt în cel mai eminent sens o imagine înşelătoare. Şi cel care are privirea clarvăzătoare educată vede, de fapt, totdeauna omul astfel încât o impresie adevărată nu îi fac decât capul şi membrele. Privitor la ele, omul clarvăzător are sentimentul: ele sunt adevărate, nu mint. Dimpotrivă, faţă de restul trupului uman, conştienţa clarvăzătoare are sentimentul: este o formă neadevărată, este ceva mincinos,

nu arată asemănător cu spiritualul care stă îndărătul ei. Iar tot ce este feminin îi apare conştienţei clarvăzătoare ca şi cum nu ar fi atins o anumită treaptă de evoluţie ci ar fi rămas în urmă.

Putem spune deci că evoluţia înaintează astfel:

din punctul A spre punctul B, C ar fi un fel de evoluţie normală, în C am avea atunci pentru om forma capului şi forma membrelor. În schimb, restul formelor trupului feminin sunt ca şi cum trupul feminin a rămas pe loc în D, nu a ajuns până în punctul de evoluţie din prezent ci a rămas în urma acestui punct de evoluţie. Dacă nu înţelegem greşit, putem spune: trupul feminin, aşa cum se prezintă astăzi, a rămas în urmă pe o treaptă mai spirituală; în forma sa, el nu a coborât atât de adânc în materie, ca în treapta de evoluţie obişnuită. Totul evoluează din spiritual până în trupesc, în jos. Trupul feminin a rămas înapoi pe o treaptă anterioară de evoluţie şi nu a ajuns până la punctul mediu de evoluţie. Trupul masculin însă, făcând abstracţie de cap şi membre, a trecut dincolo de punctul de evoluţie mediu. El a depăşit acest punct, a sărit peste el. Ca trup uman este mincinos fiindcă el este mai material decât imaginea sa spirituală originară arhetipală, întrucât el a coborât mai adânc în materie decât corespunde treptei de evoluţie medie. Astfel, în trupul feminin avem ceva rămas în urmă faţă de evoluţia normală, iar în trupul masculin avem ceva care a coborât în materialitate mai mult decât corespunde la omul întreg capului şi membrelor.

Această polaritate se găseşte şi în cosmos, în cosmosul nostru solar. Dacă considerăm Pământul şi Soarele ca trepte de evoluţie normală, cometa nu a pătruns până la acest stadiu normal de evoluţie: ea corespunde în cosmos femininului din om. Astfel încât existenţa cometei trebuie să o privim ca arhetip al organismului feminin în cosmos, în exterior. Existenţa lunară este contra-imaginea existenţei masculine. Aceasta v-o puteţi lămuri uşor prin consideraţiile de până acum. Am arătat că Luna este o bucată de pământ care trebuia să fie separată de acesta. Dacă ea ar fi rămas în Pământ, acesta nu ar fi putut progresa în dezvoltarea sa. Luna a trebuit să fie separată datorită densităţii ei. Deci, polaritatea dintre cometă şi Lună în exterior reprezintă arhetipul, imaginea originară a femininului şi a masculinului la om.

Acest lucru este extraordinar de interesant pentru că vedem de aici că atunci când privim o fiinţă, fie ea o fiinţă care se află pe Pământ, ca omul, fie ea întreaga fiinţă cosmică, nu avem voie să punem un mădular alături de altul aşa cum apar ele în spaţiu unul lângă altul; dacă facem astfel, ne dăruim unei imense iluzii. Ceea ce se află alăturat în spaţiu nu este de aceeaşi valoare. Desigur, diferitele componente ale unui organism omenesc se află una lângă alta, iar un anatomist materialist obişnuit va trata aceste componente având aceeaşi valoare în spaţiu. Pentru cel care tratează lucrurile conform adevărului lor, lucrurile se deosebesc prin aceea că unul dintre ele a ajuns la un anumit punct al evoluţiei, altul se află încă înaintea acelui punct dar a parcurs, totuşi, o anumită etapă, iar un al treilea a depăşit deja acel punct de evoluţie. Cândva întreg organismul uman va fi tratat conform acestei direcţii, şi abia atunci va exista o anatomie ocultă în sens adevărat. Căci ceea ce am prezentat acum, şi anume că lucruri aflate

unul lângă altul se găsesc pe diferite trepte de evoluţie, face ca toate organele din organismul uman să poată fi înţelese numai dacă se ştie că fiecare dintre ele a ajuns pe o cu totul altă treaptă de evoluţie. Nu poţi pune pur şi simplu lucrurile unul lângă altul, fiindcă stau în spaţiu unul lângă altul, pentru că ele, conform acestei direcţii, au valori diferite.

Dacă vă reamintiţi acum că evoluţiei Pământului i-a premers o veche evoluţie lunară, veţi putea spune, după ceea ce tocmai a fost explicat, că Luna noastră actuală, ce-i drept, este o bucată din vechea evoluţie lunară, dar că ea nu stă pe treapta vechii evoluţii lunare, ea nu o reprezintă pe aceea. Căci ea nu numai că a ajuns până la stadiul „Pământ", ci chiar a trecut peste el. Ea nu a putut aştepta până când Pământul va deveni un Jupiter şi, prin aceasta, a căzut în încremenire. Deci Luna a depăşit evoluţia normală şi, prin aceasta, a căzut în învârtoşare în ceea ce priveşte partea sa materială; dar în nici un caz referitor la ceea ce îi aparţine din punct de vedere spiritual.

Dimpotrivă, cometele de acum corespund raportului care a existat între Soare şi Lună în cosmos, într-o anumită perioadă din timpul vechii evoluţii lunare. Cometa a rămas în acea stare de evoluţie; dar acum ea trebuie să-şi ducă existenţa altfel. Ea a rămas însă în stadiul vechii existenţe lunare. Cometa nu a progresat până la existenţa normală „Pământ". Astfel încât în Luna de astăzi avem o bucată din prea devreme născutul Jupiter, care s-a întărit prin aceasta, nemaifiind capabil de viaţă, iar în cometele actuale avem în evoluţia actuală a Pământului o bucată din vechea existenţă lunară.

În paranteză aş vrea să spun: avem aici un rezultat demn de remarcat, prin care modul nostru de tratare spiritual-ştiinţific a dobândit oarecum un fel de mic triumf.

Cei care au fost prezenţi în anul 1906 la ciclul de conferinţe din Paris [Nota 15] îşi vor aminti că am prezentat atunci anumite lucruri, care – nu le poţi prezenta întotdeauna pe toate –, aparţin într-adevăr evoluţiei generale a Pământului, dar care nu au fost descrise în cartea ***Ştiinţa spirituală în rezumat***, deoarece în ea trebuia atinse alte lucruri. Ar fi trebuit să fie scrise nenumărate cărţi, nu una singură, dacă am fi vrut să le dezvoltăm pe toate. Eu am dezvoltat deci punctul care se referă mai mult la aspectul material-chimic. Atunci am spus că vechea evoluţie lunară – care se continuă în existenţa de acum a cometelor, deoarece cometele au rămas pe acea treaptă şi, atât cât le permit raporturile actuale, trăiesc acele vechi raporturi în legitatea lor –, am spus că evoluţia lunară se deosebeşte de Pământ, că fiinţele de pe vechea Lună aveau nevoie de azot şi de anumite combinaţii ale azotului, cianului, combinaţii ale acidului prusic, aşa cum fiinţele de astăzi de pe Pământ au nevoie de oxigen. Cianul şi celelalte asemănătoare sunt combinaţii care, în anumite proporţii, sunt mortale astăzi pentru fiinţele superioare, sunt substanţe care le cauzează moartea. Dar combinaţiile carbonului cu azotul, combinaţiile acidului cianhidric şi alte combinaţii asemănătoare, jucau pe vechea evoluţie lunară un rol cu totul asemănător [cu oxigenul de astăzi].

Acestea sunt lucruri care atunci, la Paris, au fost dezvoltate din întregul ştiinţei spirituale, astfel încât cei care şi-au înscris în sufletul lor aceste lucruri, au trebuit să-şi spună în cursul acestor ani: dacă ar fi adevărat, atunci ar trebui ca în cometele de astăzi să fie constatat ceva asemănător combinaţiilor dintre carbon şi azot. Şi poate vă amintiţi – mie mi-a fost adusă vestea tocmai în timpul cursului de la Stockholm [Nota 16], în ianuarie -, cum a fost răspândită vestea prin ziare, că spectrul cometelor

prezintă combinaţii ale acidului prusic. Aceasta este o confirmare strălucită a ceea ce cercetarea spirituală a putut să spună deja mai înainte găsindu-şi ulterior confirmarea prin ştiinţa naturală fizică! Astfel de dovezi ne sunt mereu cerute, de aceea le amintesc aici. Dacă există un caz eclatant, este important ca noi, antroposofii, să îl arătăm şi să ne reamintim – şi asta nu din orgoliu – de acest mic triumf al ştiinţei spirituale.

Vedeţi deci că putem regăsi acea polaritate dintre masculin şi feminin în cosmos într-un sens superior, oarecum conform arhetipului său, în polaritatea dintre cometă şi Lună. Şi dacă am putea porni de aici – ceea ce nu este, desigur, posibil în toate direcţiile - şi am putea pune într-o parte acţiunea corpului lunar, iar în cealaltă parte pe cea a cometelor, atunci aţi vedea cât este de grandios şi copleşitor - aş zice - depăşind tot ce e în mod obişnuit sublim, este sentimentul: vedem aici pe Pământ ceva ca o copie, ceva ce se exprimă în funcţiunile sale pe Pământ exact aşa cum se exprimă polaritatea dintre cometă şi Lună în cosmos. – Dar nu ne putem referi decât la unele din aceste lucruri. Unele dintre ele sunt importante, şi asupra lor ne vom opri.

Înainte de orice trebuie să fim conştienţi de acţiunea asupra omului a acelei polarităţi care se exprimă în cometă şi Lună. Nu trebuie să gândim simplist că această polaritate se exprimă numai în ceea ce este, de exemplu, femeie şi bărbat, ci trebuie să ne fie limpede că proprietăţile masculine sunt prezente aşa-zicând în fiecare femeie şi proprietăţile feminine sunt prezente în fiecare bărbat. Ştim, de asemenea că trupul eteric al bărbatului este feminin şi trupul eteric al femeii este masculin, şi prin aceasta lucrul devine dintr-o dată extraordinar de complicat. Acum trebuie să ne fie limpede că ceea ce este în

bărbat feminin, anume trupul eteric, faţă de ceea ce este în femeie masculin, anume din nou trupul eteric, inversează aşa-zicând acţiunea elementului cometă şi a elementului lunar referitor la trupul eteric. Acţiunile sunt prezente şi în raport cu trupul astral şi cu eul. Astfel, polaritatea dintre cometă şi Lună are o importanţă decisivă pentru evoluţia omenirii pe Pământ. Dat fiind că evoluţia lunară are o legătură tainică raportată la sexe (care se sustrage în orice caz unui mod de cercetare exterior, pe care însă o veţi cunoaşte), care se exprimă, între altele, în ceva ce pare cu totul neimportant, anume că rezultatul conlucrării dintre elementul masculin şi cel feminin, copilul, are nevoie de zece luni lunare pentru dezvoltarea sa de dinainte de naştere, de la zămislire până la naştere - şi chiar şi ştiinţa actuală nu măsoară acest timp cu luni solare ci cu luni lunare -, fiindcă tocmai acolo influenţa care porneşte de la Lună, adică de la reprezentantul masculinului în cosmos, spre Pământ şi spre comete, adică spre reprezentanţii femininului în cosmos, este dătătoare de ton, ea îşi creează o replică în rezultatul conlucrării sexelor.

Găsim un alt rezultat important pentru evoluţia omenirii când studiem cealaltă latură, când studiem cometele. Elementul legat de comete este unul oarecum feminin; în mişcările cometelor, în întregul mod de apariţie al cometelor din timp în timp avem aşa-zicând apariţia în cosmos, în exterior, a arhetipului naturii noastre feminine. În fapt, aceasta arată ca ceva care s-a oprit înaintea unui anumit stadiu normal mediu de dezvoltare. Dar acest etern feminin, acest feminin cosmic – expresia nu este deloc potrivită, dar ne lipsesc expresiile potrivite -, acest element feminin cosmic care ne apare în existenţa cometei, ne aduce aşa-zicând uneori ceva ce răscoleşte existenţa noastră din profunzimile unei naturi din timpuri

anterioare. Astfel şi cometa, în apariţia sa este, să spunem aşa, asemănătoare femininului. Am putea exprima asta în felul următor: aşa cum se raportează ceea ce face femeia mai mult din pasiune, din sentiment, din simţire, la judecata seacă, rigidă, masculină – subliniem, faţă de judecata masculină aridă, uscată -, tot aşa se raportează ceea ce se sprijină pe mersul regulat, ponderat al Lunii la ceea ce apare neregulat şi intervine din când în când în existenţa noastră sub formă de cometă. Acesta este specificul vieţii spirituale feminine. Atenţie, eu nu am aici în vedere viaţa spirituală a femeii ci viaţa spirituală a femininului. Există aici o deosebire. Viaţa spirituală a femeii are în sine, desigur, proprietăţi masculine; ceea ce este însă viaţă spirituală feminină, indiferent dacă se petrece în bărbat sau în femeie, se prezintă în existenţa noastră ca ceva ce are caracter de începătorie, care aduce ceva elementar în întreaga noastră existenţă. Acelaşi lucru îl face şi cometa. Şi acolo unde ne întâmpină polaritatea dintre bărbat şi femeie putem vedea că ea se exprimă cu o claritate extraordinară. Oamenii care observă doar partea exterioară dezaprobă ştiinţa spirituală deoarece spre ea vin, în special în timpul nostru, foarte multe femei. Oamenii nu înţeleg că acest fapt este ceva de la sine înţeles; este ceva de la sine înţeles pentru simplul motiv că creierul mediu al bărbatului se află în situaţia de a fi depăşit un anumit stadiu mediu de evoluţie. El este arid, rigid, se ţine mai strict de noţiunile preluate, nu poate să iasă din prejudecăţile care-l domină. Cineva care foloseşte numai acest creier masculin, descris în aceste consideraţii ale ştiinţei spirituale, resimte uneori drept piedică faptul că are în această încarnare un creier masculin! Deoarece este neîndemânatic, este dur şi se lasă ghidat mai greu decât cel feminin, care trece mai uşor peste anumite piedici, pe care

creierului masculin i le pune propria densitate, trece peste anumite greutăţi şi acceptă mai uşor ceea ce apare nou în concepţia noastră despre lume. Femininul şi masculinul se exprimă în aşa măsură în creier încât se poate spune că în timpul actual este deosebit de neplăcut a trebui să foloseşti un creier masculin. Creierul masculin trebuie să fie mult mai ordonat, mult mai radical dresat decât unul feminin. Nu este de mirare că femeile se acomodează mai uşor la ceea ce este atât de nou precum este ştiinţa spirituală. Acestea sunt fapte, sunt lucruri de o imensă importanţă cultural-istorică, dar care nu se pot discuta în altă parte decât pe tărâm antroposofic. Unde – în afară de antroposofie – s-ar lua în seamă în mod serios faptul că este mai incomod să ai un creier masculin decât unul feminin? Dar nici nu ar trebui să se spună că nu multe creiere din trupuri feminine au proprietăţi net masculine – legat de cele spuse. Lucrurile nu sunt atât de simple în lume precum încercăm să le redăm astăzi cu noţiunile noastre.

Ceva elementar, ceva ce răscoleşte şi, într-o privinţă, este necesar pentru ca mersul progresiv al evoluţiei pornind din cosmos să fie menţinut în mod just, este elementul legat de „cometă". Totdeauna s-a presimţit că elementul legat de comete stă într-un oarecare raport cu fiinţele pământeşti. Astăzi însă oamenii nu presimt nimic, oamenii nu mai vor să presimtă. Nu trebuie decât să ne gândim ce figură ar face un om de cultură medie dacă i s-ar întâmpla ceea ce i s-a întâmplat profesorului Bode cu *Hegel*. Hegel susţinea în faţa unui profesor german că după o cometă urmează totdeauna ani buni pentru vin [Nota 17], şi încerca să demonstreze prin aceea că anilor 1811 şi 1819 le-au premers comete, şi că în acei ani a fost un vin bun. Asta ar genera azi consternare! Dar Hegel spunea că

această afirmaţie ar fi tot atât de bine justificată ca multe traiectorii calculate ale stelelor; pentru că a rezultat o faptă empirică, care s-a verificat în aceste două cazuri. Chiar dacă facem abstracţie de astfel de lucruri, putem spune: unii au presupus şi au presimţit întotdeauna ceva în această direcţie.

Însă nu ne putem pierde în amănunte căci acestea nu pot fi epuizate. Vrem să aducem lumină asupra unei acţiuni principale relativ la evoluţia umană.

Cometele apar la intervale mari de timp. Să ne întrebăm: Oare au ele, acolo unde apar, o astfel de legătură cu evoluţia generală a omenirii încât să impulsioneze elementul feminin în natura umană? Avem, de exemplu, aşa-numita cometă Halley, care se află din nou într-o anumită actualitate. Am putea spune lucruri asemănătoare despre multe alte comete. Dar ea are o sarcină cu totul precisă şi tot ceea ce aduce cu sine în plus are o anumită legătură cu această sarcină. Cometa Halley [Nota 18] – şi vorbim mai întâi despre spiritul acesteia – are sarcina de a imprima în întreaga natură umană propria sa fiinţă în aşa fel încât când ea apare în sfera Pământului, când vine în apropierea Pământului, omul face totdeauna un pas înainte în dezvoltarea eului, pas care conduce eul, prin noţiunile pe care acesta le dezvoltă, în planul fizic. Mai întâi cometa a avut o influenţă deosebită asupra celor două mădulare inferioare ale naturii umane, asupra a ceea ce este masculin şi feminin, asociindu-se acţiunii Lunii. Când cometa nu este prezentă, acţiunea Lunii este unilaterală; acţiunile Lunii vor fi deci altfel atunci când cometa este prezentă. Influenţa cometei se exprimă astfel: când eul uman face un pas înainte trebuie, pentru ca omul în întregime să meargă înainte, ca trupul fizic şi trupul eteric sau trupul de viaţă să fie transformate în mod

corespunzător. Dacă eul trebuia să gândească altfel în secolul al XIX-lea decât a gândit în secolul al XVIII-lea, atunci trebuia să fie prezent ceva care să schimbe expresia exterioară a eului în trupul eteric sau trupul vieţii, ori aceasta este cometa. Cometa acţionează asupra trupului fizic şi asupra trupului eteric sau trupului de viaţă al omului în aşa fel încât trupul fizic şi trupul eteric sau de viaţă al omului creează în fapt organe, organe fine, care sunt potrivite evoluţiei eului, aşa cum s-a dezvoltat el pe pământ drept conştienţă de eu, în special de la intervenţia impulsului lui Christos. Pornind de atunci, apariţiile cometelor îşi au importanţa în aceea că eul, prin faptul că se dezvoltă mai departe, de la etapă la etapă, primeşte astfel de organe, ceea ce înseamnă că primeşte astfel de organe fizice şi eterice de care tocmai are nevoie. Căci gândiţi-vă, oricât de ciudat ar putea să sune şi oricât de nebuneşti ar găsi contemporanii noştri aceste lucruri, ele sunt totuşi astfel: dacă eul lui *Büchner* şi eul lui *Moleschott* [Nota 19] şi al altor materialişti din jurul anilor 1850-1860 nu ar fi avut un creier fizic şi un creier eteric potrivit, nu ar fi putut să gândească atât de materialist precum au făcut-o. Atunci preacinstitul Büchner ar fi devenit probabil un onest pastor de duzină. Pentru ca ceea ce a obţinut el în cartea sa „Forţă şi materie" să poată fi exprimat în gânduri, nu numai că eul său trebuia să urmeze o evoluţie necesară pentru aceasta, dar el trebuia să aibă şi organele corespunzătoare în trupul fizic şi în trupul eteric. Dacă vrem să căutăm dezvoltarea eului, trebuie să o facem numai în viaţa culturală spirituală. Dar dacă vrem să ştim ce a făcut ca aceşti oameni, oamenii din secolul al XIX-lea, să aibă un creier fizic potrivit gândirii materialiste şi un trup eteric potrivit pentru aceasta – atunci trebuie să ne spunem: cometa Halley, care a apărut în 1835, are acest

fapt pe conştiinţă. Şi ce a provocat în secolul al XVIII-lea apariţia a ceea ce se numeşte „iluminism”, o mişcare culturală care reprezintă şI o etapă în evoluţia eului? În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, omul obişnuit are în configuraţia creierului său ceea ce se numeşte „iluminism”. Aceasta este ceva ce l-a înfuriat pe Goethe din cauză că oferă doar câteva noţiuni şi oamenii se simt foarte mulţumiţi de ele! Cine a creat creierele pentru această „epocă a iluminismului”? Pe acestea le-a creat cometa Halley din anul 1759. Este o acţiune principală în ceea ce priveşte cometa Halley.

Astfel, fiecare cometă are o anumită sarcină. Viaţa spirituală umană decurge aşa-zicând cu o anumită regularitate cosmică, am putea spune cu o regularitate burgheză. Aşa cum omul efectuează zi cu zi anumite acţiuni cu o regularitate pământeană burgheză, ia masa de prânz, ia masa de seară, tot aşa decurge viaţa spirituală omenească cu o anumită regularitate cosmică. În cadrul acesteia intervin însă anumite evenimente care şi într-o viaţă obişnuită burgheză nu sunt evenimente cu totul obişnuite, evenimente prin care se poate observa un anumit progres. Cum ar fi, de pildă, naşterea unui copil într-o familie. Tot aşa decurg, în ce priveşte întreaga evoluţie umană, regularităţile burgheze cosmice sub influenţa Lunii, a corpului lunar. Altfel decurg însă acele evenimente care produc mereu efectuarea unui pas înainte, şI care sunt, firește, repartizate pe intervale de timp mai mari, sub influenţa cometelor. Diversele comete au diversele lor sarcini, iar când o cometă şi-a îndeplinit sarcina, ea se sfarmă. De aceea vedem că anumite comete apar de la un anumit moment ca dublate şi apoi se distrug. Ele se dizolvă după ce şi-au îndeplinit misiunea. Astfel, ceea ce se petrece în mod regulat, zi de zi, este sub

influenţă lunară iar ceea ce aduce un element nou, elementar, fundamental stă sub influenţa cometelor. Aceste lucruri ne arată că astrele ce se mişcă aparent neregulat pe cer îşi au un loc bine definit şi o importanţă a lor în întregul edificiu al cosmosului

Şi acum vă puteţi gândi că ceea ce este infuzat ca nou, ca un rezultat al femininului cosmic în evoluţia omenirii, poate da naştere la anumite furtuni, care sunt absolut vizibile, dar pe care oamenii nu vor să le observe. Dar s-ar putea întâmpla ca oamenilor să le fie adus la cunoştinţă într-un mod remarcabil felul în care depind anumite întâmplări de pe Pământ de existenţa cometelor. Cu cometele este într-adevăr ceva asemănător cu ceea ce introduce femeia ca dar în viaţa de zi cu zi a unei familii. Aşa cum un nou copil este născut într-o familie, tot aşa se întâmplă şi la revenirea cometei, la revenirea cometei se naşte ceva nou. Numai că privitor la anumite comete, eul este, în fapt, tot mai mult împins în lumea fizică, iar noi trebuie să ne apărăm faţă de ceea ce produc cometele. O nouă apariţie a cometei Halley ar putea să aducă o potenţare foarte puternică a modului de gândire büchnerian. Şi ar fi ceva negativ. Dacă cometa Halley ar fi să revină, ar fi un semn prevestitor; ea ar putea deveni un oaspete rău dacă doar ne-am dărui ei, dacă nu vom face nimic împotriva influenţelor ei. Este vorba ca noi să tindem spre acţiuni şi influenţe mai importante şi mai înalte ale cosmosului decât cele care provin de la cometa Halley. Va fi necesar ca oamenii să o trateze ca pe un semn prevestitor, să ştie că situaţia nu mai este ca în timpurile trecute când, într-un anumit sens, ea a fost rodnică pentru oameni prin faptul că ei au coborât mai jos, în planul fizic. Acest lucru nu mai este benefic acum. Oamenii trebuie să se unească acum cu alte forţe pentru a contracara influenţa care vine

de la cometa Halley. Dacă arătăm cum poate fi cometa Halley un semn prevestitor, nu o facem pentru a reînvia vechi superstiţii, ci pentru a aduce în conştienţă un adevăr profund. Dacă asupra omenirii ar acţiona numai influenţa acestei comete, omenirea s-ar aplatiza din ce în ce mai mult iar eul ar fi din ce în ce mai mult condus spre planul fizic, şi împotriva acestei influenţe trebuie acţionat deja de acum. Iar asta nu se poate face decât prin aceea că în locul concepţiei despre lume determinată prin influenţa cometei Halley, să apară o concepţie spirituală despre lume, aşa cum este cea antroposofică.

Firește, am putea spune că Domnul Dumnezeu scoate nuiaua din cer pentru a-i pune omului în faţă un semn care să-i spună: acum a venit timpul să se aprindă viaţa spirituală! Pe de altă parte: nu este oare minunat că existenţa legată de comete intervine în profunzimile vieţii, că ea intervine şi în viaţa legată de om: în viaţa animalelor şi în viaţa plantelor? Un om care este atent la astfel de lucruri poate observa cum atunci, în timpul înfloririi, şi florile sunt pretutindeni altfel decât de obicei. Lucrurile sunt deja prezente, numai că oamenii pot trece uşor pe lângă ele neobservându-le, aşa cum pot trece şi pe lângă spirit, pentru că nu vor să îl vadă.

Acum ne putem întreba: oare ceea ce am prezentat acum ne duce în cosmos, ne duce la ridicarea spre o viaţă spirituală? Oare există ceva în exterior, în cosmos, ceva care să corespundă acesteia? Am văzut cum capul şi membrele îşi au polaritatea opusă în cosmos, cum şi masculinul şi femininul îşi au polaritatea opusă în cosmos; putem, deci, să ne întrebăm: oare există şi o corespondenţă în cosmos pentru această izvorâre a spiritualului, pentru această depăşire de sine a omului însuşi, pentru această depăşire a eului inferior prin eul superior?

Această întrebare, care este legată de cele mai mari sarcini ale vieţii spirituale din timpul nostru, ne-o vom pune mâine. Astăzi am vrut să creez mai întâi condiţiile, pentru ca mâine, dintr-o anumită perspectivă mai largă, să putem vorbi mai bine despre o problemă importantă a prezentului. Recunosc că multe din cele ce au fost spuse astăzi le par unora foarte îndepărtate; dar trăim într-un an cu comete. De aceea este bine ca, dacă suntem în stare, să spunem ceva despre legătura plină de taină a existenţei cometelor cu existenţa Pământului. În continuare vom vorbi mâine despre marile conţinuturi spirituale ale timpului nostru.

VII. REAPARIŢIA LUI CHRISTOS ÎN ETERIC

Stuttgart, 6 martie 1910

Există o anumită legătură între trecutul şi viitorul evoluţiei omenirii. Această legătură aduce, când este cercetată, multă lumină asupra întrebărilor pe care le putem pune în următoarea direcţie: Ce sarcină ne revine nouă înşine, ca oameni ai unei anumite epoci?

Când ne-am întâlnit aici, în urmă cu câtva timp [Nota 20], am spus unele lucruri despre trecutul evoluţiei omenirii. Să spunem astăzi ceva despre legătura dintre trecutul şi viitorul imediat al evoluţiei omenirii. Ieri am putut încheia indicând asupra unui fapt important care, aşa-zicând, ne vorbeşte ca din cer că omenirea are nevoie de un impuls spiritual, de un nou impuls al timpului. Putem înţelege cum trebuie să acţioneze acest nou impuls numai dacă vom aborda ultimele milenii de dinaintea întemeierii creştinismului într-un anumit raport cu mileniile de după întemeierea creştinismului, cu mileniile în care trăim noi.

Există o anumită lege după care anumite evenimente se repetă în evoluția omenirii, și în ultimul ciclu ținut la Stuttgart [Nota 21] am arătat unele repetări, am vorbit despre astfel de repetări în evoluția omenirii. Aș vrea să subliniez astăzi în mod deosebit faptul că atunci când, prin știința spirituală, se fac referiri asupra unor astfel de repetări regulate în evoluția omenirii, nu trebuie să credem că astfel de repetări pot fi construite cu ajutorul rațiunii. Ele trebuie să fie studiate fiecare în parte, fiecare trebuie să fie stabilită pornind de la cercetarea spirituală. Se poate cădea foarte ușor în greșeală, când una sau alta din aceste repetări se construiește după un model. Există însă o repetare care, în orice caz, arată altfel: este acea repetare care se prezintă în așa fel încât evenimentele fundamentale, evenimentele importante care s-au petrecut înainte de întemeierea creștinismului trebuie să reapară din nou, într-un anumit mod, după întemeierea creștinismului. Când cuprindem cu privirea ultimele trei milenii de dinaintea întemeierii creștinismului, cele trei milenii aparțin unei epoci din istoria evoluției omenirii pe care o definim ca așa-numita epocă întunecată, ca epoca întunecată mai mică: Kali Yuga.

Această Kali Yuga începe în anul 3101 înainte de întemeierea creștinismului. Cu această epocă întunecată este în legătură tot ceea ce definim acum ca mari realizări ale omenirii, ceea ce definim ca trăsătură fundamentală a culturii umane a prezentului. Înainte de această epocă, înainte de această epocă întunecată sau Kali Yuga, întreaga gândire umană, toate forțele sufletești umane erau încă într-un anumit raport altfel organizate. În acea epocă de dinainte de anul 3101 î.Chr. – acesta este un an mediu, evoluția trece treptat de la un fel de capacități la altele –, era prezent ceea ce poate fi denumit ca ultim rest al vechii

clarvederi. În cursul evoluţiei omenirii, epocile se succed: Krita Yuga, Tetra Yuga, Dvapara Yuga, Kali Yuga. Ultima ne interesează în mod deosebit. Cu primele epoci amintite ajungem în vechea Atlantidă. În vechile epoci existau resturi ale vechii clarvederi astfel încât omul, înaintea epocii întunecate, avea încă o conştienţă nemijlocită a existenţei lumii spirituale, deoarece el putea privi în lumea spirituală. Această conştienţă despre lumea spirituală s-a retras tot mai mult din faţa privirilor umane şi, în medie, putem spune, au început să se formeze capacităţile şi forţele care, pe de o parte, s-au restrâns la judecata asupra lumii senzoriale şi, pe de altă parte, s-au restrâns la formarea conştienţei de sine. Toate aceste forţe au început în Kali Yuga. Şi în timp ce, în cursul acestei epoci, omul nu mai era în stare să privească în lumea spirituală, s-a dezvoltat în cadrul lumii senzoriale fizice cu atât mai mult punctul stabil în interiorul său, s-a dezvoltat ceea ce numim cunoaşterea despre conştienţa de sine. Să nu credeţi însă că această cunoaştere despre conştienţa de sine este dezvoltată deja până la un nivel superior; ea trebuie să se dezvolte în continuare. Dar nu s-ar fi putut intra niciodată în conştienţa umană dacă nu ar fi existat această epocă întunecată. În felul acesta omul a pierdut din ce în ce mai mult, pe parcursul celor trei mii de ani de dinaintea întemeierii creştinismului, legătura cu lumea spirituală. El nu mai putea avea această legătură din privirea directă în lumea spirituală.

Am văzut aici, cu prilejul ultimei mele vizite [Nota 22], cum ultimul mileniu al epocii Dvapara Yuga, la sfârşitul său, a adus un fel de înlocuitor pentru privirea în lumile spirituale, acel înlocuitor care a fost dat omului prin faptul că o individualitate deosebită, Avraam, a fost ales – Avraam, care avea o constituţie deosebită a creierului fizic

–, astfel încât, fără să posede vechile capacităţi, putea ajunge la o conştienţă în lumea spirituală. Din această cauză, prima parte a epocii Kali Yuga o numim în ştiinţa spirituală epoca abrahamitică, acea epocă în care omul a pierdut într-adevăr privirea nemijlocită în lumile spirituale superioare, dar în care se dezvoltă ceva ca o conştienţă a Divinităţii, care creşte mereu în eul său, astfel încât el îşi reprezintă Divinitatea ca înrudită cu conştienţa de eu, cu conştienţa de eu umană. Pentru epoca din primului mileniu din Kali Yuga, Divinitatea apare ca un eu cosmic. Iar sfârşitul acestui mileniu îl putem numi epoca abrahamitică.

După epoca lui Avraam a urmat epoca lui Moise, în timpul căreia nu se mai rămâne la starea în care divinitatea Iahve se revelează ca Eul lumii, în care Divinitatea Iahve, Eul lumii, se revelează ca o conducere plină de taină a destinelor omenirii, numai ca zeu al unui popor ci, aşa cum ştim, în epoca lui Moise această Divinitate se revelează în rugul arzând, ca Divinitate a elementelor. Şi s-a realizat un mare progres atunci când, din învăţăturile lui Moise, Eul lumii a fost resimţit ca Divinitate, astfel că omul îşi spunea: elementele existenţei, ceea ce se vede cu ochii fizici – fulgerul şi tunetul ş.a.m.d. –, sunt emanaţii, sunt fapte ale Eului lumilor, sunt, în final, emanaţii ale Eului unic al lumilor. – Trebuie însă să ne devină limpede în ce măsură aceasta a însemnat un progres.

Dacă ne întoarcem în perioada de dinaintea epocii Kali Yuga, vom găsi că oamenii vedeau spiritualul în mod nemijlocit prin resturile vechii clarvederi care le mijlocea privirea în lumile spirituale. Dar ei vedeau spiritualul în toate timpurile vechi. Ar trebui să ne întoarcem foarte departe în trecut dacă am dori să găsim altceva. Oamenii vedeau în mod direct spiritualul în timpul epocii Dvapara Yuga, Treta Yuga, Krita Yuga. Ei percepeau spiritualul în

aşa fel încât acesta se prezenta ca o multitudine de fiinţe. Ştiţi desigur că atunci când ne ridicăm în lumea spirituală găsim acolo ierarhiile fiinţelor spirituale. Firește, acestea se află sub o conducere spirituală, sub o conducere spirituală unitară. Dar în acele vechi timpuri conştienţa nu se ridica până la această conducere spirituală unitară. Pe atunci se vedeau mădularele singulare ale ierarhiilor, se vedeau o multitudine de fiinţe divine. Numai iniţiaţilor le era posibil să rezume această multitudine la o unitate. Acum însă omul îşi reprezenta Eul lumilor, Eul pe care omul însuşi l-a cuprins mai întâi cu ajutorul instrumentului fizic al creierului, care s-a manifestat în mod deosebit la Avraam; acum omul concepea Eul lumilor ca vestindu-se în diferitele domenii ale naturii, în diferitele elemente.

Progresul următor este cel care a fost, aş spune, întreprins în ultimul mileniu de dinaintea întemeierii creştinismului, în epoca solomonică. Putem diferenţia între ele trei milenii de dinaintea întemeierii creştinismului în aşa fel încât primul mileniu să îl numim epoca abrahamitică, după acea individualitate care a apărut atunci. De la începutul epocii Kali Yuga până la Avraam oamenii se pregătesc să recunoască pe Dumnezeul unitar în spatele fenomenelor naturii. Odată cu Avraam apare această posibilitate. Dumnezeul unitar devine conducătorul, diriguitorul fenomenelor naturale; este camuflat apoi în spatele fenomenelor naturale în epoca lui Moise.

Însă toate acestea cunosc o înălţare epoca solomonică. Şi prin această ultimă epocă suntem conduşi până la acel punct al evoluţiei în care Fiinţa Divină, care era văzută în epoca abrahamitică în Iahve, care era văzută în epoca lui Moise din nou în Iahve, aceeaşi fiinţă divină ia o formă omenească. Într-o cercetare spiritual ştiinţifică a

acestei probleme trebuie să constatăm cu claritate că Evangheliile au dreptate în această privinţă: nu avem dreptul să îl deosebim pe Christos de Iahve în alt fel decât prin deosebirea care există între lumina Soarelui reflectată de lună şi lumina directă a soarelui. Ce fel de lumină avem într-o noapte cu lună plină? Este lumina adevărată a soarelui, numai că ea este reflectată de lună; astfel încât primim lumina solară direct de la soare în timpul zilei, sau, reflectată de lună, în nopţile cu lună clară. Ceea ce se prezintă în spaţiu se arată, în plus, încât ceea ce trebuia să apară în final ca Soare Spiritual în Christos, s-a arătat mai înainte reflectat. În Iahve, se află reflectarea lui Christos care premerge în timp. Aşa cum în lumina lunii se află reflectată lumina soarelui, tot aşa se reflecta în Iahve fiinţa Christos pentru Avraam, Moise, Solomon. Totdeauna a fost aceeaşi fiinţă. Ea a apărut ca Soarele Christic odată cu întemeierea creştinismului. Astfel avem pregătirea acestui mare eveniment în epoca abrahamitică, în epoca lui Moise, în epoca lui Solomon.

Dar s-a petrecut o repetare a acestor trei epoci, aşa cum au fost ele înainte de întemeierea creştinismului, în epoca post-creştină, şi anume, acum, în ordine inversă. Repetarea s-a petrecut aşa încât trăsătura esenţială a epocii solomonice se repetă în primul mileniu de după Christos, şi anume în aşa fel încât spiritul lui Solomon trăieşte şi urzeşte în cele mai proeminente spirite ale primului mileniu creştin. În esenţă, înţelepciunea lui Solomon a fost cea care s-a răspândit şi prin care s-a încercat să se înţeleagă fiinţa şi evenimentul legat de Christos. Prin ceea ce s-a dobândit în înţelepciunea solomonică s-a încercat să se înţeleagă însemnătatea evenimentului christic.

A urmat apoi epoca ce poate fi denumită ca repetarea epocii lui Moise. După epoca solomonică de după Christos a urmat epoca lui Moise de după Christos. Când ajungem în al doilea mileniu creştin găsim că spiritul lui Moise este cel care străbate din nou tot ce este mai bun în această epocă. Da, putem găsi spiritul lui Moise reînviat într-o nouă formă. În epoca precreştină spiritul lui Moise şi-a îndreptat privirile spre natura exterioară fizică pentru a găsi aici Eul lumii, Dumnezeul lumii ca Iahve, pentru a-L găsi în fulgere şi tunete, pentru a-L găsi în ceea ce se poate revărsa din exterior ca marea lege a acţiunii umane; în a doua epocă postcreştină găsim că aceeaşi fiinţă se vesteşte acum în interiorul sufletului. Impresia care, aşa-zicând, era un eveniment exterior pentru Moise când el s-a îndepărtat de poporul său pentru a primi Decalogul, acest eveniment important se repetă. El se repetă în al doilea mileniu creştin printr-o puternică revelare interioară. Lucrurile nu se repetă în acelaşi mod ci aşa încât evenimentele ce urmează unul după altul în timp arată ca un fel de polaritate. Dacă pentru Moise Dumnezeu s-a revelat din elementele naturii, acum, în al doilea mileniu creştin, El se revela din cele mai profunde temelii ale sufletului uman. Şi cum ar putea să ne iasă în întâmpinare acest lucru important decât auzind cum predica un om însemnat, un om nemaipomenit: El vestea, din profunzimile sufletului său, lucruri impunătoare. Putem presupune că el a fost puternic pătruns de ceea ce putem numi mistica creştină. Atunci, în locul în care el predica, a apărut un laic aparent nesemnificativ, care a ascultat predicile, dar apoi a rezultat că el nu avea nevoie să asculte predici ci putea fi învăţătorul predicatorului *Tauler* [Nota 23]. Datorită lui, Tauler s-a retras o perioadă de timp din activitatea de predicator pentru că nu se simţea pe deplin pătruns de

ceea ce trăia în acel laic. Iar când acelaşi predicator s-a urcat din nou la amvon pentru a predica, după ce s-a lăsat inspirat de ceea trăia în acel laic, puternica impresie pe care o făceau predicile sale a fost exprimată simbolic prin aceea că se povesteşte că mulţi dintre auditori cădeau la pământ ca morţi. Asta înseamnă că în ei era omorât ceea ce era de natură inferioară. Era o revelare a Eului lumii din interior spre exterior, cu o putere la fel de mare ca revelarea din elementele exterioare în epoca lui Moise, înainte de Christos. Vedem acolo reînviind epoca lui Moise, anume în aşa fel încât în întregul spirit al misticii creştine, de la Maestrul Eckhart până la ultimii misticii creştini, radia şi învigora spiritul lui Moise. O, în aceşti mistici creştini trăia spiritul lui Moise! El era în aşa fel prezent încât trăia în sufletele lor. Aceasta a fost a doua epocă a timpului de după Christos în care a reînviat şi caracterul epocii lui Moise. Aşa cum în primul mileniu creştin epoca solomonică a plăsmuit toate formele aşa-numitei concepţii misteriale creştine, a plăsmuit ceea ce cunoaştem în sens creştin ca ierarhii, a plăsmuit înţelepciunea despre lumile superioare în amănunt, tot aşa, a doua epocă a lui Moise a plăsmuit cu precădere ceea ce a fost mistica germană: profunda conştienţă mistică despre Dumnezeul unitar care poate fi trezit în sufletul uman, care poate învia în sufletul uman.

Şi epoca lui Moise a rămas activă, înainte de toate, în ceea ce era străduanie de a cerceta din ce în ce mai exact Eul lumii, Divinitatea unitară. Dar conform mersului evoluţiei omenirii, începând din timpul nostru, timp în care trecem treptat în al treilea mileniu, urmează o repetare a epocii abrahamitice. Aşa cum epoca abrahamitică, epoca mosaică şi epoca solomonică îşi urmează una după alta în timpul precreştin, tot aşa urmează una după alta în timpurile de

după Christos, în ordine inversată: epoca solomonică, epoca mosaică şi epoca abrahamitică. Ne îndreptăm spre epoca abrahamitică, şi aceasta ne va aduce lucruri impunătoare. Să ne mai amintim încă o dată care a fost, de fapt, însemnătatea epocii abrahamitice.

Însemnătatea epocii abrahamitice a fost aceea că vechea clarvedere a dispărut, că omului i-a fost dată o conştienţă asupra Divinităţii, care este în strânsă legătură cu capacităţile umane. Tot ceea ce omenirea a putut câştiga din această conştienţă asupra divinităţii, care conştienţă este legată de creierul uman, a fost treptat epuizat şi numai puţin mai poate fi dobândit de către oameni prin intermediul acestei capacităţi în ceea ce priveşte conştienţa asupra Divinităţii, numai foarte puţin. Dimpotrivă, în noua epocă abrahamitică ne îndreptăm în direcţie exact opusă. Mergem pe drumul care conduce omenirea, de la simpla vedere fizic-senzorială, de la combinarea caracteristicilor aspectelor fizic-senzoriale; o duce din nou în acele regiuni în care oamenii au fost înainte de epoca abrahamitică. Mergem pe drumul pe care oamenii vor ajunge din nou în stări de clarvedere naturală, în stări în care vor fi active forţe de clarvedere naturală. În Kali Yuga numai iniţierea putea conduce omul pe un drum just în lumile spirituale. Desigur, iniţierea conduce la trepte superioare, care vor fi urcate de oameni într-un viitor foarte îndepărtat, dar primele semne ale unei clarvederi reînnoite, care va apărea ca o capacitate umană naturală, se vor arăta relativ în curând, cu cât vom înainta în epoca abrahamitică reînnoită.

După ce am cucerit conştienţa de eu, după ce oamenii au învăţat să recunoască faptul că eul este un punct central fix în interior, ei vor ajunge să poată privi cu o vedere mai adâncă în lumile spirituale. Aceasta este în legătură şi cu

acea epocă în care s-a desfăşurat Kali Yuga. Kali Yuga se întinde pe o perioadă de 5000 ani, până în anul 1899. Anul 1899 a fost, în realitate, un an important pentru evoluţia omenirii. Acesta este, natural, un an mediu, pentru că lucrurile se petrec treptat. Dar tot aşa cum anul 3101 î.Chr. poate fi dat ca acel an în care omenirea a fost condusă din vechea clarvedere în jos spre vederea senzorială şi spre judecata raţională, tot aşa anul 1899 este acel an în care omenirea primeşte din nou impulsul pentru a se ridica la primele începuturi ale unei clarvederi umane viitoare. Şi omenirea se află la sfârşitul secolului al XX-lea, stă în faţa următorului mileniu; numai puţini oameni vor avea această clarvedere în prima jumătate a secolului al XX-lea; se vor dezvolta modest primele elemente ale unei noi clarvederi, ale unei clarvederi care va apărea cu siguranţă în omenire când oamenii se vor arăta capabili să înţeleagă această nouă clarvedere. Trebuie să ne fie foarte limpede: două lucruri s-ar putea întâmpla. Din temeliile sufletului uman se vesteşte pentru viitor că astfel de facultăţi clarvăzătoare vor apărea drept facultăţi naturale – trebuie să deosebim clarvederea artificială de acea clarvedere care va rezulta ca o clarvedere naturală –, pentru puţini oameni deja în prima jumătate a secolului al XX-lea, iar în următorii 2500 de ani pentru un număr din ce în ce mai mare de oameni, până când, în final, va exista un număr suficient de oameni care, cu condiţia să vrea, vor dobândi noua clarvedere naturală.

Se pot întâmpla însă două lucruri. Primul este acela ca oamenii să aibă într-adevăr predispoziţiile pentru această clarvedere, dar materialismul să se întărească în următoarele decenii şi omenirea să se cufunde în mlaştina materialismului. Atunci vor apărea într-adevăr oameni care vor spune că în ce-i priveşte este ca şi cum ar vedea în

omul fizic ca un al doilea om; dar dacă conştienţa materialistă îl va duce la convingerea că ştiinţa spirituală este o nerozie, şi astfel va fi distrusă orice conştienţă asupra lumii spirituale, atunci oamenii nu vor înţelege aceste prime predispoziţii spre clarvedere. De omenire va depinde dacă ceea ce va apărea va fi spre bine sau spre rău, pentru că s-ar putea întâmpla ca ceea ce trebuie să apară să treacă neobservat. Sau, ar putea exista un alt caz, ca ştiinţa spirituală să nu fie călcată în picioare. Atunci se va înţelege să se cultive astfel de capacităţi nu numai în şcolile secrete de iniţiere, ci şi acolo unde ea va apare, către mijlocul secolului nostru, ici si colo ca un lăstar al vieţii sufleteşti umane, şi se va putea spune ca dintr-o forţă sufletească trezită: eu văd ceva asemănător cu realitatea descrisă în ***Teozofie***, eu văd ceva ca un al doilea om în interiorul omului fizic. Dar vor apărea şi alte capacităţi sufleteşti, de exemplu o capacitate pe care omul o va remarca la el însuşi. Oamenii vor îndeplini o acţiune oarecare. În timp ce vor fi atenţi la această faptă, în faţa sufletului lor va apărea ceva ca un fel de imagine de vis, despre care vor şti: aceasta are o legătură cu acţiunea mea. – Şi oamenii vor şti din ştiinţa spirituală: când îmi apare o astfel de imagine, ulterioară acţiunii mele – dar care se deosebeşte esenţial de această acţiune – nu este altceva decât că ea îmi arată consecinţele acţiunii mele, consecinţe care vor trebui să apară în viitor.

O astfel de înţelegere karmică va rezulta pentru omul individual la mijlocul secolului nostru, deoarece Kali Yuga s-a încheiat şi, de la epocă la epocă, în sufletul uman apar mereu capacităţi noi. Dar când nu este pregătită nici un fel de înţelegere, când aceste capacităţi vor fi aşa-zicând călcate în picioare, când astfel de oameni vor fi socotiţi drept nebuni, atunci această capacitate va aduce

nenorocire oamenilor. Oamenii se vor cufunda în mlaştina materialistă. Totul va depinde de faptul dacă se pregăteşte înţelegerea ştiinţei spirituale sau dacă curentului materialist contrar lui Ahriman îi va reuşi să lovească ceea ce ştiinţa spirituală face cu intenţii bune. Atunci vor putea veni cei care sunt cufundaţi în mocirla materialistă şi vor putea spune: da, au existat profeţi care au spus că alături de omul fizic oamenii îl vor putea vedea pe cel de-al doilea om! – Desigur, această profeţie nu se va împlini dacă facultăţile pentru aceasta vor fi călcate în picioare. Dar dacă ea nu se va arăta la mijlocul secolului al XX-lea, aceasta nu va fi nicidecum o dovadă că omul nu este predispus pentru aceasta, ci numai o dovadă pentru faptul că oamenii au călcat în picioare tinerele plăntuţe în germene. Ceea ce este spus astăzi se poate dezvolta, cu condiţia ca omenirea să vrea.

Ne aflăm deci nemijlocit în faţa unei astfel de dezvoltări. Mergem aşa-zicând pe un drum al evoluţiei din nou înapoi. La Avraam conştienţa asupra Divinităţii a fost introdusă în creier; în măsura în care păşim într-o nouă epocă abrahamitică, conştienţa asupra divinităţii va fi scoasă din nou din creier şi vom începe să întâlnim, în următorii 2500 de ani, din ce în ce mai mulţi oameni care vor avea ceea ce rezultă ca taine de iniţiere, ca mari învăţături spirituale despre tainele lumii. Spiritul lui Moise a domnit în epoca în care s-a încheiat, de acum începe să domnească spiritul lui Avraam şi, după ce el a condus în trecut omenirea la conştienţa asupra Divinităţii în cadrul lumii fizice, o va conduce acum în sens invers. Există o legitate veşnică, originară, după care aceeaşi individualitate face periodic un anume fapt, în orice caz trebuie să o facă de două ori, a doua oară în sens opus faţă de ceea ce a făcut prima dată. Ceea ce Avraam a adus

pentru omenire în conştienţa fizică, va duce din nou în lumea spirituală.

Vedem că trăim în timpuri importante, esenţiale, şi dobândim astfel convingerea că răspândirea ştiinţei spirituale astăzi nu este ceva ce faci dintr-o anumită preferinţă, ci este ceva cerut de timpul nostru. A pregăti omenirea pentru momentele mari ale evoluţiei, aparţine sarcinilor cercetării spirituale. Ştiinţa spirituală este aici pentru ca oamenii să înţeleagă ceea ce văd. Cel care înţelege spiritul timpului său nu poate gândi altfel decât că cunoaşterea spirituală trebuie să acţioneze în lume pentru a nu lăsa să treacă neobservat ceea ce vine.

Dar aceste lucruri sunt legate cu altele. În anumite raporturi, totul se reînnoieşte în astfel de repetări. Ne îndreptăm spre un timp în care trebuie să se reînnoiască pentru omenire ceea ce a existat înainte de mileniile creştine, dar totul va fi adâncit în ceea ce a putut să dobândească omenirea prin marele eveniment al lui Christos. Am văzut că omenirea a retrăit într-o interiorizare creştină acel mare moment pe care l-a vieţuit Moise prin impresiile primite de la rugul în flăcări şi de la focul fulgerelor de pe Sinai. Căci lui Tauler, lui Echart le era clar: dacă vouă vă apare din interior ceea ce Moise a numit Iahve, atunci acesta este Christos, atunci nu mai este fiinţa Christos reflectată, ci este chiar Christos, care se ridică din profunzimile inimii. Este retrăit direct, într-o formă încreştinată, într-o formă metamorfozată prin impulsul lui Christos, prin misticii creştini, ceea ce a fost trăit de Moise. Şi va fi trăit într-o formă schimbată, într-o formă nouă ceea ce a fost aşa-zicând trăit în timpul precreştin, în timpul abrahamit. Şi ce va exista atunci? Toate lucrurile şi evenimentele care apar în mod normal în evoluţia omenirii, toate acestea îşi aruncă oarecum luminile înainte.

Nu vreau să repet banalitatea care este spusă deseori, nu aş dori să spun că îşi aruncă umbrele lor, ci luminile lor. Astfel, în ceea ce noi numim convertirea lui Saul în Pavel: prin evenimentul de la Damasc, este proiectat ceva din evenimentele viitorului.

Să ne lămurim ce a însemnat acest eveniment pentru Pavel. Lui Pavel îi era cunoscut, până la acest eveniment, tot ceea ce conţinea vechea învăţătură secretă ebraică. Ce ştia Pavel? Pavel ştia din vechea învăţătură secretă evreiască faptul că va coborî odată o individualitate care va arăta omeniri tot ceea ce va învinge moartea. El ştia: va apărea odată o individualitate în trup uman şi aceasta va arăta prin viaţa sa că spiritul trăieşte dincolo de moarte; pentru această individualitate pentru încarnarea sa pământească moartea nu va avea nici un fel de altă importanţă, decât aceea a unui eveniment fizic oarecare. Acest lucru îl ştia. Şi el mai ştia încă ceva din vechea învăţătură secretă evreiască. El ştia că atunci când Christos, care trebuia să vină, Mesia, după ce va învia, va purta victoria asupra morţii, iar atunci sfera spirituală a Pământului se va schimba şi clarvederea va suferi o modificare. Dacă mai înainte un clarvăzător nu vedea în atmosfera spirituală a Pământului fiinţa lui Christos – o putea vedea numai privind spre spiritul Soarelui – , trebuia – aceasta o ştia Pavel – ca prin impulsul lui Christos să se petreacă o modificare în existenţa Pământului în aşa fel încât după victoria asupra morţii, pentru conştienţa clarvăzătoare, Christos să fie găsit în sfera Pământului. Dacă omul devenea clarvăzător, trebuia să Îl vadă pe Christos ca Spirit al Pământului acţionând în sfera Pământului. Lucrul de care Pavel însă nu a putut fi convins pe timpul în care el era încă Saul era acela că Cel care a trăit în Palestina, Cel care a murit pe cruce, despre care

ucenicii Lui spuneau că ar fi înviat, este într-adevăr Acela despre care a vorbit vechea învăţătură secretă evreiască. Acesta este lucrul important, anume că Pavel, prin ceea ce a văzut el în mod fizic, nu a fost convins de adevărul Celui despre care relatează Evangheliile. El a început să aibă convingerea că Christos este Mesia cel vestit mai înainte numai atunci când Acesta i se arătă în acea lumină proiectată în faţa sa atunci când, prin har de sus, el a devenit clarvăzător şi l-a descoperit pe Christos în sfera Pământului. El era deja prezent acolo, El înviase deja; aceste lucruri trebuia să şi le spună Pavel sieşi. Prin faptul că Pavel L-a văzut în mod clarvăzător pe Christos în sfera spirituală a Pământului, el ştia: acum El este aici. – Din acel moment el a fost convins de prezenţa lui Christos Iisus. Deci evenimentul fundamental a fost acela că el L-a descoperit în mod clarvăzător pe Christos Iisus în sfera Pământului în evenimentul din faţa Damascului. Dacă Pavel, de exemplu, nu ar fi putut auzi faptele lui Christos povestite în Palestina, dacă el nu ar fi putut să audă, să dobândească prin experienţă personală auzirea Evangheliilor, ci ar fi trăit puţin mai târziu, atunci s-ar fi putut întâmpla ca evenimentul din faţa Damascului să îl trăiască mai târziu. Dar el ar fi ajuns la aceeaşi convingere. Căci acest eveniment i-a revelat următorul fapt: Christos era prezent! Şi Cel care se revela în sfera Pământului era Cel despre care vorbea vechea învăţătură secretă evreiască! – Acest eveniment legat de Christos nu este legat de un anumit moment de timp. Numai că la Pavel el s-a întâmplat foarte repede [după evenimentul de pe Golgota], şi astfel creştinismul a putut parcurge drumul său prin Pavel.

În orice caz, evoluţia omenirii în timpul epocii Kali Yuga, până în 1899, nu era astfel încât omul obişnuit să fi

putut trăi un eveniment asemănător cu al lui Pavel. Nu erau încă dezvoltate facultăţile omeneşti pentru aceasta. Şi tocmai din această cauză el a trăit acest eveniment ca har. Şi alţi oameni au trăit prin har evenimente asemănătoare. Dar acum ne aflăm epoca în care trebuie să se petreacă o schimbare puternică, în care se dezvoltă primii germeni ai unei clarvederi naturale. Intrăm în epoca abrahamitică, vom fi conduşi în lumea spirituală. Prin aceasta este dată posibilitatea ca un anumit număr de oameni, un număr din ce în ce mai mare de oameni, să trăiască în următorii 2500 de ani evenimentul din faţa Damascului. Acesta va fi lucrul cel mai important, cel mai impunător din următoarele epoci, anume că pentru mulţi oameni va fi real evenimentul din faţa Damascului, că pentru acele capacităţi, despre care s-a spus că trebuie să apară, va fi perceptibil Christos, care se află în sfera spirituală a Pământului, care va lumina din această sferă. În măsura în care oamenii vor deveni capabili să vadă trupul eteric, ei vor învăţa să vadă trupul eteric al lui Christos Iisus aşa cum l-a văzut Pavel. Aceasta este caracteristica unei epoci noi care începe şi care, pentru primii premergători cu aceste capacităţi, se va arăta deja începând cu 1930–1940, 1945. Dacă oamenii vor fi atenţi, vor trăi evenimentul din faţa Damascului şi prin aceasta vor dobândi prin privire spirituală nemijlocită claritate şi adevăr asupra evenimentului legat de Christos.

Se va produce un paralelism al evenimentelor demn de luat în seamă. Căci în următoarele două decenii se va pierde din ce în ce mai mult înţelegerea Evangheliilor. Vedem deja astăzi cum se „dovedesc" tot felul de lucruri, cum se dovedeşte, bazându-se pe Evanghelii, că acestea nu sunt nicidecum documente istorice, că nu Îl poţi aborda istoric pe Christos. Documentele istorice vor pierde din valoare pentru omenire, numărul celor care Îl vor nega pe

Christos Iisus va fi din ce în ce mai mare. Iar acei oameni care vor crede că se vor putea sprijini pe date istorice, vor fi cei care au o vedere scurtă. Ei nu iau în serios creştinismul dacă resping înţelegerea pentru dovada spirituală a lui Christos Iisus. Dovada spirituală pentru Christos Iisus va fi oferită prin faptul că vor fi potenţate facultăţile prin care oamenii trebuie să-L vadă pe Christosul adevărat în trupul Său eteric. Oricât de buni creştini vor să se numească cei care vor să se sprijine numai pe documente, ei distrug creştinismul. Pot să vestească oricât de tare ceea ce ştiu despre creştinism din documente istorice: ei distrug creştinismul deoarece resping o învăţătură spirituală prin care în secolul nostru, prin vederea directă, Christos va deveni adevăr pentru oameni.

Înainte de începutul erei noastre oamenii au petrecut deja în coborâre 3000 de ani în „epoca întunecată" fiind pregătiţi în facultăţile lor pentru lumea exterioară. Pe atunci Christos nu ar fi putut să se arate prin nici un alt mod facultăţilor ce erau necesare pentru dezvoltarea omenirii decât prin încarnarea fizică. Pe atunci facultăţile fizice erau la punctul lor culminant, şi din această cauză Christos a trebuit să apară într-un trup fizic. Însă omenirea nu va ajunge să facă un pas înainte dacă nu va fi capabilă să găsească cu facultăţi superioare realitatea lui Christos în lumile superioare. Aşa cum atunci Christos trebuia să fie găsit prin facultăţi pur fizice, tot aşa oamenii, cu facultăţi noi, Îl vor găsi din nou pe Christos în acea lume în care El poate fi văzut numai în trupul eteric. Şi asta pentru că nu există o a doua întrupare fizică a lui Christos. Numai o singură dată a fost El în trup fizic, deoarece numai o singură dată facultăţile umane erau pregătite a-L vedea pe Christos în trup fizic. Acum însă omenirea va fi capabilă, cu

ajutorul capacităţilor superioare, să Îl perceapă cu atât mai real pe Christos în trupul Său eteric.

Acesta este evenimentul important care stă în faţa noastră: reapariţia lui Christos Iisus – la început doar pentru puţini oameni, dar apoi pentru un număr din ce în ce mai mare. Este un eveniment care are importanţă nu numai pentru acei oameni care vor fi încarnaţi, întrupaţi în trup fizic. Va exista un număr de oameni care sunt întrupaţi astăzi şi care vor fi din nou întrupaţi în acel timp când se va petrece acest eveniment al lui Christos. Ei îl vor trăi aşa cum a fost descris. Alţii vor fi trecut prin poarta morţii. Dar, aşa cum am văzut cu prilejul unei conferinţe ţinute aici [Nota 24], că evenimentul de pe Golgota nu a fost un eveniment numai pentru Golgota, ci el a acţionat în toate lumile spirituale, aşa cum coborârea lui Christos în lumea subpământeană a fost o faptă reală, tot aşa evenimentul legat de Christos va acţiona în aşa fel încât în secolul nostru El va fi prezent şi în lumea dintre moarte şi o nouă naştere, chiar dacă într-o altă formă decât cea în care omul Îl va găsi aici pe pământ. Dar va fi necesar următorul lucru: acele capacităţi, prin intermediul cărora evenimentul lui Christos va putea fi perceput între moarte şi o nouă naştere, nu pot fi dobândite între moarte şi o nouă naştere, ele trebuie să fie dobândite aici, în planul fizic, ele trebuie duse în viaţa de după moarte şi o nouă naştere. Există capacităţi, care trebuie să fie dobândite pe pământ. Pentru că noi nu venim degeaba pe pământul fizic. Greşeşte cel care crede că suntem transpuşi degeaba pe Pământ. Aici trebuie să dobândim capacităţi care nu pot fi dobândite în nici o altă lume. Şi capacităţile pentru înţelegerea evenimentului lui Christos, despre care am vorbit, şi a următoarelor evenimente, trebuie dobândite aici pe Pământ. Acei oameni care îşi dobândesc aici pe

Pământ aceste facultăţi, acum, prin vestirea spiritual-ştiinţifică, vor purta cu ei prin poarta morţii aceste capacităţi. Nu doar prin iniţiere, ci şi prin preluarea, prin înţelegerea vestirii spiritual-ştiinţifice se dobândesc aceste capacităţi, se dobândeşte posibilitatea de a percepe şi în lumea spirituală dintre moarte şi o nouă naştere evenimentul Christos. Dar cel care are urechi surde trebuie să aştepte până la o nouă încarnare pentru a-şi dobândi aici capacităţile care trebuie să fie dobândite aici, astfel încât să poată trăi evenimentul Christos. Deci, nimeni nu trebuie să creadă în vreun fel că vestirea evenimentului christic, care nu poate fi înţeleasă decât din întreaga învăţătură spiritual-ştiinţifică, nu va purta nici un fruct, pentru că el va fi trecut deja prin poarta morţii atunci când acest eveniment se va produce. Această înţelegere îi va aduce roade.

Vedem astfel că cercetarea spirituală este o pregătire pentru noul eveniment christic. Cei care preiau în sine nervul învăţăturii despre spirit ca un conţinut al întregii lor vieţi sufleteşti, ca ceva viu, trebuie să crească într-adevăr spre o înţelegere spirituală a lucrurilor, trebuie să le fie clar că prin ştiinţa spirituală trebuie să învăţăm să înţelegem temeinic epoca noastră, care tocmai a început. Trebuie să învăţăm să înţelegem că în viitor nu vom avea de căutat evenimentele cele mai importante pe planul fizic ci în afara planului fizic, aşa precum îl vom avea de căutat pe Christos ca făptură eterică în lumea spirituală la revenirea Lui.

Ceea ce s-a spus acum va fi repetat din nou şi din nou în următoarele decenii. Dar vor exista oameni care vor înţelege greşit aceste lucruri, oameni care vor spune: Christos trebuie să vină din nou! – deoarece ei vor introduce în această concepţie credinţa că revenirea lui

Christos trebuie să fie o revenire în planul fizic, ei vor furniza astfel apă la moară pentru toţi cei care vor apărea ca falşi Mesia. Şi astfel de falşi Mesia vor fi în număr destul de mare la mijlocul secolului al XX-lea, ei vor folosi credinţa materialistă a oamenilor, ei vor folosi gândirea materialistă şi gândirea îmbibată de materialism a oamenilor pentru a se da pe sine drept Christos. Falşi mesia au existat dintotdeauna. Avem, de exemplu, acea epocă de dinainte cruciadelor, când în sudul Franţei a apărut un mesia fals, în care susţinătorii lui au văzut ceva drept Christos încarnat într-un trup fizic. Mai înainte a existat un mesia fals în Spania; şi el şi-a găsit mulţi susţinători. În nordul Africii a câştigat o mare faimă unul care s-a dat drept Christos. În secolul al XVII-lea a apărut în Smirna un om care a produs mare vâlvă dându-se drept Christos. *Sabbatai Zewi* [Nota 25] se numea el. La el au mers în pelerinaj oameni din Polonia, Ungaria, Austria, Spania, Germania, Franţa, din întreaga Europă şi dintr-o mare parte din Africa şi din Asia. În secolele trecute acest lucru nu era atât de rău pentru că atunci nu era, aşa-zicând, pusă în faţa omenirii cerinţa de a deosebi adevărul de eroare. Abia acum ne aflăm într-o epocă în care va fi grav dacă oamenii nu vor putea să treacă probele spirituale. Numai aceia vor trece aceste probe care ştiu că facultăţile omeneşti se dezvoltă în continuare, că acele facultăţi care trebuiau să-L vadă pe Christos în trup fizic erau destinate a-L vedea pe Christos numai la întemeierea creştinismului; dar omenirea nu va progresa dacă nu Îl va regăsi pe Christos în secolul nostru într-o formă superioară. Şi cei care se străduiesc spre ştiinţa spirituală vor trebui să arate că vor putea deosebi falşii mesia de unicul Mesia, care nu mai apare în trup de carne, ci ca fiinţă spirituală numai pentru noile capacităţi trezite. Va veni un timp în care

oamenii vor privi din nou în lumea spirituală iar acolo vor vedea împărăţia din care au izvorât acele curente care au dat hrană spirituală pentru tot ceea ce se petrecea în lumea fizică.

Am văzut că omului i-a fost totdeauna posibil să privească în această lume spirituală cu ajutorul vechii clarvederi. Scrierile din răsărit conţin în tradiţiile lor ceva ca o documentare despre o împărăţie spirituală în care oamenii puteau pe atunci să privească, din care ei puteau absorbi tot ceea ce putea curge în mod spiritual suprasensibil către lumea fizică. Pline de durere sunt multe din descrierile despre acea ţară pe care oamenii puteau odinioară să o atingă dar care apoi s-a retras. Această împărăţie a fost în realitate accesibilă oamenilor şi ea va fi din nou accesibilă oamenilor după ce epoca Kali Yuga, epoca întunecată, s-a sfârşit. Iniţierea a condus însă întotdeauna într-acolo iar pentru cei care au gustat iniţierea a existat întotdeauna posibilitatea de a-şi îndrepta paşii spre acea ţară plină de taină, care s-a retras în timpul epocii Kali Yuga, despre care se vorbeşte ca despre o ţară care e ca dispărută din domeniul experienţelor umane. Impresionante sunt acele scrieri care vorbesc despre această veche ţară! E aceeaşi ţară în care iniţiaţii fac din nou şi din nou popas pentru a lua de acolo noi curenţi şi noi impulsuri pentru tot ceea ce trebuie să fie dat omenirii de la secol la secol. Din nou şi din nou cei care stau în legătură cu lumea spirituală în acest mod fac popas în această ţară plină de taină care a fost numită „Shamballa". Ea reprezintă izvorul originar în care a fost organizată vederea spirituală, care s-a retras în epoca Kali Yuga, este locul despre care se vorbeşte ca despre o ţară veche din poveşti, dar care va reveni în domeniul oamenilor. Shamballa va exista din nou după ce epoca Kali Yuga va fi

trecut. Omenirea va creşte din nou în ţara Shamballa prin capacităţi omeneşti normale, ţară din care iniţiaţii şi-au adus forţa şi înţelepciunea lor pentru misiunile care le-au avut pe pământ. Shamballa a existat, Shamballa există, Shamballa va exista din nou pentru omenire. Şi printre primele lucruri pe care oamenii le vor vedea după ce Shamballa se va arăta din nou, va fi şi Christos în forma Sa eterică. Nu există nici un alt conducător pentru omenire spre ţara care a fost declarată dispărută de scrierile orientale, decât Christos. Christos va conduce oamenii spre Shamballa.

Acesta este lucrul pe care trebuie să ni-l înscriem în suflete, ceea ce va fi posibil pentru omenire, dacă concepeţi în sensul corect semnele indicatoare amintite ieri [Nota 26]. Dacă omenirea înţelege că nu trebuie să mai coboare în materie, că ea trebuie să apuce pe un drum invers, că ea trebuie să înceapă o viaţă spirituală nouă, atunci va rezulta, la început pentru puţini, apoi – în 2500 de ani – pentru din ce în ce mai mulţi oameni, ţara Shamballa străbătută de lumină, străbătută de nenumărate forţe de viaţă, ţara care ne umple inimile cu înţelepciune. Acesta este evenimentul care, pentru cei care vor să înţeleagă, pentru cei care au ochi pentru a vedea şi urechi pentru a auzi, trebuie descris drept evenimentul care înseamnă punctul de răscruce, punctul de întoarcere în evoluţia omenirii, la începerea epocii abrahamitice, după fondarea creştinismului. Va fi acel impuls prin care oamenii vor înţelege într-o măsură potenţată impulsul lui Christos. Lucrul cel mai important va fi acela că înţelepciunea nu va fi pierdută. Cu cât oamenii îşi vor dobândi mai multe posibilităţi de vedere, cu atât mai mare le va apărea Christos, cu atât mai impunător le va apărea El! Abia când oamenii îşi vor putea cufunda privirile în Shamballa, abia atunci vor putea înţelege din nou ceea ce

este într-adevăr conţinut în Evanghelii, dar pentru care oamenii au nevoie de un fel de eveniment din faţa Damascului, pentru a putea recunoaşte, pentru a înţelege ceea ce este dat în Evanghelii. Astfel, în acel timp în care oamenii vor fi tot mai necredincioşi faţă de documentele istorice, va lua naştere noua mărturisire cu privire la Christos Iisus prin înălţarea noastră în domeniul în care Îl vom întâlni mai întâi: prin creşterea în ţara plină de taină – Shamballa.

VIII. DESPRE ÎNCEPUTURILE UNEI EPOCI SPIRITUALE. COMETELE ŞI IMPORTANŢA LOR PENTRU EXISTENŢA PĂMÂNTULUI

München, 13 martie 1910

Sarcina noastră aici va fi să vorbim despre unele lucruri care sunt necesare pentru a dobândi o înţelegere asupra epocii în care trăim. Ştim că evoluţia aici pe pământ se desfăşoară în aşa fel încât omul face experienţe noi şi poate aduna trăiri noi în fiecare întrupare pe pământ. Din această cauză, evenimentele evoluţiei noastre pe pământ sunt în aşa fel ordonate încât omul nu întâlneşte de două ori aceleaşi situaţii în două încarnări succesive; pământul se schimbă în răstimpul dintre două încarnări. Acest lucru este trecut cu vederea de cunoştinţele exterioare, nu este sesizat pe deplin, astfel încât să se reveleze că tot ceea ce există pe suprafaţa pământului se schimbă din temelii în perioade mai lungi de timp. Din aceasta însă trebuie să conchidem că ne înţelegem pe noi înşine numai atunci dacă ştim cum este alcătuită epoca de evoluţie a pământului în care trăim şi dacă putem să ne facem o idee asupra epocii

viitoare. Trebuie să avem în vedere însă că omul, aşa cum se află astăzi în viaţă, după ce a evoluat pe parcursul unor perioade de timp infinit de lungi, este o fiinţă foarte complicată.

Omul în stare de veghe este, în fond, o altă fiinţă decât omul în stare de somn. Ştim că în timpul somnului cele patru mădulare ale fiinţei sale sunt despărţite în două grupe astfel încât pe locul unde doarme se află trupul fizic şi trupul eteric şi, pătrunse în lumea spirituală, se află trupul astral şi eul, pentru a trăi aici conform legităţilor lumii spirituale. Am aflat deja mai înainte că trupul fizic şi trupul eteric nu ar putea subzista în forma actuală dacă ele ar fi pe deplin părăsite de trupul astral şi de eu fără ca acestea să poată fi înlocuite de altceva. Fără această posibilitate, omul care doarme nu ar avea altă valoare decât planta. Într-adevăr, planta este capabilă de viaţă ca un organism închis în sine, dar omul care doarme nu este aşa, pentru că el are trupul fizic şi trupul eteric în aşa fel alcătuite încât ele trebuie să fie străbătute, trebuie să fie umplute de trupul său astral şi de eul său. În timp ce eul uman şi trupul astral părăsesc omul, el este pătruns în acest timp în trupul său fizic şi în trupul său eteric de o altă fiinţă de aceeaşi valoare, de un trup astral divin spiritual şi de un eu corespunzător. Ceea ce rămâne în urmă la omul care doarme este lăsat în seama puterilor spirituale exterioare ale lumii. Ceea ce există în lumea fizică va fi, deci, integrat în marile puteri spirituale ale macrocosmosului, şi toate fiinţele spirituale aparţinând acestuia acţionează nevătămător din eul uman şi din trupul astral.

Astăzi vrem să facem cunoştinţă cu câteva dintre forţele lumii care acţionează asupra omului. Raporturile dintre forţele spirituale ale lumii şi om sunt deosebit de

complicate. Omul este în fapt o lume în mică şi din macrocosmos, din marea lume se revarsă ceva, ceva ca o imagine oglindită, în timpul somnului, în această lume mică. Putem să ne dăm seama de acestea numai dacă pătrundem în tainele profunde ale lumilor.

Omenirea actuală găseşte un adevăr sau altul prin intermediul ştiinţei şi crede că îl deţine în mod sigur. Antroposoful însă trebuie, pe lângă aceasta, să îşi formeze un sentiment în ceea ce priveşte greutatea unui adevăr sau altul, dacă un adevăr sau altul este esenţial sau neesenţial, dacă un adevăr este aşa-zicând un adevăr superficial sau dacă el ne conduce în tainele adânci ale lumii. Această lipsă de înţelegere se observă atunci când sunt prezentate adevăruri faţă de care nu ne putem îndoi, care trebuie să fie hotărâtoare pentru concluzii importante, de exemplu cel referitor la numărul oaselor şi muşchilor omului în comparaţie cu numărul oaselor şi muşchilor la animalele superioare. Dacă acest adevăr este important sau neimportant pentru situarea omului faţă de animale, rezultă fără dificultate din faptul în sine. Un alt adevăr important, de care ar trebui să ne lovim de fapt în fiecare zi, este acela că omul, în comparaţie cu toate fiinţele de pe Pământ şi în contrast cu acestea, poate să îşi mişte liber faţa în spaţiul înconjurător, poate să privească liber, în sens fizic, poate să se ridice în gândurile sale, în reprezentările sale spre ceea ce nu aparţine pământului. Animalele nu se pot ridica de la pământ, nu se pot elibera de pământ. Dacă se subliniază atât de des asemănarea maimuţelor, în evoluţia lor, cu oamenii, se vede totuşi de îndată că maimuţelor nu le-a reuşit să se ridice pe verticală în mers şi în statul pe verticală. Din această cauză trebuie să considerăm ridicarea pe verticală a omului ca un adevăr foarte important în sens spiritual. Tot ceea ce găsim în om

este o imitare microcosmică a marii lumi. Astfel, ridicarea liberă pe verticală a omului este exprimată ca un raport în microcosmos între cap şi celelalte mădulare ale omului. Acelaşi lucru se găseşte însă şi în exterior, în lumea mare, şi anume în raportul dintre Soare şi Pământ. Prin aceasta, prin faptul că noi lăsăm să acţioneze asupra noastră aceste date, dobândim senzaţia că animalul, deja în organizarea sa, este determinat numai de Pământ iar Soarele este cel care a determinat omul, în sensul că acesta are privire liberă, are simţire şi gândire. La prima abordare acest contrast nu este uşor de înţeles; de aceea vrem să îl abordăm mai în detaliu.

Simţim apartenenţa omului la cosmos atunci când ştim că Soarele este cel care trimite Pământului anumite forţe pentru ca omul să se dezvolte spre o organizare ca cea pe care o are acum. Omul este organizat prin forţele care vin din Soare în aşa fel încât are capul ridicat în sus, şi este organizat de Pământ în aşa fel încât este atras cu membrele spre Pământ. Mădularele omului primesc de la cap ordinele, aşa precum Pământul îşi are conducerea sa de la Soare.

Astăzi vrem să scoatem în evidenţă încă un contrast. În cele ce am spus până acum, toţi oamenii sunt la fel. Femeia şi bărbatul nu pot fi deosebiţi unul de altul. Dar în organismul uman este prezent contrastul dintre bărbat şi femeie. După analogiile indicate, ne întrebăm: Există oare în cosmosul mare şi un astfel de contrast precum contrastul dintre bărbat şi femeie, în mod asemănător contrastului care l-am găsit între cap şi membre? – Este deosebit de important să atragem aici atenţia că ştiinţa spirituală nu are nimic de-a face cu reprezentări care ar dori să extindă contrastul dintre masculin şi feminin asupra întregii lumi. Acestea sunt efecte ale

materialismului schematic din timpul nostru. Nu în acest sens vrem să ne formăm prezentările noastre; acesta nu este decât un semn de needucare a ştiinţei noastre prezente. Aici vrem să spunem că acest contrast dintre bărbat şi femeie nu este decât expresia cea mai de jos a unui contrast din macrocosmos. În ceea ce priveşte contrastul dintre bărbat şi femeie trebuie să indicăm mai întâi cu exactitate că atât la bărbat cât şi la femeie nu putem vorbi decât de cele două învelişuri exterioare, de trupul fizic şi de trupul eteric. Trupul astral şi eul nu au nimic de-a face cu acest contrast, cu această polaritate, deci nici cu cele ce vor fi spuse în cele ce urmează.

Mai întâi trebuie să fie subliniat faptul că, pentru cunoaşterea clarvăzătoare, numai capul şi membrele pot să facă o adevărată impresie despre om. Deci, atunci când în ceea ce este fizic se exprimă ceva spiritual, trebuie să fim atenţi la măsura în care poate fi ceva fizic o expresie a spiritualului, dacă prin aceasta este dată o imagine adevărată sau neadevărată. O astfel de imagine adevărată nu o dă decât capul şi membrele. Toate celelalte nu corespund spiritului; tot aşa nici masculinul şi femininul în cazul omului. Cercetătorul spiritual nu cunoaşte decât capul şi membrele ca adevărate replici ale spiritului, toate celelalte sunt imagini şterse. Aceasta se datorează faptului că separarea în bărbat şi femeie s-a petrecut în timpul lemurian, când o aceeaşi făptură conţinea reunite în sine ceea ce se găseşte acum separat. Această separare s-a petrecut pentru a da posibilitatea ca evoluţiei să i se unească o devenire materială tot mai accentuată. Astfel omul şi-a materializat din ce în ce mai mult forma sa pornind de la o formă originară spirituală. Căci forma în care sexul era neutral, era o formă mai apropiată de spirit. În dezvoltarea ulterioară în direcţia trupului feminin,

acesta se menţine oarecum la o formă mai timpurie, în care omul mai era încă spiritual. Forma feminină păstrează această formă potenţată, nu coboară atât de adânc în ceea ce este material, cum ar fi corespuns evoluţiei normale. Astfel, femeia a păstrat o formă mai spirituală, dintr-un stadiu de evoluţie mai timpuriu. Prin aceasta ea a conservat ceva, ceea ce, de fapt, nu este adevărat. Ea ar trebui să fie o replică a spiritualului, dar din punct de vedere material ea este realizată oarecum neclar. Lucru contrar se întâmplă la bărbat. Acesta a depăşit punctul normal de evoluţie, a trecut de acesta şi ia o statură exterioară care este mai materială decât forma de umbră din spatele ei, care corespunde mijlocului normal.

Femeia stă înaintea acestui mijloc adevărat, bărbatul a trecut de acest mijloc. Nici unul dintre aceste două forme nu redau adevăratul om. Ceea ce găsim în forma omenească nu este lucrul cel mai înalt, cel mai desăvârşit. Din această cauză s-a încearct să i se adauge ceea ce s-a dezvoltat în vechile veşminte preoţeşti; pentru ca prin aceasta, forma umană, în special forma bărbătească, să apară mai adevărată decât este conform naturii sale. Se avea pe atunci un sentiment că şi natura poate să reprezinte, ca imagine, ceva şters. Forma feminină ne conduce înapoi într-un stadiu anterior de existenţă a Pământului, în timpul vechii Luni. Forma masculină ne conduce dincolo de timpul evoluţiei Pământului, în existenţa de Jupiter, dar într-o formă care nu este capabilă de viaţă pentru starea jupiteriană.

Există însă un contrast în macrocosmos care corespunde contrastului dintre masculin şi feminin, anume în ceea ce vedem în elementul cometă şi în elementul lunar, în contrastul dintre comete şi lună. Luna este o bucată din Pământ, care s-a desprins de acesta ceva mai

târziu decât a făcut-o Soarele. A trebuit să fie eliminat ceea ce Pământul nu putea folosi, altfel forma corpului uman s-ar fi osificat, s-ar fi lemnificat în cursul evoluţiei. Luna ar fi încheiat prea repede dezvoltarea omului. Ea reprezintă acum, cu totul uscat şi îmbătrânit, ceea ce va fi capabil de viaţă abia în existenţa ulterioară de Jupiter; dar acum ea este ca şi condamnată la moarte.

Cometa reprezintă ceva din vechea existenţă lunară ce intervine în existenţa Pământului, ceva ce este ţinut în urmă în evoluţia sa şi nu s-a dezvoltat până la starea de Pământ, ceva ce a rămas în urmă pe trepte superioare, mai spirituale. Luna, dimpotrivă, a ieşit din Pământ şi a depăşit stadiul lui. Pământul însuşi se situează între cele două. Deci cometa şi Luna trebuie văzute – precum forma feminină şi cea masculină – ca stări rămase în urmă, respectiv care au depăşit evoluţia normală. Într-un anumit mod, cometa se comportă precum natura feminină în existenţa umană. Putem să explicăm mai bine ceea ce înseamnă cometa pentru evoluţia Pământului folosind o comparaţie. Când spunem că Pământul a trecut prin evoluţia lunară şi se îndreaptă spre cea jupiteriană, trebuie să fim conştienţi de faptul că legile naturale pe vechea Lună au fost altele decât pe Pământ, şi vedem asta, în parte, la comete. Să amintim în treacăt că tocmai prin existenţa de cometă este dat un exemplu pentru modul în care este adeverit prin ştiinţă mai târziu ceea ce eu am spus deja în iunie 1906, într-o conferinţă, la congresul teozofic din Paris: faptul că cometele au conservat legile naturale de pe timpul vechii Luni. Printre altele, anumite combinaţii de carbon, cian, şi combinaţii ale acidului cianhidric au jucat un anumit rol pe vechea Lună. Din această cauză, în comete trebuie să poată fi puse în evidenţă combinaţiile de cian şi combinaţii ale acidului prusic. Analiza spectrală a demonstrat între timp

faptul că în comete se află combinaţii ale acidului prusic. Deci datele ştiinţei spirituale corespund cu realităţile găsite de ştiinţa materialistă.

Ce înseamnă existenţa de cometă pentru Pământ? Ce fel de misiune este legată de aceasta? Răspunsul la aceste întrebări trebuie să apară cel puţin în mod comparativ, şi trebuie să fie indicat faptul că în contrastul de pe pământ dintre bărbat şi femeie se reflectă două feluri de vieţi. În primul rând, cursul evenimentelor de fiecare zi, în familie, de dimineaţa până seara, se petrece cu o regularitate ca cea a venirii iernii şi a verii sau a succesiunii zilelor însorite, ploioase, cu grindină, cu furtună. Acest lucru se poate petrece o bună bucată de timp. Dar apoi vine ceva care intervine hotărâtor şi acest ceva este resimţit ca o schimbare, şi anume atunci când se naşte un copil. Acesta întrerupe cursul normal al vieţii şi rămâne apoi ca ceva nou în viaţa comună a bărbatului şi a femeii. Putem compara asta cu ceea ce are cometa ca sarcină pentru viaţa de pe pământ. Ea aduce în viaţa noastră de pe pământ ceea ce vine din elementul feminin al cosmosului. Când apare o cometă, ea furnizează un impuls în evoluţia în continuare a omenirii. Nu atât de mult în evoluţia propriu-zisă, ci în tot ceea ce îi mai este încă infuzat omenirii. Putem observa aceasta la cometa Halley, la ceea ce îi stă în spate ca forţe spirituale. De apariţia acesteia a fost legat mereu ceva nou pentru evoluţia Pământului. În acest timp e pe cale să apară din nou. Cu aceasta va fi adusă o nouă etapă în sens materialist. Putem constata acest lucru la ultimele trei apariţii ale sale din anii 1682, 1759 şi 1835. În anul 1759, din ea au acţionat forţe şi puteri spirituale care au adus spiritul materialismului iluminat. Sub influenţa spiritelor şi forţelor care stau în spatele cometei Halley s-a dezvoltat, de exemplu, ceea ce pe Goethe l-a posomorât atât de mult

„Sistemul naturii", al lui *Holbach* [Nota 27], cât şi enciclopediştii francezi. Când apoi, în 1835, cometa Halley s-a arătat din nou, materialismul s-a reflectat vizibil din nou în concepţiile care au pornit de la *Büchner* şi *Moleschot* şi a fost preluat apoi în materialismul celei de-a doua jumătăţi a secolului al XIX-lea, în cercuri din ce în ce mai largi. În anul de acum, 1910, are loc o nouă apariţie a vechii comete, şi asta înseamnă un an de criză în raport cu concepţiile amintite. Toate forţele sunt la lucru pentru ca să nască în sufletul omenesc, în sensul cel mai rău, o mlaştină materialistă a concepţiilor despre lume. În faţa omenirii stă un examen foarte dur în care se va adeveri că la cele mai ameninţătoare căderi este prezent în modul cel mai intens şi impulsul pentru înălţare. Altfel nu ar fi posibil ca omul să învingă piedicile pe care i le pune în cale concepţia materialistă despre lume. Dacă omul nu ar fi expus materialismului, el nu l-ar putea învinge din propriile lui forţe. Iar acum apare posibilitatea de a face o alegere între direcţia spirituală şi direcţia materială. Ne vor fi trimise din cosmos condiţiile pentru acest an de criză.

Ştiinţa spirituală este ceva citit de cei care pot să citească marile semne ale cerului şi să le aducă în lume, de cei care pot să citească şi să interpreteze aceste mari semne. Pentru ca omenirea să fie atenţionată înainte de a lua drumul materialist, drum care se oferă cunoaşterii la apariţia cometei Halley, ştiinţa spirituală trebuie să dea un contra-impuls. Astfel ne vor fi trimise forţe pentru drumul ascendent prin intermediul unor semne din cosmos.

Pe timpul evenimentului de pe Golgota, punctul de primăvară al Soarelui se afla de un anumit timp în constelaţia Berbecului. Acest punct parcurge în timpul a 25920 de ani toate cele 12 semne ale cercului zodiacal. Deplasarea acestuia s-a produs în aşa fel până acum încât

punctul de primăvară al Soarelui se găseşte în constelaţia Peştilor. La mijlocul celui de-al XX-lea secol vom fi ajuns până la un anumit punct din această constelaţie. Constelaţia Berbecului înseamnă sfârşitul epocii Kali Yuga, a epocii întunecate care, după filozofia orientală, a început în anul 3101 î. Chr. Pe atunci punctul de primăvară al Soarelui era în constelaţia Taurului. S-a creat o replică a acestui eveniment în taurul persan Mitra, şi în taurul egiptean Apis. Replici ale trecerii prin constelaţia Berbecului le găsim în legenda argonauţilor care au plecat să găsească lâna de aur, apoi la Christos, în legătura cu mielul, aşa cum Îl reprezentau primii creştini pe Christos în mod obişnuit la piciorul crucii.

Kali Yuga s-a încheiat în anul 1899. A durat deci din anul 3101 î.Chr. până în 1899 după Christos, timp de 5.000 de ani, o epocă în care omul a fost mărginit numai la simţurile sale fizice, fără a putea lua spre ajutor capacităţile clarvederii. Acum încep să se pregătească capacităţile care vor fi în stare să conducă natura umană din nou spre evoluţia spirituală. Numai în timpul epocii Kali Yuga s-a putut şi a trebuit ca eul să-şi dezvolte conştienţa până la conştienţa de sine pe care o are în prezent. Acestei conştienţe de eu i se poate alătura acum o conştienţă clarvăzătoare care se va dezvolta pe parcursul următorilor 2500 de ani, prin care perceperii fizic senzoriale i se va alătura o înţelegere spirituală a lumii. Pentru a da posibilitatea să se întâmple acest lucru, ne vor fi trimise forţe către mijlocul secolului al XX-lea astfel încât oamenii vor începe atunci să vadă trupul eteric şi trupul astral, şi anume în aşa fel încât această capacitate va apărea la câţiva premergători ca o capacitate naturală. Iar când omul va vrea să pună în practică un plan pe care şi l-a făcut, o intenţie, îi va apărea un fel de imagine de vis ce nu este

altceva decât o previziune, o prevedere a efectului karmic al faptului respectiv. Între timp omenirea poate să rătăcească încolo şi încoace în mlaştina concepţiilor materialiste asupra vieţii şi asupra lumii. Dar s-ar putea întâmpla foarte uşor următorul fapt, anume că în acest timp în care se vor arăta firave capacităţi de clarvedere, acestea să nu fie considerate ca atare de oameni, ci cei în cauză să fie consideraţi nebuni şi fantaşti. Acela care nu va fi auzit nimic despre ştiinţa spirituală nu va putea recunoaşte aceste capacităţi plăpânde. Aceste semne sunt totuşi adevărate. Dacă concepţia spirituală asupra lumii va câştiga, capacităţile amintite vor fi cultivate cu grijă în omenire astfel încât persoanele amintite mai sus vor fi în stare să aducă adevăruri spirituale din lumile spirituale.

În aceste condiţii putem spune: stăm în faţa unui punct important de evoluţie a lumii, pe care trebuie să îl pregătim, pentru ca la apariţia lui să nu fie călcat în picioare ceea ce vrea să doteze Pământul nostru cu o nouă capacitate. Ceea ce va fi văzut cu organele spirituale ca lume spirituală, ca atmosferă spirituală, este ceea ce astăzi numai iniţiatul poate cunoaşte. Dar va mai dura un anumit timp până când aceste capacităţi plăpânde se vor fi dezvoltat până la acest grad sau chiar numai până la înălţimea pe care a cunoscut-o omenirea în trecut în clarvederea de vis şi în stările de extaz. Această capacitate pe cale de a se dezvolta va fi răspândită ca un înveliş spiritual peste pământul nostru. Scrierile orientale, în special cele tibetane, vorbesc despre o ţară care ar fi dispărut şi pe care cu durere o numesc Shamballa, o ţară care ar fi dispărut în timpul epocii Kali Yuga. Dar este spus, cu dreptate, că iniţiaţii pot să se întoarcă în Shamballa spre a lua de acolo, pentru omenire, ceea ce ea are nevoie pentru evoluţia ei. Toţi boddhisattva îşi extrag forţă şi

înţelepciune din ţara Shamballa. Pentru omul cu o evoluţie obişnuită ea a dispărut. Dar există profeţii că această ţară Shamballa va reveni din nou la oameni. Când forţele delicate ale clarvederii se vor arăta şi se vor întări din ce în ce mai mult, se vor răspândi din ce în ce mai mult, şi când aceste forţe, ca forţe bune care coboară din existenţa solară, vor începe să fie preluate şi vor acţiona în locul forţelor cometei Halley, atunci ţara Shamballa va reveni. Ne aflăm în timpul pregătirii omenirii pentru dezvoltarea unei noi clarvederi, care se va petrece în următorii 2500 de ani, o pregătire care se va continua atât în timpul dintre naştere şi moarte cât şi în timpul dintre moarte şi o nouă naştere. Despre ceea ce se va întâmpla atunci, va fi vorba în prelegerea următoare.

IX. PREDICA DE PE MUNTE. ŢARA SHAMBALLA

München, 15 martie 1910

Alaltăieri a fost dată aici o indicaţie asupra modului cum, în timpul actual, omenirea se îndreaptă spre evenimente importante. Vom înţelege despre ce este vorba când, privind înapoi în timp, ne vom transpune pe de-a întregul în evoluţia omenirii. În felul acesta vom putea să actualizăm multe din lucrurile cunoscute şi unele necunoscute. Ştiţi că una dintre afirmaţiile esenţiale care a fost făcută la venirea lui Christos a fost următoarea: „Schimbaţi-va dispoziţia voastră sufletească pentru că împărăţia cerurilor s-a aproapiat.” Aceste cuvinte au o însemnătate profundă, ele indică asupra faptului că atunci

s-a petrecut ceva important cu întreaga evoluţie sufletească. Trecuse deja ceva mai mult decât 3000 de ani din acea epocă pe care o numim epoca Kali Yuga sau epoca întunecată. Ce sens are această epocă? Ea este o epocă în cadrul căreia omul, conform raporturilor sale normale, cunoştea numai ceea ce îi era făcut accesibil prin simţurile exterioare şi prin raţiunea care este legată de instrumentul creierului. Toate acestea se puteau experimenta, cunoaşte şi înţelege în epoca întunecată Kali Yuga. Acestui timp întunecat i-a premers un altul, în care omul nu cunoştea numai prin simţurile exterioare şi prin raţiunea exterioară, ci el avea mai mult sau mai puţin amintiri din vechile stări de vis, care îi mijloceau o legătură cu lumea spirituală. Să ne facem o imagine despre acest timp.

Omul nu vedea numai regnul mineralelor, al plantelor şi al animalelor, cât şi pe sine însuşi în cadrul regnului fizic uman, el putea să vadă, într-o stare dintre starea de veghe şi cea de somn, o lume divină. El se percepea pe sine ca mădularul cel mai de jos al acesteia, ca cel mai de jos domeniu al ierarhiilor, deasupra lui se aflau îngerii, arhanghelii ş.a.m.d. El cunoştea aceasta prin trăirea sa, astfel încât pentru el ar fi fost un nonsens să tăgăduiască această lume spirituală aşa cum astăzi ar fi un nonsens să tăgăduieşti regnul mineral, regnul plantelor şi regnul animalelor. Dar nu numai că omul a avut drept cunoştinţe ceea ce se revărsa din această împărăţie; el avea şi posibilitatea de a se pătrunde cu forţele acestei împărăţii a lumii spirituale: el intra în extaz, sentimentul de eu era reprimat, dar lumea spirituală se revărsa pur şi simplu în el. De aceea omul nu avea numai o cunoaştere, o experienţă ci, de exemplu, când avea o boală, el putea, cu ajutorul extazului, să îşi aducă învigorare şi însănătoşire. Acele epoci în care omul mai avea încă o legătură nemijlocită cu

lumea spirituală sunt numite de înţelepciunea orientală: Krita Yuga, Treta Yuga, Dvapara Yuga. În cea din urmă nu mai era posibilă o privire nemijlocită în lumile spirituale ci numai o amintire, aşa cum îşi aminteşte un bătrân de tinereţea lui. Apoi porţile lumii spirituale au fost oarecum închise. Omul nu mai putea ţine legătura cu lumea spirituală în stările sale normale de conştienţă. Şi a venit un timp în care omul nu putea să se îndrepte, să se adreseze lumii spirituale decât pe baza unei pregătiri de durată, grele, într-o şcolire ocultă. În timpul epocii Kali Yuga mai venea uneori câte ceva din lumea spirituală în lumea fizică. Aceasta se întâmpla însă nu din partea puterilor bune, ci era, în mod obişnuit, de natură demonică. În toate cazurile, descrise de Evanghelii, cu persoane cuprinse de boli deosebite, care erau numite de fapt posedări, e vorba de îmbolnăviri cauzate de acţiuni demonice. În ele trebuie să recunoaştem influenţa fiinţelor spirituale rele. Mica Kali Yuga începe aproximativ în anul 3000 î.Chr. şi se caracterizează prin aceea că porţile lumii spirituale s-au închis treptat cu totul în faţa conştienţei normale, astfel încât omul trebuia să îşi extragă toate cunoştinţele din lumea înconjurătoare senzorială. Dacă acest fapt ar fi continuat, omul ar fi pierdut cu desăvârşire legătura cu lumea spirituală. Până atunci omul a mai păstrat ceva ca amintire, pe calea tradiţiei; dar acum el pierde din ce în ce mai mult legătura cu lumea spirituală. Nici învăţătorul, deşi păstrător al tradiţiei, nu mai putea să povestească nemijlocit din lumea spirituală. Capacitatea de a prelua direct ceva din lumea spirituală nu mai era prezentă. Cunoştinţele omului se extind din ce în ce mai mult numai asupra părţii materiale a existenţei.

În cursul ulterior al acestei evoluţii, dacă nu s-ar fi întâmplat ceva din partea cealaltă, oamenii nu ar mai fi

putut găsi legătura cu lumea spirituală chiar dacă ar fi căutat să o restabilească. Şi aceasta s-a întâmplat prin aceea că fiinţa divină pe care noi o numim Christos s-a întrupat în planul fizic.

Mai înainte omul se putea ridica la fiinţele spirituale. Acum însă ele au trebuit să vină foarte aproape de el, să coboare cu totul în sfera omului, pentru ca omul să le poată recunoaşte cu fiinţa lui de eu. Acest moment a fost vestit în mod profetic în timpurile vechi. S-a spus că omul va putea să găsească raportul său faţă de Dumnezeu în eul său propriu. Dar când acest moment a venit, oamenii au trebuit să fie energic atenţionaţi că acest moment profeţit anterior a venit cu adevărat. Cel care a făcut acest lucru în modul cel mai impunător a fost Ioan Botezătorul. El a indicat că timpurile s-au schimbat; el spunea: „Împărăţia cerurilor s-a apropiat." Apoi acelaşi lucru a fost indicat, în acelaşi fel, de Christos Iisus. Indicaţia cea mai plină de însemnătate s-a săvârşit însă mai înainte, prin acţiunea de botez în Iordan, pe care Ioan Botezătorul a săvârşit-o asupra multora, cât şi prin învăţătura însăşi. Dar numai prin aceste două acţiuni transformarea nu ar fi fost posibilă. Trebuia mai curând ca un număr de oameni să trăiască undeva în lumea spirituală ceva din care să poată deveni vie în ei convingerea că se va revela o divinitate. Şi aceasta se întâmpla prin cufundarea în apă. Când omul este pe cale de a se îneca, trupul său eteric se desface puţin de legătura sa cu trupul fizic, se ridică parţial şi omul retrăieşte atunci ceea ce reprezintă un semn pentru noul impuls în evoluţia lumilor. Şi din aceasta rezulta impunătoarea chemare: Schimbaţi-vă dispoziţia voastră sufletească deoarece împărăţiile cerurilor sunt aproape. Vine peste voi acea dispoziţie sufletească, acea stare sufletească prin care voi veţi ajunge în legătură cu Christos. Timpurile sunt împlinite.

Christos însuşi a dat cea mai pătrunzătoare învăţătură despre împlinirea timpurilor în ceea ce numim Predica de pe munte. Nu a fost nicidecum o predică pentru popor, căci se spune: „Când Christosa văzut poporul, El s-a dus mai la o parte şi S-a revelat ucenicilor Săi." Atunci Christos le-a revelat următoarele: În vechile timpuri omul putea fi umplut de Dumnezeu în starea de extaz; el era fericit în afara eului său, avea o trăire nemijlocită cu lumea spirituală din care el putea să preia forţe spirituale şi forţe de vindecare. Acum însă, aşa le-a spus Christos Iisus ucenicilor Săi, poate fi umplut de Dumnezeu acel om care se pătrunde el însuşi cu impulsul lui Dumnezeu şi cu impulsul lui Christos, cel care poate să răsară ca eu în acest impuls. Mai înainte numai acela care era umplut cu curenţii lumii spirituale se putea ridica spre lumea spirituală; numai acela putea fi fericit ca om bogat în spirit. Acesta era clarvăzătorul în sens vechi, şi el aparţinea unui cerc restrâns de personalităţi. Cei mai mulţi au devenit cerşetori în spirit. Acum însă pot găsi împărăţia cerurilor aceia care o caută în eul lor. Ceea ce se petrece într-o astfel de epocă importantă a omenirii, aceasta se întâmplă întotdeauna pentru omul întreg. Chiar dacă numai un singur mădular al fiinţei sale este cuprins, celelalte răsună împreună cu acesta. Toate mădularele omului: trupul fizic, trupul eteric, sufletul senzaţiei, sufletul raţiunii sau a sentimentului, sufletul conştienţei, eul, mădularele sufleteşti superioare, toate se revigorează prin apropierea împărăţiei cerurilor. Aceste învăţături corespund întru totul cu marea învăţătură a înţelepciunii originare.

Mai înainte, la intrarea în lumea spirituală, trupul eteric trebuia să se separe puţin de trupul fizic; acesta trebuia deci să fie alcătuit într-un mod cu totul deosebit. De aceea Christos Iisus spunea, referindu-se la trupul fizic:

Fericiţi pot fi cerşetorii; cei care sunt săraci în spirit, pentru că ei vor găsi împărăţia cerurilor atunci când îşi vor dezvolta în mod corect trupul exterior stăpânit de eu. – Şi în acelaşi timp spunea despre trupul eteric: Mai înainte oamenii puteau fi vindecaţi de suferinţele trupeşti şi suferinţele sufleteşti prin ridicarea în lumea spirituală cu ajutorul extazului. Dacă acum sunt plini de Dumnezeu, Dumnezeu este în interiorul lor, atunci ei pot să poarte suferinţa, pot fi vindecaţi, pot fi mângâiaţi şi pot găsi în ei înşişi sprijinul, pot găsi în ei înşişi mângâierea. – În continuare, spunea despre trupul astral: Mai înainte cei care aveau în trupul astral pasiuni sălbatice şi impulsuri furtunoase, ele puteau fi potolite prin aceea că de la fiinţele divin-spirituale curgea în sufletele lor, radia spre ei calm, linişte şi puritate. – Acum însă oamenii trebuie să găsească prin forţa propriului eu, sub influenţa lui Christos, forţa care să purifice trupul astral. Locul unde se poate purifica trupul astral este acum pământul. De aceea influenţa asupra trupului astral trebuia astfel prezentată încât s-a spus: Fericiţi şi plini de Dumnezeu în trupul astral pot fi numai aceia care dobândesc echilibru, calm; lor le va fi dăruită ca răsplată mângâierea şi tot ceea ce este bun pe pământ. – A patra fericire se referă la sufletul senzaţiei. Cel care vrea să se purifice cu adevărat în sufletul senzaţiei şi să parcurgă o evoluţie superioară, acela va primi în eul său o influenţă de la Christos; el va simţi o sete după dreptate în inimă, va deveni străbătut în interior de Dumnezeu şi eul său va găsi potolirea foamei în el însuşi. – Următorul mădular este sufletul raţiunii sau al sentimentului. Eul dormitează înăbuşit în sufletul senzaţiei şi se trezeşte abia în sufletul raţiunii sau al sentimentului. Dacă noi dormim cu sufletul nostru în sufletul senzaţiei, atunci nu putem găsi în ceilalţi oameni ceea ce îl face pe om cu adevărat om: eul.

Înainte ca omul să-şi fi dezvoltat în sine eul, trebuie să fi lăsat ca sufletul senzaţiei să crească în lumile superioare, pentru ca să poată percepe acolo ceva. Dacă însă se dezvoltă în sufletul senzaţiei sau al sentimentului, el poate să perceapă pe oameni alături de sine. La toate mădularele numite până acum trebuie să ne amintim de ceea ce a fost dat mai înainte în aceste domenii. Abia în sufletul raţiunii sau al sentimentului se poate umple sufletul cu ceea ce curge de la om la om. În formularea frazelor referitoare la Fericiri, într-a cincea fericire trebuie să intervină ceva deosebit; subiectul şi predicatul trebuie să fie acelaşi, deoarece trebuie indicat spre acel mădular care dezvoltă în sine eul. Fraza a cincea spune: „Cel care dezvoltă milă şi îndurare a inimii, va găsi îndurare." Aceasta este o probă crucială pe care o facem documentelor oculte. Christos a făcut profeţii cu privire la fiecare mădular al naturii umane, şi aceste profeţii corespund adevărului.

Următoarea frază din Fericiri se referă la sufletul conştienţei. Prin el eul, ca eu pur, poate să ajungă la o astfel de dezvoltare încât să poată prelua în sine Divinitatea. Dacă omul a înaintat atât de mult, el poate să perceapă picăturile de Divinitate, poate să perceapă în sine eul său. El Îl poate vedea pe Dumnezeu prin sufletul conştienţei purificat. Fraza a şasea din Fericiri trebuie deci să se refere la vederea lui Dumnezeu. Expresia exterioară fizică pentru eu şi pentru sufletul conştienţei este sângele fizic, iar locul în care acestea se manifestă în mod deosebit este inima umană ca expresie pentru eul purificat., De aceea Christos spune: „Fericiţi sunt cei care au inima curată, căci ei îl vor vedea pe Dumnezeu." Cu aceasta se merge până la nivelul acestei intimităţi, anume că inima este expresia eului, expresia Divinităţii în om.

Să ne ridicăm acum la mădularele mai înalte decât sufletul conştienţei, la Manas, Buddhi, Atman. Omul actual poate să-şi dezvolte cele trei mădulare sufleteşti, dar abia într-un viitor îndepărtat va putea dezvolta componentele superioare: sinea spirituală, spiritul vieţii, şi omul spirit. Acestea nu pot trăi încă în om, pentru aceasta el trebuie să privească spre fiinţe superioare. Sinea spirituală nu este încă în el; abia mai târziu se va revărsa în el. Omul nu este suficient dezvoltat pentru a prelua în sine Sinea spirituală; în această privinţă omul se află abia la începutul evoluţiei, el nu este decât asemănător unui vas care să preia Sinea spirituală treptat în sine. Acest lucru îl indică şi fraza a şaptea din Fericiri. Sinea spirituală poate deocamdată doar să îl încălzească, să îl întreţesă. Numai fapta lui Christos aduce pe Pământ forţa iubirii şi a armoniei. Din această cauză Christos spune: „Fericiţi sunt cei care aduc aici pe pământ Sinea spirituală ca primul mădular spiritual, căci ei vor deveni copii ai lui Dumnezeu". – Aceasta îl avizează pe om la lumile superioare. Se va lua seama la ceea ce trebuie făcut pentru viitor, dar care, pornind din prezent, va fi urmărit cu toată forţa şi cu toată puterea. Este indicat în fraza a opta din Fericiri: Plini de Dumnezeu sau fericiţi sunt cei care vor fi persecutaţi din cauza dreptăţii, deoarece ei vor fi umpluţi în sinea lor, din împărăţia cerurilor, de spiritul vieţii, de Buddhi. Legat de aceasta mai găsim indicaţii referitoare la misiunea specială a lui Christos însuşi şi în sensul că discipolii intimi ai lui Christos pot fi fericiţi când ei vor trebui să sufere persecuţii din cauza lui Christos: cu aceasta este dată şi o uşoară indicaţie asupra lui Atman, care ne va fi dăruit într-un viitor îndepărtat.

Astfel, în Predica de pe munte este vestită marea învăţătură despre împărăţia cerurilor care s-a apropiat. În

cursul acestor evenimente s-a săvârşit în Palestina misteriul evoluţiei omenirii: omul a fost atât de mult maturizat în toate mădularele sale fiinţiale încât el a putut să preia în mod nemijlocit în componentele sale purificate impulsul lui Christos. În felul acesta s-a săvârşit unirea Dumnezeului-Om Christos, cu omul Iisus din Nazaret şi, în timpul celor trei ani, a străbătut Pământul cu curentul forţelor sale. Acest lucru trebuia să se întâmple pentru ca omul să nu piardă complet legătura cu lumea spirituală în timpul epocii Kali Yuga. Totuşi Kali Yuga, epoca întunecată a mai durat încă mult timp, până în anul 1899. Acest an este un an deosebit în evoluţia omenirii deoarece acum s-a încheiat Kali Yuga, epoca de 5000 de ani. Prin aceasta a început o nouă treaptă a evoluţiei omenirii. Alături de capacităţile pe care le-a dobândit în cursul epocii Kali Yuga, omul va dobândi noi capacităţi spirituale. Ne îndreptăm spre o perioadă în care se vor dezvolta facultăţi şi capacităţi naturale noi prin care omul va putea vedea în lumile divin-spirituale. Mai înainte de a trece de mijlocul secolului al XX-lea, anumiţi oameni, prin dezvoltarea completă a conştienţei de eu, vor experimenta o pătrundere a lumii divin-spirituale în lumea noastră fizic sensibilă, aşa cum a trăit-o Saul la transformarea lui din Saul în Pavel în faţa Damascului. Aceasta va fi starea normală pentru un anumit număr de oameni.

Christos nu se va întrupa din nou, aşa cum s-a întrupat la începutul erei noastre în Iisus, în trup fizic, căci cu aceasta nu s-ar obţine nimic. Conform profundelor legităţi ale evoluţiei cosmico-pământeşti, acest lucru a fost necesar atunci pentru că oamenii nu L-ar fi putut recunoaşte în alt mod. Acum însă oamenii au evoluat: ei au devenit capabili să pătrundă prin forţele lor sufleteşti până la vederea eterică. Din cauza aceasta Christos va deveni

vizibil oamenilor în trup eteric şi nu în trup fizic. Acest lucru se va întâmpla din ce în ce mai mult în următorii 2500 de ani, începând cu mijlocul secolului al XX-lea. Un număr suficient de oameni vor trăi evenimentul din faţa Damascului, astfel încât acest eveniment va fi recunoscut, în final, pe Pământ, peste tot. Noi practicăm ştiinţa spirituală pentru ca facultăţile – la început delicate – care vor apare, să nu treacă neobservate prin faţa oamenilor, ca oamenii dăruiţi cu aceste capacităţi să nu fie consideraţi visători sau nebuni, ci să fie înţele de o mică grupă de oameni, să fie sprijiniţi de această grupă de oameni care trebuie să împiedece ca neînţelegerea umană să calce în picioare germenii acestor predispoziţii. Ştiinţa spirituală trebuie, înainte de toate, să pregătească terenul pentru ca aceste predispoziţii să ajungă la dezvoltare. La aceste capacităţi s-a făcut referire în conferinţa anterioară, ca o facultate de a vedea în ţara Shamballa, pentru ca omul să poată înţelege însemnătatea şi fiinţa lui Christos, a cărui reapariţie nu este altceva decât o creştere în cunoaştere a omului.

În general, epocile se repetă, dar totdeauna într-un alt mod. În ştiinţa spirituală, se arată că la începutul epocii Kali Yuga a avut loc închiderea porţilor spre lumea spirituală. După scurgerea primului mileniu a intervenit primul ajutor, acela că prin individualitatea lui Avraam, după iniţierea lui prin Melchisedec, unui om i-a devenit posibil, prin străbaterea cu privirea şi prin aprecierea corectă a covorului răspândit în faţa simţurilor, să recunoască pe Dumnezeu în această lume exterioară. Avraam a arătat primii zori ai cunoaşterii a ceea ce este un Dumnezeu-Eu, un Dumnezeu care este înrudit cu natura de eu a omului. Lui Avraam i-a fost clar că în spatele

fenomenelor lumii senzoriale există ceva care conduce la a concepe eul uman ca o picătură a imensului Eu al lumii.

O a doua treaptă a revelației lui Dumnezeu a fost trăită în timpul lui Moise, căci atunci Dumnezeu s-a apropiat de oameni prin elemente. În tufișul arzând, în fulger și în tunet pe Sinai, Dumnezeu s-a revelat și a exprimat ființa Sa profundă. În al treilea mileniu, străbătut de o astfel de cunoaștere a lui Dumnezeu, a urmat epoca lui Solomon, în care Dumnezeu s-a revelat în simbolul templului pe care Solomon l-a construit la Ierusalim. Revelația divină a urmat deci următoarele trepte: la Avraam, ca Dumnezeu-Eu sau ca Dumnezeu-Iahve; la Moise, în focul tufișului arzând, în fulgere și în tunete; la Solomon, în simbolul templului. Ceea ce este valabil pentru o anumită epocă se repetă apoi, mai târziu, într-o ordine inversă. Punctul de întoarcere este apariția lui Christos Iisus în Palestina. Ceea ce a fost activ imediat înainte de acest punct apare imediat după acest punct de cotitură. Din această cauză prima mie de ani de după Christos este o perioadă solomonică, iar spiritul lui Solomon acționează în cei mai buni oameni astfel încât ei să poată înțelege Misterul de pe Golgota. Aceste semne puteau fi explicate cel mai cuprinzător și cel mai lăuntric de către cel care, în primele secole de după Christos, putea simți cel mai profund fapta de pe Golgota.

În al doilea mileniu de după Christos putem recunoaște o repetare a epocii lui Moise. Ceea ce a fost trăit în mod exterior în acea epocă apare acum în mistica unui Eckhart, a unui Johannes Tauler ș.a.m.d. Același lucru pe care Moise l-a trăit în tufișul arzând, în tunet și în fulger, au trăit-o acum din interior misticii. Ei spuneau, când coborau în interior, că lor li se revelează Dumnezeul-Eu. Când ei cuprindeau în sufletul lor scânteile eului lor, atunci li se

revela Dumnezeul-Eu, Dumnezeul unitar Iahve. Aşa s-a petrecut la *Tauler*, care a fost un mare predicator şi putea să vestească lucruri impunătoare. La el a venit un laic, prietenul lui Dumnezeu din Ţara de Sus, despre care se credea că ar vrea să devină elevul lui Tauler; dar curând el a devenit învăţătorul lui Tauler, astfel încât Tauler, a putut după aceea să vestească pe Dumnezeu din interiorul său cu o astfel de forţă interioară, resimţită în relatările despre el, încât, conform unor astfel de relatări despre el, un şir de elevi şi de ascultători au căzut jos ca morţi ascultând spusele lui, lucru care ne aminteşte de evenimentul prin care i-au fost date lui Moise, pe Sinai, tablele Legii.

De acest spirit au fost umplute secolele până la noi. Acum însă ne îndreptăm spre un timp de reamintire şi reapariţie a epocii abrahamitice, dar în sensul că oamenii vor fi conduşi afară din lumea fizică accesibilă prin simţuri fizice. Spiritul lui Avraam va influenţa cunoaşterea noastră în aşa fel încât oamenii nu vor mai aprecia doar lumea senzorială. Şi, invers decât a fost cazul la Avraam, când Dumnezeu putea fi găsit numai în lumea simţurilor, oamenii se vor ridica deasupra lumii senzoriale, vor creşte în lumea spirituală. Se poate spune: nu strică nicidecum evoluţiei dacă oamenii nu au ştiut nimic despre acestea până acum, dar în epoca ce începe oamenii trebuie să ajungă în situaţia de a-şi lua în mod conştient destinul în mână. Ei trebuie să ştie cum va deveni Christos, mai târziu, perceptibil. Este povestit cu dreptate cum, după Evenimentul de pe Golgota, Christos a coborât în domeniul morţilor, în lumea spirituală, pentru a le aduce cuvântul de mântuire. Evenimentul christic acţionează şi acum în acelaşi sens. Din acest punct de vedere este indiferent dacă omul trăieşte încă aici în lumea pământeană fizică sau a murit: evenimentul christic poate fi trăit şi în lumea

spirituală dacă omul şi-a dobândit o înţelegere pentru acesta. Atunci se va vedea că omul nu a trăit fără temei pe pământ. Dacă însă omul nu şi-a dobândit nici o înţelegere pentru evenimentul christic, atunci acţiunile evenimentului christic în timpul dintre moarte şi o nouă naştere trec fără urmă pe lângă el şi el trebuie să aştepte până la următoarea revenire pe pământ, până la o nouă naştere, pentru ca să aibă posibilitatea de a se pregăti în acest sens. Omul nu trebuie să creadă că Christos va reapare din nou în trup de carne, aşa cum vestesc multe învăţături rătăcite, căci altfel nu am putea să credem în evoluţia capacităţilor umane şi ar trebui să spunem: evenimentele se repetă în acelaşi fel. Dar nu este aşa; ele se repetă, într-adevăr, însă totdeauna pe trepte superioare.

În următoarele secole se va vesti deseori că Christos va reveni şi se va revela. Vor apărea falşi Mesia şi falşi Christoşi. Dar cei care, conform cu ceea ce a fost expus aici, vor dobândi o înţelegere justă pentru adevărata apariţie a lui Christos, vor respinge astfel de fenomene. Pentru cel care cunoaşte istoria ultimelor secole în această direcţie, nu va fi ceva de mirare sau ceva extraordinar că apar astfel de falşi Mesia. Acest lucru s-a întâmplat înainte de cruciade; apoi în secolul al XVII-lea, când, în Smyrna, a apărut un Mesia fals – Sabbatai Zewi – la care au venit, în pelerinaj, oameni din Franţa şi Spania.

Pe vremea aceea o astfel de credinţă greşită nu producea mari stricăciuni. Dar acum, când cu ajutorul capacităţilor evoluate ale oamenilor trebuie să vezi reapariţia lui Christos în trup fizic drept o eroare iar apariţia în trup eteric ca ceva just, şi să o recunoşti ca atare, acum e necesar să distingi acestea într-un anumit mod; o eroare în acest domeniu s-ar răzbuna amar. Un Christos întrupat în trup de carne nu poate fi crezut; poate

fi crezut numai Christos ce apare în trup eteric. Această apariţie va fi ca o iniţiere naturală, aşa cum iniţiatul de astăzi are această trăire, trăieşte acest eveniment ca o trăire deosebită. Ne îndreptăm deci spre o epocă în care omul, conform cunoaşterii sale, în afară de realitatea fizic-senzorială, are în jurul său şi o împărăţie spirituală. Dar conducătorul în aceste noi împărăţii ale spiritului va fi Christosul eteric. Iar oamenii, indiferent de comunitatea religioasă, de crezul de care aparţin, vor recunoaşte acest eveniment christic atunci când vor experimenta aceste fapte. Creştinii vor fi, probabil, într-o situaţie mai grea decât aparţinătorii altor religii, atunci când ei vor face în mod real experienţa lui Christos eteric; dar ei trebuie să încerce să întâmpine acest eveniment al lui Christos în mod neutral. Tocmai aceasta va fi sarcina: îndeosebi din creştinism să fie dezvoltată o înţelegere pentru posibilitatea de a păşi în lumea spirituală fără să fii dependent de vreuna din confesiunile religioase, ci numai prin forţa voinţei bune.

La aceasta trebuie să ne ajute, înainte de toate, antroposofia. Ea ne va conduce în lumea spirituală, lume despre care vechile scrieri tibetane vorbesc ca despre o ţară din poveşti, de mult dispărută – aici este avută în vedere lumea spirituală – ţara Shamballa. Dar omul nu va trebui să pătrundă în ea în stări de extaz, ci în stări deplin conştiente, sub conducerea lui Christos. Iniţiatul poate merge deja acum deseori spre Shamballa, pentru a-şi lua de acolo mereu noi forţe. Mai târziu şi alţi oameni vor putea intra în ţara Shamballa; ei o vor vedea luminând aşa cum Pavel a văzut ploaia de lumină a lui Christos radiind asupra lui. Şi spre ei va curge lumina, şi lor şi se va deschide poarta lumii de lumină, prin care ei vor intra în ţara sfântă Shamballa.

X. REVENIREA LUI CHRISTOS

Palermo, 18 aprilie 1910

Astăzi, când suntem aici uniţi pentru prima dată, vom vorbi despre probleme intime ale ştiinţei spirituale. Mai întâi vom vorbi despre generalităţi iar data următoare [Nota 28] despre lucruri concrete care se referă la evoluţia individualităţii umane. Viaţa unei individualităţi se poate înţelege numai dacă cunoaştem epoca în care a trăit. Sufletul uman se dezvoltă pe parcursul timpului prin aceea că trece de la o încarnare la alta. Capacităţile umane au ajuns la punctul în care omul poate percepe şi prelucra prin ele lumea simţurilor. Înaintea acestei epoci, în timpul în care omul poseda o anumită clarvedere, care, trebuie spus, era ca de vis, ele erau cu totul altfel.

În acea epocă omul nu putea dezvolta nici o conştienţă de sine, nici o conştienţă de eu. Vechea clarvedere de vis trebuia să dispară şi omul trebuia să fie restrâns la lumea simţurilor pentru ca – pe calea posibilităţii de deosebire a fenomenelor fizice – să ajungă la conştienţa de sine. În viitor el va redobândi clarvederea dar, în acelaşi timp, va putea păstra şi conştienţa de sine.

Chiar dacă evoluţia sa s-a desfăşurat încet, totuşi poate fi stabilit timpul în care a început dezvoltarea stării de conştienţă a percepţiilor senzorial fizice. Este anul 3101 înainte de apariţia lui Christos pe pământ. Până atunci exista o clarvedere naturală. Apoi aceasta a dispărut treptat şi de atunci a început epoca întunecată, aşa-numita mica Kali Yuga, în care sufletul uman nu mai putea percepe lumea spirituală. Să ne reprezentăm situaţia în care se aflau sufletele în primele timpuri ale acestei epoci întunecate. Sufletul omului putea, din amintirea epocilor

trecute, să-şi spună: eu puteam să privesc spre fiinţele spirituale, eu vedeam cel puţin o parte a lumii în care învăţau vechii Sfinţi Rishi, în care învăţa vechiul Zoroastru. Puteam să îi aud pe aceşti mari maeştri, îi puteam auzi pe aceşti mari conducători care îmi vorbeau despre înţelepciunea care vine din lumea spirituală. – Dar această simţire a devenit din ce în ce mai slabă în acele suflete.

Trei mii de ani după începutul epocii întunecate a luat naştere noua capacitate de unire a omului cu lumea spirituală; omul putea să se unească cu lumile spirituale cu eul său; asta înseamnă că avea posibilitatea să perceapă lumea spirituală cu toate că percepţia umană era mărginită la simţuri. Această posibilitate a luat naştere prin întruparea lui Christos. Toate celelalte mari fiinţe conducătoare se întrupau aşa încât fiinţa lor spirituală era unită cu trupul astral. Dacă ne străduim să înţelegem fiinţa lui Boddhisatva, aflăm că partea lui spirituală, care acţiona pe pământ, se ridica în lumile superioare şi nu era unită decât cu trupul astral. Numai la Christos găsim că fiinţa Sa spirituală, divină, a fost în legătură directă cu un trup fizic, ceea ce înseamnă că eul lui Iisus a părăsit învelişurile sale fizice, eterice şi astrale, iar eul lui Christos s-a întrupat în acestea, astfel încât eul fiecărui om poate avea legătura cu Christos. Ca urmare a acestui fapt vedem că în primele epoci, marii conducători ai omenirii puteau percepe în aşa fel încât ei nu puteau să ajungă la înţelegerea legăturii lor cu lumea spirituală decât prin intermediul imaginilor. La Christos, dimpotrivă, întreaga sa biografie este alcătuită din fapte, fapte care apar în lumea fizică, ceea ce înseamnă că evenimentul christic poate fi înţeles cu intelectul, poate fi înţeles cu raţiunea fizică.

Dumnezeu trebuia să se coboare în planul fizic deoarece capacitatea de percepţie umană nu se mai putea

ridica deasupra lumii simţurilor fizice. De aici provine marea profeţie a lui Ioan Botezătorul în Evanghelie, anume că trebuie schimbată dispoziţia sufletească pentru ca împărăţia cerurilor să se poată apropia de noi.

În trecut, omul se putea apropia până la un anumit nivel de împărăţiile cerurilor prin clarvedere. Acum omul trebuia să le găsească în Christos Însuşi, prin intermediul simţurilor. Pentru ca omenirea să nu-şi piardă legătura sa cu lumile spirituale în timpul epocii Kali Yuga, Christos trebuia să coboare pe plan fizic.

Epoca întunecată s-a întins pe parcursul a peste 5000 de ani; iar noi trăim acum în momentul important al sfârşitului epocii Kali Yuga. Din 1899, epoca întunecată, care a început cu 3101 ani î.Chr., s-a încheiat şi din acel moment încep să se dezvolte treptat anumite capacităţi care nu sunt cunoscute încă de ştiinţa umană. În secolul al XX-lea se vor dezvolta treptat, într-o parte a omenirii noi capacităţi sufleteşti. De exemplu, va fi posibil, înainte ca secolul al XX-lea să se încheie, ca oamenii să perceapă trupul eteric uman. O altă capacitate va fi aceea că atunci când cineva va privi în interiorul său aşa cum priveşte o imagine în vis, va percepe şi o contra-imagine a faptei pe care se pregăteşte să o întreprindă. Anumiţi oameni deosebiţi, predispuşi pentru aceasta, vor mai face şi altă experienţă; ceea ce Pavel a trăit în faţa Damascului şi ceea ce a fost pentru el o experienţă personală, va deveni pentru un anumit număr de oameni o experienţă generală.

Importanţa pe care acest eveniment îl va avea în secolul al XX-lea o putem înţelege din următoarele: Pavel putea cunoaşte tot ceea ce s-a întâmplat în Palestina fără ca această cunoaştere să îl transforme din Saul în Pavel. Dispoziţia sa sufletească era de aşa natură încât el nu putea să fie convins că în acel nazarinean a trăit Christos. Abia

evenimentul petrecut în faţa Damascului i-a spus conştienţei sale clarvăzătoare: Christos este prezent.

Oamenii care vor avea această experienţă directă în secolul al XX-lea, care vor avea trăirea experienţei din faţa Damascului, vor primi o cunoaştere directă despre Christos, ei nu vor mai simţi nevoia să se bazeze pe documente pentru a-L recunoaşte pe Christos, ci vor avea cunoaşterea directă aşa cum astăzi numai iniţiatul o are. Toate capacităţile care pot fi dobândite astăzi cu ajutorul iniţierii vor fi în viitor capacităţi generale ale omenirii. Această stare a sufletului, această trăire sufletească este denumită în ocultism „revenirea lui Christos". Christos nu va mai fi întrupat într-un trup fizic, ci va apărea într-un trup eteric, aşa cum a apărut pe drumul către Damasc.

Christos s-a întrupat pe planul fizic atunci când omenirea a fost mărginită doar la corpul fizic. Astăzi putem repeta cuvintele Evangheliei lui Ioan: Schimbaţi-vă modul de a gândi pentru ca facultăţile voastre să se deschidă lumii spirituale. – Pentru că oamenii cu clarvedere eterică îl vor vedea în faţa lor pe Christos în trup eteric.

Capacităţile descrise zac astăzi ca seminţe în suflete. În viitor ele se vor dezvolta şi se va putea spune că destinul omului, până la anumit punct, stă în mâna lui. Va fi necesar ca oamenii, atunci când acest fenomen apare, să ştie ce înseamnă aceste capacităţi. Apoi pentru aceşti oameni va fi imposibil să cadă în materialism ca acum. Când aceste capacităţi vor apare, ele nu vor fi de îndată luate în consideraţie. Oamenii care vor avea astfel de capacităţi vor fi consideraţi fantaşti sau bolnavi. Solia spiritual-ştiinţifică are, din acest motiv, misiunea de a pregăti oamenii pentru înţelegerea unor astfel de capacităţi. Idealurile comunicate de ştiinţa spirituală nu sunt deci idealuri arbitrare, ci un mijloc necesar pentru dezvoltarea omenirii.

Cele ce am spus va fi repetat deseori în anii viitori, dar este necesar ca acestea să fie corect înţelese. Este posibil ca tendinţele materialiste să pătrundă în Societatea teozofică până la punctul în care să se creadă că atunci când va reveni Christos va lua un trup, un corp material [Nota 29]. Cu aceasta însă s-ar atesta că omenirea nu a făcut nici un progres pe parcursul ultimilor 2000 de ani. Înainte cu 2000 de ani, Christos a apărut într-un corp fizic, pentru percepţia fizică. Pentru clarvederea viitoare, El va apărea într-un trup eteric. Noi ne pregătim cu ajutorul ştiinţei spirituale pentru a înţelege epoca importantă care ne stă în faţă. Pentru a fi teozof nu este suficient să înţelegi în mod teoretic teozofia, ci trebuie să o faci să crească în tine. Va fi necesar să studiem foarte exact acest mare eveniment.

Vor exista oameni care vor încerca, din direcţia materialistă, să beneficieze de avantajele teozofiei şi să inducă credinţa că ei ar fi Christos. Şi vor exista oameni care le vor acorda încredere. Va fi o încercare pentru adevăraţii teozofi de a se înarma împotriva unor astfel de ispitiri şi – în loc să îşi înjosească în felul acesta sentimentul uman – să îl ridice spre lumea spirituală. Cei care vor înţelege în mod corect teozofia le vor spune falşilor Mesia din secolul al XX-lea: Voi vestiţi apariţia lui Christos pe planul fizic, însă noi ştim că Christos nu se va manifesta decât ca apariţie eterică. – Adevăraţii teozofi vor aştepta apariţia lui Christos pentru simţurile superioare. Înainte de a muri omul trebuie să fi înţeles adevărata însemnătate a revenirii lui Christos; atunci această înţelegere i se va deschide în sens spiritual în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. Cei care nu vor avea însă capacitatea de a înţelege însemnătatea revenirii lui

Christos pe pământ trebuie să aştepte o nouă întrupare pentru a dobândi această înţelegere pe planul fizic.

Trăim acum într-o epocă foarte importantă. Trebuie să caracterizăm evenimentul revenirii lui Christos, eveniment trăit de oameni clarvăzători. Putem caracteriza acest eveniment prin aceea că ne îndreptăm atenţia spre cosmos şi indicăm un eveniment care stă în aceste zile în faţa noastră. Acest eveniment este apariţia cometei Halley, care este, în acelaşi timp, obiect de studiu al teozofiei rozecruciene. Apariţia acestei comete depinde de evenimentele din lumea spirituală. Aşa cum mişcările planetelor care se rotesc în jurul Soarelui corespund unor evenimente regulate în evoluţia omenirii, tot aşa apariţia unei comete corespunde unei influenţe care se alătură evenimentelor regulate. Cercetarea rozecruciană a constatat că fiecare cometă are o influenţă deosebită asupra evoluţiei umane. Cometa actuală are o influenţă deosebită prin aceea că exercită un impuls spre materialism. De fiecare dată când a apărut cometa Halley a avut loc manifestarea unui impuls spre materialism. Apariţia sa în 1759 corespunde epocii în care voltairianismul a ajuns la punctul său culminant; apariţia din 1835 corespunde materialismului lui *Moleschot*, *Büchner*, printre alţii. Acum ea va aduce un nou impuls spre materialism în acelaşi fel, apariţia cometei este semnul exterior pentru aceasta. Cei care se vor lăsa cuprinşi de această influenţă vor cădea mai adânc în materialism.

Totuşi azi există nu numai acest impuls; acum există încă un impuls, o altă influenţă, care ar trebui să ridice omenirea spre înălţimile spirituale. Aceasta este observată de cei care înţeleg să descifreze semnele timpului. Semnul pentru această influenţă din macrocosmic este acela că

Soarele, în ziua din primăvară în care ziua este egală cu noaptea, intră în constelaţia Peştilor. În timpul în care Christos a apărut pe Pământ, Soarele era, primăvara, în timpul în care ziua era egală cu noaptea, în semnul zodiacal al Berbecului. Soarele a început să intre în acest semn al Zodiacului aproximativ cu 800 de ani înainte de venirea lui Christos pe Pământ, iar pe timpul evenimentului de pe Golgota el era deja în acest semn. Acum Soarele a intrat deja de secole în semnul Peştilor. În următorul timp el va fi înaintat atât de mult în acest semn încât va deveni indiciul exterior pentru apariţia lui Christos în trup eteric. Vedeţi deci că antroposofia nu este vestită ca o oarecare învăţătură teoretică, ci semnele timpului ne aduc sarcina de a învăţa antroposofia. Această vestire a fost pregătită deja în vest cu multe secole înainte de cei care se numesc rozecrucieni. Printre rozecrucieni, alături de cele patru Evanghelii s-a mai studiat şi o a *cincea* Evanghelie [Nota 30]. Prin această Evanghelie spirituală pot fi înţelese celelalte patru şi va exista o parte a omenirii, tot aşa cum a existat cu prilejul primei apariţii a lui Christos, şi în secolul al XX-lea, căreia îi va fi dată această a cincea Evanghelie. Aparţinătorii mişcării rozecruciene care vor avea o conştienţă clară despre aceasta vor înţelege însemnătatea acestei Evanghelii pentru omenire.

Dacă veţi acorda teozofiei rozecruciene din ce în ce mai multă atenţie, străduinţa voastră se va putea adapta progresului omenirii; prin aceasta veţi fi capabili să Îl înţelegeţi pe Christos care apare în formă nouă. Va veni un timp în care Îl vom putea cunoaşte direct pe Christos, chiar dacă – ceea ce e aproape imposibil – toate documentele Evangheliilor s-ar pierde.

Despre aceste lucruri nu se poate vorbi decât într-un cerc unde s-a făcut o pregătire care nu poate fi dobândită

doar prin învăţături teoretice, ci printr-o respiraţie continuă a atmosferei din grupele noastre de lucru, în timp ce la conferinţele publice trebuie să fie avute în vedere anumite graniţe. Dar aici, în aceste grupe unde se respiră un astfel de aer, am putut vorbi în seara aceasta despre aceste mari adevăruri. Sufletele noastre pot să nu fie mulţumite numai cu exprimarea unor astfel de adevăruri în cuvinte; ele trebuie să dobândească în sine o forţă pentru munca zilnică, o lumină care luminează de-a lungul zilei în viaţa obişnuită şi o forţă pentru viitor. Trebuie să devii mai înţelept prin adevăr, dar trebuie şi să vorbeşti cu curaj despre el, ca despre un sânge spiritual de care vrem să ne lăsăm străbătute sentimentele şi voinţa noastră. În următoarea conferinţă internă [Nota 31] vor fi indicate lucruri de o însemnătate deosebită.

XI. VIITOAREA VEDERE ETERICĂ

Hanovra, 10 mai 1910

În grupul nostru a fost exprimată în multiple feluri întrebarea: de ce tocmai acum trebuie răspândite învăţăturile ştiinţei spirituale, de ce nu s-a auzit nimic despre acestea, de exemplu, cu 120 de ani înainte? Aşa ceva s-a întâmplat întotdeauna, numai că în alte forme decât cele de astăzi. În secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea au apărut în mici societăţi învăţături care, din motive justificate, au fost scrise nu de autorii lor ci de alţi oameni. Nu există decât urme sărăcăcioase care provin din şcolile secrete de atunci. Sunt de pildă şi astăzi cărţi, în a căror foi îngălbenite – îngălbenite în sens exterior – se găsesc lucruri cu totul minunate. O astfel de carte este cea amintită de Goethe, „Aurea Catena Homeri” [Nota 32]. Ceea

ce este conţinut în această carte va fi considerat de omul actual, în special de cel luminat, ca fantezie şi ca ceva lipsit de sens. Dacă ne apropiem de această „lipsă de sens" cu ajutorul mijloacelor ştiinţei spirituale, stăm în faţa a cu totul altceva. Atunci, celui care se adânceşte în acestea i se dezvăluie cele mai mari taine. Mai înainte, numai puţini puteau pătrunde până la această ştiinţă secretă; astăzi există însă o posibilitate nemărginită pentru toţi cei care sunt conduşi spre ea prin dorul inimii lor. De unde provine necesitatea şi de unde provine deci posibilitatea ca aceste taine să fie aduse tocmai astăzi în faţa publicului?

Nu există nici o epocă despre care s-ar putea spune cu tărie că ea nu ar fi o epocă de tranziţie. Astfel de afirmaţie se face cu mai multă sau mai puţină justificare. Dar tocmai despre timpul nostru de acum, în care se desfăşoară fapte fundamentale, se poate afirma cu dreptate că el este un timp de tranziţie. Pentru a înţelege temeliile profunde ale timpului este necesar să ne referim la fapte cunoscute. Ne îndreptăm spre timpuri în care înălţarea spre lumile superioare trebuie să se petreacă cu conştienţă clară, clarvăzătoare. În anul 3101 î. Chr. s-a dizolvat vechea clarvedere a atlanteenilor şi a venit un timp în care omul a fost legat de raţiune, de creier, de toate lucrurile pe care le percepe în jurul său. Acest număr de ani, desigur, nu este un număr absolut, ci trebuie conceput ca un an mediu. Conştienţa clarvăzătoare trebuia să fie tulburată pentru omenire, o anumită perioadă de timp, pentru ca omenirea să ajungă să cucerească pe deplin planul fizic. A început atunci mica Kali Yuga sau epoca întunecată, care a durat 5000 de ani, încheindu-se în anul 1899. Dar în faţă ne stă un timp în care omului îi va fi posibil să desfăşoare capacităţi delicate clarvăzătoare, chiar fără o şcolire deosebită. Deja în jurul anilor 1930-1950 vor exista

oameni care vor spune: eu văd acolo, în jurul oamenilor, ceva ca un înveliș de lumină.

Vor exista alţii care vor vedea apărând în faţa lor ceva ca un fel de imagine de vis cu un conţinut minunat. Dacă oamenii aceştia vor fi pe cale să înfăptuiască o faptă, atunci lor le va apărea ceva care se va ridica în suflet ca o imagine. Această imagine le va arăta ce fel de faptă vor trebui să facă mai curând sau mai târziu pentru echilibrarea faptei lor din prezent. Se va putea întâmpla ca un om în care vor apărea aceste capacităţi să îi povestească unui prieten despre ele iar acest prieten îi va spune probabil: da, au existat întotdeauna oameni care ştiau ceva despre ceea ce tu vezi. Ceea ce vezi tu ei numesc„trupul eteric al omului", iar ceea ce apare ca imagine de vis în faţa omului, ei o numeau „karma".

Știința spirituală trebuie să apară pentru ca epoca clarvederii eterice să nu treacă neobservată, o epocă în care domnia gândirii prin raţiunea legată de creier s-a încheiat. Şi aşa cum Christos a trebuit să aibă un premergător, tot aşa a trebuit să apară ştiinţa spirituală pentru a pregăti această epocă de clarvedere. Desigur, poate apare ceva care să împiedece din germene delicatele capacităţi sufleteşti de clarvedere. Acest pericol apare atunci când oamenii nu vor să audă de învăţăturile ştiinţei spirituale, când ei se închid faţă de aceste învăţături. Atunci oamenii la care vor apărea astfel de capacităţi vor fi consideraţi nebuni şi vor fi închişi în case de nebuni. Mulţi oameni vor crede că au avut halucinaţii, alţii vor fi cuprinşi de spaimă, nu vor îndrăzni să vorbească despre acestea pentru a nu fi luaţi în râs sau în batjocură. Asta poate face ca facultăţile sufleteşti noi să fie călcate în picioare. Oamenii deştepţi şi luminaţi ai acelui timp – „luminat" este acela care gândeşte totdeauna în papuci de gâscă, dar într-

adevăr în papuci de gâscă şi nu „în papuci de gâscă" – vor spune atunci: Iată, au trăit mai înainte oameni care au spus că în această epocă, în această perioadă de timp vor exista oameni cu capacităţi deosebite. Unde sunt aceşti oameni? Nu vedem nici unul dintre ei. –Totuşi, profeţia ştiinţei spirituale s-a împlinit. Ea poate fi nimicită numai prin supraponderea materialismului. Sufletele de astăzi aşteaptă înţelegere pentru acea epocă plină de lumină, care începe.

Tot ceea ce se petrece în lume se află în interacţiune. Microcosmosul corespunde macrocosmosului, dacă aruncăm de aici o privire asupra proceselor din lume, care stau în legătură cu noi. Oamenii se bucură atât de uşor când pot afirma despre un lucru că el ar fi adevărat! Pentru ştiinţa spirituală nu este atât de mult vorba de a sublinia că un lucru este adevărat; pentru ea este important ca adevărul să fie de însemnătate. S-a vorbit, de exemplu, atât de mult, şi s-a scris despre asemănarea dintre sistemul osos al animalului şi al omului. Desigur, acesta este un adevăr, nu se poate replica nimic la aceasta. Dar există adevăruri care sunt mult mai importante. Un astfel de adevăr este de pildă cel pe care fiecare îl poate observa, şi care pare foarte simplu, dar care este în legătură cu mari evenimente cosmice. Este adevărat că omul e singura fiinţă care are un mers vertical, singura fiinţă care s-a ridicat pe verticală. La atât de frecventa observaţie că oasele scheletului uman se aseamănă cu cele ale scheletului maimuţelor, trebuie să adăugăm că mersul vertical al maimuţelor este totuşi ratat. Maimuţa a încercat să se ridice pe verticală dar nu a reuşit pe deplin. Mersul său vertical este nedesăvârşit. Mersul vertical al omului stă în legătură cu Soarele şi Pământul, cu acţiunea reciprocă dintre ele. Soarele trebuia să se separe de Pământ pentru

ca omul să se poată ridica pe verticală. Animalul este legat de pământ, omul însă s-a ridicat pe verticală, faţa sa este îndreptată în sus. El stă pe verticală; el este, cu mersul său vertical, o continuare a razei Pământului. Trebuie să simţim că acest adevăr are o mare importanţă, trebuie să învăţăm să îl simţim.

Să mai indicăm încă un caz important de corespondenţă dintre macrocosmos şi microcosmos. În forma sa exterioară, omul apare ca bărbat sau ca femeie. Dar trebuie să observăm: numai din punctul de vedere exterior al omului şi nu din punctul de vedere interior; în acest caz nu poate fi vorba decât despre proprietăţile exterioare ale întrupării. Ce contrast corespunde în exterior, în macrocosmos, contrastului dintre feminin şi masculin? – Pentru a explica acest lucru trebuie să ne aruncăm privirea în spaţiul cosmic. Există substanţe rămase în urmă, care nu au preluat legităţile Soarelui şi ale Pământului şi au rămas în urmă, în starea de veche Lună. Legităţile contrare sunt valabile în cazul Lunii de astăzi, care este un corp ce s-a grăbit în evoluţie. Ca urmare a acestui fapt, ea s-a învârtoşat prea puternic. A trebuit să se osifice, să îmbătrânească prin aceea că şi-a depăşit stadiul său de formare. Ea este o stare eşuată a stării viitoare de Jupiter. Este tot aşa ca atunci când copilul ar vrea să aibă cultura unui bătrân. Tot astfel, luna şi-a depăşit forţa sa, a mers prea departe, s-a omorât. În general, oamenii jură pe un adevăr pe care îl preiau ca o frază abstractă; dar în caz concret acest adevăr le apare ca o iluzie. În toate cărţile teozofice se găseşte maxima că lumea ar fi o iluzie, maya. Orice teosof o recunoaşte ca adevăr pe care l-a exprimat deseori. Faptul că atât trupul masculin cât şi trupul feminin nu este decât o iluzie, este ceva ce se raportează precum concretul la abstract. Realitatea este următoarea: nici

corpul masculin nici corpul feminin nu este, cu excepţia capului, adevărat. Forma feminină nu este pe deplin evoluată, cea masculină şi-a depăşit stadiul de dezvoltare. Nu există nici o stare de mijloc. Rămânerea trupului feminin în urmă faţă de starea de mijloc, şi depăşirea acestei stări de mijloc de către trupul masculin asta dă aşadar, o formă neadevărată. Adevăraţii artişti au resimţit întotdeauna această lipsă. Îmbrăcămintea a rezultat dintr-un sentiment înălţător pentru această realitate. Vechile veşminte preoţeşti trebuiau să se prezinte cum ar trebui să fie trupul uman. Numai fiinţele senzoriale puteau să se îndrepte către cultura nudului, deoarece ele nu cunoşteau o expresie mai înaltă decât corpul pe care îl vedeau în faţa lor.

Există deci un corp lunar, Luna, care este catapultat dincolo de ţelul evoluţiei, şi există corpuri care au rămas în urmă, într-un stadiu anterior. Astfel de corpuri există. Ele sunt cometele.

Acum puteţi întreba: Ce are aceasta de-a face cu bărbatul şi femeia? – Luna şi cometele sunt expresia cosmică a bărbatului şi a femeii. Cometa a adus cu sine legile anterioare ale Lunii. Cometele reînnoiesc deci vechile legi lunare. Din această cauză ele poartă cu sine acidul prusic, aşa cum a fost stabilit de curând de ştiinţa exterioară, fapt care a fost însă cunoscut de multă vreme de ştiinţa spirituală. Căci aşa cum pe Pământ sunt necesare combinaţii ale carbonului cu oxigenul, tot aşa au fost necesare pe vechea Lună combinaţii ale cianului. Acest lucru l-am prezentat deja în 1906 la congresul din Paris, în prezenţa preşedintelui nostru de atunci, *Olcott* [Nota 33], şi a altor martori.

Deoarece femeia a rămas în urmă în evoluţie ea şi-a păstrat elementul material mai moale şi mai maleabil,

trupul feminin nu a devenit atât de material. Creierul poate fi pus mai uşor în mişcare de către spirit, în timp ce la bărbat evoluţia s-a grăbit; el are dificultăţi să învingă materia mai învârtoşată, să învingă forţele mai dense ale creierului. Din această cauză femeile sunt mai receptive pentru toate ideile noi, sufletul lor le cuprinde mai uşor; ele îşi pot dirija mai uşor gândurile prin creier, bărbatul nu îşi pune cu uşurinţă în activitate părticelele mai învârtoşate ale creierului său. Din această cauză este justificat pe deplin, de exemplu, faptul că în Societatea Teosofică există mai mult femei decât bărbaţi, aspect care este criticat deseori din multe direcţii. Dar acelor bărbaţi cărora le este atât de frică de faptul că într-o viitoare întrupare vor fi femei, situaţia ar putea să le devină mai uşor de suportat dacă ar privi-o din acest punct de vedere.

Să folosim acum legea corespondenţei dintre macrocosmos şi microcosmos, dintre marea lume şi mica lume, raportată la alt fapt important. Aşa cum urmăm în viaţa obişnuită tropotul zilei, mergem la culcare, ne trezim din nou, ne preocupăm de treburile noastre, tot aşa este şi în spaţiul cosmic. Şi acolo toate urmează un drum obişnuit, apusul şi răsăritul Soarelui se repetă după intervale de timp regulate. Aşa cum într-o familie acest tropot al zilei este întrerupt atunci când apare un copil în familie, aşa cum prin aceasta vine un impuls cu totul nou, ceva nou spiritual intră în existenţa Pământului, tot aşa acţionează în cosmos apariţia unui nou corp ceresc, cel al unei comete. Tot ce este substanţial e expresia a ceva spiritual, şi ştiinţa spirituală poate spune ce îi stă în fundal. Modul în care se preocupă ştiinţa exterioară de comete poate fi comparat cu observaţiile pe care le face o muscă privitor la Madona Sixtină. Când musca se deplasează mergând pe tablou, ea vede şi culorile, vede că într-un anumit loc e culoarea roşie,

în alt loc este albastru, dar nu vede nimic mai departe. Această ştiinţă a muştei – cuvântul trebuie folosit, desigur, numai cu referire la cele ce tocmai au fost spuse -, nu ştie nimic despre legităţile interioare conform cărora cometele sunt semne exterioare. Cometa Halley are tendinţa deosebită de a împinge oamenii tot mai mult în materialism. Fără cometa Halley nu ar fi apărut cărţile enciclopediştilor, nu ar fi apărut după 1835 nici o scriere a lui *Moleschot* şi *Büchner*. Tocmai acum apare din nou semnul fatal, şi dacă oamenii nu vor vrea să asculte învăţăturile ştiinţei spirituale, dacă nu vor vrea să folosească ceea ce este oferit prin ştiinţa spirituală, spiritualul va fi călcat în picioare.

Dar mai există încă un semn important, care îi dă omenirii posibilitatea să nu se supună influenţei negative a cometelor, iar forţele acesteia sunt mai puternice decât cele ale cometelor. Este semnul din primăvară al Soarelui în constelaţia Peştilor, în care ne aflăm de câteva secole, spre deosebire de timpul în care a trăit Christos, când punctul de primăvară al Soarelui era în constelaţia Berbecului. Am intrat în acest semn de forţe spirituale care ne vor ridica în aşa fel încât prin înţelegerea acestui semn să dezvoltăm capacităţile la care trebuie să putem ajunge în această epocă a Peştilor.

Omul se înalţă la adevărata demnitate de om abia atunci când înţelege în profunzime corelaţiile temeiurilor spirituale. Oamenii nu trebuie să treacă orbi pe lângă ceea ce au a-i spune semnele cereşti. Prin înţelegerea acestor semne trebuie să se aprindă şi să lumineze înţelepciune atât în mic cât şi în mare. Puteţi lua ca exemplu sistemul plin de înţelepciune al unui muşuroi de furnici. Aici întregul are un sens. Fiecare furnică se simte mădular al unui întreg, în timp ce oamenii îşi reglează convieţuirea

doar după ceea ce lor le este folositor, după ceea ce lor le pare a fi folositor. Ei aleargă încolo şi încoace fără sens şi raţiune. Viaţa umană este în multiple aspecte un nonsens. Dacă omul se situează în cadrul unei legităţi interioare, se maturizează pentru ceea ce trebuie să fie prezentat ca a treia faptă. Este vorba de posibilitatea de a vedea în eteric cu capacităţile nou trezite. Atunci sufletele vor vedea ceea ce a văzut odinioară Pavel: ei îl vor vedea pe Christos în trupul eteric. Acest mare eveniment, reapariţia lui Christos, este prezent, fără cărţi şi documente, pentru cei care se pregătesc în mod demn pentru aceasta. Şi sarcina antropozofiei este să vestească acest eveniment. Există oameni care presimt că am depăşit epoca întunecată şi ne îndreptăm spre o epocă luminată. Antroposofii trebuie să parcurgă conştient acest drum. Antropozofia trebuie să-şi aducă roadele în omenire, pentru a face sufletele capabile să se unească cu Christos, şi nu este nici o deosebire dacă omul este în trup fizic sau dacă acest trup fizic a fost depus, pentru că El a coborât la cei morţi aşa cum a coborât la cei vii, şi astfel impunătorul eveniment al apariţiei lui Christos în eteric va avea importanţă pentru toate lumile.

XII. RUSALIILE, SĂRBĂTOAREA INDIVIDUALITĂŢII LIBERE

Hamburg, 15 mai 1910

„Veţi cunoaşte adevărul, şi adevărul vă va face liberi" [Nota 34]

Sărbătorile, ca semne de aducere aminte ale vremii, ne îndreaptă gândurile şi sentimentele înspre trecut. Prin semnificaţia lor, ele trezesc în noi idei care ne leagă cu tot ceea ce era sfânt pentru propriile noastre suflete în epocile trecute. Prin înţelegerea a ceea ce se află în aceste sărbători, în noi sunt trezite la viaţă şi reprezentări care ne îndreaptă privirile spre viitorul omenirii, adică, în ceea ce ne priveşte: spre viitorul propriului nostru suflet. Sunt trezite la viaţă sentimente care ne dăruiesc acel entuziasm ce ne poate ajuta să ne transpunem încă de pe acum în epocile viitoare, iar idealurile dăruiesc entuziasm voinţei noastre, ne înzestrează cu puterea de a acţiona în aşa fel încât să putem răspunde tot mai bine sarcinilor ce ne revin pentru viitor.

Într-un sens mai adânc al cuvântului, sărbătoarea Rusaliilor poate fi caracterizată, aşadar, ca orientând privirea spirituală şi înspre viitor şi înspre trecut. Semnificaţia pe care sărbătoarea Rusaliilor o are pentru oamenii Occidentului ni se înfăţişează printr-o imagine impunătoare, o imagine care ne vorbeşte simţirii noastre în profunzimi. De altfel, această imagine este binecunoscută fiecăruia dintre cei de faţă. Întemeietorul Creştinismului mai zăboveşte o vreme, după ce a săvârşit Misterul de pe Golgota, printre aceia care-L pot vedea în acea

corporalitate pe care a îmbrăcat-o după Misterul de pe Golgota. Şi apoi, în faţa sufletelor noastre apare, într-o înşiruire de imagini pline de semnificaţii, urmarea acelor evenimente. Într-o impresionantă viziune, perceptibilă celor mai apropiaţi adepţi ai săi, corporalitatea pe care a îmbrăcat-o întemeietorul creştinismului după Misterul de pe Golgota, se destramă prin aşa-numita Înălţare la cer.

Peste zece zile urmează apoi ceea ce va fi caracterizat acum prin mijlocirea unei imagini care se adresează într-o limbă deosebit de pătrunzătoare tuturor inimilor care vor s-o înţeleagă. Sunt adunaţi la un loc adepţii lui Christos; aceia care L-au înţeles cei dintâi. Ei simt în adâncul sufletului lor grandiosul impuls care a pătruns prin El în evoluţia omenirii şi, plin de fiorul aşteptării, sufletul lor e gata să primească evenimentele care trebuie să se petreacă în chiar aceste suflete, conform promisiunii ce le-a fost făcută. Cu adâncă ardoare lăuntrică s-au adunat aceşti primi oameni care au înţeles şi mărturisit impulsul christic; s-au adunat în ziua acelei sărbători a Rusaliilor, care în ţinuturile lor se bucura din moşi-strămoşi de o înaltă preţuire. Şi sufletele lor sunt înălţate la o viziune superioară, am putea spune că ei sunt chemaţi oarecum, prin ceea ce ne este prezentat ca „vuiet puternic", să îşi îndrepte capacităţile de observaţie spre ceea ce urma să se întâmple, spre ceea ce-i aşteaptă atunci când, în noi şi noi reîncarnări, în care vor avea în lăuntrul lor focul impulsului pe care l-au primit în inimile lor, vor trăi pe acest Pământ al nostru.

Şi în faţa sufletului nostru se zugrăveşte imaginea „limbilor de foc" ce se pogoară asupra capului fiecăruia dintre adepţi, şi o grandioasă viziune le spune celor care erau de faţă cum va fi viitorul acestui impuls. Pentru că cei dintâi oameni care l-au înţeles pe Christos şi care sunt

adunaţi acolo se simt ca şi cum ar vorbi nu acelora care se află în imediata lor apropiere spaţială şi temporală: ei îşi simt inimile transpuse departe, departe, la cele mai diferite popoare de pe suprafaţa Pământului, ei simt că în inimile lor creşte ceva ce poate fi tradus în toate limbile, pe înţelesul inimilor tuturor oamenilor. Cei dintâi adepţi se simt ca scăldaţi în această viziune grandioasă a viitorului creştinismului care se desfăşoară în faţa lor ca şi cum ar fi înconjuraţi de toţi oamenii aparţinând tuturor popoarelor Pământului, care-L vor înţelege în viitor pe Christos. Şi ei simt ca şi cum ar avea puterea de a înveşmânta vestirea creştină în cuvinte care să fie inteligibile nu numai acelora care se află în imediata lor apropiere spaţială şi temporală, dar tuturor oamenilor de pe Pământ, pe care-i vor întâlni în viitor.

Acesta a fost conţinutul lăuntric emoţional care a umplut cugetele celor dintâi adepţi ai creştinismului la primele Rusalii creştine. Dar explicaţiile ce se dau în sensul veritabilului creştinism esoteric, şi care au fost înveşmântate în simboluri, spun: Spiritul, care este adeseori numit şi Sfântul Duh, cel care există, cel care-şi pogora forţa în vremea când Christos Iisus îşi trimitea spre Pământ propriul Său Spirit, care reapărea când Iisus era botezat de către Ioan Botezătorul – acelaşi Spirit, într-o altă formă, în forma mai multor limbi de foc strălucitoare, se pogorî asupra individualităţilor celor dintâi oameni care L-au înţeles pe Christos. – Sărbătoarea Rusaliilor mai vorbeşte despre acest Sfânt Duh şi într-o cu totul altă formă. Să aşezăm în faţa sufletelor noastre semnificaţia cuvântului „Sfântul Duh”, în accepţiunea care i se dă în Evanghelii. Cum se vorbea oare, de fapt, în vremurile vechi şi, de asemenea în cele care au precedat vestirea creştinismului despre Spirit?

În vremurile vechi se vorbea în multe feluri despre Spirit, dar mai ales într-unul. Cei vechi împărtășeau, după cum știm, acea concepție care prin cunoașterea noastră spiritual-științifică actuală își poate găsi din nou justificarea: când un om intră, prin naștere, în existența ce se desfășoară între naștere și moarte, corpul în care această individualitate se încarnează este determinat de două moduri. Această corporalitate a omului are de îndeplinit, în esență, două feluri de sarcini. Noi, cu corporalitatea noastră, suntem oameni în sensul general al cuvântului; dar, tot cu corporalitatea noastră, suntem, înainte de toate, oameni ai cutărui sau cutărui popor, al unei rase sau familii. În acele vremuri vechi dinaintea vestirii creștinismului se percepea încă prea puțin din ceea ce poate fi numit „general-uman", din acel sentiment de apartenență care se încetățenește din ce în ce mai mult în inimile oamenilor de la vestirea creștină încoace și care ne spune: Tu ești om împreună cu toți oamenii de pe Pământ! – Dimpotrivă, ei posedau cu atât mai mult acel sentiment care făcea din fiecare om individual un apartenent al poporului său, al neamului său.

Acest lucru și-a găsit expresia în vechea și venerabila religie hindusă sub forma credinței că nu poate fi adevărat hindus decât acela care este hindus prin comunitatea de sânge. În multe privințe și membrii vechiului popor evreu – deși în multe cazuri ei încălcaseră acest principiu – împărtășeau această credință înainte de venirea lui Christos Iisus. În concepția lor, un om aparținea poporului lor numai dacă o pereche de părinți care aparțineau acestui popor, care deci erau înrudiți prin sânge cu acesta, l-au făcut să se nască în sânul acestui popor.

Dar ei mai trebuiau să simtă întotdeauna și un alt lucru. E drept că la toate popoarele în vremurile vechi,

omul se simţea, mai mult ca un mădular al tribului, ca un mădular al poporului, şi cu cât ne întoarcem mai departe în epoci străvechi cu atât e mai intens acest sentiment: de a nu se simţi deloc o individualitate umană izolată, cu însuşiri umane individuale. Acestea sunt cele două principii pe care ei le simţeau acţionând în umanitatea noastră exterioară: apartenenţa la poporul respectiv şi individualizarea ca om de sine stătător.

Numai că forţele care aparţineau acestor două principii erau atribuite, în diferite feluri, celor doi părinţi. Principiul graţie căruia omul aparţinea mai mult poporului său era atribuit eredităţii pe linie maternă. Principiul datorită căruia omul aparţinea mai mult poporului său, prin care el se încadra mai mult în ceea ce este general, era atribuit eredităţii prin mamă. Dacă omul simţea în sensul acestei vechi concepţii despre lume, el spunea despre mamă că în ea pulsează Spiritul Poporului. Ea era plină de Spiritul Poporului şi transmitea copilului ei, pe cale ereditară, general-umanul care trăia în poporul respectiv. Iar despre tată se spunea că este purtătorul şi moştenitorul acelui principiu care-i dă omului mai mult însuşiri individuale, personale. Când, aşadar –, încă tot în concepţia vechiului popor evreu din timpurile precreştine – un om intra prin naştere în existenţă, se putea spune: el este o personalitate, o individualitate graţie forţelor tatălui său. Mama lui era însă plină în întreaga ei fiinţă de acel Spirit care pulsează în întregul popor şi pe care ea îl transmisese copilului. Despre mamă se spunea că în ea sălăşluieşte Spiritul Poporului. Şi în acest sens se vorbea de preferinţă despre Spiritul care-şi trimite forţele de sus, din împărăţiile spirituale, asupra omenirii, prin aceea că-şi revărsa forţele în omenire, în lumea fizică, prin mijlocirea mamei.

Dar impulsul christic a adus cu sine o concepţie nouă, concepţia potrivit căreia acest spirit despre care se vorbea mai înainte, acest Spirit al Poporului, trebuia să fie înlocuit de un Spirit care, e drept, era înrudit cu el, dar care era mult superior: un Spirit care se raportează la întreaga omenire exact în acelaşi fel în care vechiul Spirit se raporta la diferitele popoare în parte. Acest Spirit trebuia să fie dăruit omenirii şi s-o umple cu acea forţă interioară care spune: „Eu nu mă mai simt doar un mădular al unei părţi a omenirii, ci al întregii omeniri, eu sunt un mădular al întregii omeniri – şi voi fi din ce în ce mai mult un mădular al acestei omeniri în totalitatea ei!" Această forţă care revărsa aşadar, universalul uman asupra întregii omeniri, era atribuită Sfântului Duh. În acest fel Spiritul care se revela sub forma forţei ce se revărsa din Spiritul Poporului în mamă, se transformă din „Spirit" în „Spirit Sfânt" („Duh Sfânt").

Cel ce urma să aducă oamenilor forţa prin care să dezvolte tot mai mult universalul-uman în existenţa pământească, nu putea locui decât ca prim născut într-un trup care să fi fost moştenit în sensul forţei Sfântului Duh. Dar aceasta fu solia pe care o primi Mama lui Iisus ca „Bunavestire". Şi din Evanghelia lui Matei aflăm ce consternat a fost Iosif, despre care ni se spune că este un om pios; dar în vechea lui accepţiune, acest cuvânt însemna că el era un om care nu putea crede altceva decât că: dacă va avea vreodată un copil, atunci acesta se va naşte din Spiritul poporului său. Acum el află că Mama copilului său a fost umplută, „pătrunsă" de forţa unui Spirit care nu e doar un Spirit al Poporului, ci Spiritul întregii omeniri! Şi el nu crede că ar putea trăi împreună cu o femeie care i-ar naşte un fiu ce poartă în sine Spiritul întregii omeniri şi nu Spiritul pe care îl venerase el în

pioşenia lui. Şi de aceea vru el, aşa cum ni se spune, s-o „părăsească într-ascuns". Şi numai după ce din lumile spirituale i se făcu o comunicare ce-i dădu forţă, s-a putut numai atunci hotărî să aibă un fiu de la acea femeie care era plină de forţa Sfântului Spirit.

Acest Spirit a desfăşurat aşadar o activitate creatoare atunci când, prin naşterea lui Iisus din Nazaret, şi-a revărst forţele în omenire. Şi el lucrează mai departe prin acel act grandios al Botezului lui Ioan în Iordan. Înţelegem acum ce este forţa Sfântului Duh: este forţa menită să-l scoată pe om din tot ce-l diferenţiază şi-l izolează, să-l ridice la ceea ce face din el un mădular al întregii omeniri ce umple Pământul, la ceea ce lucrează ca legătură sufletească de la fiecare suflet către oricare alt suflet, indiferent de trupul în care acesta locuieşte.

Dar despre acelaşi Spirit Sfânt ni se mai spune că el este acela care, printr-o altă revelaţie, se revarsă de Rusalii în individualităţile celor dintâi oameni care înţeleg creştinismul. La Botezul lui Ioan, Spiritul ni se înfăţişează sub chipul porumbelului. Dar acum apare o altă imagine: imaginea limbilor de foc. La Botezul din Iordan, Sfântul Spirit se manifestă sub forma unui singur porumbel, sub o formă unitară, iar de Rusalii el se manifestă sub forma mai multor limbi de foc individuale. Şi fiecare din aceste limbi de foc este inspiratoare pentru acele individualităţi, pentru fiecare dintre individualităţile primilor adepţi ai creştinismului. Ce reprezintă deci acest simbol al Rusaliilor care se înfăţişează sufletului nostru?

După ce purtătorul Spiritului universal-uman îşi îndeplinise misiunea pe Pământ, după ce Christos a lăsat ca ultimele sale învelişuri să se topească în universal, după ce natura corporală unitară a învelişurilor lui Christos s-a dizolvat ca unitate în existenţa spirituală a Pământului, a

apărut posibilitatea ca din inimile celor ce înţeleseseră impulsul christic să se vorbească despre acest impuls christic, să se acţioneze în sensul acestui impuls christic. În măsura în care se manifestase în învelişurile exterioare, impulsul christic dispăruse prin Înălţarea la cer în lumea spirituală unitară; el s-a ivit din nou, zece zile mai târziu, din inimile fiinţelor individuale ale celor dintâi creştini. Şi prin faptul că acelaşi spirit care a acţionat în forţa impulsului lui Christos a reapărut într-o formă multiplicată, cei dintâi adepţi ai creştinismului deveniră purtători şi vestitori ai mesajului christic, punând prin aceasta, la începutul evoluţiei creştine impunătorul semn de aducere aminte care ne spune: după cum primii adepţi – şi anume fiecare din ei – şi-au asimilat impulsul christic, după cum lor le-a fost îngăduit să-şi asimileze limbile de foc ca inspiratoare ale propriului lor suflet, tot aşa voi, oamenii, cu toţii, dacă vă străduiţi să înţelegeţi impulsul christic, să-i individualizaţi forţele, puteţi lua impulsul christic în inimile voastre, puteţi lua în voi forţe care să vă ajute să acţionaţi în mod din ce în ce mai desăvârşit în sensul acestui impuls.

O mare speranţă poate izvorî pentru noi din acest semn de aducere-aminte care a fost pus atunci ca punct de pornire al creştinismului. Şi cu cât se desăvârşeşte mai mult, cu atât omul poate simţi că Sfântul Spirit vorbeşte în lăuntrul propriului său suflet, în măsura în care gândirea, simţirea şi voinţa umană se lasă pătrunse de acest Spirit Sfânt care, prin diviziune şi multiplicare, este şi Spirit individual în fiecare individualitate umană în parte. Prin aceasta, Duhul Sfânt este pentru noi, oamenii, în ceea ce priveşte evoluţia noastră viitoare, Spiritul care ne ajută să devenim oameni liberi, suflete umane libere. Spiritul libertăţii e cel care pulsează în Spiritul revărsat peste cei

dintâi oameni care au înţeles creştinismul, la cele dintâi Rusalii creştine. E Spiritul a cărui cea mai de seamă însuşire a fost indicată de Christos Iisus însuşi: „Veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va face liberi!"

Numai în Spirit poate omul să devină liber. Câtă vreme depinde de corporalitatea în care locuieşte spiritul său, el rămâne un sclav al acestei corporalităţi. El poate deveni liber numai dacă se regăseşte în spirit şi dacă, prin spirit, devine stăpânul a ceea ce există în el. „A deveni liber" presupune: a te regăsi ca spirit în tine însuţi. Adevăratul Spirit în care ne putem regăsi este Spiritul universal-uman, pe care-l cunoaştem ca forţă a Sfântului Spirit ce pătrunde în noi în felul arătat de Rusalii, pe care trebuie să-l facem să se nască în noi înşine, să-l lăsăm să se reveleze. Astfel simbolul Rusaliilor se transformă pentru noi în grandiosul ideal de dezvoltare liberă a sufletului uman spre o individualitate liberă, autonomă.

E ceea ce au simţit, mai mult sau mai puţin nebulos, chiar şi aceia care au avut vreo legătură – nu în virtutea unei conştienţe limpezi, ci prin inspiraţie – cu instituirea sărbătorii Rusaliilor într-o anumită zi a anului. Dar această instituire exterioară a datei sărbătorilor are o semnificaţie deosebit de adâncă, iar cel care nu înţelege mai deloc lumea nu poate percepe înţelepciunea ce se manifestă până şi în instituirea acestei sărbători. Să luăm cele trei sărbători. Crăciunul, Paştile, Rusaliile. Crăciunul, ca sărbătoare creştină, cade la o dată din an fixată precis; ea a fost fixată o dată pentru totdeauna într-o anumită zi a lunii decembrie. În fiecare an sărbătorim Crăciunul în aceeaşi zi. Altfel e cu Paştile. Paştile este o sărbătoare „mobilă", determinată de constelaţiile de pe cer: Paştile cad în prima duminică de după Luna plină ce urmează echinocţiului de primăvară. Pentru aceasta omul trebuie să-şi îndrepte

privirile spre depărtările cerului, acolo unde stelele îşi urmează drumul lor, şi de unde ne vestesc legile lumii. Paştile sunt o sărbătoare mobilă, tot aşa cum în fiecare individualitate umană în parte, tot fără dată fixă, este momentul în care se trezeşte forţa omului superior, înzestrat cu o conştienţă superioară spre eliberarea din condiţia umană obişnuită, inferioară. După cum într-un an Paştile cad într-o zi, iar în alt an în altă zi, tot aşa pentru omul individual, potrivit cu trecutul său şi cu forţa strădaniilor pe care le depune, va veni, mai devreme sau mai târziu, momentul când îşi dă seama: eu pot găsi în mine forţa de a face ca din mine să se nască un om superior.

Crăciunul însă este o sărbătoare cu dată fixă. Este sărbătoarea momentului când omul a lăsat în urma sa înflorirea şi ofilirea naturii, toate bucuriile forţelor ce izvorăsc şi curg năvalnic. Acum el vede existenţa Pământului în stare de somn, când acesta şi-a retras în el forţele germenilor; natura exterioară s-a retras cu tot ce se află în ea ca forţe dătătoare de viaţă. Atunci când în lumea sensibilă exterioară se vede cel mai puţin din revelaţiile acestor forţe dătătoare de viaţă, atunci când chiar în ce priveşte Pământul însuşi putem vedea că într-un anumit moment forţele spirituale se retrag, spre a se reculege în vederea existenţei din anul următor, când natura exterioară este în cel mai înalt grad tăcută, atunci, de Crăciun, omul trebuie să facă vie în el această speranţă: că el nu este unit numai cu forţele Pământului, care acum, în perioada Crăciunului, tac, ci este unit cu acele forţe care nu tac niciodată, cu forţe care nu sălăşluiesc numai pe Pământ, ci în împărăţiile spirituale. Această speranţă trebuie să răsară în sufletul său atunci când a văzut că Pământul e oarecum ca adormit. Această speranţă trebuie să izvorască

din cel mai adânc lăuntric al propriului său suflet şi ea trebuie să se transforme pe cale spirituală în lumină atunci când în natura fizică exterioară domneşte întunericul cel mai adânc. Atunci, cu ajutorul simbolului Crăciunului, omul trebuie să-şi aducă aminte că forţele eului său sunt legate de trupul său pământesc exact cum manifestările din jurul său sunt legate de ciclul pe care Pământul îl parcurge de-a lungul anului. Sărbătoarea Crăciunului este aşezată mereu la aceeaşi dată, după cum şi Pământul adoarme în fiecare an la aceeaşi dată: este aşezată, aşadar, la data când omul trebuie să-şi aducă aminte că el este legat de un trup, dar nu este condamnat a fi unit numai cu acest trup, ci poate hrăni în el speranţa că va găsi forţa de a deveni un suflet liber în sine însuşi. Semnificaţia pe care o recunoaştem în sărbătoarea Crăciunului trebuie să ne aducă aminte de legătura noastră cu trupul şi de dreptul pe care-l avem de a ne elibera de acest trup.

Dar de intensitatea străduinţelor noastre depinde dacă vom dezvolta mai devreme sau mai târziu forţele pe care putem nădăjdui să le avem: forţele menite a ne ajuta să luăm din nou drumul în sus, spre spiritual, spre ceruri. Şi simbolul Paştilor este acela care trebuie să ne facă să reflectăm la aceste lucruri.

Sărbătoarea Paştilor are menirea de a ne aminti că noi nu avem la dispoziţie numai forţele pe care ni le oferă trupul nostru şi care, de altminteri, sunt şi ele tot divin-spirituale, că noi, ca oameni, putem depăşi pământescul. Iată de ce sărbătoarea Paştilor este aceea care ne aduce aminte de acea forţă care, mai devreme sau mai târziu, se va trezi în noi. Sărbătoarea Paştilor a fost aşezată fără dată fixă, în armonie cu constelaţiile de pe cer. Omul trebuie să trezească în el amintirea a ceea ce poate fi el, dacă-şi înalţă privirea spre Cer, spre a vedea cum poate fi el eliberat de

orice existenţă pământească şi cum se poate el înălţa deasupra oricărei existenţe pământeşti.

În ceea ce vine spre noi ca forţă de acest fel se află posibilitatea libertăţii noastre lăuntrice, a eliberării noastre interioare. Dacă vom simţi că în lăuntrul nostru suntem în stare a ne autodepăşi, ne vom strădui să realizăm cu adevărat această autodepăşire. Atunci vom vrea să-l eliberăm oarecum pe omul lăuntric din noi, să-l smulgem dependenţei de omul exterior. E adevărat că vom continua să locuim în omul exterior care suntem, dar vom deveni deplin conştienţi de forţa spirituală lăuntrică a omului interior. Şi de momentul când ne dăm seama că ne putem elibera prin această sărbătoare a unor Paşti lăuntrice, de acest moment depinde apoi dacă vom atinge momentul Rusaliilor, dacă spiritul care s-a regăsit în lăuntrul său îl umplem cu un conţinut care nu este din această lume, ci din lumea spirituală. Numai acest conţinut provenitor din lumile spirituale ne poate face liberi. El este adevărul spiritual despre care Christos spune. „Veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va face liberi!”

Iată de ce Rusaliile depind de Paşti. Sunt o urmare a Paştilor: Paştile – stabilite potrivit cu poziţia constelaţiilor de pe cer; Rusaliile – ceva care trebuie să urmeze Paştilor ca un efect necesar, după un anumit număr de săptămâni.

Vedem astfel la o analiză mai profundă că în însăşi stabilirea datei acestor sărbători domneşte o mare înţelepciune. Vedem că aceste sărbători sunt aşezate cu necesitate tocmai în acest fel în ciclul anual şi că ele ne pun în fiecare an în faţa a ceea ce noi am fost ca oameni, a ceea ce suntem, a ceea ce putem deveni. Dacă vom şti să medităm în acest fel la aceste sărbători, atunci ele, ca sărbători ce ne leagă cu tot trecutul, vor deveni pentru noi un impuls sădit în omenire în vederea progresului. În

special Rusaliile, dacă le înţelegem astfel, ne înarmează cu încredere, forţă şi speranţă, dacă ştim ce putem deveni în sufletele noastre urmându-i pe aceia care au înţeles primii impulsul christic şi s-au învrednicit astfel de pogorârea limbilor de foc asupra lor. Năzuinţa la primirea Spiritului Sfânt formează ca prin minune ochiul nostru spiritual, dacă înţelegem că Rusaliile sunt totodată o sărbătoare a viitorului. Dar atunci trebuie să învăţăm a înţelege şi această sărbătoare a Rusaliilor în adevărata ei semnificaţie creştină. Atunci va trebui să învăţăm a înţelege ce au spus mai întâi grandioasele limbi, grandioasele inspiraţii ale Rusaliilor. Ce sunete de bronz s-au desprins din „sunetele puternice" care s-au revărsat după acea imagine, adusă în faţa sufletelor noastre ca simbol al celor dintâi Rusalii creştine? Ce fel de voci au fost acelea care spuneau, într-o minunată armonie a sferelor: aţi simţit forţa impulsului christic, voi, cei dintâi care o înţelegeţi! Iar forţa lui Christos a devenit în voi o forţă a propriului vostru suflet, încât fiecare suflet individual a dobândit posibilitatea ca, după Evenimentul de pe Golgota, să-L vadă în mod real pe Christos. Atât de puternică a fost influenţa exercitată de impulsul christic asupra fiecăruia dintre voi în parte!

Dar impulsul christic este un impuls spre libertate. Cea mai adevărată lucrare a sa, în cel mai autentic înţeles al cuvântului, nu se arată atunci când el acţionează în afara sufletului uman. Adevărata lucrare a impulsului christic se arată numai atunci când el începe să lucreze în însuşi sufletul uman individual. Şi primii oameni care l-au înţeles pe Christos s-au simţit chemaţi, prin evenimentul trăit de Rusalii, să vestească ceea ce era în propriile lor suflete, ceea ce li se dezvăluise în revelaţiile şi inspiraţiile propriului lor suflet drept conţinut al învăţăturii lui Christos. Christos a dăruit această forţă prin care oamenii

să poată face ca în propriul lor suflet să înflorească cuvântul pe care ei trebuiau să-l vestească drept solie a creştinismului. Devenind conştienţi de faptul că impulsul christic a fost cel care a acţionat în dosul acelei sfinte pregătiri dinaintea Rusaliilor, ei s-au simţit chemaţi de către forţa impulsului christic ce lucra în ei să lase ca în ei să vorbească limbile de foc, Sfântul Spirit individualizat, şi să plece să vestească solia lui Christos.

Să nu credeţi cumva că cei care au înţeles astfel sensul evenimentului petrecut de Rusalii au recunoscut numai cele spuse de Christos numai acele cuvinte pe care Christos le rostise; ei au recunoscut drept cuvinte christice, şi ceea ce vine din forţa unui suflet care simte lucrând în el impulsul christic. Iată de ce Sfântul Duh se revarsă sub formă individualizată în fiecare suflet uman care dezvoltă în el puterea de a simţi impulsul christic. Unui astfel de suflet îi vor apărea atunci într-o nouă lumină aceste cuvinte: „Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârşitul lumii."

Şi atunci aceia care depun eforturi serioase spre a înţelege impulsul christic au dreptul să se simtă şi ei chemaţi, prin îndemnurile născute din impulsul christic în inimile lor, să vestească cuvântul lui Christos, oricât de nou ar suna el de fiecare dată şi chiar dacă în fiecare epocă a omenirii el ar suna astfel. Sfântul Spirit s-a pogorât nu pentru ca noi să ne limităm la puţinele cuvinte ale Evangheliilor care au fost rostite în primul deceniu al întemeierii creştinismului, El s-a pogorât pentru a se putea povesti într-un fel mereu nou despre mesajul lui Christos. Sufletele umane evoluează de la epocă la epocă, de la încarnare la încarnare, tocmai pentru ca să li se spună mereu ceva nou. Nu cumva credeţi că sufletele ce evoluează din încarnare în încarnare sunt condamnate să

audă drept solie a lui Christos mereu aceleaşi cuvinte care au fost rostite odinioară, pe când aceste suflete erau în trupuri, contemporane cu apariţia istorică a lui Christos pe Pământ! În impulsul christic zace forţa de a vorbi tuturor oamenilor până la sfârşitul ciclului pământesc. Dar pentru aceasta a fost necesar să vie ceea ce a făcut posibil ca solia lui Christos să fie vestită sufletelor umane evoluate în mod corespunzător, în fiecare epocă. Şi dacă simţim întreaga forţă a impulsului Rusaliilor, ar trebui să simţim că avem datoria de a ne îndrepta auzul spre acest cuvânt: „Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârşitul evoluţiei pământeşti!" Dacă vă umpleţi de impulsul christic, veţi putea auzi de-a lungul tuturor epocilor cuvântul care a fost aprins de către Întemeietor în momentele întemeierii creştinismului, cuvânt pe care Christos îl adresează tuturor timpurilor pentru că El este cu oamenii în toate timpurile auzibil pentru aceia care vor să-L audă.

Astfel, noi înţelegem forţa impulsului Rusaliilor ca pe ceva care ne dă dreptul de a vedea în creştinism o realitate în necontenită creştere, care ne dă revelaţii mereu noi. Noi, cei conştienţi că trebuie să vestim, prin Ştiinţa spirituală, înseşi cuvintele christice care se revarsă cu forţă în noi din corurile spirituale, le spunem acelora care vor să conserve creştinismul în forma lui originară: noi suntem aceia care-L înţelegem cu adevărat pe Christos, pentru că noi înţelegem adevăratul sens al Rusaliilor.

Şi simţindu-ne chemaţi să scoatem din creştinism mereu alte înţelepciuni, le vom scoate la suprafaţă tocmai pe acelea care sunt pe măsura sufletului ce evoluează din încarnare în încarnare.

Creştinismul e de o bogăţie şi plenitudine infinite. Dar oamenii n-au fost întotdeauna de o infinită bogăţie şi plenitudine, în secolele când Creştinismul trebuia să le fie

vestit pentru întâia oară. Ce cutezanţă ar fi să spunem azi: omenirea este deja matură să înţeleagă creştinismul în infinita lui plenitudine şi infinita lui măreţie! Adevărata smerenie creştină este numai aceea care spune: Înţelepciunea creştină este infinit de mare. Dar capacitatea oamenilor de a-şi asimila această înţelepciune a fost, la început, limitată; ea se va desăvârşi însă şi se va maturiza din ce în ce mai mult.

Să cuprindem cu privirea timpul ce se întinde de la primele secole creştine şi până în epoca noastră: prin impulsul christic ne-a fost dăruit un impuls mare, grandios, cel mai mare impuls dăruit omenirii în cursul evoluţiei pământeşti. De acest lucru poate deveni conştient oricine învaţă a cunoaşte evoluţia pământească în legile ei fundamentale. Un lucru n-ar trebui însă uitat aici: până azi a fost înţeleasă doar o parte infinită din ceea ce conţine de fapt impulsul christic. În cele aproape două milenii de evoluţie creştină, ceea ce a fost dat prin creştinismul esoteric – dar numai pentru aceia pentru care creştinismul adus a putut deveni o învăţătură ascunsă – n-a putut fi integrat vieţii exoterice, exterioare. Nu i-a putut fi integrat, de pildă, acel adevăr creştin care poate fi dezvăluit în zilele noastre: reîntruparea omului sau reîncarnarea. Şi dacă azi vestim reîncarnarea, noi ne dăm seama tocmai în lumina semnificaţiei Rusaliilor, aşa cum am caracterizat azi, că reîncarnarea este un adevăr creştin care poate fi revelat în zilele noastre şi pe cale exoterică sufletelor umane, devenite între timp mai mature, adevăr care însă nu putuse fi descoperit sufletelor încă necoapte din primele secole ale vestirii creştine.

Dar n-am făcut încă decât foarte puţin prin aceea că am arătat în câteva locuri că şi creştinismul conţine ideea reîncarnării. De la toţi adversarii ştiinţei spirituale care-şi

zic creştini putem învăţa cât de puţin este cunoscută reîncarnarea în creştinismul exoteric. Unicul lucru pe care aceştia îl ştiu este: Ştiinţa spirituală dă învăţături despre ceva care seamănă cu reîncarnarea. Oamenii se mulţumesc să spună: aceasta este o învăţătură indiană sau budistă. Nu se ştie că în zilele noastre Christos cel viu din lumile spirituale este Acela care ne dă învăţătura despre reîncarnare. Se crede că omenirii trebuie să i se comunice numai învăţături vechi, păstrate prin tradiţie. Reîncarnarea ca învăţătura despre karmă n-a putut pătrunde până acum în creştinismul exoteric. Bogăţia de adevăr ce zace în creştinism a trebuit să-i fie comunicată omenirii numai treptat, în mod fragmentar, bucată cu bucată.

Dar prin impulsul christic – care nu este o învăţătură sau o doctrină, ci o forţă ce trebuie percepută în cel mai intim lăcaş al sufletului – a fost dat implicit ceva. Tocmai dacă punem impulsul christic în legătură cu învăţătura despre reîncarnare putem înţelege ce ni s-a dat prin el. Ştim că numai cu câteva secole înainte de naşterea creştinismului fusese dată, mai mult în Orient, o *învăţătură* propriu-zisă: învăţătura marelui Buddha. Şi în timp ce forţa şi impulsul creştinismului se răspândeau din Asia Mică înspre Apus, Răsăritul a fost martorul unei largi răspândiri a budismului. Ori, ştim că acesta conţine învăţătura despre reîncarnare. Dar sub ce formă o conţine?

Celui care cunoaşte faptele, budismul îi apare ca un ultim produs al unor învăţături şi revelaţii care l-au precedat. De aceea el conţine întreaga măreţie a epocii originare. Totuşi, el se prezintă ca o ultimă consecinţă a înţelepciunii originare a omenirii, care conţinea şi teoria reîncarnării. Dar cum o înveşmântează budismul în revelaţiile lui? În aşa fel încât omul să-şi îndrepte atenţia spre încarnările lui precedente şi spre încarnările prin care

mai are de trecut. Pentru budism, faptul că omul trece din încarnare în încarnare este o învăţătură absolut ezoterică. Să nu vorbiţi cumva de o egalitate abstractă a tuturor religiilor! În realitate există nişte diferenţe enorme: de pildă, cea dintre creştinism, care secole dea rândul n-a dat nici o atenţie ideii de reîncarnare, şi budismul exoteric, care a trăit şi urzit aceste gânduri. Iar în acest caz nu ne este îngăduit să amestecăm lucrurile în mod abstract, ci trebuie să cunoaştem lumea aşa cum este ea în realitate. Pentru budism este o certitudine faptul că omul se va întoarce mereu iarăşi şi iarăşi pe Pământ; dar budistul, gândind la acest lucru, îşi spune: caută să-ţi înfrângi setea de a te mai încarna; căci misiunea ta este să te eliberezi cât mai curând de setea de a trece prin şirul încarnărilor şi să trăieşti, eliberat de toate încarnările pământeşti, într-o împărăţie spirituală.

În acest fel priveşte Budismul încarnările umane ce-şi vor urma una alteia; dar el se străduieşte să-şi însuşească cât mai multe forţe spre a se sustrage cât mai curând acestor încarnări. Ceva îi lipseşte Budismului, şi aceasta o arată învăţătura exoterică. Îi lipseşte ceea ce am putea numi un impuls care să fie atât de puternic încât să poată deveni din ce în ce mai desăvârşit în noi iar budistul să-şi poată spune: Vină oricâte încarnări! Prin impulsul christic noi ne putem transforma din încarnare în încarnare în aşa fel încât să sorbim tot mai mult din experienţele şi trăirile acestor încarnări! Impulsul christic ne dăruieşte o forţă care poate da acestor încarnări un conţinut din ce în ce mai înalt. Dacă veţi fecunda budismul – sau ceea ce trăieşte în el drept veritabilă idee a reîncarnării – cu impulsul christic, veţi vedea un element nou, care dă Pământului un nou sens în cadrul evoluţiei omenirii.

Şi, pe de altă parte, creştinismul: impulsul christic există în creştinism şi ca ceva exoteric. Dar cum a trăit acest impuls de-a lungul secolelor care s-au scurs până acum? Fără îndoială, creştinismul exoteric vede în el ceva de o infinită perfecţiune, ceva ce trebuie să trăiască în el însuşi drept ideal suprem de care să se apropie din ce în ce mai mult. Dar ce cutezanţă din partea unui creştin să creadă că într-o singură încarnare poate avea nişte forţe prin care să facă să se dezvolte germenele sădit de impulsul christic! Ce cutezanţă din partea unui creştin exoteric, dacă el ar crede că suntem în stare să facem ceva care să fie suficient pentru ca impulsul christic să înflorească într-o singură viaţă! De aceea creştinul exoteric va spune: noi trecem prin poarta morţii; şi atunci, în împărăţia spirituală, vom avea prilejul de a ne dezvolta mai departe şi de a aduce Impulsul christic la înflorire. – Astfel, în concepţia lui, creştinul exoteric asociază morţii o împărăţie spirituală din care nu se mai întoarce pe Pământ. Dar un creştin exoteric, care crede că viaţa pe Pământ este urmată de o viaţă într-o lume spirituală, înţelege el oare impulsul christic? Nu-l înţelege! Fiindcă dacă l-ar înţelege, n-ar crede niciodată că ceea ce trebuie să-i dăruiască impulsul christic poate fi dobândit într-o viaţă spirituală, care urmează morţii, fără ca el să se mai întoarcă vreodată pe Pământ.

Pentru ca fapta de pe Golgota să poată fi săvârşită, pentru ca această victorie asupra morţii să poată fi repurtată, a fost necesar ca Christos însuşi să coboare în această viaţă pământească; şi El a trebuit să coboare pentru că avea de îndeplinit ceva ce nu poate fi trăit şi simţit decât pe Pământul nostru. Christos a coborât pe Pământ pentru că forţa faptei din Misterul de pe Golgota trebuie să acţioneze asupra unor oameni aflaţi în corp fizic.

Din această cauză forţa christică poate acţiona în primă instanţă numai asupra unor oameni aflaţi în corp fizic. Şi dacă omul aflat în corp fizic a primit forţa Misteriului de pe Golgota, acest impuls poate lucra în el mai departe, atunci când va fi trecut prin poarta morţii. Dar el se va desăvârşi graţie impulsului christic numai în măsura în care şi-a însuşit acest impuls încă din viaţa dintre naştere şi moarte. Când se întoarce pe Pământ, omul trebuie să ducă la un anumit grad de desăvârşire ceea ce şi-a asimilat. Şi numai de-a lungul următoarelor vieţi pământeşti poate omul să înveţe a înţelege ce trăieşte în impulsul christic. Omul n-ar putea înţelege niciodată impulsul christic, dacă el ar trăi numai o dată; acest impuls trebuie să ne conducă prin vieţi pământeşti repetate, pentru că Pământul este locul destinat înţelegerii şi trăirii Evenimentului de pe Golgota.

Aşa se face că creştinismul poate fi înţeles numai dacă temerara idee că impulsul christic poate fi adus la înflorire într-o singură viaţă este înlocuită cu o alta: ideea că numai de-a lungul unor vieţi pământeşti repetate omul se poate desăvârşi omul atât de mult încât să aducă la înflorire în el idealul christic. Atunci el va putea duce sus, în lumea spirituală, roadele trăirilor pe care le-a avut aici. Dar el poate duce acolo sus numai atât cât a înţeles aici, pe Pământ, din acel impuls care a trebuit să se producă tocmai pe Pământ, ca cel mai important conţinut al tuturor evenimentelor de pe Pământ.

Vedem astfel că ceea ce din revelaţiile spirituale, trebuie adăugat creştinismului, este o idee a reîncarnării născută din solul lui. Înţelegând acest lucru ne vom da seama ce înseamnă pentru noi astăzi, pe tărâmul ştiinţei spirituale, conştienţa faptului că ne făurim pe noi înşine pe baza revelaţiei Rusaliilor: ea ne îndreptăţeşte să putem simţi o înnoire a manifestării acelei forţe care zăcea în

„limbile de foc” ce s-au pogorât asupra celor dintâi oameni care au înţeles creştinismul.

Unele dintre cele spuse în ultimul timp în cadrul mişcării noastre pot să reapară azi sub o formă nouă în faţa sufletelor noastre. Căci ele se prezintă ca un fel de apropiere între Orient şi Occident, între cele două mari revelaţii, creştinismul şi budismul. Le vedem cum se unesc pe plan spiritual. Iar înţelegerea justă a ideii creştine a Rusaliilor ne dă posibilitatea de a justifica unirea acestor două mari religii existente azi pe suprafaţa Pământului. Dar asemenea revelaţii nu pot fi unite numai prin impulsuri exterioare; ar rămâne doar teorie. Cine ar vrea să-şi asimileze ceea ce creştinismul a oferit până acum şi ceea ce budismul a oferit până acum, şi ar vrea să le contopească pe amândouă în forma unei noi religii, acela nu ar face să se nască, pentru omenire, un nou conţinut sufletesc, ci numai o teorie abstractă care n-ar putea încălzi sufletul nici unui om. Dacă e să se întâmple aşa ceva, trebuie să apară noi revelaţii. Iar aceste revelaţii sunt pentru noi acea solie a cunoaşterii spirituale pe care în zilele noastre o pot percepe deocamdată numai aceia care, prin educaţia spiritual-ştiinţifică, s-au maturizat în sensul că pot să lase ca în ei să vorbească Christos, Cel care este cu noi până la sfârşitul evoluţiei pământeşti. S-a arătat însă că noi ne aflăm acum într-un moment important al evoluţiei omenirii: că, înainte de sfârşitul acestui secol, în sufletul uman se vor fi dezvoltat forţe care-l vor face pe om să dezvolte un fel de clarvedere eterică, graţie căreia anumiţi oameni vor avea, ca printr-o dezvoltare firească, trăirea pe care a avut-o Pavel la porţile Damascului. Aşa încât Christos, acum într-un înveliş eteric, va deveni din nou perceptibil, pentru forţele spirituale intensificate ale omului. Ceea ce Pavel a văzut la porţile Damascului se va

înălţa în tot mai multe suflete. Şi atunci lumea îşi va da seama că ştiinţa spirituală este ceva care există ca revelaţie dinainte vestită a unui adevăr reînnoit şi metamorfozat al impulsului christic. Această nouă revelaţie o vor înţelege numai aceia care cred că acel curent proaspăt de viaţă spirituală în care odinioară – indivizibil pentru toate timpurile – s-a revărsat Christos, va rămâne viu pentru totdeauna. Cine nu vrea să creadă acest lucru nu are decât să propăvăduiască un creştinism îmbătrânit. Cine crede însă în evenimentul real al Rusaliilor şi-l înţelege, acela îşi va da seama că ceea ce a început odată cu Revelaţia creştină se va dezvolta din ce în ce mai mult, va vorbi omenirii în sunete mereu noi, şi că vor exista întotdeauna lumile sufleteşti individualizate ale Sfântului Duh, limbile de foc, iar sufletul uman va putea trăi şi manifesta impulsul christic cu o ardoare şi un entuziasm mereu noi.

Putem crede în viitorul Creştinismului dacă înţelegem ideea Rusaliilor în realitatea ei. Şi atunci apare în faţa noastră, cu o forţă care acţionează asemenea unei forţe prezente în sufletul însuşi, impunătoarea imagine! Atunci şi noi simţim viitorul aşa cum l-au simţit, sub inspiraţia Sfântului Duh, cei dintâi oameni care au înţeles creştinismul, cu condiţia să ne străduim a face ca în sufletele noastre să prindă viaţă ceva care nu cunoaşte limitele trasate diferitelor mădulare umane şi care vorbeşte o limbă pe care o pot înţelege toate sufletele de pe întreaga suprafaţă a pământului. Noi simţim ideea de pace, iubire şi armonie pe care o conţine ideea Rusaliilor. Şi simţim cum această idee a Rusaliilor însufleţeşte sărbătoarea Rusaliilor noastre. Simţim că ea este chezăşia nădejdii noastre de a avea parte de libertate şi nemurire.

Pentru că simţim că în sufletul nostru spiritul se trezeşte în mod individualizat, în noi se trezeşte cea mai

importantă însuşire a Spiritului: Infinitatea spiritualului. Prin faptul că se împărtăşeşte din spiritual, omul devine conştient de nemurirea şi veşnicia lui. În ideea Rusaliilor simţim cu adevărat forţa acelor străvechi cuvinte pe care iniţiaţii unul după altul, le-au sădit în diferitele limbi, şi care ne revelează sensul înţelepciunii şi al veşniciei. O simţim ca pe o idee a Rusaliilor, care s-a transmis din epocă în epocă în cuvintele care abia azi pot răsuna exoteric spre a fi înţelese de întreaga omenire:

Fiinţă se rânduie lângă fiinţă în întinderile spaţiului,
Fiinţă urmează după fiinţă în curgerea timpului.
De rămâi în întinderile spaţiului, în curgerea timpului,
Tu eşti, o omule, în împărăţia celor trecătoare.
Deasupra lor se înalţă însă sufletul tău cu putere
Când, presimţind sau cunoscând, contemplă nepieritorul
Dincolo de întinderile spaţiului, dincolo de curgerea timpului.

ANEXĂ

XIII. REVENIREA LUI CHRISTOS ÎN ETERIC

Notițe de la conferință, Kassel, 6 februarie 1910

Oamenii care trăiesc în noțiuni abstracte și nu au nici o înclinație deosebită de a se apropia de viața spirituală în realitatea ei, spun deseori că în mersul evoluției umane ar fi existat, într-o anumită etapă sau alta, într-un anumit timp sau altul, o epocă de tranziție. Cercetătorul spiritual nu are voie să fie atât de darnic cu cuvântul „noi trăim într-o epocă de tranziție". Cel care studiază cu adevărat viața spirituală trebuie să știe că vin astfel de timpuri de tranziție și că există și timpuri în care mersul evoluției se desfășoară în mod regulat. În acest sens putem într-adevăr să spunem că trăim într-un timp de tranziție spirituală. Ne vom ocupa astăzi de unele procese care se petrec într-o astfel de epocă.

Orice evoluție, fie ea cea a omului individual între naștere și moarte sau evoluția unei planete: totdeauna ea are în sine curenți; evoluția nu decurge liniar. Deja în viața individuală trebuie să distingem doi curenți. În educarea copilului puteți găsi deja un curent. Despre aceasta am scris în cărțulia ***Educația copilului din punctul de vedere al științei spirituale*** și, de asemenea, în partea a doua a cărții ***Știința spirituală în rezumat***. De fapt, omul trăiește mai multe nașteri. În primul rând nașterea fizică. Atunci se naște numai ceea ce noi numim trupul fizic. Până atunci acesta a fost învelit de învelișul fizic matern. Această stare durează până la al șaptelea an. Până atunci el este înconjurat de învelișul eteric. La vârsta de maturizare

sexuală omul se eliberează şi de acest înveliş, şi atunci se naşte trupul astral. La 21 de ani se naşte Eul.

Dacă studiem această evoluţie putem spune că ea se desfăşoară la om după anumite legi. Pot fi urmate anumite reguli, care sunt date în acea mică scriere ***Educaţia copilului din punctul de vedere al ştiinţei spirituale***, şi se obţine un rezultat sănătos dacă ele sunt urmate. Alături de aceasta se adaugă ceea ce este individual pentru fiecare om: este un curent interior care merge în paralel cu primul curent. Al doilea se desfăşoară în primul. Al doilea cuprinde în sine tot ceea ce vine din vieţi trecute, din experienţe proprii. Deosebirea dintre curentul de evoluţie exterior şi cel interior poate fi recunoscută la fiecare om, în mod deosebit la oamenii care au trăsături de caracter deosebite.

Petöfi [Nota 35] este un poet ungur. Compatrioţii săi vedeau în el ceva cu totul deosebit. Caracterul specific ungur se exprimă în poeziile sale lirice. Din ele faci cunoştinţă cu modul maghiar de a fi, simţi şi gândi. Dacă te apropii mai mult de acest subiect afli că el nu se numea Petöfi, ci tatăl era sârb şi mama croată. Nimic maghiar nu era în el. În el s-a construit ceva care nu era maghiar: aceasta a fost evoluţia exterioară. Apoi este prezentă evoluţia interioară, care reflectă ceea ce vine din vieţi anterioare: în esenţă ungur.

Un alt exemplu este scriitor german *Asmus Carstens* [Nota 36]. El avea un impetuos impuls pentru pictură. Dacă veţi avea ocazia să-i vedeţi picturile, atunci veţi spune: Acestea sunt picturi făcute de un om care nu ştie să picteze deloc. – Dar individualitatea sa este vârâtă în picturile sale. El a vrut să înveţe să picteze cu un pictor renumit, dar cum trebuia să conducă trăsura când pictorul mergea la plimbare iar acest lucru nu vroia să-l facă, a şi plecat de la

el. A ajuns la un negustor de vin unde trebuia să spele butoaie. Apoi a ajuns la Copenhaga. Acolo nu a fost primit la academie pentru că era prea bătrân. – În felul acesta el nu a învăţat să picteze, nu şi-a dezvoltat nici un fel de simţ pentru culoare, dar ceea ce a creat a devenit ceva important pentru artă. Este un exemplu pentru acele cazuri în care există un impuls deosebit din vieţi anterioare căruia însă nu îi este favorabilă evoluţia exterioară.

În viaţă trebuie să folosim astfel de rezultate ale ştiinţei spirituale dacă vrem să înţelegem viaţa în mod corect, altfel ele ar putea să ne aducă dovada că am neglijat ceva. De exemplu: o oarecare individualitate păşeşte în viaţă. Ea este predestinată să facă ceva. Dar neglijăm să îi formăm în mod corect, prin educaţie, componentele lui trupeşti. La vârsta de 17-18 ani – anii de criză – se arată că învelişurile nu au fost corect formate: trupul astral cu instinctele şi poftele; trupul eteric nu a fost format cu dexterităţi corespunzătoare, obişnuinţe corespunzătoare. Atunci evoluţia exterioară nu corespunde cu evoluţia interioară. În cazuri uşoare se întâmplă ca oamenii să-şi piardă echilibrul interior; dar poate să intervină şi o dezordine, o prăpădire deplină a vieţii sufleteşti. Dacă apare aşa ceva în anii de criză, nu o putem explica decât prin nearmonizarea diverşilor curenţi.

Eului uman trebuie să îi dăm noţiuni şi înţelegere pentru viaţă; obişnuinţe pentru trupul eteric, noţiuni pentru trupul astral. Ceea ce vine din vieţi trecute trebuie să se dezvolte liber.

În evoluţia mare a omenirii putem vedea cum se întrepătrund cei doi curenţi de evoluţie. Sufletele care sunt întrupate aici au fost întrupate mai înainte în alte epoci: în epoca greco-latină, egipteană, persană, indiană. Lumea era altfel când sufletele dumneavoastră priveau piramidele.

Dacă Pământul ar fi mereu același, atunci încarnările nu ar avea nici un rost. Ele au sens deoarece întotdeauna intervine altceva.

S-ar putea întâmpla ca una, două sau trei vieți să nu fi fost utilizate în mod ordonat, de exemplu, cea din epoca egipto-babiloniană. Atunci s-ar fi neglijat ceva ce nu ar mai putea fi recuperat. Evoluția interioară se unește de-a lungul vieții cu ceea ce noi putem învăța din viața exterioară. În felul acesta poate să apară o disarmonie între curentul de evoluție interior și cel exterior. S-ar putea afirma: ceea ce ne spui acum ne întristează; s-ar fi putut întâmpla ca noi să fi neglijat ceva, ceva ce nu vom mai putea recupera. Abia acum știința spirituală ne lămurește asupra acestui lucru și nu mai putem să recuperăm nimic. – Dar nu este așa. Până acum oamenii nu au mai fost deloc în situația de a alege în mod liber și de a neglija în mod liber. Abia acum începe timpul în care sufletele pot să neglijeze ceva, pot să rateze ceva. Din această cauză știința spirituală vine abia acum, pentru ca oamenii să audă ceea ce ei pot neglija, pentru a omul să vadă greșeala pe care o face când neglijează ceva. Știința spirituală este vestită acum pentru că omenirea are nevoie de ea acum.

Sufletul uman nu a avut totdeauna aceleași capacități ca astăzi. Mai înainte oamenii au avut o clarvedere veche, difuză. Stările de veghe nu erau, în timpurile anterioare, ca astăzi. Obiectele erau înconjurate de o aură eterică. Între starea de veghe și cea de somn omul trăia în lumea spirituală și era acolo între ființe divin-spirituale. Pe atunci omul nu știa numai din povestiri, ci din experiență directă că există lumi spirituale. Cu cât mergem mai departe în trecut, cu atât îl vedem pe om mai mult în lumea spirituală. Dar apoi porțile lumii spirituale se închid treptat în fața lui. S-ar putea da destul de exact acel interval de timp. Un

proverb spune că natura nu face salturi. Acest proverb este inexact şi necorespunzător. Acolo unde o frunză verde devine floare, este prezent un salt, şi aşa este pretutindeni.

Aşa cum putem arăta aici saltul de la frunza verde la floare, tot aşa poate fi indicat timpul în care a încetat clarvederea. Desigur, această stingere a clarvederii s-a petrecut treptat, dar, în medie, ea a încetat la un timp bine definit care poate fi dat ca anul 3101 î.Chr. Atunci oamenii au pierdut vechea lor clarvedere. Înainte de acest timp mai era prezentă o clarvedere obscură, ca o amintire a unei clarvederi şi mai vechi. În epoca anterioară oamenii vedeau într-adevăr limpede, clar, în lumea spirituală. Şi a existat un timp mai în trecut, în care oamenii vedeau lumea fizică drept ceva cu totul neimportant. Aceasta a fost epoca de aur. Acesteia i-a urmat epoca de argint, în care oamenii mai puteau încă vedea în lumile spirituale. Apoi a venit epoca de bronz, în care oamenii aveau o amintire despre vechea clarvedere, şi după aceasta – începând cu 3101 –, a urmat o altă epocă, epoca noastră, în care porţile lumilor spirituale s-au închis complet.

Krita Yuga este prima epocă, epoca de aur; a doua, Treta Yuga, epoca de argint; a treia, Dvapara Yuga, epoca de bronz; a patra, Kali Yuga, numită şi epoca întunecată, începe la anul 3101 î. Chr. În cadrul epocii întunecate trebuie să găsim ceva ce nu era posibil în nici o altă epocă: după trei mii de ani de la începutul acestei epoci găsim evenimentul de pe Golgota.

Omenirea nu se mai putea înălţa la zei. Din această cauză trebuia ca un zeu să se coboare la ea. Aceasta s-a petrecut prin evenimentul legat de Christos. Acest lucru putea fi trăit de eu numai în timpul epocii Kali Yuga. Din această cauză evenimentul de pe Golgota trebuia să cadă în această epocă. Destinul lui Christos Iisus îl putem relata cu

cuvinte omeneşti. Când iniţiaţii se ridicau mai înainte spre lumea spirituală, cele vieţuite de ei trebuiau redate cu cuvinte spirituale. De aceea ridicarea iniţiatului, în epocile anterioare, în lumile spirituale nu este înţeleasă astăzi. Întrucât acest zeu a trăit o viaţă pământeană, se poate vorbi despre El cu cuvinte pământene. Atunci a existat un timp de tranziţie. Acest lucru nu poate fi redat mai limpede decât cu cuvintele: Schimbaţi-vă dispoziţia sufletească deoarece împărăţia cerurilor s-a apropiat de voi. – Înţelegerea, legătura cu împărăţia cerurilor, eul nu o poate găsi decât în sine însuşi. Voi nu o mai puteţi găsi în afara eului pământean, cerul s-a coborât până la eul vostru. „Fericiţi sunt cerşetorii în spirit", indică spre aceasta. Mai înainte spiritul le era dăruit. Acum oamenii au devenit săraci. Acum ei nu mai pot găsi spiritul decât în eul propriu.

E o idee copilărească să spunem că Christos sau Ioan Botezătorul au vestit o împărăţie care ar fi trebuit să revină după o mie de ani. Ei au indicat numai faptul că noi ar trebui să ajungem în împărăţie prin propriul nostru eu. Într-un astfel de timp deosebit ne găsim noi astăzi. S-ar putea întâmpla să trecem dormind prin acest timp.

Istoricul latin *Tacitus* povesteşte despre creştini nu ca despre ceva important, ci ca despre o nouă sectă. Se povestea că în Roma, pe o străduţă lăturalnică, ar exista o sectă nouă, al cărei iniţiator ar fi un anumit Iisus. – În felul acesta poate fi trecut cu vederea un lucru important! Aşa cum pe atunci a existat un timp important de tranziţie, tot aşa ne aflăm astăzi într-un timp, probabil nu chiar atât de important, totuşi într-un important timp de tranziţie. Omenirea dobândeşte noi capacităţi care trebuie să fie folosite pentru a-L găsi tot mai uşor pe Christos.

În anul 1899 Kali Yuga s-a încheiat. În oameni se pregătesc noi forțe; dar nu numai acele forțe despre care este scris în „Știința ocultă" că pot fi dobândite prin educație ocultă. În următoarele decenii anumiți oameni vor spune că ei îi văd pe oameni cu totul altfel. Nu le va mai fi suficientă știința obișnuită. Oamenii vor vedea, treptat, trupul eteric. Unii vor vedea diverse lucruri ca premoniție, vor spune cuvinte de proorocire, ș.a.m.d. Aceste lucruri vor apărea treptat.

Se pot întâmpla două lucruri. Să presupunem că nu ar fi existat niciodată vreo antropozofie care să spună că aceste lucruri pot fi explicate. Atunci oamenii ar spune: astfel de indivizi, care văd așa ceva, sunt nebuni – și ar fi închiși în case de nebuni. Sau, antropozofia are noroc și găsește intrarea în inimile oamenilor. Avem și aici, din nou, două curente de evoluție: aceste capacități descrise se dezvoltă în curentul de evoluție exterior al omenirii; dar individualitatea noastră trebuie să crească în aceste capacități. Eurile umane trebuie să învețe să înțeleagă ceea ce se dezvoltă în felul acesta.

Nu este deloc necesar ca ceea ce vestește astăzi antropozofia ca profeție să fie crezut și respectat. Și dacă nu s-ar ajunge la ceea ce a fost profețit, atunci s-ar spune: Puteți vedea bine că profeția aceasta a fost o fantasmagorie. – Dar ceea ce nu înțeleg oamenii este că evoluția s-ar fi petrecut atunci cum nu ar fi trebuit să se petreacă. Omenirea ar fi atunci învârtoșată și uscată.

Christos a trăit numai o singură dată într-un trup fizic. Unui om, în trecut, în timpurile precreștine, înainte de a putea vedea în lumile spirituale, i s-ar fi spus: Mai există ceva, ceva spiritual, ceva ce astăzi nu este vizibil, dar va veni un timp în care tu îl vei vedea, și apoi va veni un timp în care acest mare Spirit va trăi în trup fizic. – Un om care

ştia despre aceste lucruri a trăit în Palestina; el însă nu L-a recunoscut pe Christos. Totuşi, când l-a La perceput în trupul eteric, în mod clarvăzător, atunci a recunoscut că s-a împlinit ceea ce ştia mai dinainte că trebuie să se întâmple. Atunci a ştiut că Christos a trăit. Acesta a fost evenimentul din faţa Damascului.

Christos poate fi găsit totdeauna în trupul Său eteric prin conştienţa clarvăzătoare. Când se va realiza această evoluţie a omenirii, atunci oamenii vor trăi evenimentul din faţa Damascului. Capacităţile apar odată cu încheierea epocii Kali Yuga. Şi capacitatea de a trăi evenimentul din faţa Damascului va apărea în anii 1930-1940. Şi dacă oamenii nu vor trece orbi prin acest timp, atunci se va putea vorbi despre o ajungere la Christos. Acesta este evenimentul care în şcolile oculte se numeşte: revenirea lui Christos. – Apoi va veni o epocă ce va dura 2500 de ani. Tot mai mulţi oameni se vor ridica spre Christos prin concepţia antroposofică. Revenirea lui Christos ar putea începe în prima jumătate a secolului al XX-lea. Prin aceasta creştinismul va fi aprofundat şi dezvoltat.

Astăzi avem voie să spunem aceleaşi lucruri ca odinioară: Schimbaţi-vă dispoziţia sufletească pentru ca să puteţi găsi împărăţia cerurilor care s-a apropiat! – Trebuie să ne îngrijim pentru ca acest timp să nu treacă nerecunoscut.

Şi asupra acelor care astăzi sunt în viaţă dar atunci vor fi trecut prin moartea fizică, Christos va acţiona ca asupra celor în viaţă. Cel care va muri aproximativ în anul 1920, pentru acela va fi posibil să înţeleagă în Devachan ceea ce se va petrece atunci aici, dar numai dacă el şi-a dezvoltat înţelegerea pentru aceasta, dacă s-a pregătit pentru aceasta.

Ceea ce s-a spus acum va fi repetat din ce în ce mai mult în următorii zece ani pentru ca timpul să nu treacă nefolosit pe lângă oameni. Și acei care stau atât de puternic cufundați în materialism trebuie să audă acest lucru deoarece ei nu pot gândi decât că Christos nu poate apare decât în trup fizic. Pe la mijlocul secolului al XX-lea vor apărea Christoși falși, care vor spune oamenilor că ei sunt Christos. Iar adevărata antropozofie va ști că ei nu sunt ceea ce spun, ei nu reflectă decât idei materialiste. Astfel, este important pentru antroposofi a ști acest lucru, pentru că trebuie să existe viață în spirit în acel timp.

Noi trăim într-o importantă epocă de tranziție, așa putem spune. Timpurile curg repede. Kali Yuga a durat 5.000 de ani. Epoca următoare va dura 2500 de ani. A ajunge împreună cu Christos este ceva care ne stă nemijlocit în fața noastră. Christos nu va coborî la omenire, ci omenirea se va ridica la Christos.

XIV. FIINȚA OMULUI

Notițe de la conferință, Roma, 11 aprilie 1910

În anii trecuți am avut ocazia să țin în acest loc câteva conferințe [Nota 37] din domeniul teozofiei, și e o mare mulțumire pentru mine că la călătoria mea prin Roma în această primăvară este posibil, cu permisiunea multstimatei noastre prințese [Nota 38], să prezint trei prelegeri. Aceste trei prelegeri trebuie să fie folosite pentru a aduce cursului de început din anul trecut mai multă lumină decât a fost posibil, dintr-o latură mai mult interioară, asupra a ceea ce este denumit, în sens teosofic, „cunoaștere spirituală a lumii”.

Teozofia sau, cum s-ar mai putea numi, „ştiinţa spiritului", este ceva care, în timpul nostru, este cunoscut în mod greşit din diferite laturi, în primul rând din latura celor care stau pe temelia unei anumite mărturisiri de credinţă. În nici un caz ştiinţa spirituală nu trebuie să înlocuiască vreo mărturisire de credinţă. Faţă de religie, ea poate avea ca singură sarcină aceea de a conduce la o înţelegere mai profundă a adevărurilor religioase. Astfel încât ne este permis să spunem: nici unui om din lume nu i se poate lua, prin cunoştinţele de ştiinţă spirituală, nici cel mai mic lucru din convingerile sale religioase. Nu este cunoscut suficient, sub multiple aspecte, că ştiinţa spirituală, în esenţă, stă pe un cu totul alt fundament decât oricare mărturisire de credinţă. Ea stă pe temelia ştiinţei spirituale pure.

Cu aceasta este atinsă o altă piedecă ce se aduce în ziua de astăzi ştiinţei spirituale, şi care se exprimă atunci când se spune că ea ar fi neştiinţifică, visătoare şi fantezistă. Totuşi, cel care s-a preocupat puţin cu curentul spiritual ştiinţific al prezentului, va vedea în curând că ştiinţa spirituală atinge un cu totul alt domeniu decât ştiinţa exterioară. Deoarece ultima se preocupă cu lucrurile lumii exterioare senzoriale, care pot fi înţelese cu simţurile fizice şi cu raţiunea, sarcina ştiinţei spirituale este aceea de a cerceta domeniul spiritului, care se află în spatele lumii senzoriale, şi care este închis pentru conştienţa noastră normală. Modul de gândire, reprezentările şi noţiunile cu care ştiinţa exactă se apropie de lumea simţurilor şi modul în care ştiinţa spirituală se apropie de lumea spirituală, sunt exact aceleaşi. Numai în două aspecte se deosebeşte ştiinţa spirituală în mod principial de alte ştiinţe. În primul rând prin faptul că ea poate fi înţeleasă de orice suflet omenesc, în măsura în care sufletul se referă la lucrurile

despre care ar trebui să se întrebe fiecare inimă omenească în fiecare zi, în fiecare oră a zilei. Obiectele ştiinţei spirituale sunt cu totul general umane, şi nu există în sufletul omenesc nici o întrebare la care ştiinţa spirituală să nu poată da nici un răspuns. În mii şi mii de cazuri omul are nevoie de ea ca încurajare, are nevoie de ceea ce ştiinţa spirituală îi spune ca mângâiere, ca speranţă şi încredere pentru această viaţă şi pentru viitor, de ceea ce ştiinţa spirituală are să îi dea ca speranţă şi încredere.

Celălalt aspect este că, în timp ce celelalte ştiinţe presupun acceptarea unor condiţii preliminare, ştiinţa spirituală ştie să vorbească fiecăruia pe înţeles, dacă acesta se străduieşte să îi înţeleagă limbajul. Şi chiar dacă se spune atât de des că ea ar fi greu de înţeles, asta este numai pentru că omul se apropie de ştiinţa spirituală cu prejudecăţile şi cu piedicile pe care el însuşi le-a generat. Greutatea nu zace în limbajul ei, ci mai degrabă în modul nostru de gândire.

În aceste trei conferinţe vom vorbi despre următoarele: astăzi despre fiinţa omului însuşi, mâine despre fiinţa lumilor superioare şi legătura lor cu lumea noastră, iar poimâine despre mersul evoluţiei omeneşti şi despre intervenţia înaltelor personalităţi care participă la viaţa noastră spirituală.

Fiinţa omului poate fi înţeleasă numai dacă suntem în stare să o concepem pornind din spirit. Căci aşa cum omul, în raport cu forma sa exterioară, trupească, este construit din lumea senzorială, tot aşa, ca fiinţă spirituală şi sufletească, el este construit din lumea suprasensibilă. În felul acesta, la fiinţa omului poate pătrunde numai o ştiinţă care vede în domeniile lumii spirituale; şi trebuie să ne punem de acord de la bun început cum se poate ajunge la astfel de cunoştinţe despre lumile superioare.

Acest lucru nu poate fi indicat aici decât pe scurt, ca introducere. Nu ne vom apropia niciodată cu adevărat de lumea spirituală, nu mai aproape decât se apropie un orb de lumină şi de culoare, cu acele simţuri şi cu acea raţiune, prin intermediul cărora omul este avizat la viaţa sa exterioară. Dar tot aşa cum lumea luminii şi a culorilor năvăleşte în sufletul unui om născut orb dar operat cu succes, tot aşa este posibil să se deschidă organe de cunoaştere spirituală, simţuri spirituale, şi omul să trăiască marele moment – care, pe o treaptă superioară, înseamnă acelaşi lucru ca cel caracterizat mai înainte -, cel al unui om născut orb şi devenit văzător prin operaţie. Pe acei oameni care sunt în stare să vadă lumea spirituală şi temeliile existenţei noastre şi să le explice, îi numim oameni „treziţi" sau „iniţiaţi„. Ceea ce ei cunosc pot să comunice apoi altora; şi dacă şi-au înţeles în mod corect sarcina lor, atunci comunică în aşa fel încât cele comunicate să poată fi înţelese de orice raţiune şi de orice intelect. Căci înţelegerii ştiinţei spirituale sau a teozofiei nu îi aparţine cercetarea spirituală ca atare, ci numai trăirea acesteia.

Aici va fi indicat pe scurt cum se dobândesc aceste capacităţi superioare de către oameni. Întâi trebuie să înveţi a produce în mod artificial un anumit moment care apare de la sine în cursul normal al zilei. Acesta este momentul adormirii, prin care omul trece în mod obişnuit. Ce se întâmplă în momentul adormirii? Observăm cum toate pasiunile, poftele şi percepţiile care au vălurit de-a lungul întregii zile în noi, ajung încet-încet la tăcere, impresiile exterioare încetează şi la omul normal intervine somnul, adormirea. Iar mai departe nu mai ştim nimic despre noi şi nu mai percepem nimic din lumea înconjurătoare. În acest moment deci în care noi ne decuplăm de lumea exterioară, apare lipsa de conştienţă.

Cel care vrea să ajungă la iniţiere, ceea ce înseamnă la iniţiere în tainele superioare, trebuie să înveţe să creeze în mod artificial acest moment de dispariţie a impresiilor exterioare. El trebuie să poată crea în el o stare care este identică cu lipsa existenţei impresiilor din timpul somnului, în care nici culoarea, nici căldura, nici sunetul nu sunt percepute de suflet, şi nu simte nici suferinţă, nici bucurie, nici provocate de ceva din lumea exterioară. Dar cel în cauză nu trebuie doar să poată crea pe deplin conştient această stare; ci el trebuie, în ciuda faptului că sufletul este golit de toate impresiile exterioare, să fie la fel de conştient precum este în timpul vieţii obişnuite de peste zi. În sufletul astfel golit trebuie să fie trezite anumite reprezentări şi sentimente care nu vin din exterior, ci sunt trezite din interiorul sufletului însuşi. El trebuie să poată chema în suflet la viaţă, prin voinţă puternică şi din propria forţă, anumite sentimente, senzaţii şi impulsuri de voinţă care trebuie să fie mai intense decât tot ceea ce poate veni din exterior. Această stare este starea de meditaţie. Dacă cel care meditează şi-ar dezvolta numai aceste două capacităţi, el ar trăi în interior ceva ca o zguduire asemănătoare unui cutremur de pământ. Pentru a evita aceasta, el trebuie să înveţe să îşi păstreze cea mai mare linişte sufletească. El trebuie să poată trăi puternicele impulsuri interioare în timpul meditaţiei, sufletul său rămânând liniştit ca marea deasupra căreia nu adie nici un firicel de vânt.

Acestea sunt, deci, cele trei condiţii pentru cel care aspiră la iniţiere: în primul rând, golirea sufletului de toate impresiile exterioare; în al doilea rând, bogăţia sufletului în reprezentări interioare; în al treilea rând, linişte sufletească deplină. Cel care are tenacitatea să exerseze în acest fel, va trăi un mare moment, un moment impunător;

unii, probabil, deja după câteva luni, alţii, probabil, abia după câţiva ani. I se vor deschide simţurile spirituale şi va exclama: O, în lumea noastră există cu totul altceva decât am ştiut până acum! Până acum am văzut doar ceea ce putea să combine raţiunea mea; acum însă văd că în această lume există fapte spirituale, fiinţe spirituale, şi că există lumi care pot fi denumite lumi ascunse.

Începând cu acest moment înălţător discipolul devine cercetător în lumile spirituale şi este apoi în stare să recunoască el însuşi ceea ce trebuie schiţat aici în raport cu fiinţa omului. Astăzi vom vorbi despre următoarele stări şi trăiri ale sufletului, care trebuie să intereseze profund pe fiecare dintre oameni, şi pe care le putem denumi: starea de trecere dintre veghe şi somn şi ceea ce se numeşte viaţă şi moarte. Asupra stării exterioare de veghe şi somn am mai vorbit deja şi vrem să ne apropiem acum de latura interioară a lor. Ar fi un nonsens dacă am vrea să prezentăm doar cu ajutorul raţiunii obişnuite faptul că fiinţa propriu-zisă interioară a omului dispare la adormire de îndată ce încetează impresiile exterioare, şi apare, aşa-zicând, dimineaţa la trezire. Dar acest lucru nu se poate întâmpla niciodată, şi numai cel care vrea să accepte idei absurde ar putea fi de părerea că omul interior dispare seara total şi ia fiinţă din nou dimineaţa.

Oare ceea ce noi vedem culcat în pat ca om ce doarme, ceea ce noi vedem cu ochii noştri fizici ca trup adormit, culcat în pat, este totuşi omul interior propriu-zis? Aşa ceva nu va vrea să afirme nimeni. Cel care poate să urmeze cu conştienţa obişnuită trecerea de la veghe la somn nu poate observa, desigur, altceva decât că trupul fizic trece treptat într-o stare lipsită de mişcări. Dar cel care şi-a dezvoltat ochiul spiritual prin mijloacele caracterizate mai înainte va vedea cum se ridică din trupul

fizic omul spiritual propriu-zis. Tot aşa cum înfăţişarea exterioară a omului care adoarme este alta pentru cel care vede în mod spiritual decât pentru un om normal, care nu e în stare să vadă decât cu ochii fizici, tot aşa starea de somn însăşi este profund diferită la cei doi. În timp ce omul care nu este clarvăzător cade într-o lipsă de conştienţă, văzătorul rămâne conştient la adormire, pentru că în corpul său sufletesc care se ridică din cel fizic ce rămâne să se odihnească, el şi-a dezvoltat organe de simţ pentru perceperea lumii spirituale. Vrem să încercăm să caracterizăm în câteva trăsături această lume spirituală în care se ridică omul devenit clarvăzător. La început, percepţiile pe care le are se mărginesc la timpul în care trupul său fizic doarme. Prin exersare permanentă, el va ajunge atât de departe încât va putea să vadă în mod spiritual în orice moment al zilei, de îndată ce vrea acest lucru, va putea să-şi decupleze simţurile fizice şi, fără să îşi părăsească trupul, să vadă spiritual. Se observă de îndată o mare deosebire atunci când privim cu ochiul sufletesc, de exemplu, acest buchet de trandafiri. Dintr-o dată nu mai putem spune: buchetul de trandafiri este în faţa mea, eu sunt aici, el este acolo -, aşa cum putem spune în starea de veghe normală de peste zi. În lumea spirituală, deosebirea spaţială de „aici" şi „acolo" îşi pierde cu totul sensul şi nu mai suntem cu conştienţa noastră în faţa buchetului de trandafiri, ci în interiorul lui. Conştienţa spirituală se simte în acea lume în fiinţă, în obiect; omul clarvăzător se toarnă în obiectul pe care îl percepe. Fiinţa sa interioară străbate oarecum pielea trupului nostru fizic şi devine una cu tot ceea ce el vede în lumea spirituală în jurul lui. Dar atunci ce este ceea ce se revarsă în timpul nopţii în lumea înconjurătoare şi pe parcursul zilei se simte înlănţuit în colivia trupului fizic? Este ceea ce noi cuprindem în micul

cuvânt „eu”, despre care omul, în conştienţa obişnuită de peste zi, spune: el trăieşte în trupul meu. – Pe acest eu conştienţa clarvăzătoare îl simte revărsat în întreaga lume exterioară care îi este accesibilă. Şi putem să ne întrebăm: Dar unde este el? La această întrebare nu este decât un singur răspuns: Eul văzătorului este, în esenţă, pretutindeni acolo unde el percepe.

Acest drum în lumea spirituală este acelaşi pe care fiecare om neclarvăzător îl parcurge la adormire, numai că el îl face fără să fie conştient. La adormire, el rămâne fără de conştienţă. În felul acesta, fiecare dintre noi trăieşte alternativ veghea în corpul fizic, constrâns în microcosmos, şi somnul, extins în nemărginit, unit cu marea lume din jurul nostru, cu macrocosmosul.

Putem să ne întrebăm mai departe: de ce trebuie să cădem într-o lipsă de conştienţă? – Motivul este că omul de astăzi nu este suficient de matur şi eul său nu ar putea să suporte să se reverse în mod conştient în cosmos. Putem să ne lămurim procesul apelând la o reprezentare imaginativă: să ne reprezentăm un bazin mare cu apă, în care lăsăm să cadă o picătură de lichid colorat. Vedem cum ea se dizolvă în apa înconjurătoare şi cum devine tot mult mai mult invizibilă, cu cât se răspândeşte mai mult. Asemănător trăieşte omul în eul său, care trebuie să se răspândească precum o picătură în întreaga lume spirituală. Omul actual nu ar putea să suporte aşa ceva, nu ar putea să se dizolve în mod conştient şi de aceea pătrunderea lui în patria sa spirituală trebuie să o plătească cu lipsa de conştienţă. Ce s-ar întâmpla cu el dacă s-ar extinde în lumea spirituală cu deplină conştienţă, fără o pregătire ocultă? Putem să ne dăm seama cel mai bine despre aceasta dacă ne reprezentăm eul înarmat numai cu atâta forţă cât este necesară pentru percepţiile mărginite la

planul fizic. Pe măsură ce se extinde peste graniţele corporale, pierde din forţă aşa cum picătura pierde din consistenţă; percepţiile sale ar slăbi din ce în ce mai mult, pe măsură ce el se extinde, până când, în final, ar avea sentimentul că pluteşte într-un abis lipsit de fund, în cel mai adânc întuneric. Nu trebuie să gândim eul numai ca forţă, ci şi ca fiinţă ce poate simţi, şi putem să ne facem în felul acesta o slabă reprezentare despre impresia de a fi pierdut în neant. Din această cauză, o condiţie pentru cel care vrea să ajungă la conştienţa clarvăzătoare este să îşi dobândească lipsa de teamă, şi ţine de şcolirea cercetătorului spiritual să aibă create multe ocazii prin care să îşi poată proba echilibrul şi stabilitatea. Acel om care nu a avut mii şi mii de ocazii să trăiască evenimente care ar produce teamă în mod obişnuit, şi n-a ajuns să îşi spună cu suflet liniştit: eu stau în faţa celui mai înfiorător pericol, însă ştiu că situaţia nu devine mai sigură prin frica mea, ci numai printr-o abordare cu nădejde – acel om deci nu este pe deplin pregătit. Desigur, în vechile Misterii, cel care se îndrepta spre iniţiere, chiar dacă eul său nu avea forţă suficientă, era condus în mod conştient în macrocosmos; totuşi, cu această ocazie iniţiatorul trebuia să fie mereu împreună cu el pentru a-l putea ajuta la timp. Acest fel de clarvedere care era avut în vedere în şcolile oculte ale Europei, se numeşte extaz. Această metodă nu mai este corespunzătoare actualului stadiu de evoluţie; în locul ei a apărut alta, despre care vorbim acum. Aceasta este metoda rozecruciană.

Cum s-a spus, în vechile Misterii discipolul era sub supravegherea învăţătorului său, care trebuia să împiedece ca eul acestuia să se dizolve cu totul şi să cadă într-o stare de lipsă de putere. Cufundarea extatică era obţinută prin cultivarea foarte strictă a anumitor sentimente pe care

omul le are şi în viaţa de zi cu zi. Vechea metodă era să se pornească de la un gen de sentimente pe care omul le are şi azi, chiar dacă într-o măsură mult mai mică, sentimente pe care le avea omul în perioada schimbării anotimpurilor. Când, de exemplu, discipolul păşea într-un peisaj proaspăt de primăvară şi vedea cum din zăpada care se topeşte răsăreau iarba verde şi primele flori, când vedea în jurul său învierea din somnul de iarnă, când simţea sub picioarele sale pământul solid, dar care acum era înmuiat, când vedea deschizându-se mugurii tineri pe copacii pleşuvi sub atingerea trezitoare a luminii solare calde, atunci trebuia să lase să simtă viaţa care se năştea şi trebuia să se dăruiască în cea mai profundă meditaţie, cu întregul său suflet, acestei trăiri.

Prin repetări continue, el îşi întărea acest sentiment până la o forţă nebănuită. Tu trebuie – aşa îi spunea cel ce îl iniţia –, să îţi dezvolţi atât de puternic şi atât de viu bucuria, încrederea şi prospeţimea vieţii precum ar simţi-o Pământul dacă ar avea conştienţă pentru aceasta.

Trebuia să simtă, de asemenea, în toamnă, tristeţea; el trebuia să lase să acţioneze asupra lui moartea ce urzea de jur împrejur în natură, el trebuia să simtă cum pădurile şi poienile îşi pierdeau frunzele şi viaţa se retrăgea în sânul pământului. El trebuia să fie trist împreună cu pământul din cauza copiilor acestuia. Tot aşa trebuia să trăiască în interiorul său celelalte anotimpuri şi, în special, solstiţiul de vară şi cel de iarnă.

S-ar părea că aceasta ar fi numai ceva ascuns în viaţa de zi cu zi, dar nu este aşa, căci ezotericianul din timpurile vechi cât şi cel din prezent are aceste sentimente în starea deplin liniştită a sufletului său, în care a decuplat toate impresiile exterioare, le are în interiorul cel mai profund. Trebuie să le producă în interiorul cel mai profund. Cel

care a învăţat să simtă în felul acesta, vieţuia, după exerciţii mai îndelungate – aşa este şi astăzi –, ceea ce în vechile Misterii era numit: vederea Soarelui la miez de noapte. – Pământul devenea transparent şi discipolul vedea spiritualul prin forma fizică devenită transparentă, vedea ceea ce stă la baza fizicului; în locul Soarelui fizic, el vedea marele Soare spiritual, acea imensă Fiinţă pentru care Soarele fizic nu reprezintă decât trupul material.

Dar la această privire copleşitoare eul discipolului devenit clarvăzător se era în pericol de a cădea într-o stare de lipsă de putere şi trebuia ca gurul său, învăţătorul său, să îi stea alături, pregătit pentru a-l ajuta. Astăzi gurul nu ar mai putea să îşi exercite puterea asupra discipolului aşa cum o făcea odinioară deoarece raportul dintre învăţător şi elev a devenit altul în zilele noastre, iar natura umană de astăzi, ca urmare a unui alt gen de educaţie, în ciuda tuturor intenţiilor bune şi a voinţei de a se supune, nu ar mai fi în stare să reprime forţele de viaţă rebele din ea.

În afară de acest drum al extazului mai exista încă aşa-numitul drum mistic spre iniţiere. El consta în aceea că cel care medita trăia din ce în ce mai mult în propriul său interior. El vieţuia în sine ceea ce omul răpit în extaz trăia la ieşirea în afara trupului. Dar şi acest drum îşi avea marile lui pericole. În timp ce pe cel care intra în extaz îl ameninţa pericolul ca eul său, ce se desprindea de trup, să cadă într-o stare de lipsă de putere, eul celui care practica mistica se replia în sine, ajungând la o extraordinar de mare putere, iar egoismul lui creştea nemăsurat. Eu vreau să fiu totul, eu vreau să am totul -, aceasta era dorinţa nezăgăzuită de care era posedat.

Cum se realiza această cufundare în sine? Să ne gândim la momentul trezirii. Ce se întâmpla în acel moment? Eul, care, în afară, în macrocosmos era expandat

spre depărtări, se restrânge în sine şi se cufundă în învelişurile fizice. Dacă nu ar fi exista lumea exterioară care, cu impresiile pe care le furnizează, pune o graniţă acestei replieri în sine, atunci eul ar fi pătruns într-adevăr în interiorul său. Ce avem de învăţat aici? Avem de învăţat să ne trezim fără a lăsa ca impresiile exterioare să acţioneze asupra noastră. Ca urmare, eul poate să se concentreze nestânjenit în interiorul cel mai profund al fiinţei omeneşti. Trăirile de potenţare fără de graniţă a dorinţelor egoiste, pe care toţi misticii le-au avut, sunt denumite „ispitire". Pentru a nu sucomba din cauza acestui pericol, discipolul trebuia să îşi dezvolte mai înainte virtuţi ca iubirea, smerenia şi evlavia la grade superioare. Înarmat în acest fel, cel care medita putea să păşească liniştit pe acest drum. La marii mistici, eul putea să nu mai vrea el însuşi, ei puteau să nu mai fie ei înşişi, ei erau în stare să se dăruiască fără rezervă lui Christos şi să Îl lase să gândească în interiorul lor, să simtă, să acţioneze şi să voiască. Din această cauză, Pavel spune: Nu eu sunt cel care voieşte în mine, ci Christos.

Şi în alte vechi Misterii, de exemplu în cele egiptene, găsim această metodă; totuşi, la iniţiere era mereu prezent acel guru, care din exterior îl apăra pe aspirant de forţele egoiste.

Condiţiile modificate ale epocii noastre de astăzi fac necesar un nou drum. Omul a devenit mai autonom, mai independent şi lui trebuie să îi fie oferite mijloacele necesare pentru a păşi spre lumile interioare şi superioare fără intervenţia directă a învăţătorului. Iniţierea rozecruciană, aşa cum este exersată astăzi, cuprinde în sine cele două metode; această metodă, care conduce la clarvedere în lumile spirituale, înlătură pericolele amintite,

cele cărora le erau expuşi în trecut oamenii care intrau în extaz cât şi vechii mistici.

Mâine vom vorbi mai amănunţit despre aceasta şi vom descrie cum îşi forma discipolul rozecrucian organe de percepere spirituale în trupul său sufletesc pentru cercetarea temeliilor spirituale ale cosmosului.

XV. LUMILE SUPERIOARE ŞI LEGĂTURA LOR CU LUMEA NOASTRĂ

Notiţe de la conferinţă, Roma 12 aprilie 1910

Ieri s-a vorbit despre două metode de iniţiere, cea care mergea pe drumul mistic şi cea care mergea pe drumul extazului. Amândouă au fost corespunzătoare stadiului de evoluţie din timpurile vechi. Stările interioare din om sunt astăzi altele şi este nevoie de un nou mod de iniţiere. Iniţierea rozecruciană, înţeleasă corect, este cea care corespunde pe deplin condiţiilor şi raporturilor actuale. Pentru a obţine o noţiune justă despre ceea ce se petrece în sufletul uman la această iniţiere, este bine să facem cunoştinţă mai înainte cu procesele care sunt în legătură cu stările de veghe şi de somn, cu stările de viaţă şi de moarte. În cele ce urmează vom aborda mai amănunţit aceste stări.

În mod obişnuit omul nu înţelege suficient de profund alternanţa dintre veghe şi somn. Pentru el, aceasta este un fenomen cotidian căruia abia dacă îi acordă vreo atenţie. Prin aceasta i se sustrag cu totul elementele pline de taină pe care aceste procese le ascund. La întrebarea: ce se petrece cu omul când doarme, s-ar obţine răspunsul: conştienţa se stinge, creierul obosit cade într-o stare de

înceţoşare şi nu mai percepe nici o impresie a simţurilor din lumea exterioară. Acest răspuns este corect în măsura în care se referă la ceea ce se percepe cu ochiul fizic. Dacă îl întrebăm totuşi pe clarvăzător ce percepe el, ne va spune că atunci se petrece ceva important. El vede cum din trupul fizic liniştit se ridică interiorul, se ridică omul astral şi se revarsă în corpul astral cosmic, în macrocosmos. Iar dimineaţa, la trezire, el vede cum ceea ce este revărsat în cosmos se concentrează din nou şi este absorbit de corpul fizic, de microcosmos. Privirilor sale i se arată o viaţă alternantă, pe care omul o petrece în lumea mare şi în lumea mică.

Trebuie să ne întrebăm acum ce importanţă are somnul pentru om, ce se petrece în timpul somnului cu el, de ce îşi părăseşte corpul? Şi cum poate trăi corpul fără el? – Omul propriu-zis, omul interior, a cărui expresie substanţială şi instrument este trupul fizic exterior, când adoarme observă cum dispare din percepţia lui întreaga lume exterioară, cum el devine din ce în ce mai nesimţitor faţă de toate impresiile simţurilor pe care le-a primit în timpul zilei şi cum toate impresiile sufleteşti, bucurie şi durere, se sting cu totul. Trebuie să ne fie limpede că omul interior, care percepe prin mijlocirea simţurilor fizice, este în acelaşi timp purtătorul bucuriei şi suferinţei, a urii şi a iubirii; nu trupul fizic este purtătorul acestora. Am putea obiecta: dacă el se comportă aşa, cum se face că omul interior nu păstrează, la părăsirea corpului său, senzaţiile de durere sau de bucurie când trece în lumea astrală? Motivul constă în aceea că pentru perceperea realităţii lor, a vieţii interioare a trupului său, trebuie să fie în corpul fizic, care îi reflectă ca o oglindă mişcările sale de sentiment şi le ridică în conştienţă. Odată cu părăsirea oglinzii, se stinge imaginea impresiilor şi omul nu va mai fi

conştient de ele până când revine din nou în corp. Prin aceasta are loc o pendulare continuă între omul interior şi omul exterior.

Este interesant să comparăm cu ceea ce spune ştiinţa exactă aici; este cu totul asemănător. La adormire observăm cum consumul de forţe din timpul zilei are ca urmare obosirea întregului organism, cum membrele, treptat, nu mai pot să se mişte, cum vocea, mirosul, gustul şi vederea slăbesc, iar în final auzul, simţul cel mai spiritualizat; iar la trezire simţim că ne-au fost date forţe noi de împrospătare pentru toate mădularele şi simţurile noastre. De unde vin aceste forţe care reflectă în timpul zilei realităţi exterioare şi interioare pentru om? Le luăm în timpul nopţii din patria noastră spirituală, din macrocosmos şi le aducem cu noi în lumea fizică, în care nu am putea rezista fără această cufundare din fiecare noapte în viaţa interioară a lumii. Somnul este necesar deoarece fără el ar apare stricăciuni ale vieţii sufleteşti. Somnul este cel care ne dăruieşte forţe spirituale.

Am văzut ce putem dobândi din lumea spirituală pentru cea fizică şi putem pune acum a doua întrebare: ce ducem seara din starea de veghe în starea de somn? Răspunsul la această întrebare ni-l dă viaţa umană dintre naştere şi moarte. Vedem cum aceasta suferă o creştere, o potenţare prin suma mereu crescătoare a trăirilor exterioare ce trebuie prelucrate individual. Fiecare dintre noi le cuprinde pe acestea într-un mod individual. Să luăm, de exemplu, un eveniment istoric: fiecare îl apreciază după maturitatea sa sufletească, unii rămân neinfluenţaţi de acest eveniment şi nu ştiu să extragă nici o învăţătură din el, alţii îl lasă să acţioneze asupra lor şi devin astfel înţelepţi. La astfel de oameni trăirea s-a metamorfozat în forţe spirituale.

Acest proces poate fi lămurit mai bine prin următorul exemplu. Să ne gândim la un copil care învaţă să scrie. Câte încercări nereuşite trebuie să întreprindă până ajunge să scrie corect primul semn de scriere, câtă hârtie şi câte creioane a trebuit să folosească, câte pedepse a trebuit să îndure pentru greşeli şi scris incorect: şi asta timp de ani de zile, până când, în final, poate scrie corect. Toate încercările făcute de copil s-au metamorfozat, aşa-zicând, în capacitatea de a putea să scrie.

Astfel, trăirile sunt reurzite şi metamorfozate în forţe sufleteşti pe care le preluăm în fiecare seară în lumea astrală. Somnul continuă acţiunea asupra lor şi produce o transformare a acestor forţe. Multora dintre noi ne este cunoscut, din proprie experienţă, că o poezie învăţată pe de rost apare după somn mai bine întipărită în memorie. Acest adevăr a devenit o expresie cunoscută: Bisogna dormirci sopra [Nota 39]. – Din cele spuse rezultă deci că seara, când adormim, ducem în lumea spirituală trăirile prelucrate de peste zi şi le aducem de acolo dimineaţa, în lumea fizică, transformate în forţe spirituale. Înţelegem acum mai bine scopul şi necesitatea vieţii alternante din cele două planuri ale existenţei şi importanţa somnului, fără de care nu ar fi posibilă viaţa aici.

Există totuşi o graniţă pentru transformarea forţelor, şi aceasta ne apare din ce în ce mai clară în faţa ochilor în fiecare dimineaţă, la cufundarea în corp. Este graniţa pe care o pune trupul nostru fizic capacităţilor dobândite de noi. Multe le putem transforma până în corporalitatea noastră, însă nu toate. Să luăm, de exemplu, un om care a preluat în sine pe parcursul a 10 ani cunoştinţe reale despre lumea exterioară şi despre lumea ascunsă. Cu ceea ce şi-a însuşit în mod exterior şi ştiinţific nu şi-a îmbogăţit decât intelectul şi raţiunea; dar experienţele oculte,

experienţele care au devenit în el plăcere şi suferinţă, care au rezultat pentru el din bucurie şi suferinţă, s-au imprimat în corporalitatea sa şi i-au transformat fizionomia şi gesturile.

În ce constau graniţele pe care corpul le pune la preluarea capacităţilor, va fi explicat prin următorul exemplu: Cineva a primit prin naştere o ureche nemuzicală. – Desigur, pentru a putea fi un muzician experimentat e nevoie de o structură fină a acestui organ, atât de fină încât scapă observaţiei ştiinţifice. – Când un astfel de om studiază mult în domeniul muzical, ceea ce preia în timpul zilei este transformat în timpul nopţii în forţe muzicale, dar acestea nu pot ajunge să se exprime când intră într-un organ fizic nedesăvârşit. Acest exemplu ne arată cazurile în care incapacitatea de a replăsmui organul fizic aşează graniţe de netrecut pentru valorificarea forţelor spirituale. În astfel de cazuri omul trebuie să se resemneze şi să suporte liniştit dizarmonia dintre corpul său şi forţele înlănţuite. Cel care este în măsură să privească în profunzimi ştie că fiecare om are multe trăiri care l-ar metamorfoza cu totul dacă le-ar putea întrupa omului fizic. Toate aceste capacităţi care nu se pot manifesta, toate aceste năzuinţe care sunt respinse de un corp nemaleabil se adună în cursul vieţii şi formează un întreg care este vizibil privirii clarvăzătoare.

Văzătorul vede trei lucruri: capacităţile pe care omul le-a adus la naştere, apoi noile capacităţi pe care el le-a dobândit şi le-a putut întrupa şi, în final, suma acelor forţe care nu au putut să pătrundă în corp şi îşi aşteaptă desfăşurarea. Acestea din urmă formează ceva ca o opoziţie faţă de corporalitatea exterioară şi acţionează ca forţă potrivnică asupra lui. Aceasta este forţa cea mai importantă ce nu stă în armonie cu viaţa noastră în corpul

fizic. Ea îl descompune treptat şi îl îmbolnăveşte şi caută să îl înlăture ca pe o piatră grea; caută să îl depună ca pe un instrument care nu mai este potrivit să îndeplinească solicitările în creştere. Ea este cauza pentru care trupul se veştejeşte ca o floare care pierde frunză cu frunză şi care, într-o stare în care nu se mai manifestă în exterior viaţa, rămâne ca un bob de sămânţă nou. Clarvăzătorul vede ceva asemănător în om: pentru privirea sa este ca şi cum, către a doua jumătate a vieţii, tot ceea ce s-a dobândit s-ar concentra în interiorul uman, incapabil de a se mai dezvolta, asemănător unui grăunte de sămânţă, care ascunde în sine germenele pentru primăvara următoare. Aşa vede clarvăzătorul, în fiecare om ce se apropie de moarte, un om în stare de germene. În fiecare din noi, adânc ascuns, se formează sămânţa pentru o viaţă nouă.

Avem apoi să cuprindem sensul morţii cu întreaga forţă a tuturor simţămintelor noastre. Cu ce fel de sentimente schimbate ne vom apropia de patul de moarte al unui om iubit! Prin aceasta nu spunem că tristeţea din cauza despărţirii ar trebui să fie reprimată, căci sufletul s-ar învârtoşa şi nu ar mai simţi nici o durere. Totuşi, trebuie să privim viaţa din punctul de vedere superior pe care ne situează ştiinţa spirituală şi să ne spunem: Plină de durere şi înfricoşătoare ne apare moartea privită de jos în sus, privită din punctul de vedere al lumii pământului, dar ea se oferă cu totul altfel privirilor noastre superioare când o privim de sus în jos. De-a lungul anilor vieţii de pe pământ plină de greutăţi, sufletul şi-a dobândit o comoară bogată de capacităţi, pe care nu le poate pune în valoare dacă ar rămâne legat de acelaşi corp. Moartea îi permite să se ridice la o treaptă superioară. – Aşa cum omul, în somnul scurt din timpul nopţii, îşi însuşeşte câştigul spiritual al zilei, tot aşa moartea îl face capabil ca în lumea spirituală

să plăsmuiască şi să transforme întregul câştig al muncii din timpul vieţii. Dar între moarte şi viaţă există totuşi o mare deosebire. În somn, în timpul vieţii trupului, omul normal este lipsit de conştienţă din cauza legăturilor trupului; în moarte, care îl eliberează de legăturile trupului, omul se trezeşte.

El recoltează în deplină conştienţă fructele vieţii trecute şi prelucrează pe planul spiritual ceea ce nu ar putea pune în valoare pe planul fizic. Şi astfel el trăieşte apoi într-o nouă încarnare, pentru care îşi caută un corp corespunzător, care îi permite să valorifice capacităţile dobândite. De exemplu: cel care a adunat cunoştinţe muzicale îşi va căuta o pereche de părinţi care au o structură muzicală a urechii favorabilă. Ca urmare, viaţa sa dobândeşte în noua încarnare o potenţare care nu putea avea loc în vechiul corp. Şi în felul acesta potenţarea se continuă de la întrupare la întrupare, în funcţie de capacităţile dobândite, până la o spiritualizare deplină. Atunci omul nu mai are nevoie să rămână legat de un înveliş fizic şi lanţul, succesiunea încarnărilor ajunge la sfârşit. Dacă am cuprins cele spuse în întreaga lor valoare, trebuie să spunem că moartea, în ciuda tuturor durerilor care o însoţesc, este o necesitate care conduce la stări mai bune şi eul ar fi trebuit să-şi dorească crearea morţii dacă ea nu ar fi existat. Faptul că această concepţie nu are nimic duşmănos faţă de viaţă, că ea nu reprezintă nicidecum vreo asceză sau teamă de viaţă, rezultă cu claritate din aceea că noi ne străduim să ridicăm această viaţă atât pentru omul exterior cât şi pentru omul interior, ne străduim să o înnobilăm şi să o spiritualizăm. Întrebarea: cum fugim noi de viaţă? – poate izvorî numai dintr-o cunoaştere nedesăvârşită şi falsă a învăţăturii despre moarte şi reîncarnare. Tot ceea ce se întâmplă aici pe planul fizic şi,

apoi, după moarte, pe planul spiritual, nu este decât muncă şi pregătire pentru o nouă întrupare pe pământ. Cu aceasta vedem aici în mare aceeaşi relaţie de pendulare pe care o putem observa în mic la viaţa de zi şi cea de noapte.

Ieri s-au indicat două căi pentru a ajunge în lumea spirituală: calea mistică şi calea ascezei. În acelaşi timp s-a subliniat că vechiul mod de iniţiere nu mai corespunde timpului nostru şi că treapta de evoluţie actuală necesită noi mijloace, care, în viitor, vor trebui să facă loc altor mijloace. Cam din secolele XII-XIV a fost necesară metoda rozecruciană, şi ea va dobândi în viitorul imediat din ce în ce mai multă importanţă. Cel care stă în viaţa spirituală şi urmăreşte potenţarea acesteia de la încarnare la încarnare, ştie că ştiinţa spirituală actuală corespunde condiţiilor noastre, şi că după câteva mii de ani oamenii o vor privi ca pe ceva depăşit. Vor exista forţe de conştienţă mai dezvoltate decât în zilele noastre. Omul actual, aşa cum am văzut, primeşte forţele în timpul somnului, când se găseşte în stări de inconştienţă. Treptat, în cursul evoluţiei, acest proces va trece din ce în ce mai mult în conştienţa sa şi sub voinţa sa.

Formele vechi de iniţiere cereau o coborâre a omului în propriul său interior, ceea ce avea ca rezultat o întărire a tuturor forţelor sale egoiste, şi care era o adevărată ispitire pentru discipol. Tot ceea ce mai era instinct activ deja dominat era ridicat cu această ocazie. Dacă noi, de exemplu, decuplăm la trezire simţurile noastre şi toate impresiile care pătrund prin aceste simţuri şi ne cufundăm în interiorul nostru, în acest moment interiorul nostru real nu se va arăta privirii noastre, dar dacă totuşi vom rămâne conştienţi, atunci sentimentul de sine se va potenţa într-un egoism lipsit de limite. La extaz, din nou, aşa cum am văzut, când omul se dizolva conştient în macrocosmos, eul său

devenea din ce în ce mai slab şi discipolul avea nevoie de ajutorul unui guru pentru a nu cădea pe deplin într-o totală lipsă de putere.

Iniţierea rozecruciană uneşte cele două căi şi dă aspirantului echilibrul just, care îl protejează faţă de pericolele amintite mai sus şi îi conferă, în acelaşi timp, atât de multă autonomie încât el nu mai are nevoie de protecţia celui care îi conferă iniţierea. Metoda rozecruciană îl conduce mai întâi în lumea ideilor, al cărei acces i se deschide prin lumea fizică, pe care elevul a observat-o cu atenţie în toate formele sale. El trebuie să înveţe să descopere peste tot elementul simbolic, până la stadiul în care el vede că întreaga lume fizică este un simbol. Cu acesta nu spunem că botanistul, poetul liric sau pictorul văd fals, şi ei văd corect, dar în cazul discipolului rozecrucian este vorba ca el să îşi îndrepte atenţia asupra elementului simbolic al formei, deoarece ţelul său se află la nivele mai profunde decât ale celorlalţi observatori.

Dacă vede, de exemplu, un trandafir, el recunoaşte în acesta un simbol al vieţii şi îşi spune: prin tulpină se ridică sucul clar, verde, curge de la frunză la frunză, în sus, în floarea care încoronează planta; totuşi, el se transformă în sucul roşu al trandafirului. – Apoi îşi îndreaptă privirea de la floare la om şi îşi spune: dacă iau acum în seamă planta alături de om, ea îmi apare, la prima privire, ca situată mult mai jos decât acesta, ea nu are posibilitatea să se mişte, nu are sentimente, nu are conştienţă. Şi omul este străbătut de sucuri de hrănire roşii, dar el se mişcă liber încotro vrea, el vede lumea exterioară şi simte impresiile ei ca plăcere şi suferinţă, el este conştient de existenţa sa. Planta are ceva superior omului: ea nu poate să cadă în rătăcire ca omul; ea trăieşte castă şi pură, neaducând nimănui vreun rău. Sângele roşu este expresia spiritualităţii superioare şi se

află deasupra sucului verde al plantei, care, în partea superioară, în floare, este colorat simbolic în roşu, dar sângele este, în acelaşi timp, purtătorul poftelor, al pasiunilor, al rătăcirilor şi al greşelii. Cu toate că trandafirul este o fiinţă aflată pe un nivel inferior omului, el este ca un ideal pentru om. Cândva omul va deveni stăpânul lui însuşi şi eul său se va ridica deasupra eului de fiecare zi. Omul se va înnobila, se va purifica şi sângele său va deveni nevinovat, cast şi pur precum sucul verde al plantei. Şi eu văd simbolizat acest sânge purificat al omului spiritualizat în floarea roşie a trandafirului.

Elementul inferior din noi trebuie să ajungă în stăpânirea noastră, noi trebuie să devenim stăpâni peste toate elementele care se opun înălţării noastre, trebuie să le transformăm în forţe pure. În simbolul rozecrucienilor, în crucea de lemn neagră, moartă, din care apar trandafirii ce înfloresc roşii, ne vedem pe noi înşine. Lemnul întunecat este natura noastră inferioară care cade pradă morţii şi care trebuie învinsă, trandafirii roşii reprezintă natura noastră superioară, hărăzită vieţii.

Rozecrucianul trebuie să lase să acţioneze asupra lui cu toată puterea astfel de simboluri; el trebuie să caute pretutindeni în jurul lui în natură astfel de simboluri, trebuie să le formeze şi să mediteze asupra lor. La astfel de reprezentări este vorba mai puţin de ceea ce este adevărat cât de ceea ce este just, este vorba de ceea ce este just din punct de vedere simbolic. În mod deosebit, la meditaţiile rozecrucienilor trebuie să fie cuprinse toate simţămintele, întregul sânge al inimii, el trebuie să ne învioreze, să ne înflăcăreze în faţa imaginilor transformării naturii noastre. Până la o astfel de intensitate trebuie să îşi potenţeze discipolul aceste impresii şi să le repete apoi încât ele să nu mai dispară, iar seara să le preia cu sine din trupul astral în

lumea spirituală. Discipolul rozecrucian simte apoi cum lipsa de conştienţă în care el cădea în timpul somnului dispare treptat, îi este ca şi cum s-ar aprinde în el un foc sufletesc molcom. Îl poartă în sine ca o făclie care luminează întunericul nopţii şi îi face vizibil ceea ce era învăluit în întuneric. El a devenit văzător în domeniul aflat de cealaltă parte a existenţei. Lui i s-a deschis un ochi activ, generator de lumină, în contrast cu ochiul fizic pasiv, care nu are nici un izvor de lumină în sine, ci percepe doar cu lumina străină.

Dacă s-a şcolit în felul acesta, rozecrucianul vede realitate exterioară numai acolo unde el a putut-o plăsmui în simboluri care produc în interiorul său facultăţi noi şi transformă în lumină ceea ce el a dobândit drept capacitate de meditaţie.

În modul acesta eul discipolului este apărat atât de învârtoşarea în egoism cât şi de căderea în lipsă de putere şi el pătrunde fără pericole în lumile superioare. El îşi însuşeşte în măsură justă puterea misticii şi o transformă în extaz. Printr-o exersare serioasă, el ajunge atât de departe încât vede soarele la miez de noapte, aşa cum se numea aceasta în şcolile oculte, ceea ce înseamnă că el vede, în spatele formei fizice, în acelaşi timp, spiritul. În scurta noastră convorbire acest fapt nu a putut fi indicat decât pe scurt, în principiu. Lucruri mai detaliate pot fi găsite în cartea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** O abordare publică mai amănunţită a acestei teme nu poate fi făcută deoarece predispoziţiile majorităţii oamenilor nu permit încă o dezvoltare ocultă. Despre vechile căi de iniţiere sunt cunoscute în mod public doar puţine lucruri, şi mai puţin sunt cunoscute aceste lucruri de cei care au scris despre ele dar nu le-au trăit în mod personal. Fiecare epocă are de adus raporturilor sale

modificări corespunzătoare, conducătorii trebuie să lase să curgă mereu ceva nou în viaţa umană.

Mâine vom vedea în ce a constat opera unuia dintre cei mai mari conducători, opera lui Gauthama Buddha, care a fost un premergător al evenimentului pentru care omenirea a fost pregătită de mii de ani, un premergător al Celui pentru care omenirea s-a pregătit timp de mii de ani şi de la care trebuia să primească cel mai mare impuls: Iisus Christos. În continuare vom vedea că abia în timpul nostru începe să se facă simţit imensul său impuls, vom vedea că acesta se va extinde în viitor din ce în ce mai mult asupra întregii omeniri. Şi va mai fi vorba şi despre un urmaş, va fi vorba despre Maytreia-Buddha, care va prelua impulsul lui Christos în formă nouă.

Să aruncăm o privire de ansamblu, la sfârşit, asupra a ceea ce am spus, şi să ne aşezăm clar în faţa sufletelor faptul că viaţa noastră, atât în somn cât şi în moarte, este fecundată de spirit, şi că toate străduinţele noastre, tot ceea ce am câştigat în existenţa pământeană ar fi zadarnic şi ar rămâne nevalorificat dacă am rămâne legaţi mereu de aceste trupuri fizice. Numai stadiul de tranziţie al morţii ne permite să recoltăm fructele vieţii, pentru a ne reîntoarce mai bogaţi în această lume, o treaptă mai sus pe calea spre desăvârşire. Să lăsăm să pătrundă ştiinţa spirituală în viaţa noastră şi vom avea parte de comorile încurajării, ale speranţei şi ale forţei pe care ea le conţine.

Ceea ce ne aduce în conştienţă ştiinţa spirituală astăzi, era cunoscut marilor spirite ale trecutului. Un poet spunea:

Precum în ziua, care acestei lumi te dete [Nota 40]
Sta Soarele să-ntâmpine-n salut planete,
Tu ai crescut mereu, prielnic, spre-mplinire,
Mânat de legea ta pe căile vieţii.

Aşa eşti nevoit să fii şi nu-i scăpare!
Astfel sibilele grăit-au şi profeţii.
Putere nu-i, nici timp să sfarme pe sub boltă
Tiparele, ce vii şi tainic se dezvoltă!

XVI. IMPULSUL LUI CHRISTOS ŞI MARII SĂI VESTITORI

Notiţe de la conferinţă, Roma 13 aprilie 1910

Ultimele două conferinţe ne-au introdus în fiinţa omului individual. Astăzi vom dobândi o mică imagine, o mică perspectivă asupra unor anumite epoci ale evoluţiei întregii omeniri şi ale vieţii sale spirituale. Privind din punctul de vedere al epocii actuale de evoluţie, putem ajunge în trecutul îndepărtat şi ne putem forma concluzii pentru viitor. Dacă luăm drept ajutor ochiul nostru clarvăzător, examinarea ne va fi mai uşoară şi privirea noastră profetică în timpurile viitoare ne va fi mai sigură.

Capacităţile umane s-au schimbat mereu de-a lungul mileniilor, vechile generaţii au fost cu totul altfel dotate decât generaţia noastră. Ceea ce era pe atunci conştienţă clarvăzătoare nu reprezintă ceea ce poate fi obţinut astăzi prin pregătirea rozecruciană. Era o clarvedere înăbuşită, totuşi o clarvedere, cu care erau dotaţi toţi oamenii. Noi, cei care suntem adunaţi aici, am fost întrupaţi în acei oameni, dar capacităţile noastre erau altele; acestea se vor modifica încontinuu în întrupările noastre viitoare. În epoca noastră trebuie să fie dezvoltate acele facultăţi care permit observarea exactă a lumii fizice exterioare, cum este, de exemplu, raţiunea aplicată fenomenelor senzoriale, care se foloseşte de creierul şi de organele de simţ fizice.

Mai înainte sufletele nu erau îngrădite, nu erau mărginite doar la aceste organe de simţ şi la creierul legat de organele de simţ; sufletul avea organe de clarvedere, care s-au atrofiat treptat. Capacităţile sufleteşti de percepţie au fost transferate de la lumea interioară la lumea exterioară, dar ele vor fi în viitor metamorfozate şi perfecţionate. Vederea senzorial-fizică va fi întregită prin clarvederea spirituală, care va deveni o capacitate normală pentru toţi oamenii. Noi am coborât în materie şi privirea noastră s-a întunecat; totuşi, este aproape timpul în care în jurul nostru va exista din nou lumină şi vom putea privi prin materie spre spirit. Pentru aceasta a fost necesar să vină mereu noi impulsuri din lumile spirituale. Omul a primit dar după dar pentru a-şi dezvolta fiinţa sa în toate direcţiile şi a deveni matur spre a primi partea cea mai înaltă a fiinţei de la Christos, când El s-a coborât pe Pământ şi s-a încarnat în Iisus din Nazaret.

Christos este o fiinţă atât de uriaşă încât rămâne inaccesibilă chiar şi pentru cea mai înaltă conştienţă clarvăzătoare. Oricât de sus s-ar înălţa iniţiatul, el nu înţelege decât o foarte mică parte din fiinţa lui Christos. Noi, cei care trăim la 2000 de ani după El, ne aflăm la începutul înţelegerii lui Christos. O cunoaştere superioară a fiinţei Sale este pregătită, este rezervată pentru omenire în viitor, când în ea vor fi trezite impulsuri de voinţă mai intime. Întreaga noastră evoluţie anterioară nu a fost decât o pregătire pentru primirea, pentru preluarea impulsului lui Christos, şi puţini premergători superiori au avut sarcina de a conduce maturizarea sufletelor umane. Tot aşa, urmaşii vor imprima sufletelor umane mereu idei şi sentimente din ce în ce mai înalte şi vor face ca sufletele să fie din ce în ce mai capabile de a lăsa să domnească în ele forţa divină. Acel înalt conducător şi învăţător care şi-a

jertfit forţa lui spirituală în serviciul omenirii şi a deschis sufletele noastre este denumit în Orient boddhisatva. Acestea sunt fiinţe pline de înţelepciune, iar misiunea lor este aceea de a răspândi înţelepciune. Din şirul lor să îl alegem pe cel care a trăit cu 500 - 6oo de ani înainte de Iisus, Gautama Buddha, marele Buddha.

Pentru a ne face o imagine corectă despre el, trebuie să ne gândim la încarnările sale trecute, în care el a fost activ ca boddhisatva pe Pământ, ca şi acei mulţi care au influenţat în cursul mileniilor viaţa omenirii, şi care formează ceva asemănător unui cor, ai cărui membri îşi au fiecare misiunea sa determinată, conform cu starea de maturizare a omenirii.

Abia în timpul încarnării sale ca fiu al regelui indian Sidharta s-a ridicat el la treapta unui Buddha. Misiunea lui a fost aceea de a pregăti învăţătura despre milă şi iubire. S-ar putea obiecta că Christos este cel care a făcut asta. – Nu! Christos nu a predicat această învăţătură; El a revărsat iubirea şi mila în inima omenirii.

Între învăţătura lui Buddha şi forţa lui Christos există o deosebire precum cea dintre un cunoscător al artei ce stă în faţa unui tablou al lui Raphael şi Raphael însuşi. În aceasta constă marea eroare a multora care văd în Buddha pe cel mai înalt spirit uman. Ei nu ştiu că acela care s-a încarnat la 600 de ani după el în Iisus din Nazaret a fost încarnarea Logosului. Buddha a avut ca sarcină să pregătească impulsul milei şi al iubirii. El a pregătit sufletele pentru ceea ce trebuia să aducă apoi Christos. Considerată în mare, această operă de pregătire este cea mai importantă operă ce a fost realizată. Pentru înţelegerea mai bună a personalităţii sale trebuie să lămurim deosebirea dintre un boddhisatva şi un buddha. Dacă luăm ca ajutor ochiul clarvăzător, vom vedea că un

boddhisatva este o ființă umană care este în permanență unită cu lumea spirituală și nu trăiește cu totul în lumea fizică. Ființa sa este oarecum prea mare pentru a găsi loc într-un corp uman, numai o parte a acestei ființe se întinde până în învelișurile fizice, partea cea mai mare rămâne în lumile superioare. Ca urmare a acestui fapt boddhisatva este totdeauna în starea de inspirație.

Gauthama Buddha s-a fost născut ca o astfel de ființă. Abia în al 29-lea an al vieții sale personalitatea sa pământeană a fost atât de puternică încât a putut să preia în sine partea sa superioară. Conform legendei, el s-a așezat, în timpul pelerinajului său, sub smochin, și a primit iluminarea care a făcut din el un Buddha. El s-a înălțat la o demnitate mai înaltă, conform rânduielii care domnește în lumea spirituală. Un altul a luat de îndată locul lăsat liber. Urmașul său în demnitatea de boddhisatva administrează funcția sa până când va atinge și el maturitatea de Buddha. Vor mai trece încă 3000 de ani și apoi el se va încarna ca Maitreya-Buddha printre oameni. Despre sarcina lui vom vorbi mai târziu.

Ce importanță are pentru omenire că boddhisatva a devenit un Buddha? Prin aceasta i-a devenit posibil să dobândească capacități noi. În multiple privințe domnește părerea că aceleași capacități au fost deja prezente mai înainte într-un grad mai mic sau mai mare. Dar nicidecum nu a fost așa. În cursul evoluției s-au adăugat mereu capacități noi și, de fiecare dată când omenirea a devenit matură pentru a fi înzestrată cu un nou dar, această capacitate trebuia să se încarneze pentru prima dată într-un om foarte evoluat. Ea se manifesta mai întâi într-un astfel de om iar el depunea apoi germenele acestei capacități în sufletele care erau deja pregătite pentru asta. De aceea toate sentimentele și gândurile dinaintea apariției

lui Gauthama Buddha au fost altfel. Şi primirea învăţăturii a fost altfel decât la oamenii care au trăit mai târziu. Ei au primit pe jumătate conştienţi, ca pe o sugestie, ceea ce boddhisatva primea ca inspiraţie şi lăsa să curgă ca forţă în sufletele elevilor săi. Abia prin Gauthama Buddha oamenii au primit impulsul spre milă şi spre iubirea aproapelui, fiind astfel pregătiţi să primească impulsul lui Christos. Totuşi, nu e suficient ca aceste capacităţi să fie simţite, ele trebuie să devină forţă de viaţă conducătoare şi să fie apoi tot mereu trăite.

Am putea să ne întrebăm: de unde primeau toţi boddhisatva forţa lor şi învăţătura lor? – În înălţimile lumii spirituale în care ei se urcau, în mijlocul corului lor înalt, tronează o fiinţă care este învăţătorul tuturor şi, în acelaşi timp, este izvorul întregii lumini şi al întregii forţe şi al întregii înţelepciuni care curgea în ei: Christos. De la El primeau forţa, lumina şi înţelepciunea şi coborau ca premergătorii Lui jos printre oameni. Apoi a coborât El însuşi pe Pământ şi s-a întrupat în Iisus din Nazaret. Iar ei vor reveni după El, pentru a înfăptui planul Său.

La sfârşitul căii lor de viaţă superioară, un boddhisatva devenea un Buddha şi nu mai avea nevoie să se folosească de un trup fizic. Treapta de Buddha încheie ciclul întrupărilor; respectivul păşeşte într-un stadiu nou, superior de evoluţie. Componenta cea mai de jos a fiinţei lui nu mai este un corp fizic, ci un corp astral şi începând din acel moment el nu mai este perceptibil decât ochiului clarvăzător. Numai clarvăzătorul poate să urmărească cum a acţionat în continuare Gauthama Buddha după moartea sa pentru mântuirea omenirii şi cum a ajutat să se dezvolte toate forţele de pe Pământ pentru ca Christos însuşi să se poată întrupa în carne, într-un instrument fizic, care a devenit personalitatea Sa: în Iisus din Nazaret. Multe

trebuiau să se întâmple pentru aceasta, o serie de mari evenimente au fost legate cu aceasta, așa cum putem vedea din Evanghelia lui Luca. Acolo se spune că păstorii au primit harul să vadă, pe câmpie, ceea ce nu poate vedea un ochi fizic. Ei au devenit clarvăzători și au văzut îngeri plutind deasupra lăcașului în care s-a născut Christos. Ce au fost aceste spirite cerești? Era darul pe care l-a făcut Buddha prin aceea că s-a adus ca jertfă. Ei l-au văzut în forțele lui, întrețesute în aura care înconjura acel lăcaș. Dar nu numai el a participat la acest mare eveniment, fiecare din boddhisatvii anteriori și-a dăruit partea sa. Partea lui Buddha, cea mai mare, a fost vizibilă ca aură îngerească.

Această afirmație poate să pară multora că nu corespunde cu ceea ce știu ei despre Buddha și despre budism. Ei nu țin cont că aceste cunoștințe ale lor provin din scrieri vechi și că Buddha nu a rămas așa cum a fost la moartea sa. Ei uită că și Buddha și-a parcurs mai departe evoluția. Acel Buddha din acea vreme a pregătit creștinismul, Buddha din timpurile de acum este în interiorul creștinismului.

Dacă privim înapoi spre premergătorii Lui, vedem, din învățăturile lor, că ființa lui Christos a devenit conștientă oamenilor încă din cel mai îndepărtat trecut. Marii conducători ai tuturor popoarelor și din toate timpurile au vorbit despre El. Astfel, de exemplu, îl găsim în vechea Indie, în Vede, chiar dacă numai în o mică parte a măreților învățături ale sfinților Rishi. Ei numeau Vishva-Karman ființa necuprinsă pe care o presimțeau de cealaltă parte a sferei lor. Mai târziu, în vechea Persie, Zarathustra vestea ceea ce percepea ochiul său spiritual. Era, așa cum am arătat în prima conferință, ceea ce poate fi obținut prin inițiere: vederea Soarelui la miez de noapte. – Străbătând cu privirea materia fizică, el vedea spiritul Soarelui.

Să ne aducem aminte, pentru o înţelegere mai bună, că trupul fizic al unui corp ceresc, la fel ca cel al unui om, nu este decât o parte a întregii fiinţe respective, şi că cele două corpuri au principii subtile, care sunt vizibile clarvăzătorului ca aură. Aşa precum omul are aura alcătuită din trupul astral şi trupul eteric, tot aşa deosebim în macrocosmos marea aură, „Ahura Mazdao", cum o numea Zarathustra. Acest nume a devenit apoi Ormuzd, însemnând spiritul luminii. Pe atunci Christos era departe de noi şi din această cauză Zarathustra spunea discipolilor săi: Atâta timp cât vă veţi lega privirea de Pământ nu veţi vedea, dar dacă vă veţi ridica cu forţa de clarvedere în spaţiile cereşti superioare, spre Soare, veţi găsi marele Spirit Solar.

Tot aşa vorbeşte vechea învăţătură tainică evreiască despre marele spirit care pluteşte în spaţiul cosmic şi pe care văzătorul trebuie să îl caute în sferele superioare. A urmat totuşi profeţia că El se va coborî şi se va uni cu aura Pământului. Unul din cei care L-au perceput în sfera noastră terestră a fost Pavel. Ca Saul, el ştia prea bine că trebuia să vină Mesia şi că Pământul va fi unit cu Spiritul Soarelui, dar credea că acest Spirit al Soarelui se afla încă la mari depărtări. Pe drumul către Damasc el a devenit dintr-o dată clarvăzător, a recunoscut că marele eveniment tocmai se petrecuse şi că Iisus din Nazaret a fost cel îndelung aşteptat. Această trăire l-a metamorfozat în Pavel şi, din acel moment, el a vestit cele întâmplate ca cel mai entuziast apostol.

Impulsul lui Christos nu trebuie conceput numai ca iluminarea omului individual. Clarvăzătorul poate să spună că, prin acest impuls, întregul Pământ a devenit ceva cu totul nou. În timp ce sângele lui Christos curgea pe Golgota, s-a petrecut o intimă unire a Pământului nostru cu cea mai

înaltă fiinţă, care s-a coborât din spaţii cereşti inaccesibile, pentru mântuirea omenirii. Multora le este deja cunoscut ca acela pentru a cărui venire boddhisatva au lucrat timp de mii de ani jos pe pământ; sunt totuşi puţini cei pentru care creştinismul a devenit viaţă adevărată. Impulsul lui Christos este cuprins doar în germene, iar omenirea va avea nevoie încă de mult timp şi va fi nevoie să fie impulsionată de anumiţi conducători până când impulsul lui Christos să se înfăptuiască în viaţa socială a oamenilor.

Privitor la concepţiile asupra vieţii trebuie să indicăm totuşi un important progres, petrecut în scurtul interval de timp care îl separă pe Buddha de Christos. O anumită faptă arată acest lucru foarte clar. Când tânărul fiu de rege, Sidharta, viitorul Buddha, a ieşit odată din palatul în care el nu a întâlnit niciodată nimic altceva decât bucurie şi strălucire, tinereţe şi frumuseţe, a văzut un om schilod, înfăţişarea căruia l-a speriat şi şi-a spus: Viaţa aduce boală, şi boala este suferinţă. – Altă dată a întâlnit un bătrân şi, tulburat, spuse: Viaţa aduce bătrâneţea şi bătrâneţea aduce suferinţă. – Curând după aceea a văzut un cadavru pe cale de descompunere; plin de tulburare şi-a repetat: viaţa aduce moartea şi moartea este suferinţă. – Ori încotro privea, găsea stricăciuni ale corpului, dureri sufleteşti şi despărţire de tot ce îi era drag şi scump. Întreaga viaţă este suferinţă -, şi-a spus; şi a fundamentat, a construit pe acest principiu învăţătura renunţării la viaţă. Omul, aşa învăţa el, pentru a scăpa de suferinţă, trebuie să tindă să se ridice cât poate de repede din cercul încarnărilor, pentru a se sustrage pendulării pline de suferinţă dintre moarte şi viaţă.

Să păşim câteva secole înainte şi vom vedea nenumăraţi oameni care nu erau Buddha, ci suflete simple, care simţeau în ele puterea lui Christos, în timp ce ele

priveau un cadavru, fără a fi cuprinse de groază. Ele nu nutreau numai gânduri: moartea este suferinţă -, pentru că, în moartea lui Christos, ele au trăit moartea exemplară care înseamnă: moartea este biruinţa spiritului asupra a tot ce este trupesc. Moartea este biruinţa veşniciei asupra a tot ce este temporar.

Niciodată nu a fost dat un astfel de impuls ca acesta - care venea de la Misterul de pe Golgota - şi niciodată nu va avea parte omenirea de un impuls mai mare. Aşa simţeau acele suflete naive atunci când priveau spre cruce, spre cel mai mare dintre simboluri. Atunci ele simţeau că există ceva mai înalt şi mai puternic decât trupul care piere, decât boala, decât vârsta, simţeau că există ceva mai înalt şi mai puternic decât trupul pieritor care este supus bolii, bătrâneţii şi morţii.

Să abordăm acum celelalte fraze ale învăţăturii lui Buddha, cu ajutorul concepţiei noastre creştine spiritual-ştiinţifice: boala şi bătrâneţea nu ne pot descuraja, nu ne pot împinge la fugă, pentru că noi le-am înţeles fundamentul. Am văzut ieri cum capacităţile noi dobândite ale trupului astral fac ca trupurile fizice nemaleabile să devină din ce în ce mai inadecvate pentru a fi locuite şi, de asemenea, am văzut cum dizarmonia crescândă dintre suflet şi corp îl distruge treptat pe acesta din urmă şi, în final, îl omoară. Bătrâneţea nu ne mai înspăimântă pentru că ştim că atunci când viaţa atinge aici punctul culminant şi trupul începe să se ofilească, ceea ce a fost dobândit ca element nou începe să se concentreze într-un germene tânăr care va înflori cândva din nou pe Pământ. Această dezvoltare în spirit, aşa precum o propăvăduieşte Christos, aduce omului o mângâiere nemărginită şi face ca separarea de cei pe care îi iubim să fie mai puţin dureroasă pentru că ştim că separarea nu este prilejuită decât prin mărginiri

fizice şi că noi putem găsi în spirit drumul spre cei pe care îi iubim.

Dacă gândim şi simţim aşa, atunci întreaga noastră viaţă de aici, de jos, primeşte o faţă nouă, spiritualizată, viaţa câştigă din ce în ce mai mult valoare pentru noi. Ochiul nostru spiritual străbate cu privirea slăbiciunile noastre fizice şi ne ajută să le suportăm cu curaj. Ştim că locul nostru de lucru este aici jos şi că aici în acest câmp de lucru trebuie să fie depusă sămânţa pentru o nouă viaţă. Ceea ce noi putem cunoaşte astăzi din învăţătura spiritului va deveni pentru noi siguranţă pe treptele viitoare ale evoluţiei. Forţa în devenire a lui Christos va produce în curând o potenţare a percepţiilor noastre. Ne aflăm acum la sfârşitul epocii de tranziţie care înseamnă cel mai adânc punct al coborârii în materie şi al orbirii spirituale, dar într-un timp nu prea îndepărtat se va adăuga percepţiilor simţurilor fizice o clarvedere incipientă. Această schimbare se va arăta în două aspecte. În oamenii individuali – şi numărul lor va creşte mereu – se va trezi capacitatea de a vedea formele eterice care înconjoară fizicul. În jurul trupului uman, ei vor vedea licărind învelişul fin al trupului eteric.

În afară de îmbogăţirea vederii, oamenii individuali vor vedea apărând, în momentul când se vor pregăti să facă o faptă, ceva ca o imagine de vis. La început aceste imagini abia dacă vor fi sesizate şi, înainte de toate, nu vor fi înţelese. Ele vor fi la început ca nişte umbre şi abia treptat vor deveni mai clare; în special în cei care au o gândire materialistă. Căci cu cât materialismul îl ţine prizonier mai puternic pe un om, cu atât mai greu îi va fi lui să devină conştient de spirit pentru a percepe suprafizicul. Viitorii clarvăzători vor fi desconsideraţi, vor fi trataţi ca nebuni şi, probabil, vor fi izolaţi ca bolnavi. Acest fapt însă nu va

putea împiedeca ceea ce trebuie să se întâmple. Privirea suprasensibilă va fi din ce în ce mai clară şi tot mai intensă şi oamenii vor înţelege ceea ce li se oferă privirii. Ei vor învăţa să recunoască formele eterice, forme care reprezintă viaţă, iar în viziunile care le vor avea în felul acesta vor recunoaşte în curând imagini de compensare a karmei. Ei vor vedea şi vor înţelege ce au făcut printr-o faptă, vor vedea cum acea faptă, în cazul în care a fost o faptă rea, va trebui să fie compensată în viitor.

Dar la capacităţile numite mai sus se vor alătura şi altele: un mic număr de oameni vor retrăi experienţa care l-a transformat pe Saul în Pavel pe drumul către Damasc. Ca şi el, ei vor vedea dintr-o dată că Christos s-a unit cu Pământul prin moartea pe cruce pe Golgota. Această trăire interioară puternică, pe care mulţi oameni o vor avea într-un viitor nu prea îndepărtat, este ceea ce s-a proorocit ca „Reapariţia lui Christos". Căci numai o dată Christos a apărut în carne şi a putut fi văzut cu simţurile fizice, atunci când omenirea nu era clarvăzătoare. „Eu sunt la voi toate zilele până la sfârşitul lumii." Christos nu a rămas în învelişurile fizice şi nici nu va mai apărea niciodată în carne. Cel care crede în potenţarea capacităţilor umane va înţelege acest lucru.

Oamenii trebuie să se înalţe prin forţa lui Christos deasupra mărginirilor lumii fizice şi percepţiile lor nu trebuie să rămână numai la fiinţe întrupate, întrupate în materie. Domeniul spiritual cu fiinţele sale trebuie să le fie deschis din nou şi trebuie să Îl vadă pe Cel care îi eliberează din întuneric şi păcat.

Acest fapt va fi mereu repetat oamenilor. Mulţi dintre ei îl vor prelua în forma pe care o aduce acum ştiinţa spirituală a prezentului. Totuşi, vor exista şi oameni care vor avea părerea greşită că Christos va reveni în trup de

carne şi se vor lăsa înşelaţi prin falşi Mesia şi vor apuca pe drumuri rătăcite. Cei care nu vor să aibă spiritualul, cei care nu vor să îl vadă, îl vor căuta aici, în materie, printre oameni, iar forţele duşmănoase îşi vor trimite reprezentanţii lor care vor profita în scopurile lor de orbirea acestor oameni. În cursul secolelor s-a vorbit deseori despre astfel de Mesia şi istoria exterioară a consemnat mulţi astfel de Mesia întrupaţi. Ei vor fi o probă pentru acei oameni care se numesc teozofi. Căci mulţi vorbesc ca teozofii şi se mărturisesc a fi teozofi, dar nu poartă teozofia în inimă ci doar în vorbele lor. Cel care însă nu se va mai încrede în ochiul fizic atunci când i se va deschide ochiul spiritual, va trăi evenimentul din faţa Damascului.

La început vor fi doar puţini oameni, dar apoi, treptat, din ce în ce mai mulţi; iar odată cu creşterea numărului de clarvăzători va creşte şi influenţa lor asupra întregii omeniri şi omenirea se va schimba. La percepţiile spirituale se vor adăuga şi capacităţi morale noi în cursul următorilor 2000 de ani. Pentru ceea ce creează astăzi, omul are nevoie de capacităţi de raţiune şi inteligenţă; nu se vorbeşte de morala celor care descoperă ceva nou. Acest lucru va fi altfel în viitor. Acum, de exemplu, creaţia unui chimist se mărgineşte la punerea împreună a substanţelor. Totuşi, va veni un timp în care el va putea să lase să curgă viaţă în fenomenele pe care le combină. Pentru a ajunge însă atât de departe, omul trebuie să-şi fi dezvoltat mai întâi în sine cele mai fine şi mai nobile impulsuri şi abia apoi va fi în stare să lase să curgă în opera sa forţele pe care le conţine în interior. Astăzi omul este prea nedezvoltat şi prea nemoral şi el ar produce cea mai mare nenorocire dacă astfel de forţe i-ar sta la dispoziţie. Din această, cauză el nu va reuşi să facă acest lucru înainte de a

putea să toarne în tot ceea ce face nu numai raţiune ci, în acelaşi timp, morală, sentiment şi iubire. Experimentarea lipsită de pietate şi cu scopuri egoiste trebuie să devină imposibilă, iubirea trebuie să devină impuls de a crea, iar masa de laborator trebuie să devină altar.

Cu apariţia forţei lui Christos începe o nouă epocă; Ioan Botezătorul indică aceasta cu cuvintele: „Schimbaţi-vă dispoziţia voastră sufletească deoarece împărăţia cerurilor s-a apropiat." El a văzut coborârea Fiului lui Dumnezeu, a lui Ahura Mazdao şi în Iisus din Nazaret l-a recunoscut pe purtătorul lui. Trebuie să ne pregătim pentru acest timp nou şi să creştem astfel încât să depăşim materialismul. Trebuie să devenim conştienţi că cercul privirii noastre se va lărgi şi ni se vor adăuga noi organe pentru o percepere mai desăvârşită, alături de percepţia fizică pe care o avem acum. Să nu ne îndoim de acest adevăr şi să nu îl considerăm o fantezie şi o învăţătură periculoasă, care poate să aducă prejudicii impulsului lui Christos. Înţelegerea şi simţirea pentru aceasta vor deveni în viitor mai clare, mai profunde, mai mari, şi tot mai mare va fi numărul acelora în care germenul Christos va începe să crească în ei. Dar pentru ca acest germene al lui Christos să poată ajunge la o deplină desfăşurare în întreaga omenire, trebuie să se întrupeze printre noi o mare individualitate.

Boddhisatva care a apărut în sufletul lui Gauthama, boddhisatva care a păşit în locul lui Gauthama atunci când acesta a devenit Buddha, va coborî din nou, în forma lui Maytreia Buddha, pentru a aduce oamenii la deplina recunoaştere a lui Christos. El va fi cel mai mare dintre vestitorii impulsului lui Christos şi leva face posibil multora trăirea din faţa Damascului. Va trece încă mult timp – şi ştiinţa spirituală va explica oamenilor fiinţa lui Christos din puncte de vedere din ce în ce mai înalte –,

până când ultimul dintre boddhisatva îşi va fi încheiat misiunea pe Pământ iar omenirea va cuprinde pe Christos în întreaga Sa însemnătate şi întreaga viaţă a omenirii va fi cuprinsă, fără posibilitate de cădere, în impulsul Său.

Astfel de perspective uriaşe ne arată cum trebuie să privească omul spre istoria suprasensibilă pentru a înţelege sensul istoriei pământene. Toate au scopul de a-l ajuta pe om să înţeleagă sensul cuvintelor: „Eu sunt la voi în toate zilele, până la sfârşitul timpurilor!"

INDICAȚII

Referitor la tematica conferinţelor: Rudolf Steiner a vorbit pentru prima dată despre evenimentul apariţiei lui Christos în lumea eterică, în Stockholm, la 12 ianuarie 1910. Totuşi nu există nici un document scris de la această conferinţă. De la acea zi Rudolf Steiner nu a încetat de a se referi din nou şi din nou asupra acestui mare eveniment. După Suedia, următoarea conferinţă a fost pentru membrii Societăţii, la inaugurarea ramurii Novalis, în Strassburg, la 23 ianuarie 1910, când, la sfârşitul conferinţei s-a pomenit despre acest eveniment. Această conferinţă se găseşte în GA 125. În conferinţele care au urmat pentru membrii Societăţii în prima jumătate a anului 1910, este tratată aproape exclusiv numai această temă. Aceste conferinţe sunt adunate, în măsura în care s-au păstrat notiţe, în acest volum. Pentru publicul larg, Rudolf Steiner a prezentat pe atunci acest rezultat al cercetării în două moduri. O dată în mod artistic, în drama-misteriu ***Poarta iniţierii***, august 1910, (GA 14), prin personajul văzătoarei Teodora, în primul tablou, şi a doua oară în scrierea ***Conducerea spirituală a omului şi a omenirii***, august 1911 (GA 15).

La acest rezultat al cercetării este vorba totuşi numai despre *un* motiv al noii cunoaşteri a lui Christos de către Rudolf Steiner, şi de aceea încă în afara aşa-numitor cicluri despre Evanghelii şi a volumelor care stau într-o legătură strânsă cu acestea: ***Creştinismul ezoteric şi conducerea spirituală a omenirii***, GA 130, ***Din cronica Akasha. Evanghelia a cincea***, GA, 148; ***Trepte premergătoare pentru Misterul de pe Golgota***, GA 152.

Titlul volumului şi titlul conferinţelor nu au fost date de Rudolf Steiner. În măsura în care conferinţele luate separat au fost publicate, titlurile sunt cele date de Marie Steiner la prima ediţie (vezi mai jos).

Documentele pentru text: Conferinţele au fost ţinute de Rudolf Steiner liber şi au fost stenografiate de auditori, dar nici unul dintre ei nu era stenograf de meserie. Din această cauză aceste scrieri nu pot fi socotite fără de greşeală şi fără de lipsuri, deşi cei care le-au scris au furnizat un text cât au putut de bun. Texte deosebit de fragmentare sunt date numai ca anexă, din cauza indicaţiilor importante pe care ele le conţin.

În timpul în care Rudolf Steiner a ţinut aceste conferinţe, el se afla, cu ştiinţa sa orientată antroposofic, încă în cadrul Societăţii Teosofice de atunci, dar de la bun început folosea cuvântul „teosofie" şi „teosofic" în sensul unei ştiinţe spirituale orientată antroposofic. Conform unei indicaţii ulterioare a lui Rudolf Steiner, aceste denumiri sunt înlocuite prin denumirea generală de „ştiinţă spirituală" sau „antroposofie", „spiritual ştiinţific" sau „antroposofic".

Publicaţii: Karlsruhe, 25 ianuarie 1910: „Evenimentul apariţiei lui Christos în lumea eterică". „Pregătirea omului

prin vederea eterică pentru revenirea lui Christos" Dornach, 1937. Stuttgart, 5 martie 1910: „Tainele Cosmosului. Cometele şi Luna", Dornach, 1937 Stuttgart, 6 martie 1910: „Reapariţia lui Christos în eteric", Dornach, 1937 (împreună cu cea din Stuttgart, 5 martie 1910) Stuttgart, 1949 Hamburg, 15 mai 1910: „Rusaliile", Berlin 1911; „Rusaliile, sărbătoarea individualităţii libere", Dornach 1933; Conferinţa a treia în „Rusaliile, sărbătoarea individualităţii libere. Sărbătoarea Rusaliilor, a străduinţei sufleteşti comune şi a muncii de spiritualizare a lumii", Dornach 1959, 1971.

Indicaţii la text: Lucrările lui Rudolf Steiner în cadrul operei complete (GA) sunt date cu numărul bibliografic (vezi, de asemenea, sinopsis de la sfârşitul volumului).

1. *Krita Yuga, Treta Yuga, Dvapara Yuga, Kali Yuga*: denumiri indiene pentru patru mari yuga, cele patru epoci ale lumii în decursul cărora, conform Vedelor, a fost creat Pământul.

2. *„Cele trei împărăţii ale cerurilor s-au apropiat"*: Matei, 3,2.

3. *Tacitus, despre secta creştinilor*: Anale, XV, 44.

4. *„Eu sunt la voi în toate zilele până la sfârşitul timpurilor Pământului"*: Matei, 28, 20.

5. *El a găsit plăcere la fiicele Pământului*: Moise, 1.6, vers. 2.

6. *Cronica Akasha*: vezi la aceasta articolele ***Din cronica Akasha*** G. A. 11.

7. *„**Educarea copilului din punctul de vedere al ştiinţei spirituale**"*: editate separat. În cadrul operelor complete în vol. „Lucifer – Gnosis – Articole fundamentale pentru antropozofie şi relatări din revistele „Lucifer" şi „Lucifer şi Gnosis, 1903 – 1908" GA 34.

8. *Expresia lui Fichte*: „Cei mai mulţi oameni vor preţui mai mult o bucată de lavă de pe Lună decât Eul lor. Cel care nu este de acord cu mine în această privinţă nu înţelege deloc filozofia de fundamentală şi nu are nevoie de aşa ceva. Natura, a cărei maşină este el, îl va conduce fără participarea lui în toate afacerile pe care trebuie să le facă. Filozofării îi aparţine autonomia; iar aceasta nu ţi-o poate da nimeni decât tu însuţi. Şi noi nu trebuie să vrem să vedem fără ochi; dar nu trebuie nici să afirmăm că ochiul vede." Temeliile învăţăturii generale ştiinţifice, 1794, remarca la capitolul 4.

9. *Helen Keller*, 1880-1968, scriitoare americană, vezi „Povestea vieţii mele", 1902, germană 1904.

10. Referitor la Predica de pe munte compară expunerile mai amănunţite în următoarele volume: ***Impulsul lui Christos şi dezvoltarea conştienţei Eului***, GA 116, şi ***Evanghelia după Matei***, GA 123.

11. *O teorie a cunoaşterii care se bazează pe această realitate*: ***Adevăr şi ştiinţă. Introducere la o filozofie a libertăţii***, GA 3, şi ***Filozofia libertăţii***, GA 4.

12. *„Nu eu, Christos în mine"*: Pavel, Galateeni, 2, 20.

13. *Goethe în „Morfologia plantelor"*: vezi ***Scrierile lui Goethe de ştiinţe ale naturii***, editată şi comentată de Rudolf Steiner în „Literatura naţională germană", a lui Kürschner, (1884-1897), GA 1a – e, republicat în 5 volume, Dornach 1975; iar apoi în ediţii separate A „Introducerilor", GA 1.

14. *Aşa precum a fost pentru Goethe, care, ca şi copil*: Compară „Poezie şi adevăr" de Goethe, partea I, cartea I.

15. *la Ciclul de conferinţe din Paris*, 18 conferinţe, Paris, 25 – 31 mai, 1, 2,6 – 14 iunie 1906 în ***Cosmogonie***, GA 94.

16. *cursului de la Stockholm*: 3 – 15 ianuarie 1910, despre „Evanghelia lui Ioan şi celelalte 3 evanghelii" de la acest curs nu există decât notiţe.

17. *Hegel susţinea ..., că după cometă urmează ani buni pentru vin*.: „Influenţele cometelor nu pot fi nicidecum negate. Pe dl. Bode l-am adus la suferinţă odată pentru că i-am spus experienţa o arăt acum, că după comete urmează ani buni pentru vin, aşa ca în anii 1811 şi 1819, şi această dublă experienţă ar fi la fel de bună, dar mai bună, decât cea despre revenirea cometelor. Ceea ce face ca vinul de la comete să fie atât de bun este că procesul de apă se desprinde de Pământ şi produce o stare modificată a planetelor." Hegel, Enciclopedia ştiinţelor filozofice în trăsături fundamentale. Partea a doua, Prelegeri despre filozofia naturală. Berlin 1847, pag. 154, adaos la parag. 279.

18. *Cometa Halley*: Aşa-numită după astronomul englez care a observat-o, Edmund Halley în 1682, a cărei revenire a calculat-o înainte pentru 1759 şi care a reintrat în atmosfera Pământului în 1835 şi în 1910.

19. *Ludwig Buchner*, 1824-1899 *Iacob Molechot*, 1822-1893, filozofi materialişti.

20. *Când ne-am întâlnit aici, în urmă cu câtva timp*: Conferinţele de la Stuttgart din 13 şi 14 noi. 1909 în ***Tainele profunde ale devenirii omenirii în lumina evangheliilor***, GA 117.

21. *Ultimul ciclu de la Stuttgart*: ***Lumea, Pământul şi omul, atât în reflectarea lor în legătura dintre mitul egiptean şi cultura prezentă***, conferinţe în august 1908, GA 105.

22. *cu prilejul ultimei mele vizite*: vezi indicaţia 20.

23. *Johannes Tauler*, pe la 1300 – 1361, elev al lui Meister Eckhard.

24. *cu prilejul unei conferinţe ţinute aici*: vezi indicaţia 20.

25. *Sabbatai Zewi*, 1626-1675. Vezi J. Kastein „Sabbatai Zewi, mesia din Ismir", 1930.

26. *Semnele amintite ieri*: cometa Halley. Vezi indicaţia 18.

27. *Paul Heinrich Dietrich Holbach*, 1723 – 1789, scriitor francez de origine germană. „Sistemul naturii", scrisă sub numele „Mirabaud". Londra 1770, în germană 1783.

28. *Data următoare*: despre a doua conferinţă de la Palermo nu există nici un document.

29. *Este posibil ca tendinţele materialiste să pătrundă în Societatea teozofică până la punctul încât se crede că Christos va lua un corp material atunci când va reveni*: aceasta se referă la o proclamare asupra revenirii lui Christos în băiatul indian Krishna Murti, proclamare făcută la Aidar, de către Societatea teozofică cu puţin timp înainte, lucru pe care Rudolf Steiner l-a respins şi care a condus în final la desprinderea secţiunii germane a Societăţii teozofice sub conducerea lui Rudolf Steiner de Societatea generală teozofică.

30. *Alături de cele 4 Evanghelii, ...a cincea Evanghelie*: despre o a cincea Evanghelie, Rudolf Steiner a vorbit pentru prima dată la punerea pietrei fundamentale de la construcţia de la Dornach la 20 sept. 1913, tipărită în ***Îndrumări pentru o educaţie esoterică***, GA 42/245, şi în conferinţele ***Din cronica Akasha. Evanghelia a cincea***, GA 148.

31. *În următoarea conferinţă internă*: compară indicaţia 28.

32. „*Aurea Catena Homeri* sau descrierea despre originea naturii şi a lucrurilor naturale, cum şi din ce au

fost născute și concepute ș.a.m.d." de Joseph Kirchweger, Frankfurt și Leipzig 1723.

33. *Henry Sceel Olcott* 1832-1907. A fundat în 1875 împreună cu H. P. Blavatsky Societatea Teozofică.

34. *Voi veți cunoaște Adevărul*: Ioan, 8, 32.

35. *Alexander Petöfi*, 1823-1849.

36. *Asmus Jakob Carstens*, 1754-1798.

37. *În anii trecuți... în acest loc câteva conferințe*: 7 conferințe în Roma din 25 – 31 martie 1909, tipărite în vol. ***Principiul economiei spirituale în legătură cu problema reîntrupării. Un aspect al conducerii spirituale a omenirii***, GA 109.

38. *multstimatei noastre prințese*: Elika Del Drago, principesa d'Antuni, l-a invitat pe Rudolf Steiner în 1909 și 1910 să țină conferințe în Palazzo del Drago în Roma.

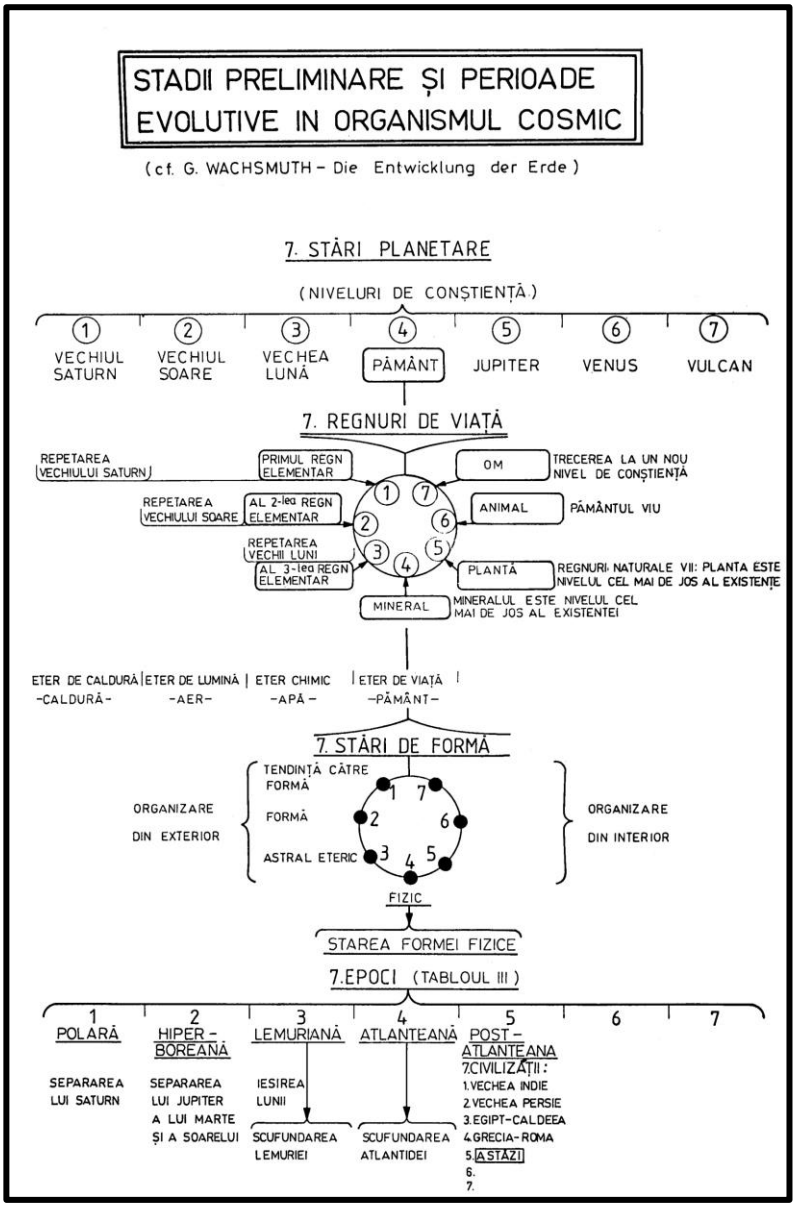
39. *Bisogna dormirci sopra*: Trebuie să dormi peste aceasta.

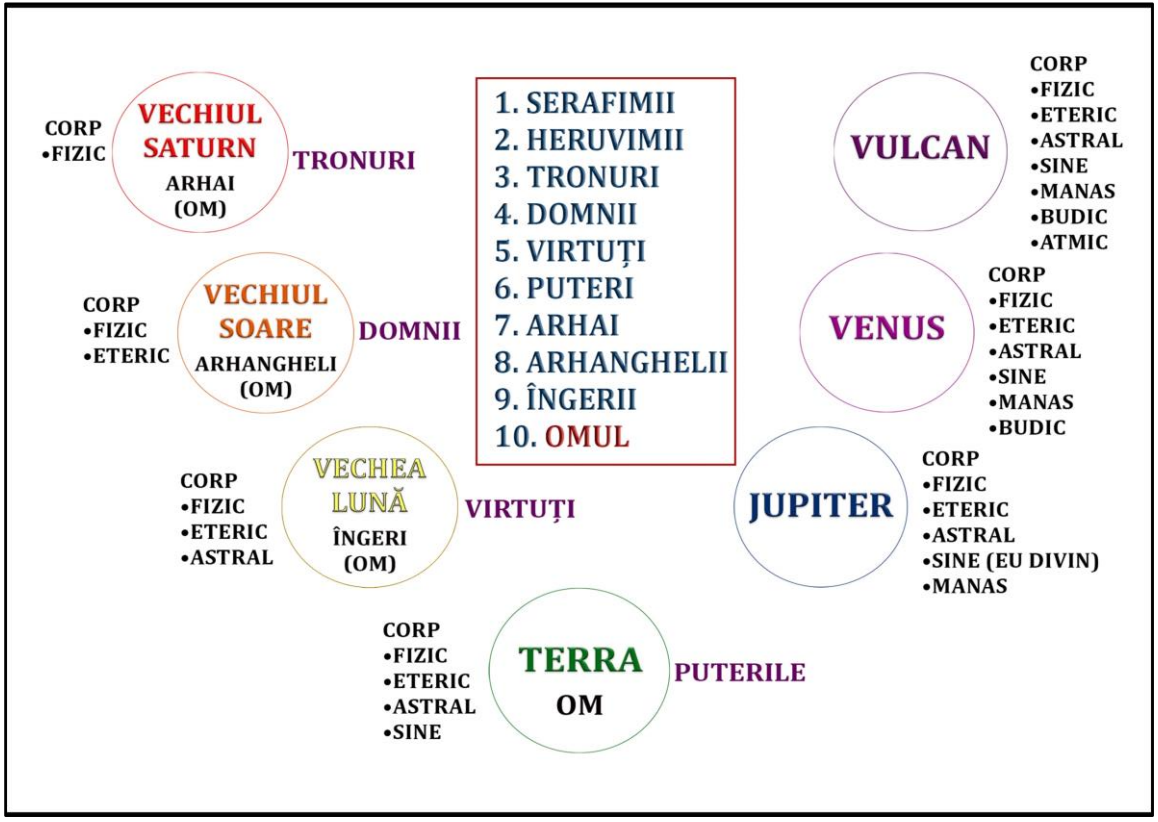
40. *„Preum în ziua..."*, Goethe, „Cuvinte originare, orific".

EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI			FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar			
				Formarea sferei și a corpului lui Saturn			Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui			
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	ÎNCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii		Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ					Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.		Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor Cambrian Silurian Devonian	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali. Pești primitivi Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer	Amfibii	Ferigi Criptogame Lycopode	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică)
				Permian Triasic	Reptile	Păduri de conifere	(Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE	MEZOZOIC		SFÂRȘIT	Jurasic	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare	Ferigi arborescente	Ieșirea Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine.
				Cretacic Scufundarea Lemuriei	Păsări cu dinți Saurieni	Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ		1. Tertiar: Paleocen, Eocen 2. Oligocen 3. Miocen, Pliocen	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX)
				4. ♍ Cuaternar: Diluviul, Glaciații (TABLOU X) 5. Cuaternar 6. ♍♑ 7. ♑ Scufundarea Atlantidei	(Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ANTLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ		1. ♋ Vechea Indie 2. ♊ Vechea Persie 3. ♉ Egipt-Caldeea 4. ♌ Grecia – Roma 5. ♓ Astăzi 6. ♒ 7. ♐	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)
7. STĂRI PLANETARE
(NIVELURI DE CONȘTIENȚĂ)
1 VECHIUL SATURN
2 VECHIUL SOARE
3 VECHEA LUNĂ
4 PĂMÂNT
5 JUPITER
6 VENUS
7 VULCAN
7. REGNURI DE VIAȚĂ
REPETAREA VECHIULUI SATURN
PRIMUL REGN ELEMENTAR
OM
TRECEREA LA UN NOU NIVEL DE CONȘTIENȚĂ
REPETAREA VECHIULUI SOARE
AL 2-lea REGN ELEMENTAR
ANIMAL
PĂMÂNTUL VIU
REPETAREA VECHII LUNI
AL 3-lea REGN ELEMENTAR
PLANTĂ
REGNURI NATURALE VII: PLANTA ESTE NIVELUL CEL MAI DE JOS AL EXISTENȚE
MINERAL
MINERALUL ESTE NIVELUL CEL MAI DE JOS AL EXISTENTEI
ETER DE CALDURĂ -CALDURĂ-
ETER DE LUMINĂ -AER-
ETER CHIMIC -APĂ-
ETER DE VIAȚĂ -PĂMÂNT-
7. STĂRI DE FORMĂ
ORGANIZARE DIN EXTERIOR
TENDINȚĂ CĂTRE FORMĂ
FORMĂ
ASTRAL ETERIC
ORGANIZARE DIN INTERIOR
FIZIC
STAREA FORMEI FIZICE
7. EPOCI (TABLOUL III)
1 POLARĂ
SEPARAREA LUI SATURN
2 HIPER-BOREANĂ
SEPARAREA LUI JUPITER A LUI MARTE ȘI A SOARELUI
3 LEMURIANĂ
IESIREA LUNII
SCUFUNDAREA LEMURIEI
4 ATLANTEANĂ
SCUFUNDAREA ATLANTIDEI
5 POST-ATLANTEANA
7 CIVILIZAȚII:
1. VECHEA INDIE
2. VECHEA PERSIE
3. EGIPT-CALDEEA
4. GRECIA-ROMA
5. A STĂZI
6.
7.
6
7

CORP
•FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
TERRA
OM
PUTERILE
1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
VULCAN
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
•ATMIC
VENUS
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE
•MANAS
•BUDIC
JUPITER
CORP
•FIZIC
•ETERIC
•ASTRAL
•SINE (EU DIVIN)
•MANAS